

KADUSHI'S 2025 PRIKKELEJAAR

Samenstelling:
René Zwart

Dit is de plek waar een verkooppraatje hoort te staan. Maar 'Kadushi's Prikkeljaar' is niet te koop. Uitsluitend ten behoeve van intimi is slechts een bescheiden aantal exemplaren gedrukt. Andere geïnteresseerden kunnen de bundel als e-boek gratis van de website downloaden.

DossierKoninkrijksrelaties.nl is een initiatief van oud-journalist René Zwart die de samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk beroepshalve ruim dertig jaar op de voet heeft gevolgd en daar nu zijn hobby van heeft gemaakt. Zwart is o.a. oprichter van het Antilliaans Dagblad en was uitgever van de Caribische edities van het Algemeen Dagblad en de Telegraaf. In 2013 verscheen van zijn hand 'Visie, passie en lef', een portret van toenmalig minister-president van Aruba Mike Eman. Hij is medesamensteller van de bundels 'Koninkrijk op Eieren' (2020) over de staatkundige hervorming van 2010, en 'Last of lust' (2024) naar aanleiding van het zeventigjarig bestaan van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, 'Kroniek van een gebroken belofte' (2025) over vijftien jaar Caribisch Nederland en 'Curaçao: De prijs van autonomie' (2025).

DEN HAAG
7.796 KM

ADC Caribbean

ISBN 9789083466583

KADUSHI'S PRIKKELJAAR 2025

Samenstelling: René Zwart

Stekelige columns over de koninkrijksrelaties

Waarin opgenomen 'Berichten uit Aruba, Bonaire,
Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten'

In 'Kadushi's Prikkeljaar' zijn de columns gebundeld die in 2025 onder de titel Kadushi (Papiaments voor cactus) op de website DossierKoninkrijksrelaties.nl zijn gepubliceerd. Deel 2 bestaat uit 'Berichten uit...', een estafetterubriek waarbij columnisten uit de Caribische delen van het Koninkrijk bij toerbeurt de kanten van hun eiland belichten waarvan zij vinden dat die de aandacht van alle koninkrijksburgers verdienen. Eerder verschenen Kadushi's Prikkeljaar 2021, 2022, 2023 en 2024.

Colofon

Uitgave: ADCaribbean BV
Vormgeving: Berend Veldwijk
Drukwerk: Printweb

15 januari 2026

Copyright©2026 - Bijdragen in deze uitgave mogen niet worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, e-boek,
fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de auteurs.

Alle rechten voorbehouden

ISBN/EAN: 9789083466583

*Voor de inwoners van Aruba, Bonaire, Curaçao,
Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten die in
2025 hebben (mee)geleden onder een bestuurlijk
ontsporend moederland.*

Inleiding

Tweede keus

Door René Zwart

Wat was het weer een overvol ‘prikkeljaar’! Kadushi kwam stekels tekort, zo veel bizarre fratsen haalden de bestuurders in het Koninkrijk in 2025 uit. Neem Curaçaos (inmiddels afgeserveerde) minfin Javier Sylvania, de slippendrager van de online gokmaffia, die en public een verbale oorlog met de Landsontvanger uitvocht wie van de twee het corrupts is. Of Aruba’s ex-premier Evelyn Wever-Croes die twee keer door het zetten van haar handtekening instemde met de komst van een rijkswet voor financieel toezicht om na haar smadelijke verkiezingsnederlaag een petitie te starten om die tegen te houden.

Maar meer dan ooit mengden bewindspersonen en politici uit Europees Nederland zich in de strijd om de Gouden Stekel. Met een kabinet vol dwaallichten die onder het oog van de camera’s de competitie aangingen wie de grootste prutser was. Het moet voor de overzeese land- en koninkrijksgenoten – behalve natuurlijk de honderden miljoenen die daar jaarlijks naartoe stromen – geen genoeg zijn een Koninkrijk te delen met een partner die zo de weg kwijt is.

Een beetje optimist zal denken: rampzaliger dan het er onder schertspremier Schoof aan toe ging, is godsonmogelijk. Toch, dat moet gezegd, is de schade van het gewaagde experiment een PVV’er

verantwoordelijk te maken voor het onderhouden van de koninkrijksrelaties, uiteindelijk nog meegevallen. Je hebt erbij die zo ongekwalificeerd voor de job zijn, dat het ze zelfs niet lukt brokken van betekenis te maken.

Dat u op de volgende pagina een voorwoord aantreft, was dit keer niet vanzelfsprekend. Kadushi had een voorkeur uitgesproken voor een eilandelijke politicus die vaak een hoofdrol in zijn columns opeist. Zodra diens naam valt, gaan de bezoekcijfers van DossierKoninkrijksrelaties.nl sky high. Dus was een bedankje in de vorm van het aanbod voor deze bundel het voor(weer)woord te leveren op zijn plaats. Maar de geachte gedeputeerde liet de kans zijn plaaggeest ongecensureerd een hardgebakken koekje van eigen deeg te geven aan zich voorbijgaan:

“Gezien hoe je jezelf afgelopen jaren, positioneerd, wat denk zelf? Moet eerlijk bekennen dat ik veel van jou en velen anderen gewend ben, maar dit niveau gaat zelfs mij te ver”, luidde zijn reactie. Het bespaart de lezer in elk geval de ergernis zich door de hersenspinsels te moeten worstelen van een bestuurlijke spookrijder met aanleg voor narcisme.

Maar een bundel, nota bene de lustrumeditie, zonder voorwoord van een prominente koninkrijksburger is als een vijver zonder steen, een hoenderhok zonder knuppel. Of een Kadushi zonder stekels. Gelukkig voelde Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme Rabin Baldewsingh zich niet te groot om tweede keus te zijn, waarvoor veel dank! Bijkomend voordeel: een voorwoord met een belangrijke boodschap voor de nieuwe regering van het moederland, maar dat leest u op de volgende pagina's.

Oud-journalist René Zwart woonde en werkte tien jaar op Curaçao. Hij was uitgever van de Caribische edities van het Algemeen Dagblad en de Telegraaf en richtte in 2003 het Antilliaans Dagblad op voor welke krant hij als parlementair verslaggever in Den Haag vijftien jaar lang de politiek/bestuurlijke schermutselingen in het Koninkrijk op de voet volgde. Als actieve gepensioneerde lanceerde hij in januari 2021 bij wijze van vrijetijdsbesteding DossierKoninkrijksrelaties.nl. De website heeft een vaste lezerskern van ruim veertigduizend, keurig verdeeld over het Caribische en het Europese deel van het Koninkrijk.

Voorwoord

Morele vraag

Door Rabin Baldewsingh

Wie werkelijk wil begrijpen wat er in het Caribische deel van ons Koninkrijk gebeurt, moet bereid zijn te kijken voorbij de bestuurlijke taal, voorbij de vergadertafels in Den Haag en voorbij de opgetekende beleidsvoornemens. Wie wil weten hoe het leven werkelijk wordt gevoeld, ervaren en doorstaan, moet luisteren naar de stemmen die niet vertegenwoordigd worden, maar wél worden geraakt door besluiten die duizenden kilometers verderop worden genomen. Eén van de scherpste en meest noodzakelijke stemmen is die van René Zwart: soms venijnig, soms spottend, maar altijd dienend aan één groter doel: (gelijk)waardigheid. Via zijn Kadushi-columns legt hij al jaren bloot wat te vaak verborgen blijft: dat de Caribische eilanden nog altijd leven in een Koninkrijk waar gelijkwaardigheid een belofte is, maar geen werkelijkheid. De columns zijn stekelig, scherp en moreel noodzakelijk. Ze vormen een dossier dat de bestuurlijke realiteit ontleedt: armoede die structureel wordt genegeerd, onderwijs dat niet kan bloeien, gezondheidszorg die mensen in de steek laat, jongeren zonder perspectief, én een democratische ordening waarin politieke verantwoordelijkheid nauwelijks kan worden afgedwongen. Deze bundel van 50 Kadushi-columns leest als een kroniek van achterstallige rechtvaardigheid. Formeel leven de inwoners in het Koninkrijk der Nederlanden; feitelijk ervaren zij nog te vaak een koloniale

bestuurscultuur. Een cultuur die bepaalt, financiert, controleert én oordeelt, terwijl de mensen om wie het gaat vooral moeten ondergaan. Institutionele ongelijkheid is geen abstract begrip. Het meest fundamenteel en het meest ontwrichtend, is het democratisch deficit dat door deze teksten heen ademt. Beslissingen van ministers in Nederland hebben directe impact op samenlevingen duizenden kilometers verderop, terwijl diezelfde Caribische gemeenschappen géén stem hebben in het parlement dat deze ministers controleert. Het is een ongemakkelijke waarheid: 350.000 inwoners van het Caribische deel van het Koninkrijk leven onder beleid waarvoor zij geen politieke vertegenwoordiging hebben, geen democratische tegenmacht, geen mogelijkheid om op nationaal niveau rekenschap af te dwingen. Dat is geen bestuurlijke nuance, maar een systeemfout die onwaardig is voor wie wij zeggen te zijn.

Als Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme heb ik formeel een mandaat dat alleen Bonaire, Sint Eustatius en Saba omvat. Maar institutionele ongelijkheid houdt zich niet aan juridisch afgebakende grenzen. De pijn van onzichtbaarheid, van uitsluiting, van paternalistisch bestuur; die pijn is voelbaar op alle zes de eilanden. Institutionele discriminatie is niet slechts een theorie uit rapporten, het is de eenzame man die in hongerstaking ging op het Wilhelminaplein in Kralendijk. Het is de vrouw die tijdens een bijeenkomst zei: “Wij betalen belasting, maar we tellen niet mee.” Het zijn jongeren die niet kunnen vertrekken of studeren omdat het financieel onmogelijk is. Het is een onderwijsstelsel dat niet aansluit op de lokale leefwereld en zo dromen smoort. De kracht van deze bundel is dat zij geen theorie bedrijft, maar recht doet aan de werkelijkheid van mensen. Zij dwingt tot vragen die niet langer mogen worden ontweken: Zijn we bereid macht te

delen? Zijn we bereid te luisteren? Zijn we bereid verantwoordelijkheid te dragen voor het Koninkrijk dat we zeggen te zijn? Kadushi houdt een spiegel voor, een ongemakkelijke spiegel. Want gelijkheid bestaat niet zolang de staat zelf ongelijk handelt, beleid dat in Den Haag logisch lijkt op de eilanden leegloopt als een lek vat, en bestuurders verantwoordelijkheid ontlopen met verwijzingen naar schaalgrootte, afstand of complexiteit. Deze columns plaatsen een morele vraag in het midden van het Koninkrijk: kunnen wij onszelf een rechtsstaat noemen als niet elke burger gelijke toegang heeft tot waardigheid, bescherming en politieke invloed?

Laat deze bundel niet passief gelezen worden. Laat deze woorden schuren, irriteren, confronteren, zoals een cactus dat doet. Want het is tijd voor een Koninkrijk waarin inwoners niet alleen formeel burger zijn, maar zich dat ook kunnen voelen.

Rabin Baldewsingh: Geboren als Koninkrijkskind in Suriname, maar nu precies 50 jaar woonachtig in Nederland. Hij is thans Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme en zet zich als verbinder en aanjager in voor een Nederland waarin gelijkwaardigheid geen ideaal is, maar realiteit.

DEEL 1

1 | De Gouden Stekel

Zodra de oliebollen en appelflappen met champagne zijn doorgespoeld, wacht Kadushi nog een ander zekerheidje om het nieuwe jaar af te trappen: de drukproef van de bundel met de pennenvruchten uit het voorbije jaar controleren op onder meer hoerengongen, weduwen en wezen, waarmee typografische oneffenheden worden bedoeld. Créateur Berend Veldwijk heeft het jaar weer raak samengevat in het ontwerp voor de cover. U gaat het later deze maand zien, want de bundel kan uiteraard weer *for free* van deze site worden geplukt. Een ander ritueel is het toekennen van de bronzen, zilveren en gouden stekels. Goede derde is Curaçaos *minfinneke* Javier Sylvania geworden die drie miljard aan belastingaanslagen verdonkeremaande en met ongekende ijver de rode loper uitrolde voor de internationale gokmaffia. Maar de clown van het kabinet Pisas lijkt over zijn houdbaarheidsdatum. Zijn malle fratsen op Facebook schieten steeds vaker hun doel voorbij. Het onlosmakelijke setje Clark Abraham (zakenman/gedeputeerde te Bonaire) en Arjen de Wolff (wiens naam gezien zijn streken een vergissing moet zijn) – in partykringen ook bekend als ‘Snuf en Snuijfe - greep nipt naast de hoofdprijs. Hun modus operandi is bij gebrek aan vernieuwing té voorspelbaar geworden. De Gouden Stekel, het zal de opletende lezer niet verbazen, gaat met unanieme stemmen naar Zijne Excellentie Carlson Manuel, gevolmachtigde minister annex boodschappenjongen van de Curaçaose regering in de residentie. De gelukkige winnaar heeft als de onbetwiste kampioen onder de mikpunten uiteraard recht op een weerwoord:

“Hoge bomen vangen veel winden, heb ik regelmatig tegen Mark, als we na afloop van de RMR een biertje dronken, gezegd wanneer hij in de put zat omdat de media hem weer eens op de korrel hadden genomen. Ik heb ook Dicks nieuwe ploeg ervoor gewaarschuwd. Het zijn bijna allemaal groentjes die geen idee hebben waar ze aan zijn begonnen. Dat er allerlei gefrustreerde pennenlikkers zijn die er genoeg in scheppen lelijke dingen over succesvolle mensen te schrijven. Mijn raad: trek je er niks van aan. Heb ik ook nooit gedaan. Wat de persmusketen ook over me logen, ik heb er altijd boven gestaan. Kritiek zie ik als een gratis advies. Mijn raadgever Frits Huffnagel zegt altijd: ze kunnen beter over je fiets lullen, dan over je... fietsen. Het winnen van de Gouden Stekel gaat mij bij de komende verkiezingen sigur-sigur veel stemmen opleveren. Misschien word ik wel de nieuwe minister-president. Dus zeg ik tegen Kadushi: Masha, masha danki!”

Nog iemand die bijkans van trots naast zijn klompen loopt, is de uitgever van deze site. Net voor de jaarwisseling werd de magische grens van honderdduizend unieke bezoekers gepasseerd. Het is de laatste weken hard gegaan. Vooral de gratis en voor niks te downloaden uitgave ‘Last of lust?’ over zeventig jaar Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden blijkt met ruim zestienduizend hits als een magneet te werken. Daar kunnen de online marketingbureaus uit ongere oorden die om de haverklap aanbieden voor dik geld extra *traffic* en *likes* te *genereren* niet tegenop. As we speak staat de teller al weer op 106.000. Die zijn natuurlijk lang niet allemaal geïnteresseerd in de koninkrijksrelaties. Wie surfend over het internet op zoek naar de liefde ‘relatie’ als trefwoord intikt, loopt grote kans/risico in deze uithoek verzeild te raken. Dat moet schrikken zijn. Hoop je de *stoot* of *bink* van je leven in de ogen te kijken, word je vanaf het

beeldscherm opeens aangestaard door de minister-president van Aruba, Curaçao of Sint Maarten. Een tropische verrassing, dat dan wel weer, maar niet waar je naar smachtte.

Als je de hunkeraars en andere verdwaalden niet meetelt, blijven er ruim veertigduizend bezoekers over die geregeld op DossierKoninkrijksrelaties.nl afstemmen en van wie een derde hier zelfs dagelijks rondsnuift. Vergeet dus dat het onderwerp – op degenen na die er hun boterham mee verdienen - geen hond of ezel zou kunnen boeien. En waar is waar: saai is het in ons Koninkrijkje nooit. Wordt er niet een minister op verdenking van corruptie in het huis van zijn buitenvrouw in de boeien geslagen (door de politie), dan pleegt het kabinet Schoof (motto: “Elke regio telt”) wel een brute roofoverval op weerloze minima in Caribisch Nederland.

Toch zou je – zelfs als columnist die zijn bestaanszekerheid dankt aan bestuurlijke spookrijders – in dit nieuwe jaar politici wensen die beter hun best doen om van de koninkrijksrelaties iets moois te maken. Potentie te over, nu de wil nog.

11 januari 2025

---

2 | Bankgeheim

Anders dan andere witwaswoorden kent Nederland geen bankgeheim. Kennelijk voelt De Nederlandsche Bank zich daarom niet geremd uit vertrouwelijke gesprekken te lekken in een poging ten overstaan van de Bonairiaanse gemeenschap een lelijke kras op haar blazoen weg te poetsen. Niet heel erg netjes

voor zo'n chique instituut waar naar eigen zeggen integriteit een centrale plaats inneemt. En ook nog eens inconsequent: als de redactie van deze site bankpresident Klaas Knot uitnodigt uit te leggen waarom 500.000 euro cadeau is gedaan aan een omstreden stichting die alleen maar – haastje-repje - lijkt te zijn opgericht om in de met miljoenen gevulde slavernijvijver van DNB te hengelen, is het opeens weer *Klaas Kluis* die de vraag te weigert beantwoorden die Bonairianen bezighoudt: waarom een half miljoen weggeven aan een fantoomproject van iemand aan wie Dagobert Duck nog geen cent zou lenen?

Het zwijgen bevestigt wel dat de bank met de kwestie in de maag zit. Nadat meerdere Bonairianen hun verbazing kenbaar hadden gemaakt, werd besloten een onderzoek in te stellen naar de achtergronden van de begunstigde stichting en haar oprichter c.q. bestuurder c.q. executive director. Dat onderzoek bestaat onder meer uit een rondje bellen met eilandelijke 'stakeholders'. Hoewel de bank zichzelf voortdurend een pluim geeft voor de grote zorgvuldigheid waarmee zij te werk gaat, blijkt wat de 'stakeholders' te vertellen hebben, doorgebriefd te worden aan de stichting, die vervolgens intimiderende brieven stuurt. Waarmee DNB het eigen onderzoek ondermijnt, want wie durft nog vrijuit te spreken in de wetenschap dat de bank geen boodschap heeft aan de vertrouwelijkheid van de gesprekken?

Bankbaas Knot voelt intussen de hete adem van de stichtingsvoorzitter in de nek. Die eist de toegezegde pegels op, want "er zijn al heel veel kosten gemaakt", onder meer voor een zeer gelikte website. In al haar wanhoop zoekt DNB een mediator waarmee iemand wordt bedoeld die het besmeurde straatje van de bank kan schoonvegen. Daarvoor is onder meer een hooggeplaatste Bonairiaan benaderd, maar die is er niet ingestonken: "Ik ben heel duidelijk geweest met

de DNB dat ik geen directe partij ben en ook niet wens te zijn. Het is aan de DNB en de cultuursector om tot een werkbare oplossing te komen.” Met andere woorden: De bank moet zichzelf maar zien te redden uit de netelige positie waarin ze door eigen laksheid is geraakt. Dik betaalde juristen maken vast overuren om een uitweg te bedenken. Wordt dus vervolgd.

DNB was deze week over iets anders wel mededeelzaam: de aanpassing van het depositogarantiestelsel dat rekeninghouders in Caribisch Nederland beschermt tegen een faillissement van hun bank. Gaat die kopje onder, wat sinds de bankencrisis niet langer ondenkbaar is, dan krijgen klanten voortaan tot 25.000 dollar van hun verdwenen tegoed uitgekeerd. Dat was tot 1 januari 10.000 dollar. Met de nieuwe bovengrens wordt het verlies van 90% van alle rekeninghouders volledig gedekt. Dat percentage is gelijk aan Europees Nederland, benadrukt DNB in een persbericht.

Dus ontzettend gelijkwaardig, moeten we geloven. Echt niet. Op het vasteland en de Wadden is het gegarandeerde bedrag namelijk ruim vier keer hoger: 100.000 euro. Dat onderstreept nog eens het grote verschil in welstand tussen het ene en het andere Nederland. Het zal te kort door de bocht zijn daaraan de conclusie te verbinden dat Europese Nederlanders gemiddeld vier keer vermogender zijn dan hun Caribische landgenoten, maar het is wel een vingerwijzing dat de welvaart op Bonaire, Sint Eustatius en Saba na bijna vijftien jaar onder de directe hoede van het rijk nog altijd ver achterblijft.

Statia is deze week aan een ramp ontsnapt. Met donderend geraas kwam ter hoogte van het energiebedrijf STUCO een zwaar rotsblok van de klif naar beneden. Het stalen veiligheidsgordijn deed zijn werk: vlak voor een van de brandstoftanks kwam het gevaarte tot stilstand. Geluk bij een ongeluk was

dat het niet gebeurde tussen Fort Oranje en STUCO, want dat deel van de klif is nog altijd niet beveiligd. Dit ondanks dat rechters al in 2022 spraken van een levensgevaarlijke situatie en de eilandelijke en rijksoverheid sommeerden binnen drie maanden in actie te komen. Eerst probeerde de regering daar uit Hollandse gierigheid onderuit te komen, daarna werd geëist dat het eilandbestuur eerst alle zwerfgeiten verwijderd. Daarmee bewust de gok nemend dat een volgend incident minder goed afloopt.

Op Aruba kreeg wraak een gezicht: demissionair minister-president Evelyn Wever-Croes voert al voor de wisseling van de wacht oppositie tegen het nieuwe kabinet. Verbitterd door haar pijnlijke verkiezingsnederlaag (“Ondankbaar volk”, reageerde ze) heeft ze bedacht hoe ze de nieuwe regering op voorhand het leven zuur kan maken. Uit het niets en zonder tussenkomst van de Staten besloot ze tot een ingrijpende hervorming van het belastingstelsel, waardoor het aantal belastingplichtigen in één klap van 40.000 naar 12.000 daalt. Dat slaat een gat van minimaal 50 tot mogelijk 100 miljoen gulden in het budget van de komende regering. Zo plaatst Wever-Croes haar opvolgers voor het dilemma: de maatregel terugdraaien of urgente investeringen in bijvoorbeeld zorg en onderwijs te schrappen. Wat het ook wordt: we weten nu al wie het hardste moord en brand krijst. Kadushi is al voor veel lelijks uitgemaakt, maar dit keer heeft zijn baas de woede van een zich ‘Micheal Henriquez’ noemende lezer uit Aruba over zich afgeroepen die hem van “koloniaal dictatoriaal gedrag” beticht. Aanleiding is het op de Facebookpagina van DossierKoninkrijksrelaties.nl afsluiten van de optie onder nieuwsberichten een reactie toe te voegen. Reden is dat van deze gastvrijheid ook gebruik werd gemaakt door verbaal onzindelijke halvegaren die bij gebrek aan eigen volgers de FB-pagina’s van anderen

misbruiken om – uiteraard vaak onder een fakenaam – hun frustraties uit te venten. Toch eens kijken wie die Henriquez is... Oeps: “Micheal heeft zijn profiel vergrendeld”, meldt Facebook...

18 januari 2025

---

3 | De splinter en de balk

Het debat van de Tweede Kamercommissie *voor* (?) Koninkrijksrelaties met staatssecretaris Zsolt Szabó over de CAS-landen ontaardde woensdag opnieuw in een - dit keer drie uur durende - aanklacht tegen bestuurders in het Caribisch aanhangsel van het Koninkrijk. Wie het gelivestreamde tribunaal volgde, zag hoe de het coalitiebed delende Peter van Haasen (PVV) en Aukje de Vries (VVD) tegen elkaar opboden in het *bashen* van overzeese soortgenoten. Die dragen overigens zelf maar al te ijverig het hout aan voor de brandstapel waarop ze verbaal terechtgesteld worden. Zoals drugsbaas Michelangelo ‘Lo’ Martines die bij de Statenverkiezingen van 21 maart op Curaçao een van de lijsttrekkers is. Voor het uitbrengen van zijn stem hoeft hij niet ver te lopen, er is een stembureau in de gevangenis.

Geen primeur, want in 2021 nam op Aruba de voor corruptie veroordeelde oud-minister Benny Sevinger vanachter de tralies deel aan de verkiezingen. Hij behaalde ruim voldoende voorkeursstemmen – onder meer van medegevangenen - om na het uitzitten van zijn straf bij de rentree in de Staten door partijgenoten als de verloren zoon te worden ingehaald. “Beschamend”, noemde Van Haasen de kandidatuur

van Martines. Of de staatssecretaris er ook zo over dacht, vroeg hij. Die onthield zich van commentaar omdat, zoals dat heet, de zaak onder de rechter is. Szabó hield zich wel vaker op de vlakte. Vrijwel elk onderwerp waarvoor commissieleden aandacht vroegen, pareerde hij door erop te wijzen dat het een landsaangelegenheid betrof en Nederland er zich dus niet tegenaan te bemoeien heeft. “Kan de staatssecretaris uitleggen waarom goed bestuur niet als landsaangelegenheid wordt beschouwd, maar zodra het om menselijke problemen gaat wel?” wilde bijdehandje Faith Bruyning (NSC) weten. Die ergerde zich bovendien groen en geel aan het zwart maken van de collega’s op de eilanden. “Voorzitter, er moet mij even iets van het hart”, brak ze in, waarna ze haar coalitiegenoten onder de neus wreef dat het in bestuurlijk Nederland ook niet allemaal rozengeur en maneschijn is.

En zo is het. Als ooit het gezegde *den splinter in een anders oog wel zien, maar niet de balk in zijn eigen* van toepassing is, is dat anno nu. Burgers in het moederland krijgen de ene na de andere rekening gepresenteerd voor falend bestuur. Niet het gevolg van onkunde, maar door een optelsom van onwil en slappe knieën. Decennialang hebben achtereenvolgende regeringen voorspelbare ontsporingen – op het gebied van huisvesting, veiligheid, zorg, bestaanszekerheid, immigratie, natuur en beschaving, om maar een paar voorbeelden te noemen - niet willen en durven voorkomen. Louter en alleen om multinationals, de agromaffia, de KLM etc. te behagen.

Deze week incasseerde de regering de zoveelste staatsrechtelijke draai om de oren. De Raad van State concludeerde dat de overheid de eigen stikstofregels - bedoeld om het land nog enigszins leefbaar te houden - aan de laars lapt. In de coalitie gaan stemmen op de regels dan maar aan te passen. Wat niets anders is dan

slecht bestuur op papier wit te wassen. Wordt het niet tijd dat de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten met gelijke munt terugbetalen? Door hun regeringen aan te sporen via de gevolmachtigde ministers de zorgen over te brengen over het moreel afglijden van het moederland. Het Statuut geeft ze daar alle recht toe. Sterker nog, artikel 43 in de grondwet van het Koninkrijk verplicht de Rijksministerraad in te grijpen als in een van de landen goed bestuur in het geding is. Het zal niet gebeuren. Want wie betaalt bepaalt, zoals kan worden afgeleid uit Szabó's antwoord op de vraag van Bruyning over het selectief omgaan met wat wel of geen landsaangelegenheid is. De stas verwees naar de landspakketten, daarmee suggererend dat de CAS-landen zich uit vrije wil de bemoeienis laten aanleunen. De waarheid is dat de hervormingen door Den Haag zijn afgeperst: als de regeringen niet bij het kruisje zouden tekenen, hadden ze à la minute ruim 1 miljard aan coronaleningen moeten aflossen. Het was slikken of stikken, waarmee de essentie van de koninkrijksrelaties in drie woorden is samengevat. Intussen staat het volgende Cariben-debat al weer op de agenda: donderdag zetten de koninkrijksspecialisten onder de Kamerleden een eerder overleg voort over de aanbevelingen van de Commissie Thodé om de bestaansonzekerheid op Bonaire, Sint Eustatius en Saba te verminderen. Je moet er wel vroeg voor uit de veren, want de *beraadslagingen* beginnen om 6.05 uur Caribische tijd. Een lange zit zal het niet worden. Per fractie is zegge en schrijve 120 seconden uitgetrokken en er hebben zich vooralsnog slechts twee sprekers aangemeld. Vijf minuten verslapen en het is voorbij. Eerder is het op deze plek al eens gegaan over de discriminatie van het Papiamentu ten opzichte van het Fries, terwijl ze beide in het Europese deel van het land Nederland officieel erkende talen zijn. Zo mogen ministers de eed wel in het Fries, maar niet in

het Papiaments afleggen. Nu dient zich een nieuwe lakmoesproef aan: in Friesland worden verkeersborden tweetalig. Zou Bonaire daar ook toestemming van Den Haag voor krijgen?

25 januari 2025

---

4 | Liefdeloos

Gasten op het terras van ‘the hottest spot on Bonaire’ Cuba Compagnie vroegen zich geschokt af of hun oren het wel goed hadden gehoord. “Bevrijd Bonaire van homoseksuelen en lesbiennes” schalde het door Parke Wilhelmina. Want, zo tierde de voorganger van een gebedsbijeenkomst, homo’s, lesbo’s en al die andere onder queer vallende smaken zijn er verantwoordelijk voor dat het met het eiland als gevolg van “ziekten en verderf” de verkeerde kant op gaat. De LGBTQIA+ gemeenschap als plaag. De anders zo mooi roze Flamingo’s bij de zoutpannen kleurden dieproud van schaamte voor zoveel uit Gods naam gepredikte liefdeloosheid. Het opmerkelijkste aan het voorval is het - op een eenzame uitzondering na - zwijgen van de opinion leaders.

Alleen eilandsraadslid Daisy Coffie (M21) had de guts publiekelijk haar afkeuring uit te spreken. Maar voor haar oproep aan “alle organisaties, instellingen en burgers hun stem te verheffen tegen alle vormen van discriminatie” hielden de andere politieke partijen, de vakbonden, het bedrijfsleven en vrijwel alle media zich hopi tristu West-Indisch doof. “Dit is niet het moment om te zwijgen of medeplichtig te zijn door stil te blijven. Dit is het moment om samen te handelen

en ervoor te zorgen dat Bonaire een plek blijft waar de rechten en waardigheid van ieder individu worden gerespecteerd en beschermd.” Het bleef oorverdovend stil.

Lafhartigheid boven naastenliefde. En dus staat de belangenorganisatie van de LGBTQIA+’ers Fundashon EQ Bonaire er zo goed als alleen voor. Die overweegt het voorval te melden bij het Openbaar Ministerie. “EQ is van mening dat de gedane uitspraken discriminerend zijn en dat discriminatie iets is dat te allen tijde niet te tolereren is. Eén doelgroep wordt in discriminerende en kwetsende woorden aangesproken en er wordt aangezet tot haat, wat veel weg heeft van opruiing.” Het zou het OM sieren als het niet afwacht, maar uit eigen beweging een onderzoek instelt naar de strafbaarheid van het in de openbare ruimte – dus getuigen genoeg – vloeken met de grondwet.

Het is niet de eerste keer dat religieuze leiders op Bonaire hun onbarmhartigheid laten zien. Enkele jaren geleden waren hun mallotige uitspraken voor toenmalig hoofdofficier van Justitie Henry Hambeukers aanleiding een ontmoeting tussen EQ en de betrokken kerkelijk leiders te arrangeren. Die laatsten zijn erop gewezen dat discriminatie strafbaar is. Hun belofte zich voortaan te gedragen, blijkt weinig waard. EQ wil toch opnieuw met de betrokken kerkgemeenschap in gesprek: “De dialoog opzoeken is de enige weg naar respect en acceptatie. EQ wil de organisatoren laten weten hoe kwetsend de Bonairiaanse LGBTQIA+ community en ook de bezoekers op het plein de bijeenkomst hebben ervaren.”

Politieke partij M21 eist dat “het eilandbestuur en de bevoegde autoriteiten onmiddellijk een grondig onderzoek instellen naar de gebeurtenissen en maatregelen nemen. Discriminatie en haat zaaien hebben geen plaats op Bonaire. Het toestaan

van dergelijke daden zonder daaraan gevolgen te verbinden, zou een onaanvaardbare stap terug zijn in onze strijd voor een inclusief en rechtvaardig eiland. Bonaire is het thuis van een diverse gemeenschap, en die diversiteit is een van onze grootste rijkdommen. Niemand mag slachtoffer worden van afwijzing, vernedering of uitsluiting vanwege seksuele geaardheid, genderidentiteit, religie, ras of enige andere persoonlijke eigenschap.” Amen.

Homofobie is geen exclusief Bonairiaans verschijnsel. Op Curaçao hoopt Rennox Calmes zijn partij Trabou pa Kòrsou bij de Statenverkiezingen van 21 maart aan een overwinning te helpen met de belofte ervoor te zorgen dat het ‘homohuwelijk’ wettelijk verboden wordt en op Aruba klonk er ooit verzet tegen de komst van een speciaal voor homo’s en lesbo’s georganiseerde cruise. Het protest verstomde overigens toen men van een onderzoek hoorde dat deze mensensoort tijdens vakanties veel meer geld uitgeeft dan heterostellen. Maar ook in Kadushi’s eigen dorp zijn er onverdraagzame gelovigen; daar wordt een regenboogbankje om de haverklap beklad.

Dan het IJslandse Seydisfjördur. Een zeer geïsoleerd gelegen, alleen via een ’s winters vaak gesloten hoge bergpas te bereiken dorpje van nog geen 700 zielen. Daar leidt een regenboogpad naar de plaatselijke kerk, waarvan de deur zonder aanzien des persoons openstaat voor iedereen. En wat te denken van de bisschop van Washington Mariann Budde die proleet der proleten Trump vanwege zijn LGBTQIA+haat op zijn verdiende plaats (als het kan in de hel) zette. Cabaretier Wim Kan parafraserend: “God deugt, maar zijn grondpersoneel niet altijd.”

5 | Boerenbedrog

Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn “adembenemend mooi”, maakte minister en danki-dios-net-niet-premier Mona Keijzer de leden van de Tweede Kamercommissie voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening die nog nooit in de Cariben zijn geweest lekker. Dat de eilanden terra incognita zijn weerhield ze er niet van een debat te voeren over de “wooncrisis” aldaar. Gelukkig maar dat de prima donna van Circus Wilders wel weet waar ze het over heeft. Niet dat de BBB-minister er zelf ooit is gesignaleerd. De wijsheid dat de schoonheid van de BESjes je de adem benemen, ontleent ze aan foto’s, bekende ze. Bovendien had ze ter voorbereiding op het debat via een videoverbinding kennisgemaakt met de gedeputeerden (“zo heet dat geloof ik daar”) die haar “verhelderende input” hadden verschaft.

En zo werd voor de zoveelste keer bevestigd dat het driedubbel van de Haagse pot gerukt is dat de behartiging van de belangen van de inwoners van de *bijzonder achtergestelde gemeenten* wordt toevertrouwd aan bewindspersonen en parlementariërs die hun kennis vooral op té zonnige reclamecampagnes van reisbureaus baseren. Dat het niet deugt, voelen ze zelf ook wel. Maar in plaats van debatten over Caribisch Nederland over te laten aan de collega’s van de commissie voor Koninkrijksrelaties, wordt het gebrek aan kennis gretig aangegrepen als smoes voor een *werkbezoek*. Waar buiten zichzelf en de KLM niemand op zit te wachten, want wat kun je van één hit-and-run-tripje opsteken?

De *Cariben-experts* van de Kamer hebben er kennelijk ook hun twijfels over dat de tropische achtertuinjes

zijn geoutsourced aan vakcommissies waarvan de leden misschien iets afweten van ruimtelijke ordening of volksgezondheid, maar geen snars van hoe het er op de eilanden aan toegaat. Daarom heeft de commissie voor Koninkrijksrelaties besloten in kaart te brengen wat vakcommissies “het afgelopen jaar wel en/of niet hebben gedaan op de verschillende Caribische dossiers” om vervolgens “afspraken te maken met vakcommissies over de behandeling van deze dossiers.” Kwestie van ‘waarom makkelijk doen als het ook moeilijk kan’ Je kunt ook besluiten dat Haags beleid dat de Cariben aangaat, thuishoort in de commissie voor Koninkrijksrelaties.

Dan komt er wellicht ook enige beweging in de zakelijke dienstverlening tussen het Europese en het Caribische deel van het land. Zo doet post die over en weer wordt gestuurd er drie tot zes weken (en niet zelden langer) over de bestemming te bereiken. Dat is niet bepaald bevorderlijk voor het zakendoen. Hopelijk gaat de aangekondigde invoering van postcodes op Bonaire, Sint Eustatius en Saba helpen.

Een andere belemmering voor het economisch verkeer tussen de landsdelen zijn de transactiekosten die banken in rekening brengen voor overzeese betalingen. Deze week moest Kadushi 9 dollar overmaken naar een instelling op Bonaire. Het geld was in een vloek en een zucht af- en bijgeschreven, maar pas echt adembenemend: was de prijs voor het verwerken van de betalingsopdracht: 24,72 euro. En dan hebben we het nog niet eens over de inwoners van Saba die regelmatig verstoken zijn van contant geld, omdat de enige geldautomaat om de haverklap de geest geeft. Het probleem is bekend. Alweer jaren geleden heeft een prestigieuze internationale consultancyfirma ideeën aangedragen om bankdiensten op eilanden en met Europees Nederland uit de middeleeuwen te halen. De oplossing is, zo constateerden de duurbetaalde

onderzoekers destijds, met dank aan de technologische vooruitgang buitengewoon simpel: een grotendeels gedigitaliseerde BES Bank. Met een staatssecretaris die zijn sporen heeft verdiend in de IT-sector mag je verwachten dat er nu wel schot in komt. Of zoals Mooie Mona zei: “We moeten gewoon vol aan de bak”.

Dat mooie plaatjes bedrieglijk zijn, kwam deze week aan het licht door een juridische strijd om de ‘Cadushi of Bonaire’, een likeur van de gelijknamige distilleerderij in het voormalige slavendorp Rincon. Populair bij toeristen die graag een fles als souvenir mee naar huis nemen, maar daar – zonder een druppel te hebben genoten – een fikse kater aan overhouden. Want de douane op Schiphol neemt de flessen in beslag en geeft er een boete voor terug in de veronderstelling dat het goedje gebrouwen is van een door EU-regels beschermde cactussoort die is afgebeeld op het etiket. Dat de likeur gemaakt is van de op het eiland veel voorkomende *cereus repandus* melden de makers in alle promotionele uitingen. Een onvervalste ‘taste of Bonaire’ dus, denk je.

De distilleerderij sleepte de Staat der Nederlanden voor het gerecht en betoogde dat er geen spoortje cactus in de likeur zit. Hoewel twee laboratoriumtesten de juistheid van deze openbaring bevestigden, oordeelde de rechter dat de douaniers zich mogen verlaten op het etiket en de filmpjes op de website van ‘Cadushi’ die suggereren dat het brouwsel toch echt van de *cereus repandus* is gemaakt. Inmiddels heeft de douane besloten de invoer voorlopig te gedogen. Maar wie weet dat een gealarmeerde Autoriteit Consument & Markt de distilleerderij nog wel gaat beboeten voor boerenbedrog.

6 | Regeren is fabuleren

En plotsklaps was het College financieel toezicht de beste vriend van Aruba's minister-president Evelyn Wever-Croes. De voorheen door de premier verketterde rekenmeesters hadden haar kant gekozen in de ophef over de belastingtruc waarmee het door de kiezer naar huis gestuurde kabinet een fors gat slaat in het budget van de opvolgers. Natuurlijk zijn de 28.000 Arubanen die met één penningstreek vrijgesteld zijn van belasting blij met het onverwachte afscheidscadeautje van WC. Of het haar een standbeeld zal opleveren, is de vraag. Het nog in de maak zijnde kabinet *Eman VI* kan jaarlijks 50 miljoen minder investeren in onderwijs, zorg etc. Een sigaar uit eigen doos: het is de samenleving die de rekening gepresenteerd krijgt. De bewering van de afzwaaiend *minpres* dat het Cft haar gelijk heeft gegeven, is dan ook afkomstig uit haar kennelijk onuitputtelijke duim. Anders dan ze erop los fabuleert, heeft het College financieel toezicht helemaal niet gezegd dat de belastingverlaging "legitiem" is. Het heeft geconstateerd dat er sprake is van een leemte in de wetgeving. Daar is sluw misbruik van gemaakt met geen ander doel haar opvolger een gemene hak te zetten. De premier verzwijgt dat het Cft kritiek heeft op het feit dat de Staten niet is gehoord, laat staan om instemming is gevraagd zoals dat in een fatsoenlijke parlementaire democratie hoort te gaan. Je zou verwachten dat de gouverneur bij zo'n omstreden besluit in elk geval niet zonder tegensputteren bij het kruisje tekent, maar het lijkt erop dat hij dat wel heeft gedaan. Onbekend is of hij heeft overwogen het ter vernietiging voor te leggen

aan de Rijksministerraad, zoals zijn Curaçaose collega eerder wel heeft gedaan met de poging werkgevers te verplichten tenminste 80 procent lokaal personeel in dienst te hebben. Misschien dat de kwestie nog wel aan de orde komt als Wever-Croes tijdens haar afscheidstoernee op de koffie gaat bij staatssecretaris van Koninkrijksrelaties Zsolt Szabó.

Die doet er goed aan zijn gast meteen te vragen waarom de begroting voor het alweer ruim een maand op streek zijnde 2025 nog altijd niet is vastgesteld. De premier was er als de hennen bij om het parlement de schuld in de schoenen te schuiven. Want dat moet er immers een klap op geven. Maar, zo gaf Statenvoorzitter Gerlien Croes lik op stuk, het wachten is op de beantwoording door het kabinet van de vragen die de fracties hebben ingediend. De toekomstige coalitie zal trouwens sowieso met grote argwaan volgen wat Wever-Croes met de staatssecretaris denkt te bedisselen.

De allesbehalve denkbeeldige vrees bestaat dat ze nog even snel voor haar heengaan haar ja-woord geeft aan het ontwerp van de Rijkswet Aruba financieel toezicht. Ze heeft zich er jarenlang tegen verzet – krijsend dat het koloniaal was – maar als ze haar opvolgers het leven zuur kan maken door die op de valreep op te zadelen met extra streng toezicht, zal ze die kans niet aan zich voorbij laten gaan.

Op Curaçao speelt het kabinet Pisas ook al voor Sinterklaas, maar dan slimmer: vóór de verkiezingen. Het is een wonder dat de facebookpagina van minister-van-bijna-alles Javier Sylvania nog niet is bezweken onder de toeloop van bezoekers. Daar kondigt de bewindsman wekelijks aan welke volgende beroepsgroep in aanmerking komt voor een pastechi, een bonus van duizend gulden die – zo stelt hij – echt helemaal niets te maken heeft met de verkiezingen van 21 maart. Deze week waren de medewerkers van

afvalbedrijf Selikor de gelukkigen. “Als de regering geld te veel heeft, kan ze misschien ook de miljoenen schuld die ze bij ons heeft, afbetalen”, reageerde de directie van de overheidsnv gevat.

Op Curaçao zijn de ontvangers uiteraard eveneens blij. Maar ook daar gaat de plotselinge vrijgevigheid van de bestuurders ten koste van urgente investeringen. Veel fundamentele voorzieningen zijn zonder dat het hardop wordt gezegd failliet zoals onderwijs, zorg en noem maar op. Misschien moeten de aan het pluche gehechte politici op de eilanden eens te rade gaan bij oud-premier Rutte. Die won de verkiezingen van 2012 afgetekend nadat hij elke Nederlander een belastingvoordeeltje van duizend euro had beloofd om eenmaal in het Torentje daar geen actieve herinnering meer aan te hebben.

Overigens leeft ook Pisas in zijn eigen fantasie. Hij richtte op zijn ministerie een champagneparty aan om te vieren dat het crescendo gaat met de uitvoering van de via het Landspakket door Den Haag opgelegde hervormingen. De werkelijkheid is dat deze (door toedoen van stille obstructie) zo tergend traag verlopen dat de voortgangsrapportages niet langer van gekleurde vlaggetjes worden voorzien, vermoedelijk omdat de rode inkt op is waarmee wordt aangegeven dat een project hopeloos is vastgelopen.

Hoogtepunt van de week – voor schrijver dezes dan – was de verschijning van de vierde editie van Kadushi's Prikkeljaar. *Stas Szabó* was zo vriendelijk het eerste exemplaar in ontvangst te nemen. Dus nu begrijpt u meteen waarom de bewindsman er de afgelopen weken zo genadig vanaf is gekomen op deze plek.

7 | Grote meneren

O, oh, als dat maar goed afloopt voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Elon Musk in zijn hemd zetten is de goden verzoeken. Of beter gezegd: een duivelse wraak over de eilanden afroepen. Zou iemand in Den Haag een risicoanalyse hebben gemaakt bij het afwijzen van Musks miljardenspeeltje Starlink om internetdiensten in Caribisch Nederland te mogen aanbieden? Of zou de weigering een heldendaad zijn van een gewetensvolle ambtenaar (ze bestaan heus) die de als een loops teefje tegen dorpsgek van wereldformaat Trump aanschurkende Musk even lekker wil dwarszitten. Je zou het hopen, maar de waarheid is vermoedelijk minder episch. De Rijksinspectie Digitale Infrastructuur voert een tamelijk futiele formele reden voor de afwijzing aan: even de aanvraag aanpassen en de griezels is welkom.

“Waarom schrijf je altijd van die lelijke dingen over Curaçao? We hebben je er gastvrij ontvangen en je hebt er toch jaren met plezier gewoond!” Dat valt niet te ontkennen, maar op een gegeven moment ben je als columnist wel uitgeschreven over de oogverblindend mooie baaien, de zon zien opgaan vanaf de Christoffelberg, een net gevangen red snapper verschalken bij Playa Kanoa... Bovendien: nogal wat Curaçaoënarren doen ontzettend ijverig hun best de niet geringe schaduwkant van Dushi Korsou te belichten. En dan heeft Kadushi het niet over de douanebeambte die bij het toezien op het uitladen van de container met de inboedel een fles Whitelabel verwacht om zijn werkdag te veraangenamen en vooral de andere kant uit te kijken. Of de aanslag van de belastingdienst

over het jaar waarin je net opgerichte bedrijf nog helemaal niet bestond. En ook niet over de tip van een van de beroemdste (en uiteraard later verdachte) plaatselijke fiscalisten om bij het terugvorderen van te veel afgedragen belasting de inspecteur een gesloten envelop te overhandigen met de mededeling dat het “aanvullende documenten” betreft.

Klein bier vergeleken met wat grote meneren uitvreten, zoals de voormalig president van de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten/Nederlandse Antillen. Hoewel hij keer op keer in opspraak kwam wegens akkefietjes waarvoor gewone burgers voor jaren in de bak zouden zijn verdwenen, wist hij telkens weer de dans te ontspringen. En bleef hij voor de zogenaamd fatsoenlijke elite op het eiland een graag geziene gast bij officiële gelegenheden. Wat je doet afvragen hoeveel ‘vriendendiensten’ hij als de opper-penningmeester heeft verleend. Je zou er met gemak een boek – mede vanwege pikante details in de rode oortjes-categorie - mee kunnen vullen.

Maar nu lijkt het geluk een beetje op. Plotseling was er een dappere rechter in Willemstad die hem veroordeelde tot terugbetaling van dik twee miljoen die hij van de bank – dus Curaçaose burgers met een gewone baan – heeft geroofd. Zo liet hij de bank de rekening van Aquallectra voor zijn villa betalen. Aan het bedrag te zien (ruim 3 ton) stroomde er iets sterkers door de leiding dan water. Eveneens zo’n 3 ton ging op aan zonnepanelen die waarschijnlijk een gouden randje hadden. Tromp ziet zichzelf als slachtoffer van “ongelijke behandeling”, waarmee hij feitelijk zegt dat mede-grootgraiers ongemoeid zijn gelaten. Wat zo maar waar kan zijn.

Een andere grote meneer – dat vindt hij althans zelf – werd eveneens, en zeer verdiend te kijk gezet als een laaielichter: minister Javier Sylvania. Dankzij NOS-correspondent Dick Drayer (waarom komen lokale

journalisten nooit met dat soort weetjes) weten we dat de bewindsman door list en bedrog zijn campagnekas voor de verkiezingen van 21 maart wil spekken. Hij laat zijn partner onder valse voorwendselen donaties werven voor een stichting die maatschappelijke doelen steunt. U raadt het al wie het “maatschappelijke doel” is. Ontmaskerd of niet, Tromp zal welkom blijven in de hoogste kringen die hun lege bestaan vullen met neerkijken op het gepeupel dat wel werkt voor zijn (vaak te schamele) loon en Sylvania gaat zijn nu al bovenmatige macht ongetwijfeld dankzij veel voorkeurstemmen verder vergroten. Want zo gaat dat – helaas - op Curaçao. Dat neemt niet weg dat Kadushi er met ontzettend veel plezier heeft gewoond en er vrienden voor het leven aan heeft overgehouden. De wisselsteking voor de grap van de week gaat naar de volgens zijn aanhang door Onze Lieve Heer himself naar Bonaire gezonden gedeputeerde van Financiën Clark Abraham. Die deed voorkomen alsof hij naar de zevende hemel was gepromoveerd door het College financieel toezicht. Kennisnemend van alweer een slecht rapportcijfer voor de beginnerscursus ‘Hoe houd ik boek’, erkende hij tegenover het Antilliaans Dagblad volmondig dat het er niet best uitzag. Maar dat maakte zijn blijdschap er niet minder om: “Nu staat alles tenminste zwart op wit op papier”, klonk het monter.

22 februari 2025

---

8 | Witwaspriester

Van ministers en parlementariërs op Aruba, Curaçao en Sint Maarten die wegens corruptie door de politie

van hun bed (of dat van hun buitenvrouw) worden gelicht of, zoals op Bonaire, een politicus ondanks zijn losse handjes en lange vingers de verkiezingen wint, kijken we al lang niet meer op. Maar dat het Bisdom Willemstad – dat met de gokmafia de dienst uitmaakt op het eiland - zich ook ledighoudt met zwart geld-praktijken, zal zelfs de duivel hebben verrast. De arrestatie van een priester deze week op Curaçao op verdenking van witwassen kwam als een donderslag bij heldere hemel.

Misschien moest de opbrengst van een illegaal handeltje in wijwater worden gewit; de wekelijkse collecte levert immers vooral knopen en kiezelsteentjes op. Het als altijd zwijgzame Openbaar Ministerie (het nieuwe logo schijnt de vorm van een oester te krijgen) wil er niets over zeggen, dus ook niet of de kantoren van het Bisdom binnenste buiten zijn gekeerd. Zelfs de standaardzinnetjes “Het onderzoek wordt voortgezet” en “Meerdere aanhoudingen worden niet uitgesloten” konden er niet vanaf.

De bisschoppelijke pr-afdeling is iets openhartiger. Die laat weten “de gemeenschap dankbaar te zijn voor de gebeden” en “indien nodig de gemeenschap op de juiste momenten op de hoogte te houden.” Dat de rechter-commissaris de voorlopige hechtenis met acht dagen heeft verlengd, duidt erop dat de geestelijke niet van kruimelwerk wordt verdacht. Waarmee Curaçao voor de tweede keer in een week tijd de aandacht van de Nederlandse media op zich vestigde.

Eerder al haalde een kat die als verstekeling de trans-Atlantische oversteek zonder eten en drinken in een zeecontainer had overleefd de voorpagina's. En nu wierp het journaal in het moederland zich gretig op de witwaspriester. Met het Reformatorisch Dagblad voorop, want – misschien wel gedreven door jaloezie op de rijke pracht en praal van de katholieken – was dit een buitenkansje een concurrerende branchegenoot in zijn hemd te zetten.

De ontspoorde zielenherder is overigens niet de enige in het Koninkrijk die van zijn geloof is gevallen. Staatssecretaris van Koninkrijksrelaties Zsolt Szabó sloeg plotseling de toon aan van de door zijn baas Wilders juist zo verafschuwde woke-gekkies van D66. In antwoord op Kamervragen over het financiële wanbeleid van de Arubaanse regering (laatste jaarrekening dateert van 2019, voor dit jaar is er nog altijd geen begroting vastgesteld) nam de bewindsman het gepassioneerd op voor het kabinet Wever-Croes dat “heel hard werkt aan de verbetering van het financieel beheer.”

Juist zulk verweer irriteert de Kamer mateloos, bleek woensdag tijdens een technische briefing over de via de landspakketten opgelegde hervormingen. Het is een raadsel waarom de voortgangsrapportages voortgangsrapportages heten als er nauwelijks voortgang te rapporteren valt. Ja, er wordt “hard gewerkt”. Maar veel verder dan verkennen, onderzoeken, afstemmen en ambities formuleren is het in de afgelopen jaren niet gekomen. Wel zijn er inmiddels tientallen miljoenen in rook opgegaan. Zie hier het resultaat van een beginnend staatssecretaris die kennelijk al tevreden is met de door de regeringen opgehouden schijn te willen hervormen, maar intussen niets nalaten om de boel te traineren. Of zou Szabó door de knietjes zijn gegaan voor het charmeoffensief van minister-president Evelyn Wever-Croes die vorige week als een volleerd fotomodel door de residentie paradeerde en zich op iconische locaties liet vereeuwigen waarmee je met gemak een glossy kan vullen.

Waarna ze haar gastheer wijsmaakte hoeveel ze de afgelopen zeven jaar allemaal voor Aruba, het Koninkrijk en de wereld heeft betekend en hoe slecht het Aruba, het Koninkrijk en de wereld zal vergaan na haar (door de kiezers afgedwongen) vertrek. Hoe

dan ook: de premier kon bij terugkeer triomfantelijk zwaaien met de lof van niet zomaar een Nederlandse bestuurder, maar nota bene eentje van een partij die geen kans onbenut laat de eilanden te beledigen. Vrijdag deed W-C er nog een schep bovenop door de Arubanen op de mouw te spelden dat de Rijkswet Aruba financieel toezicht van tafel is. Uiteraard dankzij mevrouws onbaatzuchtige (grapje) persoonlijke overredingskracht waarvoor de staatssecretaris is gezwich. Waar is dat de Rijksministerraad de ontwerp-RAft heeft ingetrokken, maar dat betrof de oude versie om zo de weg vrij te maken voor een nieuwe waarmee de touwtjes misschien nog wel veel strakker worden aangetrokken. Tot slot nog een tip voor Caribische bestuurders die met de regelmaat van de klok vanuit Den Haag in strenge taal worden beknord als ze weer eens te laat zijn met het indienen van voortgangsrapportages of ontwerpbegrotingen. Vraag Zsolt eens of zijn begroting voor Koninkrijksrelaties en het BES-fonds al is vastgesteld...

1 maart 2025

---

9 | Explosief

Het brandstof dossier op Bonaire is kennelijk zo explosief dat alle hoofdrolspelers met oordoppen in naar de schuilkelders zijn gevlucht. Bestuurscollege, drie ministeries en de directie van Bonaire Bon Transition BV (BBT) weigeren opening van zaken te geven. Hoezo openbaar bestuur? Een alarmerende brief van de (onafhankelijke) Inspectie Leefomgeving

en Transport is door DossierKoninkrijksrelaties.nl onder het tapijt vandaan gehaald. Daarin wordt het doemscenario geschetst dat het met de dag realistischer wordt dat het eiland over een jaartje zonder brandstof komt te zitten en, schrijft de ILT, “de luchthaven niet langer vliegtuigen zal kunnen voorzien van kerosine.” Op de vraag of (de ook al overheidsnv) Bonaire International Airport geschrokken is van deze onheilstijding, antwoordt de baas: “Geen commentaar.” Ook de eilandsraad – het zal niemand verrassen – zwijgt, maar die zit wellicht in het buitenland daggeld bij te verdienen.

Achter de opgetrokken schermen speelt het eilandbestuur blufpoker met als inzet de zeggenschap over de brandstofvoorziening. Die berust nu bij BBT, waarvan het ministerie van Klimaat en Groene Groei de aandeelhouder is. De oprichting van deze staatsdeelneming in 2021 was, al mocht dat niet zo heten, niets anders dan een ingreep wegens taakverwaarlozing. Daar had overheidsnv Oil Trading Bonaire het wel naar gemaakt. De directeur moest in 2018 het veld ruimen, nadat (rijkelijk laat) werd ontdekt dat hij zichzelf bovenop een riant salaris stiekem tonnen extra had toebedeeld.

Onder zijn opvolger ging het niet beter: die stak zogenaamd 600.000 dollar in het veilig maken van de licht ontvlambare opslagtanks bij het vliegveld en Hato, maar niemand heeft kunnen achterhalen waaraan het geld – behoudens een paar potten verf - is besteed. Heel veel dollars gingen er ook op aan OTB's 'policy advisor' Carel van Gelder die de wijk had genomen naar Bonaire nadat in een door hem gehuurd huis in Arnhem een wietplantage was gevonden. Hij hield er de titel *wietwethouder* aan over. Terzijde: zijn naam dook – niet per se positief – ook op in het onderzoek naar integriteitsschendingen rond de aankoop van lichtmasten voor het stadion in Kralendijk.

Al vanaf 2014 had de ILT grote zorgen over de (on) veiligheid van de installatie om tankers te lossen en de bakken roest waarin de olie werd opgeslagen. Het risico van een ramp groeide met de dag, maar het duurde nog tot 2019 alvorens het Rijk besloot het eilandbestuur de verantwoordelijkheid voor de brandstofvoorziening af te pakken. Dat gebeurde op het moment dat het financieel uitgeklede OTB op het punt stond in zee te gaan met een maffiose oliehandelaar uit Mexico. Voor de vorm riep het Rijk een taskforce ‘Long Term Fuel Supply Bonaire’, een stuurgroep en een werkgroep in het leven, waarvan – voor de schone schijn - het OLB deel uitmaakte.

Het in 2021 opgerichte BBT kreeg de opdracht een nieuwe terminal bij het vliegveld te bouwen, betaald door het ministerie. De aanbesteding is in volle gang, maar het ding zal er nooit komen. Daarvoor zijn lokale vergunningen nodig en die wil het Bestuurscollege niet verstrekken. Er is inmiddels bovendien zo veel tijd verloren gegaan dat de terminal sowieso niet voor 1 april 2026 klaar kan zijn. Dan eindigt de door de ILT gedoogde situatie en, zo staat in de eerder bedoelde brief, gaat de wet strikt gehandhaafd worden.

Het *armpje drukken* met de ministeries is zo hoog opgelopen dat die onlangs bedreigd hebben zich – inclusief 20 miljoen subsidie - terug te trekken uit het dossier waarna het Bestuurscollege het verder zelf mag uitzoeken. Daarmee gaat de regie terug van BBT naar het gereanimeerde OTB en is Bonaire weer eigen baas – nos mes por! - over de eilandelijke brandstofvoorziening. Maar dat mag de Bonairiaanse samenleving allemaal niet weten. Alle partijen houden de kaken stijf op elkaar en ongevraagde waarschuwingen van de ILT worden onder de pet gehouden.

Iets wat u beste lezer ook al niet mag weten, is welke afspraken de Eilandsraden van Bonaire, Sint

Eustatius en Saba hebben vastgelegd in een Memory of Understanding over “samenwerking in het belang van de burgers”. Het document is inmiddels door alle drie geratificeerd dus je zou verwachten dat ze er trots mee naar buiten treden. Niet dus. Hetzelfde geldt voor een veel verdergaande onderlinge regeling van Bonaire en Statia om samen een bestuursorgaan - met kantoor, directie en staf - op te tuigen. “De stukken zijn niet openbaar”, laat de eilandgriffier van Bonaire weten. Dat staat niet alleen op gespannen voet met de Wet openbaarheid van bestuur BES, maar ook met de belofte waarmee de coalitie in 2023 de macht greep: maximale transparantie. Maar kennelijk alleen als het politiek uitkomt....

8 maart 2025

---

10 | Smeerpoeiserij

“Neem van mij aan: Nederlanders zijn hypocriet”. Aldus de nestor van de Caribische politiek. Als iemand het kan weten, is het wel de Stataanse politicus Clyde van Putten. “Ik heb er al meer dan veertig jaar mee te maken”, hield hij zijn collega-eilandsraadsleden onlangs voor. Hoe groot zijn gelijk is, werd deze week pijnlijk duidelijk. Want, beste koninkrijksburgers, uw staatshoofd heeft het by far weerzinwekkendste mens van dit tijdperk uitgenodigd voor - “We gaan er samen een heel mooie avond van maken” - een etentje bij hem en zijn ega thuis. Het is jammer dat in 2020 zowel in Europees als Caribisch Nederland het verbod op majesteitsschennis is afgeschaft. Anders had Kadushi graag een gooi gedaan naar de maximale straf.

Het is verbazingwekkend hoe snel het abnormale normaal wordt gevonden. Alsof de koning als de opperkikker met zijn kikkeronderdanen in een pan koud water op het vuur gezet niet door heeft levend te worden gekookt, halverwege nog roepend dat het zo lekker warm is. Met een minister-president die als dank voor bewezen leugens zich naar een internationale topbaan heeft geslijmd en vervangen is door een angsthaas die aan de leiband van 's lands beroepshaatzaaier strompelt, moet je er niet van opkijken als de fakeregering van het moederland vandaag of morgen een trumpje doet met de Caribische aanhangsels.

Dus Pisas, Wever-Croes en Mercelina, kniel maar preventief om nederig dankbaarheid te betuigen voor de miljarden aan hulp die Den Haag de afgelopen decennia heeft gegeven. Voor je het weet, wordt je land van het geldinfuus afgekoppeld. En worden de Nederlandse troepen uit de West teruggetrokken, waarmee de rode loper voor buurdictator Maduro wordt uitgerold. Dat heeft uiteraard gevolgen voor het toerisme naar de eilanden die voor hun inkomsten in grote mate afhankelijk zijn van bezoekers uit West Rusland. Wat dat betreft is het een geluk bij een ramp dat Trump een voorliefde heeft voor foute leiders en per decreet de pariastatus van Venezuela kan opheffen. Zo'n vaart zal het wellicht niet lopen, de eilanden doen er goed aan niet uit te sluiten dat wat vandaag onvoorstelbaar lijkt, morgen gebeurt. Denk aan de woorden van Van Putten. Want wat is dat voor een rare kronkel in de hoofden van de leden van de Tweede Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties om te besluiten dat gesprekken met bestuurders uit het Caribische deel van het Koninkrijk voortaan achter gesloten deuren plaatsvinden?

Een democratie onwaardige beslissing die nota bene ook nog eens in de beslotenheid van de

achterkamertjes is bekokstoofd. Het is weliswaar (stilletjes en op een niet makkelijk te vinden plek op de website van de commissie) gepubliceerd, maar zonder toe te lichten waarom het publiek niet mag weten wat er tijdens dat soort gesprekken wordt bekonkeld. Het lijkt de eilandsraad van Bonaire wel, maar dan met een bescheidener reisbudget.

Alles wat zich aan de publieke kant van het – door u betaalde - openbaar bestuur voltrekt, hoort openbaar te zijn. Tenzij zich er een voor iedereen begrijpelijke reden is die zich daartegen verzet, bijvoorbeeld als de staatsveiligheid in het geding is. Maar dat is allerm minst het geval bij het gesprek waarvoor de baas van Bonaire is ontboden. De commissieleden willen zich informeren over het vuilstortschandaal bij Lagun van Selibon, het afvalbedrijf waarvan het eilandbestuur aandeelhouder is en dat al jaren in zonde leeft.

Het heeft niet alleen nagelaten de vereiste vergunningen aan te vragen, maar is ook nog eens de grootste smeerpoot van het eiland. Het dumpst zonder voorzorgsmaatregelen voor mens, dier, natuur en milieu gevaarlijk afval. En springt daar nogal achteloos mee om: het hek vertoont evenveel gaten als het toezicht. Achtereenvolgende Bestuurscolleges van uiteenlopend pluimage stonden erbij, keken ernaar en deden weinig tot niets. Zelfs twee alarmerende rapporten van de Inspectie Leefomgeving en Transport dat de vuilstort een acuut gevaar vormt voor de volksgezondheid, kon de eilandelijke politiek niet boeien.

Pas nadat de waarnemend rijksvertegenwoordiger zich er – onder druk van verontruste omwonenden - tegenaan ging bemoeien, kwam er beweging. Dankzij de tussenkomst van de rechter is opgehelderd dat lokale bestuurders hun taken schromelijk hebben verwaarloosd. Op hun uitschuifbare tenen getrapt, sloegen ze deze week terug. Niet zij, maar RV Helmond heeft een oplossing in de weg gestaan.

Tevens meldden ze Selibon een “ultimatum” te hebben gesteld om uiterlijk op 1 september aan de wettelijke normen te voldoen. Zo’n “ultimatum” is helemaal geen ultimatum, maar niks anders dan een vrijbrief om tenminste nog een half jaar lucht, bodem en burenen te blijven vergiften. Kennelijk hebben de directie, de Raad van Commissarissen en de verantwoordelijke gedeputeerden geen fluit gedaan met de alweer bijna een jaar oude adviezen van de ILT.

Je mag verwachten dat de commissie gedeputeerde Clark Abraham – gezien zijn confrontatiepolitiek een Trump-op-Madurodam-formaat – stevig ondervraagt. Als het aan de Kamercommissie had gelegen, hadden degenen die het direct aangaat – de burgers van Bonaire – daar geen getuige van mogen zijn. Gelukkig bracht PVV’er Peter van Haasen zijn collega commissieleden bij zinnen: het gesprek (12 maart om 14.30 uur Nederlandse tijd) kan dankzij hem toch via de website van de Kamer live worden gevolgd.

---

15 maart 2025

11 | Onderste steen

6,5 miljoen euro. Er gaan dagen voorbij dat Kadushi het niet op zijn bankrekening heeft staan. Selibon, het overheidsbedrijf dat verantwoordelijk is voor de afvalverwerking op Bonaire, had dat wel. Ooit. Een gift van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat die in rook lijkt opgegaan. Het is een groot mysterie wat ermee is gedaan. Het was *geormerkt* voor het programma ‘Afvalbeheer op Maat’, bedoeld om de overlast en risico’s van de vuilstort bij Lagun binnen de

perken te houden. Dat is ondanks die 6,5 miljoen niet heel erg goed gelukt.

Tweede Kamerleden wilden woensdag in het debat over wat zo langzamerhand de titel Lagun-gate verdient, weten hoe de centen zijn besteed. Staatssecretaris Jansen bleef het antwoord schuldig: de directie van Selibon weigert ondanks aandringen de bonnetjes te overleggen. Je kunt je niet aan de indruk onttrekken dat het ministerie de boel op zijn beloop heeft gelaten. Er had toch ook aan de bel getrokken kunnen worden bij de Raad van Commissarissen en, als dat niet had geholpen, bij de aandeelhouder, het openbaar lichaam? Zoals het ministerie ook wel iets – een jaar of wat – eerder onraad had mogen ruiken. Het programma startte in 2016, maar pas in 2023 rezen er twijfels. Terecht eisen Kamerleden dat de onderste steen naar boven wordt gehaald. Ze vroegen de stas ook nog “hoe het zo ver heeft kunnen komen” dat de landfill is uitgegroeid tot een acuut gevaar voor mens, flora en fauna. Die vraag is simpel te beantwoorden: door aan de kant van het openbaar lichaam onvermogen en onwil en aan Haagse zijde onverschilligheid en krenterigheid die er mede debet aan zijn dat Bonairianen, Statianen en Sabanen genoeg moeten nemen met hun tweederangs levensstandaard. In 2023 sloeg de Inspectie Leefomgeving en Transport alarm dat vergunningverlening, toezicht en handhaving op Bonaire een zootje is. Als er al een vergunning was, werd er geen toezicht gehouden en als dat een keer wel werd gedaan, werd er niet gehandhaafd. De belangrijkste aanbeveling van de ILT was de VTH-taken voor bouwen, natuur en milieu “op korte termijn onder te brengen bij een bestaande omgevingsdienst in Europees Nederland.” Om het toenmalige kabinet te helpen de urgentie in te zien, nam de Kamer een motie van Kiki Hagen (D66) aan waarin de minister werd opgeroepen de adviezen van de inspectie snel door te voeren.

We zijn twee jaar verder en het is bij de Directie VTH, zoals uit een door de vakbond onderschreven (maar door de eilandsraad genegeerde) hulpkreet van vijftien moedige klokken luidende ambtenaren, van heel erg tot nog veel erger geworden. Zoals de omwonenden van Lagun dagelijks kunnen opsnuiven, als die zich nog buitenshuis durven te wagen. Het dringende advies van de ILT en de motie zijn kennelijk in een ministeriële vergeethoek weggestopt. Geen Kamerlid die er in het debat naar vroeg. Wat dat betreft had gedeputeerde Clark Abraham het gelijk geheel aan zijn zijde met de opmerking dat Den Haag wel eens naar zijn eigen rol mag kijken.

Over een paar weken krijgen we misschien te horen wat Selibon met die 6,5 miljoen heeft gedaan.

Intussen is er een tweede 'gate' in de maak. Nu het eilandbestuur het getouwtrek om de zeggenschap over de brandstofvoorziening heeft gewonnen, heeft het ministerie van Klimaat en Groene Groei het aanbod het eiland een nieuwe state-of-the-art terminal te schenken ingetrokken. Bonaire mag het, zoals het wil, weer helemaal zelf doen. Dat betekent dat het aan de gereanimeerde overheidsnv Oil Trading Bonaire is om de gammele met olie gevulde roestbakken bij het vliegveld en Hato uiterlijk op 1 april 2026 brandveilig te maken. Zou Rijksvertegenwoordiger Helmond al een indeplaatsstelling voorbereiden?

Het was trouwens een weekje vol columnwaardige gebeurtenissen. Aruba's oud-gevolmachtigde minister Guillfred Besaril kan voor het doen van privé-uitgaven met de creditcard van de zaak behalve een celstraf een terugvordering van 190.000 gulden tegemoetzien. Dat is klein bier vergeleken bij de 9 ton die het OM Aruba van de voor corruptie veroordeelde oud-minister Benny Sevinger eist. Op Sint Maarten komt ex-parlementariër Frans Richards er goedkoper vanaf. In ruil voor het incasseren van 370.000 dollar aan steekpenningen is

hij begonnen aan 20 maanden gratis kost en inwoning in de Point Blanche-gevangenis.

Dan is er nog het geachte Statenlid Veronica Jansen-Webster (ook Sint Maarten) die zich erover beklaagt dat ze bij dienstreizen – een nogal misleidende naam voor door de belastingbetalers gesponsorde grensoverschrijdende winkeltripjes - geen businessclass mag vliegen. Een gebrek aan respect voor haar en mede-hoogwaardigheidsbekleders die zich opofferen voor het volk, betoogde ze met droge ogen. Overigens – maar dat zei ze er niet bij – voor een beloning waar parlementariërs elders in het Koninkrijk niet bij in de buurt komen. Tot slot: volgens lokale media hebben opsporingsfunctionarissen een inval gedaan bij het Curaçaohuis en de ambtswoning van gevin Carls Manuel. Nu pas? hoorde je velen denken. Ps. Aan de kiezers op Curaçao die komende vrijdag naar de stembus gaan: uw stem doet er toe! Kijk naar het moederland – ooit een baken van democratie - waar de kiezers een kabinet in het zadel hebben geholpen dat tussen de onderlinge ruzies door morrelt aan de onafhankelijkheid van de publieke omroep en het demonstratierecht, geen boodschap heeft aan de Raad van State, de wetenschap als ook “maar een mening” afdoet, de rechtspraak ondermijnt en veehouders een vrijbrief geeft het land in de stront te laten zakken.

12 | Donkere tijden

Nederland moet aan het noodpakket. Niet omdat het land door het afbraakbeleid van het non-kabinet Schoof op instorten staat, want daar helpt een voorraadje water, voor enkele dagen stampot in blik, een kaars (don't forget de lucifers!) en een radiootje op batterijen niet tegen. Dan kun je beter emigreren naar Finland waar de inwoners, ondanks de daglichtloze wintermaanden, het gelukkigst van de hele wereld zijn. Nee, volgens de minister van Defensie moeten Nederlanders zich voorbereiden op oorlog. Poetin is gek, maar toch ook weer niet zo gek een land te begeren waar de stikstof je de adem beneemt en de koeienpoep tot kniehoogte reikt?

Voor de inwoners van het Caribische deel van het Koninkrijk is het hebben van een noodpakket niks nieuws. Op de Bovenwinden vanwege het jaarlijks terugkerend orkaangeweld, op de ABC-eilanden – hoe kan het ook anders - door incompetentie. Bij Aqualectra dat black outs aan elkaar rijgt of slordig inkoopbeleid van supermarkten waardoor geregeld dagelijkse producten wekenlang niet verkrijgbaar zijn “omdat de container niet is aangekomen.” Kadushi had in zijn Curaçaose jaren de mazzel elke donderdag op Aruba te *moeten* zijn zodat hij daar voor de hele buurt koffiefilters kon inslaan.

Bonaire heeft niks te vrezen van orkanen en de dag dat Maduro's troepen onuitgenodigd komen binnenvallen, lijkt ver weg. Toch zou het kunnen dat menig Bonairiaan een flinke voorraad brandstof gaat hamsteren na het persbericht van de Rijksdienst Caribisch Nederland te hebben gelezen onder de,

laten we aardig blijven, wel heel erg optimistische kop ‘Brandstofvoorziening gewaarborgd’. Want wie verder leest, zal het omgekeerde concluderen nu ‘Den Haag’ zijn handen aftrekt van het dossier en het Bestuurscollege er vanaf nu alleen voor staat. Waar het overigens zelf op heeft aangestuurd door de plannen van een door het Rijk te betalen ultramoderne terminal bij het vliegveld dermate te frustreren, dat de ministeries door de slappe knietjes zijn gegaan. En nu achteroverleunend met de armen over elkaar toekijken of het gereanimeerde overheidswrak Oil Trading Bonaire een wonder gaat verrichten: het (brand) veilig maken van de met ducttape bij elkaar gehouden koekblikken bij het vliegveld en Hato. Dat daar olie wordt opgeslagen, wordt nu nog gedoogd door de Inspectie Leefomgeving en Transport, maar op 1 april 2026 – geen grap – moet alles tip top in orde zijn. Omdat de eigenaar van de tanks – het holle vat OTB - en exploitant Curoil niet de indruk wekken de urgentie in te zien, heeft de ILT preventief een dwangsom aangekondigd. Die brief is overigens door de betrokken partijen vakkundig onder het tapijt geveegd. De vraag is hoe het geld bij elkaar wordt geharkt om de bestaande tanks uiterlijk over een jaar aan de eisen te laten voldoen. Want met de aftocht van de ministeries wordt ook het dollar-infuus afgekoppeld. Zoals ook het door het Rijk aan BBT geschonken kapitaal (zo’n 20 miljoen) voor de bouw van de nieuwe terminal terugvloeit naar Den Haag. De hekel aan de Haagse bemoeienis is kennelijk zo groot dat het *nos mes por* het dure verlies waard wordt gevonden. Wel bijzonder dat Bonaire vijftien jaar nadat het zich van het stiefmoederlijke juk van Willemstad verlost vrijwillig onderwerpt aan het zo vermaledijde buureiland door de zorg voor een eerste levensbehoefte in handen te leggen van een Curaçaose staatsmonopolist.

Het zal de macambiaanse elite op het Flamingo-eiland een biet zijn. Die koelt, kookt en rijdt dankzij de zonnepanelen op het dak van hun riante stulpjes in de weggebuldozerde knoek onverminderd door als de brandstof straks op rantsoen gaat. Voor de locals zit er niets anders op dan een flink noodpakket aan te leggen nu, gezien de monsterzege van Piks MFK, emigreren naar voorheen Dushi Korsou ook geen optie meer is. Tot slot: Heeft u de fittie gezien tussen de Tweede Kamerleden Faith Bruyning van Nationaal Sociaal Contract en PVV'er Peter van Haasen? Vergaderingen van de Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties staan bekend als een buitengewoon effectief middel tegen slapeloosheid. Waar het in andere commissies kan knetteren, ga je bij het volgen van die van Koninkrijksrelaties als vanzelf inbeelden harpmuziek te horen. Maar deze week sloeg de vlam uit het niets in de pan met een Bruyning die naar voorbeeld van haar partijleider Omtzigt (maar dan zonder in huilen uit te barsten) stikbeledigd de vergaderzaal verliet.

29 maart 2025

---

13 | Duur leergeld

Worden de BES-eilanden godbetert eindelijk eens net zo behandeld als gemeenten op het vasteland, is het weer niet goed. In de veronderstelling dat zij uitverkoren zijn zaken te kunnen doen met moederlandse bewindslieden, was een vijftien man/vrouw 'sterke' delegatie van de Eilandsraden van Bonaire, Sint Eustatius en Saba naar Den Haag gevlogen om staatssecretaris Zsolt Szabó eens stevig

de les te lezen. Die moet vooral niet denken baas te kunnen spelen over de BESjes, hadden ze hem vooraf laten weten per brief, waarin ze zichzelf uitnodigden op het ministerie. Juist van Caribische politici zou je verwachten dat ze ervan op de hoogte zijn dat de mensheid is uitgerust met tenen. Dan is je gastheer uitmaken voor *koloniaal* niet echt een lekkere binnenkomer als je op theevisitatie gaat. Dat bleek. Een traumatiserende afgang naar de kelders van een als asielzoekerscentrum afgekeurd hotel bleef de eilandelijke volksvertegenwoordigers dit keer bespaard, maar de douche die zij over zich heen kregen, zal niet minder koud hebben aangevoeld. Een jaar geleden transformeerde toenmalig staatssecretaris Van Huffelen van softie naar strenge meesteres die de zelfverrijkende Bonairiaanse politici in dat uitgewoone hotel de oren waste. Deze week kwam de ijzige wind van voren, maar nu van haar opvolger. Gestoken in de grootste broek die ze op de Haagse weekmarkt konden vinden, toog het getergde gezelschap naar het ministerie om dat in hun hemd (gezet) weer te verlaten. Al in het voorgesprek werd de zichzelf zeer hoog achtende gasten te verstaan gegeven dat ze slechts bij hoge uitzondering tot het van marmer opgetrokken werkpaleis van Szabó werden toegelaten. En dat het meteen de laatste keer was, want eilandsraadsleden zijn net als gemeenteraadsleden geen gesprekspartners voor bewindspersonen. Zoals gemeenteraadsleden hun wethouders opdrachten kunnen geven, kunnen eilandsraadsleden dat met hun gedeputeerden doen om standpunten aan de regering over te brengen.

En willen ze toch het hoogste lied zingen, dan kan dat net als hun gemeentelijke soortgenoten en gewone stervelingen bij de internetconsultatie. Daarnaast staat het uiteraard vrij om – als veronderstelde volksvertegenwoordigers – te lobbyen bij Tweede

en Eerste Kamer, het ongenoegen de vrije loop te laten op social media of doorwrochte opinies via de media ventileren. Al met al is de kruistocht uitgelopen op een spoedcursus staatsinrichting. Aan reis- en verblijfkosten en daggeldvergoeding moet het tripje al gauw zo'n 60.000 dollar hebben gekost.

Duur leergeld voor een missie waarvan de mislukking zelfs zonder glazen bol voorspelbaar was. Het was immers vooraf volstrekt helder dat de stas er niet over piekert de functie van Rijksopasser op te heffen zolang de af- en aanvliegende dienaren van het volk niet met de voeten op aarde terugkeren en gaan doen waarvoor ze zijn aangesteld. Zoals op te komen voor de omwonenden van de vuilstort op Bonaire die worden uitgerookt door een lokale en rijksoverheid die opzichtig wedijveren in falen.

Nog even iets vrolijkers. Heeft u zich ook zo kostelijk vermaakt met de 'afscheidscampagne' van sinds gisteren oud-premier Evelyn Wever-Croes? In een bombardement van filmpjes liet ze op Facebook zien hoe opgeruimd ze het machtscentrum heeft achtergelaten. Alsof het een place delict is waar alle sporen van de gepleegde misdrijven grondig weggepoetst moesten worden. Mocht de neergang naar de oppositiebankjes haar niet bevallen, kan Aruba's *Miep Kraak* altijd nog bij schoonmaakbedrijf Spik & Span aan de slag.

14 | Shon Zsabó en zijn slaven

Voormalig minister en parlementariër Benny Sevinger vindt Aruba even geen ‘happy island’ meer. Deze week vonniste de rechter dat hij 840.000 florijnen moet aftikken ten gunste van de landskas. Zo veel poen heeft hij tijdens zijn ministerschap zwart bijgebeund door in ruil voor als donaties verpakte steekpenningen overheidsterreinen voor een zacht prijsje aan bevriende zakenlieden te verpatsen die deze meteen weer met grove winst doorverkochten. Het leverde de dienaar van het volk volgens het Openbaar Ministerie bovenop zijn toch al niet karige ministersloon een onverklaarbaar groot vermogen op, inclusief een zwembad in zijn achtertuin.

Zoals vrijwel alle op corruptie betrapte eilandelijke politici, voelt ook Sevinger zich slachtoffer van “politieke vervolging”. Even bizar is dat kiezers hem het gesjoemel met staatseigendommen niet kwalijk nemen. In 2021 kreeg hij zittend in de nor voldoende voorkeursstemmen om Statenlid te blijven. Het is dat de rechter hem naast drie jaar brommen als bijkomende straf voor vijf jaar het passief kiesrecht heeft afgepakt, anders zou hij vast en zeker bij de verkiezingen van december zijn herkozen. Voor het hebben van een strafblad word je in de Cariben (en uiteraard Limburg) niet gauw afgerekend door je aanhang.

Ja, kiezers zijn vreemde snuiters en misschien wel de grootste bedreiging voor de democratie. Hoe verklaar je anders dat het electoraat politici aan de macht helpt

van wie je op lichtjaren afstand kunt ruiken dat ze van geen kant deugen. Neem dat stelletje narcisten dat vanuit het Witte Huis de wereld probeert te slopen. Of om in de buurt van Aruba te blijven: de monsterzege van de MFK. Hoe bestaat het dat een partij waarvan de leiders de *woorden democratie en rechtsstaat* niet eens kunnen spellen de absolute macht wordt toevertrouwd? Dat getuigt van een nogal fatalistische inborst. Of hebben 41.000 Curaçaoënaars gedacht: de aarde gaat toch naar de Filistijnen, dus het zal mij aan mijn chanchan roesten.

Niet dat het moederland het zo veel beter doet met een door bestuurlijke spookrijders gedomineerd kabinet Wilders dat het onderwijs, openbaar vervoer, zorg, sport, gemeentelijke voorzieningen, verduurzaming, cultuur, klimaatmaatregelen, natuur en nog veel meer afbreekt en daarmee zijn internationale aanzien te grabbel gooit. Dat maakt het dan wel weer vreemd dat de politiek uitgefaseerde en naar eigen zeggen berooide Sevinger heeft aangekondigd naar het rap verhufterende Nederland te willen verkassen. Zeker nu het land zich voorbereidt op oorlog.

Waar dat toe leidt heeft Kadushi aan den lijve ondervonden. Donderdag voltrok zich boven zijn dorp een onaangekondigde zonverduistering. Wat bleek: de nabijgelegen heide stond in de hens waardoor de wijde omgeving in dikke rookwolken werd gehuld. De inzet van vijfhonderd spuitgasten en een blushelikopter kon met dank aan de recorddroogte niet voorkomen dat natuur ter grootte van tweehonderd voetbalvelden affikte. De oorzaak: het bij een militaire oefening afsteken van een rookgranaat... Wat je een nogal rigoureuze variant van *de tactiek van de verschroeide aarde* zou kunnen noemen: brand je land zowel figuurlijk als letterlijk af en er valt voor de vijand (Poetin of Trump) niks meer te halen.

Terug naar de Caribische politiek. Daar vierde de

afgelopen dagen satire hoogtij. Neem de facebookpost van Aruba's ex-premier Evelyn Wever-Croes: "Leadership is not about being the best. Leadership is about making everyone else better." Je moet maar raden wat de aanleiding is, maar had ze dat niet beter aan het begin van haar regeertermijn kunnen bedenken? Dan zouden er nu allicht niet zo veel Arubanen aangewezen zijn op de voedselbank. De politieke baas van het bestuurlijk in een zelfgekozen comateuze winterslaap gesukkeld Bonaire maakt het nog bonter: "Good deeds should be done with intention, not for attention." Als je dat anderen voorhoudt, waarom handel je er dan zelf niet naar? De niet zo brave borst had net zo goed kunnen posten: "Gij zult uw vrouw niet slaan en ook het ziekenhuis niet oplichten."

Het lintje van de week gaat op voordracht van minister Faber naar staatssecretaris Zsolt Szabó. Gisteren in gesprek met de Caribische media liet hij er geen misverstand over bestaan zich - anders dan zijn voorganger - niet als een snotneus te laten piepelen door het *flying circus* uit Caribisch Nederland. "Zo ben ik niet opgevoed", duidde hij het gevalletje van door bij hem te gast zijnde eilandsraadsleden gepleegde falta di rèspèt. Dat verwijt kon het machtscentrum in Kralendijk zich natuurlijk niet laten aanleunen. "Zo ben ik ook niet opgevoed. Als iemand je laat voelen dat hij de Shon is en wij de slaven", sloeg een vooraanstaand Bonairiaans politicus per omgaande op social media keihard terug.

15 | Vragen staat vrij

Verleid door een bonus van 80.000 dollar (waarmee hij zijn werkloze eega kon aanstellen als hulpje) wipte een eilandsraadslid in oktober 2023 het toenmalige Bestuurscollege van Bonaire uit het pluche door een door de oppositie ingediende motie van wantrouwen te ondersteunen. Het ernstigste verwijt dat de weggebonjourde gedeputeerden werd gemaakt was een gebrek aan transparantie door niet te communiceren over hun activiteiten. Een merkwaardige klacht, want als je niks uitvreet, is er uiteraard weinig om transparant over te zijn. Maar de nieuwbakken, door twee afvalligen gesteunde coalitie presenteerde zichzelf als wereldkampioen transparantie.

We zijn anderhalf jaar verder dus een goed moment voor een vergelijkend warenonderzoek. Het Bestuurscollege en de coalitiefracties laten inderdaad geregeld van zich horen, echter vooral door - net als de voorgangers - te strooien met persberichten die geen persberichten zijn, maar van lucht gebakken reclameprietpraat die overigens braaf door in knippen en plakken getalenteerde lokale media blindelings (dus inclusief koddige spelfouten) worden doorgetoeterd. Als er iets voor de gemeenschap echt belangrijks te melden is, hullen de heren en dames politici zich in oorverdovend stilzwijgen. En dat ondanks een uitgebreid (van een Nederlandse gemeente gepikt) communicatieprotocol. Het zou natuurlijk heel goed kunnen dat de volksvertegenwoordigers daar vóór hebben gestemd zonder het te hebben gelezen. Dat komt immers vaker voor. Zo wordt DossierKoninkrijksrelaties.nl er geregeld van

beschuldigd documenten te publiceren die vanuit de oppositie zouden zijn gelekt, terwijl de werkelijke bron de eigen website van de eilandsraad is en deze dus openbaar zijn.

Wanneer in het kader van hoor en wederhoor door de redactie langs de koninklijke weg (de afdeling communicatie van het OLB) vragen worden gesteld over actuele gebeurtenissen die de bevolking bezighouden, blijven deze categorisch onbeantwoord. Zo houdt het BC het publiek onwetend van het verbeterplan dat een einde moet maken aan de risico's en overlast van de vuilstort. Dat is al weer twee weken geleden ingeleverd bij de rijksvertegenwoordiger. Was het niet gedeputeerde Clark Abraham die onlangs nog Tweede Kamerleden op de mouw spelde dat hij de uitgerookte omwonenden zo goed op de hoogte houdt? In Den Haag kennen ze hun Caribische pappenheimers dus heeft de wetgever de Wet openbaarheid van bestuur BES ingevoerd. Die verplicht het openbaar bestuur van Bonaire, Sint Eustatius en Saba ons gepeupel actief te informeren over beleid, besluiten en activiteiten. Iedereen – niet alleen journalisten, ook burgers en organisaties - kunnen met een beroep op deze wet opening van zaken eisen. Op zo'n verzoek moet binnen drie weken worden gereageerd. Alleen gebeurt dat niet, want de transparantiekampioenen hebben geen boodschap aan de wet.

Neem de overeenkomsten die de eilandsraad tijdens een 'summit' heeft gesloten met die van Sint Eustatius en Saba om de samenwerking te formaliseren. Daarnaast werden de eilandsraden van Bonaire en Statia het eens over een veel verdergaande samenwerking die haar vorm krijgt in een gezamenlijk op te richten organisatie met kantoren, management, personeel en – vanzelfsprekend – een riant reisbudget. Beide stukken zijn korte tijd na de 'Saba-top' officieel geratificeerd.

Over de overeenkomsten is niet meer meegedeeld dan dat ze “belangwekkend” zijn en “in het belang van de bevolking”, maar de documenten zelf zijn nooit gepubliceerd. In tegenstelling tot de belofte die delegatieleider Daisy Coffie in de openbare eilandsraadsvergadering van 17 februari heeft gedaan. Eilandgriffier Jacqueline Harewood is die genotuleerde toezegging kennelijk alweer vergeten: ze weigert de overeenkomsten te delen.

19 april 2025

---

16 | Kringloopcircus

Kent u die tredmolentjes waarin hamsters urenlang rondrennen? Ondanks hun jaloers makende conditie komen ze geen millimeter verder. Een beetje zoals de Tweede Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties waarvan de leden, hoe prijzenswaardig ze zich ook uitsloven, maar geen vooruitgang boeken. Pakweg twintig jaar geleden toen de commissie nog NAAZ (Nederlands Antilliaanse en Arubaanse Zaken) heette, gingen de Haagse zorgen ook al uit naar de selectieve inning van belastingen, slechte rapportcijfers voor het onderwijs, de doodzieke zorg, politici met diepe steekzakken, de hoge jeugdwerkloosheid, het gebrek aan uitvoeringswil en eigen belang najagende bestuurders etc. Vele uren debat, kilometers aan schriftelijke vragen en Kamerbrieven, kilo's aan nota's en rapporten, honderden moties, tientallen werkbezoeken en toch niets opgeschoten... Het hamsterritueel kwam afgelopen woensdag weer eens pijnlijk boven de vergadertafel bij het debat over

de economische ontwikkeling van het Caribische deel van het Koninkrijk. De fractiewoordvoerders (wat een luxe: het waren er dit keer maar liefst zes!) hadden zoals altijd hun stinkende best gedaan. Gewapend met kennis uit Kamerstukken, media en vanaf de eilanden toegespeelde informatie propten zij in 240 tellen een grote hoeveelheid vragen over een brede waaier aan onderwerpen, van het kweken van sla tot elektrische bussen, waarbij de staatsrechtelijke grens tussen Den Haag en de CAS-landen geregeld werd overschreden. In hun naar we onmiddellijk aannemen oprechte medeleven met de door hun eigen regeringen verwaarloosde koninkrijksgenoten kunnen Kamerleden het niet laten te doen wat hun overzeese soortgenoten weigeren te doen: opkomen voor kwetsbaren. Edelmoedig, maar Kamerleden gaan daar niet over, zoals staatssecretaris Zsolt Szabó in navolging van zijn voorgangers tot vervelens toe moet herhalen. Bestuurders van autonome landen hebben nu eenmaal – net zoals overigens het moederland, zo laat het voor-spek-en-bonen-teken-bij-het-kruisje-kabinet Schoof zien - het volste recht op incompetentie. Uiteraard wel binnen de grenzen van de in het Statuut verankerde waarborgfunctie. Althans, voor wat die nog waard is nu er voor de Nederlandse regering – zelfs al er zeeën aan kinderbloed vloeien - geen rode lijnen meer bestaan. Het is tijd dat de commissie kijkend in de spiegel de vraag opwerpt of het niet anders kan. De vragen die tijdens debatten worden gesteld, kunnen ook heel goed en veel effectiever schriftelijk worden afgedaan. Dat bevrijdt bewindspersonen meteen van het moeten oplispelen van door hun ambtenaren uit het grote smoezenboek gerecyclede uitvluchten. Hoe verfrissend voelde daarom de inbreng van de jonge heer Thierry Baudet. De geestelijk vader van de groothandel in desinformatie Forum voor Democratie had zijn ouderschapsverlof (och, arm kind) beter in een

gesloten GGZ-kliniek kunnen doorbrengen. Want je moet wel ernstig van de (in zijn geval ook nog bruine) ratten besnuffeld zijn om – “ik ben serieus” – een half miljoen gepensioneerde Hollandse bleekneuzen naar Sint Maarten te willen verkassen en asielzoekers naar Saba te deporteren om daar de uitkomst van hun verblijfsaanvraag af te wachten.

Dat neemt niet weg dat zijn gepassioneerde betoog om “op te houden met kruidenieren en eens out of the box groot te denken” wel degelijk hout snijdt. De commissie zou haar en onze dure tijd zinvoller kunnen besteden door debatten met bewindspersonen in de vorm te gieten van vrije gedachtewisselingen, zeg maar brainstormsessies over de existentiële vraag: wat willen en kunnen we betekenen voor de eilanden? Misschien dat op die manier een einde kan komen aan het eeuwig kringloopcircus.

Met of zonder uw welnemen blijven we nog even bij de commissie. Die heeft op voorstel – waarvoor hulde - van het lid Raoul White (GroenLinks-PvdA) het enig juiste besluit genomen gesprekken met delegaties uit de Cariben voortaan standaard openbaar te laten zijn, zodat deze via de livestream gevolgd kunnen worden door het thuispubliek. Wat dan wel weer een beetje bijzonder is, is dat de discussie hierover achter gesloten deuren is gevoerd.

Een rafelrandje zit er ook aan het zoet dat de zwaar bevochten Voorjaarsnota naar de BES-eilanden bracht: naast de hervatting van enkele hoognodige koopkrachtmaatregelen en de meer dan welkome aankondiging van een kindregeling, draait het kabinet het besluit terug de energietoeslag voor minima à 1.300 dollar te schrappen. Dat wordt betaald uit de 9 miljoen die het al op Prinsjesdag opzij had gezet, maar toen halsstarrig weigerde te ‘oormerken’. Dus stopte de tegemoetkoming per 1 januari waardoor veel gezinnen met een laag inkomen de maand niet meer rondkwamen.

Voor het Bestuurscollege van Bonaire reden om een uit de eilandelijke begroting te bekostigen noodregeling uit de grond te stampen. Deze werd donderdag door gedeputeerde Nina den Heyer gepresenteerd. Een etmaal later kwam Den Haag alsnog over de brug. Mooi, maar dat had uiteraard ook in december gekund, nee: gemoeten. Dat had het OLB veel werk en burgers slapeloze nachten bespaard.

26 april 2025

---

17 | Szabó doet een ‘De Vriesje’

Een andere wind zou er richting de Cariben gaan waaien met in het dolende moederland een ultrarechtse regering en - alsof dat nog niet genoeg is - een voor de koninkrijksrelaties verantwoordelijke staatssecretaris in PVV-snit. En inderdaad, Zsolt Szabó zit, zoals ze in de Haagse dreven zeggen, anders in de wedstrijd dan zij die hem voorgingen. Alexandra van Huffelen was meer de schooljuf die geen orde kon houden, Raymond Knops was te veel generaal en te weinig diplomaat, Ronald Plasterk had meer liefde voor de Borrelia hermsii dan voor de eilanden, Liesbeth Spies lustte maffiamaatje Gerrit Schotte rauw en Piet Hein Donner zag het koninkrijksdossier vooral als een bananenschil op weg naar het vicepresidentschap van de Raad van State. En Szabó?

Die – en dat kan als een belediging worden opgevat, maar is echt niet zo bedoeld – past meer in de schoenen van Gijs de Vries, die overigens van dezelfde

partij was waarvoor Szabó in een grijs verleden een niet heel erg opvallend Kamerlidmaatschap bekleedde. Dat de VVD hem niet rechts genoeg is, kwam aan het licht tijdens het debat over de economische ontwikkeling van de Caribische delen van het Koninkrijk waarin de stas zich hartgrondig eens verklaarde met de stelling van het foute heerschap Baudet (ook de Kamer heeft recht op een dorpsgek) dat ontwikkelingshulp weggegooid geld is.

Terug naar het schoeisel van Gijs – “oh wat is het toch verdomde warm op die eilanden” – de Vries. Die kreeg als staatssecretaris naast Binnenlandse Zaken bij wijze van packagedeal koninkrijksrelaties erbij in de maag gesplitst. Het land Nederlandse Antillen balanceerde toen al (we schrijven het jaar 1998) op het randje van een peilloos diep ravijn door de bijna dwangneurotische gewoonte geld uit te geven aan verkeerde dingen. In combinatie met een belastingvriendelijke bejegening van politieke vriendjes kleurde de begroting jaar in, jaar uit alarmrood.

De Vries trof het met een minister-president als Miguel Pourier, die als grondlegger van de PAR (toen die letters nog stonden voor Partido Alternativa Real) het tot zijn niet kinderachtige missie had gemaakt de eilanden van vijf bij elkaar te houden. Hij realiseerde zich dat het daarvoor onoverkomelijk was flink te hakken in de uitgaven, bijvoorbeeld door het schrappen van de banen van tweeduizend ambtenaren die – als ze al op het werk verschenen – hun tijd al naar gelang m/v vulden met duimen draaien of nagels vijlen. Wat nog heel onschuldig is vergeleken bij collega's die er bijvoorbeeld een groothandel in illegale vergunningen op nahielden.

Pourier en De Vries beloofden elkaar iets: de een zou de bijl zetten in het obese overheidsapparaat en de ander zou zorgen voor ‘flankerende steun’ om de sociale pijn voor de gemeenschap te verzachten. De

staatsman hield woord, de staatssecretaris niet. De daaropvolgende verkiezingen werden dan ook glorieus gewonnen door de voor corruptie veroordeelde Anthony Godett. Of hij De Vries nog een bedankje heeft gestuurd, vertelt de geschiedenis niet. Wat wel vast staat, is dat de burgers het gelag hebben betaald. Dat Den Haag een gemankeerd geheugen heeft, bleek in 2021 toen staatssecretaris Knops de tot noodzakelijke, pijnlijke hervormingen bereid zijnde minister-president Eugene Rhuggenaath als een baksteen liet vallen. Waarmee hij de als politieke partij vermomde criminele organisatie van roverhoofdman Schotte in het zadel hielp. Niks van geleerd, want vier jaar later doet Szabó ook een 'De Vriesje' door de vers aangetreden regering AVP-FUTURO op Aruba te straffen voor de onfrisse streken van haar voorgangster.

Aruba moet met ingang van 1 mei een hogere rente (niet de huidige 5,1%, maar 6,9%) betalen over de lening die Nederland heeft verstrekt om het one happy island door de coronacrisis te sleuren. De staatssecretaris beroept zich op afspraken die Van Huffelen met toenmalig premier Wever-Croes heeft gemaakt: als het niet lukt de nieuwe Rijkswet Aruba financieel toezicht voor de Dag van de Arbeid van dit jaar naar de Kamer te sturen, volgt een renteverhoging. Den Haag dacht in al zijn naïviteit dat dit dreigement voldoende zou zijn om medewerking aan het wetsvoorstel af te dwingen, maar het achterde-ellebogen-kabinet WC deed het omgekeerde. Het treurige is dat het alweer gewone burgers zijn die de rekening mogen betalen.

Het kan zeker geen kwaad op zijn tijd de strenge bovenmeester te spelen, maar in dit geval pakt Szabó met zijn rechtlijnigheid de verkeerde: een regering die voor de opgave staat de erfenis van zeven jaar MEP te moeten opruimen en ook nog een constructieve

rol in het Koninkrijk wil spelen, krijgt amper vier weken na haar aantreden een miljoenenboete. Terecht merkte een teleurgestelde minister van Financiën Geoffrey Wever op dat het verhogen van de rente niet bijdraagt aan Szabó's speerpunt Aruba zo snel mogelijk zelfredzaam te maken.

Even gluren bij de burens. Had de MFK ook zo'n grote overwinning (toepasselijk monsterzege genoemd) kunnen boeken als meer kiezers op Curaçao de Nederlandse taal machtig zouden zijn? Stemmers die alleen het Papiaments beheersen, hebben immers geen kennis kunnen nemen van wat Nederlandstalige media op het eiland over de politieke partijen te melden hadden. Hun berichtgeving is voor Caribische begrippen redelijk betrouwbaar, maar voor de meeste stemgerechtigden ontoegankelijk. Niks ten nadele van de Papiamentstalige kranten en zenders, maar die werden overschreeuwd door de socials. Het is niet ondenkbaar dat velen voor het bepalen van hun keuze zijn afgegaan op Facebook, Instagram en TikTok. Het moet gezegd, dat heeft de marketingmachine van de MFK goed ingeschat.

Voordat Kadushi zich in het koninklijke feestgewoel stort, nog snel een dikke pluim voor gouverneur Lucille George-Wout. Die waagde het in haar toespraak bij de receptie ter gelegenheid van Koningsdag te hinten op de door de Minister van Vreemdelingenhaat Faber om politiek gewin uitgelokte lintjesrel. Die verzetten zich tegen de toekenning van koninklijke onderscheidingen aan vrijwilligers van een asielzoekerscentrum, omdat die in strijd handelen met haar beleid alles wat niet lelieblank is het land uit te jagen.

“Zoals bekend worden lintjes uitgereikt aan personen die zich voor de samenleving bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt. En dat met zeer uiteenlopende activiteiten. Daarbij maakt het niet uit of die activiteiten in lijn liggen met het regeringsbeleid!

Dat doet er helemaal niet toe. Het gaat erom dat de activiteiten dienen voor de gemeenschap in brede zin; dus ongeacht politieke of religieuze voorkeuren”, aldus (afgezant van de koning) George-Wout. Waarvoor hulde!

3 mei 2025

---

18 | Het kan altijd erger

De eilandsraad van Bonaire oogt als een stilleven van de legendarische Bob Ross, bij leven slaapverwekkender dan een dubbele dosis Rohypnol. De dorpspolitici tot wie het maar niet wil doordringen dat ze er zijn om de bevolking te dienen en niet andersom, hebben weinig om over naar huis te schrijven. Behalve dan - met dank aan hun reisverslaving - ansichtkaarten. Maar nu gaan ze zo maar de geschiedenis in als uitlokkers van een memorabel parlementair ongeluk: De Raad van State ziet in de wijze waarop de Tweede Kamer zich door de eilandsraad heeft laten misleiden het Belastingplan 2025 voor Caribisch Nederland last minute op zijn kop te zetten een schoolvoorbeeld van hoe het niet moet. Dat valt op te maken uit het advies over de wetgevingskwaliteit van amendementen dat de Raad deze week naar de Tweede en Eerste Kamer stuurde. Ter achtergrond: De eilandsraadsleden liepen maandenlang met de vasthoudendheid van Jehova's getuigen de strandslippers uit het vuur om te voorkomen dat materieel ruim bedeelde – veelal geïmporteerde - inwoners van Bonaire een ietsiepietsie meer belasting zouden moeten dokken. Dat daarvoor

juist eilanders met het minimumloon of een karige ouderdomsuitkering die rantsoenerend het einde van de maand proberen te halen, letterlijk de rekening moesten betalen kon de politieke elite niet boeien. Minister van Financiën Van Heinen (nota bene een onvervalste VVD'er) begreep niets van zulke hartvochtigheid. De kloof tussen rijk en arm op Bonaire is al asociaal groot, zelfs het grootste van het hele Koninkrijk.

Dus verplaatsten de lobbyisten zich van het ministerie naar het Kamergebouw waar ze gehoor vonden bij de ChristenUnie. De al te goedgelovige fractie liet zich gevoed met desinformatie uit Kralendijk manipuleren tot het indienen van een amendement dat het mede dankzij de steun van o.a. de PVV haalde. In de Hollandse enclaves op het voor vermogenden toch al belastingvriendelijke flamingo-eiland ging de vlag uit, bij de minima de hand op de nog legere knip. Nadat het tot de indieners van het amendement doordrong dat zij de meest kwetsbaren nog dieper het armoedemoeras in duwden, werd haastje-repje een motie in elkaar getimmerd om het dreigende onheil af te wenden. Lesstof voor bestaande en toekomstige parlementariërs, vindt de Raad van State, die de Kamerleden op het hart drukt om niet onder tijdsdruk amendementen in te dienen zonder de consequenties te doordenken voor samenleving en burgers.

“Dat het voorgaande niet slechts een denkbeeldig risico is, bleek onder meer bij het Belastingplan BES-eilanden 2025. De Afdeling advisering ontving ter advisering een novelle op dat voorstel, waarbij een aangenomen amendement weer werd teruggedraaid, omdat het ongewenste uitkomsten had voor lagere inkomens”, staat te lezen in het advies. Kadushi heeft niet de illusie dat de boosdoeners zich iets van deze twijfelachtige eer aantrekken. Die zijn te druk met de dagen af te tellen voor het volgende tripje.

Dat ook weldoordachte ingrepen in belastingwetgeving ongewenste uitkomsten voor lagere inkomens kunnen hebben, kwam deze week aan het licht op Aruba. Na de verloren verkiezingen bekonkelfoezelden de in demissionaire staat verkerende minpres Wever-Croes en minfin Maduro hoe zij hun opvolgers een gemene hak konden zetten. Uit nijd werd per Trumpiaans decreet (buiten de Staten om) een belastingverlaging doorgevoerd waarvan overigens de hoogste inkomens het meest profiteren. Een maatregel waardoor de landskas jaarlijks 50 miljoen gulden misloopt en het inmiddels aangetreden kabinet Eman-Croes geen budget heeft om de ouderdomsuitkeringen zoals het wil naar een menswaardig niveau te tillen. De Arubaanse bevolking is door Madame Evelynna - die in haar dagelijkse tsunami aan Facebookposts de indruk wekt te denken nog steeds premier te zijn - van nog eens tien miljoen beroofd door het saboteren van de Rijkswet Aruba financieel toezicht.

Toch mogen inwoners van het Caribische deel van het Koninkrijk in hun handjes knijpen met hun politici en bestuurders die er niks van bakken. Het kan namelijk altijd erger, veel erger. Kijk maar naar het moederland, waar surrogaat-ministers en met klapvee gevulde coalitiefracties zonder een spoortje gêne knipmessen voor een kwartet machtsdronken partijleiders die in Haagse achterkamertjes bekokstoven hoe het land te slopen.

Hoewel de r uit de maand is, bivakkeert de komende week half politiek Den Haag op de eilanden. Mocht u een vreemde snuiter zien rondrennen die beweert minister-president van Nederland te zijn, weet dan dat u de duurst betaalde loopjongen van het Koninkrijk voor u heeft.

19 | Koninkrijk van binnengrenzen

Het Koninkrijk is de *meest onbegrepen relatie*, reageert oud-minister Omayra Leeflang op het bericht dat de Rijksvoorlichtingsdienst het rondje speeddaten van premier Dick Schoof langs de Caribische eilanden aankondigt als een “internationaal werkbezoek”. Het is niet de eerste keer dat aan het licht komt dat ons Koninkrijk voor Haagse professionals te ingewikkeld is. Het excuus van de RVD: “Er zijn weinig categorieën om uit te kiezen. Wij zullen het aanpassen.” Dat laatste is inmiddels gebeurd, wat niet eens een zo heel erg ingrijpende operatie bleek: het schrappen van de toevoeging “internationaal” volstond. Nu is dit een futiel gevalletje, maar het staat wel symbool voor de kennis in het moederland van en interesse voor de Caribische delen van het land en het Koninkrijk. En de soms volstrekt idiote praktijk.

Zo moet Schoof niet vergeten zijn paspoort bij zich te steken. Zonder kom je namelijk niet ver in One Kingdom. Als je het kleinood niet kan tonen, laat de immigratiedienst op Aruba, Curaçao en Sint Maarten je echt niet binnen. Je hebt zelfs je paspoort nodig om de bijzondere gemeenten Bonaire, Sint Eustatius en Saba – toch echt duizend procent binnenlands - te mogen betreden. En dat is niet omdat ze overzees zijn, want voor Texel of Schiermonnikoog heb je genoeg aan een kaartje voor de overtocht. Dat geldt overigens ook voor wie het aandurft met de veerboot tussen Saba en Statia te reizen, dan heb je geen paspoort nodig.

Ingezetenen van Curaçao, Sint Maarten en de BES-

eilanden met de Nederlandse nationaliteit hebben alleen een lokale *sédula* nodig om zich tussen de eilanden te verplaatsen. Om het eenvoudig te houden: voor Aruba hebben zij dan wel weer een paspoort nodig. Terwijl je, zo weet Kadushi uit eigen ervaring, paspoortloos van Guadeloupe en Martinique met Air Caraïbes naar Grand Case L'Espérance Airport kan vliegen om je vervolgens ongehinderd naar de Nederlandse kant van Sint Maarten te begeven. Om het beeld compleet te maken: iedereen die vanuit de Cariben naar Europees Nederland reist moet op Schiphol in de lange rij voor de paspoortcontrole aansluiten. “Omdat de Caribische delen van ons Koninkrijk buiten de Schengenzone liggen, ook al zijn zij onderdeel van een EU-lidstaat, is de paspoortcontrole niet opgeheven”, laat kenner van het EU-recht Wessel Geursen weten. Dat kan echter niet de reden zijn waarom een verhuizing van Bonaire, Statia of Saba naar het vasteland door de wetgever niet als een verhuizing tussen Nederlandse gemeenten wordt gezien, maar als een “hervestiging” in het land Nederland.

Met dank aan de Hollandse regelgeverij! En achtereenvolgende regeringen die als het om Caribisch Nederland gaat artikel 1 van de grondwet geheel naar eigen willekeur toepassen. Zoals erfrecht-experts prof. mr. Freek Schols mr. Peter Klik deze week in een artikel in het Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie betogen. Terwijl het erfrecht in de CAS-landen net als in Europees Nederland gemoderniseerd is, moeten de BES-eilanden het doen met regels die bijna twee eeuwen geleden zijn opgeschreven in het onleesbare Nederlands van toen. Maar bovendien ook inhoudelijk zo verouderd zijn dat het voor erven (ook financieel) nadelig uitpakt. Schols en Klik constateren dat het erfrecht in Caribisch Nederland “na 10-10-10 ten onrechte over het hoofd is gezien” en noemen het “onaanvaardbaar” dat Den Haag het niet repareert.

Het kan nog véél schrijnender, meldt projectleider van de Voogdijraad CN Maarten van de Weerd: “In Europees Nederland is in 2013 – terecht – geregeld dat ernstige zedenmisdrijven tegen kinderen nooit meer verjaren. Slachtoffers mogen aangifte doen wanneer zij eraan toe zijn. Maar op de BES-eilanden geldt nog steeds een verjaringstermijn van 12 jaar, óók voor ernstige feiten als verkrachting van een kind. Daardoor kan het recht op vervolging vervallen vóórdát het slachtoffer durft te spreken. Dat verschil is niet uit te leggen.”

Het is de zoveelste bevestiging dat voor de overheid de ene Nederlander de andere Nederlander niet is. Gelijke behandeling is zelfs met de nabije invoering (15 jaar na 10-10-10!) van gelijkebehandelingswetten lichtjaren weg. Reden waarom bijvoorbeeld consumentenorganisatie Unkobon een rechtszaak overweegt en Greenpeace er al eentje heeft aangespannen; omdat het Rijk zich schuldig maakt aan systematische taakverwaarlozing.

Hoe vaak hebben Nationaal ombudsman Reinier van Zutphen, het College voor de Rechten van de Mens, de Raad van State en andere gezaghebbende instituten al aan de bel getrokken? Onlangs heeft Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme Rabin Baldewsingh aangekondigd eveneens de strijd aan te binden met de tweederangs status van BES-burgers. Misschien is het tijd dat deze partijen de handen ineen slaan om als een gesloten front regering en parlement te wijzen op hun plicht inwoners van Nederland – van Bourtange tot Rincon, van Serooskerke tot Oranjestad en van Schin op Geul tot The Bottom – gelijk(waardig) te behandelen.

Intussen is op Bonaire de discussie over zelfbeschikking weer opgelaaid. Ondanks de vanuit Den Haag georkestreerde achterstelling lijkt de als altijd nijvere *vrijheidsbeweging* van James Finies bij

de bevolking weinig weerklank te vinden. Dat neemt niet weg dat in sommige politieke kringen stiekem wordt gedagdroomd van een Vrijstaat Bonaire. Waar gedeputeerden zich minister mogen noemen en zich per dienstauto met chauffeur naar hun ministerie laten zoeven. En bemoeials die wel voor de burgers opkomen - zoals het College financieel toezicht en de Inspectie Leefomgeving en Transport – zelfs met paspoort niet welkom zijn.

Dinsdag fantaseren de leden van de eilandsraadscommissie Intereilandelijk- & Koninkrijksrelaties samen met (nu nog) gedeputeerde Clark Abraham verder over hoe onder het Haagse juk uit te komen. Geen zorgen, de Verenigde Naties hebben bepaald dat het zelfbeschikkingsrecht niet politici, maar uitsluitend de bevolking toekomt.

Ps. Dat er een zinvol leven na het premierschap is, bewijst de door de Arubaanse kiezers tot eenvoudig Statenlid gedegradeerde Evelyn Wever-Croes met een dagelijkse lawine van Facebookposts. We zien haar gezellig fröbelen met kleurtjes, met een professionele camera de natuur in trekken, heel huiselijk een kopje thee zetten, zich in het zweet werken in de sportschool etc. En dan toch ook nog tijd hebben de verrichtingen van het nieuwe kabinet van commentaar te voorzien. Wat je noemt een bezig bijtje, die Eef...

---

17 mei 2025

---

20 | Leenzucht

Je had er geen glazen bol voor nodig om vijftien jaar geleden te voorspellen dat de staatkundige hervorming

voor Nederland veel duurder zou uitpakken dan de 3,5 miljard gulden schuld die van de toenmalige Nederlandse Antillen werd overgenomen. Terzijde: de rupsjes-nooit-genoege onder de Curaçaose politici reageerden destijds gepikeerd dat niet de gehele schuld (ruim 5 miljard) werd kwijtgescholden. De – zoals het toen werd genoemd - “schone lei” ten spijt staan Curaçao en Sint Maarten er financieel bijna weer even belabberd voor als voor tien-tien-tien. Beide landen zijn na het verkrijgen van hun autonomie blijven doen waar ze bedreven in zijn: nieuwe schulden maken, daarbij verlekkerd door de lage rente die ze bij Nederland hebben bedongen.

Maar er is toch zoiets als een College financieel toezicht, hoort Kadushi u denken. Dat heeft inderdaad de taak in de smiezen te houden of de (ei)landen hun overheidsschuld niet te hoog laten oplopen. Maar de tot vervelens toe herhaalde oproep deugdelijk financieel beheer te voeren is categorisch genegeerd. Zo heeft het Cft machteloos moeten toezien dat Curaçao en Sint Maarten in hun begrotingen geen rekening hielden met toekomstige aflossingsverplichtingen. Anders gezegd: er is niet ‘gespaard’ om aan verplichtingen te voldoen waarvan men wist dat het moment van afrekenen steeds dichterbij kwam. Een burger die zo zijn huishouden runt, wordt zonder pardon van water en elektriciteit afgesloten of zijn huis uitgezet. Maar regeringen kunnen ongestraft potverteren. Ze mogen, blijkt uit het deze week gepubliceerde advies van het Cft, de rekening doorschuiven naar een volgende generatie.

Nu aan het licht is gekomen dat zowel Curaçao als Sint Maarten hun in oktober aflopende leningen niet kunnen terugbetalen aan Nederland, kan dat worden opgevat als het failliet van het financieel toezicht. Vijftien jaar en honderden aanbevelingen hebben niet kunnen voorkomen dat het huishoudboekje van beide

landen nog altijd een ongeorganiseerde bende is en hun begrotingen een blinde slag in de lucht zijn, belastingen selectief worden geïnd en in verkiezingstijd met uit de landskas betaalde pastechi's wordt gestrooid.

Dat valt het Cft niet te verwijten. Uit angst voor de koloniale kaart die Caribische bestuurders maar al te graag uitspelen, heeft de Nederlandse regering in 2010 zoals wel vaker gekozen voor een halfzachte oplossing en de rol van de toezichthouder beperkt tot een adviserende. En als het Cft een keer adviseert een aanwijzing te geven, durft het kabinet het – om de lieve vrede te bewaren - niet aan. Het verklaart waarom bijvoorbeeld minfin Javier Sylvania (u weet wel: de man die 5 miljard aan belastingaanslagen verscheurde) voortdurend publiekelijk een dikke middelvinger opsteekt naar het Cft.

Wat dan wel weer vermakelijk is, is dat uitgerekend een staatssecretaris van de PVV, die het bevorderen van goed (financieel) bestuur tot speerpunt heeft verheven, het juist op dat punt falen van de landen moet belonen door ze toe te staan hun leningen te herfinancieren.

Wat niets anders is dan het ene gat met het andere gat te vullen.

Waarvoor koffiedikkijkers in 2010 waarschuwd, lijkt realiteit te worden: de landen zullen hun leningen nooit aflossen. Dit jaar gaat het nog om 'slechts' 230 miljoen, maar de komende jaren moet er (exclusief de coronasteun) nog anderhalf miljard aan andere leningen worden terugbetaald. Niet dat ze het geld er niet voor hebben. Op Curaçao en Sint Maarten worden (net als op Aruba en Bonaire) bakken met geld verdiend dankzij recordaantallen toeristen. Alleen komt van de opbrengst een onevenredig klein deel in de landskas terecht.

Terwijl de miljarden door de economie stromen, moeten bijvoorbeeld het onderwijs en de zorg het met druppels op de gloeiende plaat doen. Intussen wordt

naar Nederland gekeken om achterstallig onderhoud aan scholen weg te werken en – het zit er aan te komen – het Curaçao Medical Center overeind te houden. Zoals Den Haag ook wel bovenop de al toegezegde dertig miljoen er nog twintig zal bijdoen voor het vervangen van de mensonterende Point Blanche gevangenis, waar Nederlandse militairen van de week niet voor het eerst moesten bijspringen om een revolte de kop in te drukken.

Van een heel ander kaliber is het dilemma waarmee de eilandsraad van Bonaire worstelt. Die moet onderling uitvechten wie op kosten van de belastingbetaler een snoeprisje mag maken naar de Dominicaanse Republiek. Gedeputeerde Clark Abraham heeft in een kennelijke aanval van krenterigheid namelijk voor slechts twee van de negen eilandsraadsleden tickets beschikbaar gesteld om met een handelsmissie mee te reizen naar een agrarische vakbeurs in Santo Domingo. Waar, maar zal niemand verbazen, ze helemaal niets te zoeken hebben.

24 mei 2025

---

21 | Met man en muis

Raker had de baas van de Algemene Rekenkamer de staat van Nederland niet kunnen duiden. Hij greep *Verantwoordingsdag* – ook wel ‘Gehaktdag’ genoemd en dat was het dit jaar meer dan ooit – aan om het land te vergelijken met de Batavia, het VOC-schip dat in 1629 op de klippen liep door toedoen van een niet op zijn taken berekende kapitein. Kon je van de het grootkapitaal gezinde kabinetten Rutte I t/m III nog

zeggen dat die welbewust de bijl aan de wortels van sociaalmaatschappelijke verworvenheden zetten, met Wilders aan het staatsroer worden de democratische rechtsstaat ondermijnd en basale voorzieningen in rap tempo gesloopt. Nog een jaar Circus Schoof – God verhoede het – en Nederlanders wacht hetzelfde lot als de bemanning van de Batavia.

Voor de Caribische delen van het Koninkrijk is het daarom misschien maar goed dat het geachte Tweede Kamerlid Aukje de Vries (VVD) deze week heeft besloten het *voorstel van rijkswet tot wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden* af te stoffen om het voor Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten net zo makkelijk te maken als het nu al is voor Aruba het staatkundige hazenpad te kiezen. Voordat ze met het dolende moederland worden meegesleurd naar de kelder.

Het gaat om een initiatiefwetsvoorstel dat toenmalig Kamerlid André Bosman in januari 2019 heeft ingediend. Kern daarvan: het is voor de bestuurders van de (ei)landen niet langer nodig de bevolking te raadplegen om te besluiten het Koninkrijk vaarwel te zeggen en ook de vereiste tweederde meerderheid in de Staten/eilandsraden komt te vervallen. Met andere woorden: als Caribische burger ben je voor je toekomst (en paspoort) aan de duivel overgeleverd.

De Raad van State van het Koninkrijk brandde het idee tot onder de rooilijn af. Dat is niet de reden waarom het, ruim zes jaar na de lancering, nog steeds niet is geland. Het wetsvoorstel raakte verweesd doordat zijn geestelijk vader na de verkiezingen van 2021 niet terugkeerde in de Kamer. Het jaar daarop meldde Kamerlid Roelien Kamminga, zoals dat in Haagse jargon heet, de verdediging op zich te nemen. Waarvan niks terecht is gekomen.

Het voorstel leek een stille dood gestorven. Totdat Aukje de Vries afgelopen donderdag Kamervoorzitter

Martin Bosma een kattenbelletje stuurde dat zij zich over Bosmans nalatenschap zal ontfermen. “Zij wil de komende tijd met het voorstel aan de slag gaan en de verwachting is dat er na het zomerreces vervolgstappen genomen zullen worden”, laat haar woordvoerder weten. Sommige politieke kringen op de eilanden zullen er reikhalzend naar uitkijken.

Het was trouwens het weekje wel weer. Op Curaçao lekte een pikant document uit waaruit blijkt dat asfaltkoning/minister Charles Cooper – het levende bewijs dat de screening van kandidaatspersonen niets om het lijf heeft – een aanbesteding van grote infrastructurele werken naar zijn hand heeft gezet om bevriende ondernemers te bevoordelen. Bovenaan de gemanipuleerde uitkomst van de aanbesteding schreven gewetensvolle ambtenaren bij wijze van stil verzet: “Conform uw wens.”

Een luchtje zit er ook aan de miraculeuze comeback van Hensley Plantijn die in 2022 als rechterhand (secretaris-generaal) van de minpres van Sint Maarten wegens volstreckte ongeschiktheid met de zegen van de rechter op straat werd geknikkerd. Dat weerhield de vers aangetreden premier Luc Mercelina er niet van hem als ‘legal advisor’ zijn kantoor binnen te halen. Deze week haalde het Hof met terugwerkende kracht een streep door het ontslag van de SG. Niet dat deze plotsklaps wel geschikt zou zijn, maar omdat het land zich niet tegen het beroep heeft verweerd. Waarmee dan mooi wel advocaatkosten zijn bespaard.

Op Bonaire – waar zes op de tien zucht onder overgewicht - heeft eilandsraadslid Daisy Coffie haar eigen oplossing bedacht om de ongeremde bevolkingstoename een halt toe te roepen. Op Facebook serveert ze haar volgelingen promotieplaatjes van de meest ongezonde caloriebommen. Ze zet er ter aanmoediging heel veel hartjes bij, wat nogal cynisch is: alleen al bij het zien van de kleffe happen, slaan zelfs

de hartkleppen van een afgetrainde marathonloper op hol. Gelukkig heeft de politica wel zelfkennis: ze profileert zichzelf als het spreekwoordelijke zwarte schaap.

---

31 mei 2025

---

22 | Excuses

Het zou de maker van deze site sieren een mega-excuus te maken aan mevrouw Evelyn Wever-Croes. In het bericht dat voorheen-Hare-Hoogheid Aruba heeft opgezadeld met een strop van bijna 200 miljoen werd gemeld dat een brief daarover van het College financieel toezicht naar de toen-nog-premier was gestuurd. Maar die was op het moment van verzenden al van haar troon gekukeld, dus viel de alarmerende post op de deurmat van haar opvolger. Hoewel deze omissie snel werd rechtgezet, zag de gewezen minpres haar kans schoon het voor haar pijnlijke nieuws als volledig gelogen weg te *framen*. Oftewel: een futiel vormfoutje greep de verdachte gretig aan in een poging zichzelf van alle schuld vrij te pleiten.

Een spinnijdige MEP-leider schroomde niet te suggereren dat de kreukvrije voorzitter van het Cft haar hoogstpersoonlijk zou hebben bevestigd dat de

onthulling over de miljoenstrop uit de duim van haar politieke opponenten was gezogen. Wat uiteraard niet waar is, want de inhoud van het bericht staat als een tegen Poetins rakketten bestand zijnde bunker. Het is voor lezers eenvoudig te *factchecken* dat het wel degelijk de dure werkelijkheid is dat het Cft heeft becijferd dat het vorige kabinet een hoge rekening aan de gemeenschap heeft nagelaten: het gesprek van het College met Eerste Kamerleden waarin de dure erfenis aan de orde kwam, is terug te beluisteren via de website van de Eerste Kamer.

De kwestie draait niet om aan wie het ‘ongevraagde advies’ van het Cft is geadresseerd (een puur administratieve aangelegenheid), maar om de inhoud: Wever-Croes en haar *twinnny* minfin Xiomara Maduro hebben vorig jaar voor de privatisering van de rioolwaterzuiveringsinstallatie een constructie uit de hoge hoed getoverd die volgens het Cft niet alleen op gespannen voet staat met de principes van goed bestuur, maar het land bovendien bijna 200 miljoen meer kost dan nodig.

Maar daarover horen we mevrouw natuurlijk niet. Sterker nog: ze pochte dat ze een met 500 miljoen gevulde landskas heeft achtergelaten. Dat is voor de verandering een keer niet gelogen, maar het had – weten we nu dankzij het Cft – dus 700 miljoen kunnen zijn. En eigenlijk nog 50 miljoen meer als WC vlak voor de regeringsswisseling niet – stiekem, want de Staten werden gepasseerd – een flink belastingvoordeeltje aan rijken had geschonken. Waarom post ze niets over een andere constatering – en dit is letter voor letter afkomstig uit een voor iedereen te lezen brief van het Cft - dat “de personeelslasten sinds 2022 met circa 20 procent zijn gestegen”. Let wel: 20 procent van een toch al zwaar obese overheidsapparaat.

Het is maar goed dat de brief (wie weet niet helemaal toevallig) pas is gepost nadat de nieuwe regering in

het zadel zat. Daardoor is er tenminste een kans dat het advies serieus wordt genomen. Verwacht mag worden dat de verantwoordelijke ministers alles in het werk zullen stellen het lek te repareren. Als dat lukt, komt er budget vrij waarmee zeven jaar verwaarlozing van de fysieke en sociale leefomgeving en andere maatschappelijke noden kan worden aangepakt. Dat is belangrijker dan te luisteren naar de steeds valser klinkende ketelmuziek van een diep gevallen premier. Bij nader inzien herroept Kadushi de eerste zin. Als er iemand nederige excuses verschuldigd is, is dat Wever-Croes. En dan niet alleen voor het benadelen van de samenleving, maar ook voor haar personeelsbeleid. Maar liefst drie leden uit haar kabinet zijn/worden vervolgd voor ambtelijke corruptie, een vierde kwam er met slechts een motie van wantrouwen genadig vanaf. Nog even over dat surplus van 500 miljoen: dat is niet haar verdienste, want die zijn met de recordaantallen toeristen komen aanwaaien. Met de opbrengst had iets goed gedaan kunnen worden, bijvoorbeeld investeren in economische diversificatie zodat Arubanen bij de eerstvolgende pandemie niet meteen weer in de rij staan voor de voedselbank.

Tot slot: Even moet staatssecretaris Zsolt Szabó hebben gedacht dat er speciaal te zijner verwelkoming op Bonaire een optocht van luid toeterende vrachtwagens was georganiseerd. Het bleek echter een demonstratie van de bouwsector, omdat sinds het aantreden van het huidige Bestuurscollege de verlening van vergunningen is stilgevallen. Er zijn al banen geschraapt, enkele bedrijven balanceren op het randje van een faillissement, staat te lezen in een door gezaghebber John Soliano in ontvangst genomen petitie.

Dat er geen enkele vergunning meer wordt verleend, is niet helemaal waar. Dat blijkt uit het aangekondigde onderzoek naar een gevalletje van mogelijke belangenverstrengeling door gedeputeerde Anjelica

Cicilia dat aan het licht kwam doordat de dienst Toezicht & Handhaving een bouwstop oplegde op het terrein van haar vader. Het vermoeden bestaat dat er iets niet deugt aan de afgegeven vergunning. Wel goed dat het eilandbestuur - nadat de als altijd wakkere Boneriano erover berichtte - in een zeldzaam moment van transparantie opening van zaken heeft gegeven.

7 juni 2025

---

23 | Een roemloos einde

De wonderen zijn de wereld niet uit. Blijkt er toch iemand te zijn die het betreurt dat staatssecretaris van Koninkrijksrelaties Szolt Szabó de zak heeft gekregen: zichzelf. “Ik had de klus graag afgemaakt, maar ik ben trots dat er een fundament ligt waar mijn opvolger op kan voortbouwen”, grapjurkte hij ter afscheid. “Mijn aanpak was altijd gericht op een betere toekomst voor de inwoners van het Caribische deel van ons Koninkrijk. Dat heeft tot tastbare resultaten geleid: alle bewoners van Bonaire, Sint Eustasius en Saba krijgen een burgerservicenummer.” Een schaamteloos staaltje van pronken met andervrouws veren, want het is toch echt toenmalig *stasje* Alexandra van Huffelen die hoogstpersoonlijk op 22 december 2023 omstreeks 11 uur 53 de Ministerraad achter haar wetsvoorstel kreeg om BES-burgers van een BSN en DigiD te voorzien. Geen onaardige man hoor, die Szabó. En getuige de jammerklachten uit het wereldje van bits and bytes zeer gewaardeerd om waarvoor hij door PVV-despoot Wilders was aangesteld: het land digitaliseren. Maar voor het bestieren van de koninkrijksrelaties was

hij niet echt in de wieg gelegd. Het positiefste wat je kunt bedenken, is dat hij voor een PVV'er best is meegevallen. De eerste schrik was natuurlijk groot toen de nieuwe baas van het moederland de zeggenschap over de relatie met de Caribische delen van het Koninkrijk opeiste.

Het kabinet – althans, het verdwaalde zootje ongeregeld wat daar voor door moest gaan - was amper beëdigd, of het werd duidelijk waarom het tropische achtertuintje van Nederland in het regeerakkoord “waardevol” werd genoemd. Szabó graaide met de ene rechterhand de 130 miljoen euro die *Gulle Alexandra* had toegezegd om de economie in de Cariben aan te jagen, om met de andere rechterhand voor 80 miljoen aan sigaren uit eigen doos te presenteren. Niks anders dan een slinkse wisseltruc die Den Haag 50 miljoen opleverde. Kassa!

Voordat hij roemloos van het toneel verdween, lanceerde Szabó wat hij zelf noemde een “gamechanger”: een zichzelf telkens opnieuw vullend fonds waaruit eindeloos veel kredieten kunnen worden uitgedeeld aan boeren. Het startkapitaal van 24 miljoen is geen nieuw geld, maar voor de tweede keer gerecyceld, want afkomstig uit de eerder beloofde 130 miljoen en daarna uit die 80.

Ook op andere terreinen heeft de brave borst geen deuk in een zacht pakkie boter weten te slaan. Stoer beloofde hij integriteitswaakhond Transparency International de tanden te laten zetten in corrupte Caribische bestuurders, maar het is bij wat gegrom gebleven. Van het speerpunt goed bestuur is evenmin iets terecht gekomen. Het was satire van de bovenste plank je te verbeelden dat je als leerling uit Schoofs bestuurlijke spookrijdersklasje denkt anderen te moeten inpeperen wat goed bestuur is.

Caribische politici bijbrengen wat goed bestuur is, is sowieso een uitdaging die groter is dan de opwarming

van de aarde te stoppen. Of Trump en Musk weer vrienden te maken. Evelyn Wever-Croes aan het verstand te peuteren dat ze geen minister-president meer is. Of Ajax weer eens landskampioen te maken. Neem de eilandsraad van Bonaire. Stuk voor stuk ontiegelijk aardige mensen, maar net als Szabó (en op Sint Maarten de door minpres Luc Mercelina de wegens totale ongeschiktheid gerehabiliteerde secretaris-generaal Hensley Plantijn) met weinig talent voor de job. Om ze te helpen er nog iets van te bakken, heeft Den Haag ze opgedrongen de Rekenkamer Bonaire op te richten. Een club van drie wijzen die de politici het zelf denken uit handen neemt door onderzoek te doen naar overheidsbeleid. Met de uitkomsten kan de eilandsraad het Bestuurscollege aanmoedigen beter te presteren (lees: het belang van de burgers dienen).

Wat blijkt: de eilandsraad vindt die wijsneuzen van de Rekenkamer maar lastig. Dus is er bij de start flink geknepen op het budget. Van 75.000 dollar moeten niet alleen externe professionals worden ingehuurd die de onderzoeksopdrachten uitvoeren, maar ook alle andere kosten om de Rekenkamer behoorlijk te laten functioneren. Daarvoor is minimaal 143.110 dollar nodig. Om kosten te besparen werken de leden vanuit huis zodat er geen kantoor hoeft te worden gehuurd en is afgezien van een secretariaat.

Toch zit de eilandsraad aan te hikken tegen het verzoek van de Rekenkamer om een fatsoenlijk budget. Voorzitter Jacques Heide heeft daarom een “verduidelijking” van de meerjarenbegroting naar de eilandsraad gestuurd. “Om helder te maken waarom wij uw steun nodig hebben om onze taken goed te kunnen uitvoeren. Wij doen een vriendelijk doch dringend beroep op u als volksvertegenwoordiging om de middelen te geven die nodig zijn om u goed te kunnen ondersteunen. De Rekenkamer is immers

één van de weinige onafhankelijke organen die u kan helpen het bestuur te controleren, het beleid te evalueren en verbeteringen voor te stellen”, aldus Heides smeekschrift.

Het verzoek om verhoging van het budget is toegevoegd aan de lijst ‘ingekomen stukken’ voor de eilandsraadsvergadering van 10 juni. Of het indruk maakt is de vraag: De eilandsraad heeft nooit warme belangstelling getoond voor de in opdracht van de Rekenkamer verrichte onderzoeken, hoezeer de alarmerende uitkomsten om actie – al was het maar kritische vragen - schreeuwden. Kennelijk zijn er andere prioriteiten om belastinggeld aan uit te geven, vinden ze.

Zoals het aanstaande ‘werkbezoek’ aan Den Haag waar 14 dagen lang van ’s morgens vroeg tot diep in de nacht vele buitengewoon belangwekkende besprekingen worden gevoerd met zeer gereputeerde gesprekspartners. En dat allemaal uiteraard in het belang van de Bonairianen, zullen we lezen in een ronkend ‘persbericht’ van de naar eigen zeggen op voorhand ongeëvenaard succesvolle reis. Nog even en er wacht ze bij terugkeer uit het hol van de leeuw een heldenontvangst...

Wel jammer dat de Rekenkamer er geen budget voor heeft, anders had die kunnen uitzoeken hoe veel de komende missie naar de residentie en ommelanden de Bonairiaanse gemeenschap oplevert. De kosten zijn al wel bekend: zo’n honderdduizend dollar. Een schijntje, afgezet tegen het wachtgeld dat ambteloos burger Szabó de komende jaren ten deel valt.

24 | Curaçaohuis in crisis

Het is weer flink hommeles op het Curaçaohuis, krijgt Kadushi ingefluisterd. En dit keer is de crisis nog groter dan in 2021 toen vers aangetreden gevolmachtigde minister Carlson Manuel de staf van goed ingewerkte professionals inruilde voor een ondergekwalificeerd gezelschap van familie (o.a. broer, schoonzus, tante) en vrienden die niet zo zeer op zoek waren naar werk, als wel naar een makkelijk inkomen. Nu hebben uitgerekend de uit zijn eigen inner circle gerekruteerde medewerkers zich tegen hun broodheer gekeerd. Met een rode-oortjes-waslijst van beschuldigingen, die variëren van administratief gesjoemel tot ongewenste handtastelijkheden; terwijl de tolerantiegrens daarvoor in Caribische kringen toch echt niet laag ligt. Het enige waar je niet over hoort klagen, is dat de gevmin de laatste maanden zelden aanwezig is in zijn Koninkrijk aan de Haagse Prinsessegracht.

Het leek de afgelopen jaren juist pais en vree op het Curaçaohuis. Maar dat was stilte voor de storm die er nu raast. De werknemers hebben op meerdere momenten waarnemend directeur Ann Groot-Philips gesmeekt hen in bescherming te nemen. Die durft, niet ten onrechte bang voor haar eigen baan, het echter niet aan de kleine grote baas te confronteren met het grensoverschrijdend gedrag waarvan hij beticht wordt. Haar voorstel om SOAB een audit te laten doen of een mediator in te schakelen, zijn honend afgewezen, want dat heeft in 2021 ook tot niets geleid. Het auditrapport eindigde in de doofpot en de mediator haakte na één sessie af omdat Manuel de rekening niet wilde betalen. Een pikant detail is de twist tussen de gebroeders

Carlson en Carlton. Die laatste is binnengehaald als schaduw-gevin. Hij werd onder meer losgelaten op toenmalig premier Rutte. Maar de broederliefde is ernstig bekoeld. Manuel heeft zijn bij hem in de ambtswoning inwonende broer met egaa en al op straat geknikkerd en in één moeite door de toeslag op diens salaris ingetrokken. *DJ King* is al maanden niet meer op kantoor gesignaleerd, net als veel collega's die niet langer opgewassen zijn tegen de letterlijk ziekmakende sfeer. Onder wie directeur van het kabinet Xavier Prens die op de kop af twee jaar thuis zit om de vernederingen en treiterijen die hem ten deel vielen, te verwerken.

Het lijkt erop dat Manuel onraad heeft geroken. Wellicht gealarmeerd bij het terugkijken en -luisteren van de opnames van de in zijn opdracht her en der in het pand opgehangen camera's. De beëdiging van het kabinet Pisas III heeft hij aangegrepen om met ruggensteun van de alles met de mantel der partijliefde bedekkende Pik de dreigende opstand de kop in te drukken. "HR-expert" mr. Marla Bernadina is haastje repje naar Den Haag gevlogen om, zo staat in een memo aan de medewerkers, "onder andere te adviseren inzake de huidige personeelssituatie."

Geen hond gelooft in de oprechte intenties van de missie en daarvoor zijn goede redenen. In februari meldde Ann Groot-Phillips dat "collega Barry Fredema MBA, vanuit het ministerie van Justitie gedetacheerd bij het KGMC, voortaan uitsluitend in mijn afwezigheid belast zal zijn met de leiding van het KGMC." Fredema keek met een 'justitieel oog' rond en stuurde een rapportje naar de minpres waarin hij gewag maakt van onwettig handelen door de gevolmachtigde minister. U raadt het al: aan de detachering van deze ijverige ambtenaar is een voortijdig einde gekomen. En over zijn verontrustende bevindingen is uiteraard nooit meer iets vernomen. Zoals ook eerdere klaagschriften

over Manuels strapatsen onder het tapijt zijn geveegd. Dus kon het gebeuren dat Pisas zijn protegé – MFK'ers onder elkaar tenslotte – doodleuk voordroeg voor herbenoeming, dat deze ook nog door de (pseudo) screening kwam en maandag glimmend van trots op de trappen van het paleis van de gouverneur stond te stralen. Niet voor niets luidt het gezegde “Bij God en Curaçao kan alles.”

Zo staat het Curaçaohuis bij de start van Manuels tweede termijn nog heviger op zijn grondvesten te schudden dan bij zijn spraakmakende entree vier jaar geleden. Zijne Excellentie wordt geacht maandag weer op het werk te verschijnen. Een warm welkom staat hem niet te wachten, wel een verrassing: de medewerkers hebben hun klachten inmiddels bij de vakbond gedeponereerd.

Om met goed nieuws te eindigen: Kadushi zal u de komende drie weken niet lastigvallen. De chef van deze site heeft besloten een zomerstop te houden. Dat betekent wel dat media op de eilanden zelf achter het Haagse nieuws aan moeten gaan...

12 juli 2025

---

25 | B&B Manuel

“Zelfs een dwaas lijkt wijs wanneer hij zwijgt”. Is getekend: gevormachtigde minister Carls Manuel. Het laatste wat je de hoogste afgezant van de Curaçaoose regering in de Residentie kunt ontzeggen, is gebrek aan zelfkennis. Zou je bijna gaan denken. Met de kanttekening dat de titel ‘dwaas’ natuurlijk veel te vriendelijk is, afgezet tegen de misdragingen van deze

van eigendunk dronken dienaar van het volk. Voordat het voltallige team van deze site door de baas tot drie weken retraite werd gedwongen, is op deze plek gemeld dat het weer hommeles is op het Curaçaohuis: de door hemzelf gerekruteerde medewerkers – inclusief zijn broer, *schaduwgevin* The King - hadden zich tegen de gevin gekeerd wegens losse handjes (richting het zwakke geslacht), lange vingers (qua grijpstuivers), KGB-methodes (personeel wordt continu via camera's bespied) en rancuneuze inborst, waardoor de helft van de werknemers met PTSS-achtige symptomen thuis zit. "Politiek heeft helaas ook zwarte kanten", brulkikkerde *Zijne Excellentie* in reactie op zijn demasqué. "Net als vier jaar geleden wordt er, bij aanvang van mijn termijn als gevolmachtigd minister, in de pers anoniem geroddeld over het reilen en zeilen in het Curaçaohuis. Ik weet dat hoge bomen veel wind vangen. De anoniem verkondigde roddels en leugens zijn echter schadelijk voor iedereen werkzaam in het Curaçaohuis en voor Curaçao als geheel. Ik blijf me inzetten en zal te zijner tijd eventueel reageren." Dat van die 'hoge bomen' heeft Manuel uiteraard niet zelf uitgevonden. Toen hij onlangs tegenover Tweede Kamerlid Peter van Haasen uithulde over al die gemene persmusketen, troostte de vriendelijke PVV'er hem vaderlijk met de natuurwet dat hoge bomen nu eenmaal veel wind vangen. Intussen volgen de verwickelingen in het dubbele stadspaleis aan de Haagse Prinsegracht zich in rap tempo op. De nog maar net tot waarnemend directeur omhoog gevallen Ann Groot-Philipps (zij moest de door de Despoot des Huizes weg geterroriseerde directeur Xavier Prens vervangen) is nadat zij het had gewaagd haar meester een door diens onderhorigen opgestelde waslijst van klachten te overhandigen, van haar taken ontheven. Maar niet voordat zij eerst nog even de medewerkers dreigend had toegebeten dat die "een prijs zouden betalen" voor hun klokgelui.

Als waarnemer van de waarnemer is een zekere Martha Semil, naar het schijnt 'legal advisor' bij het ministerie van Algemene Zaken naar Den Haag, gezonden. Daar heeft ze haar gezicht nog niet laten zien. Zoals ook van de met gezwinde spoed vanuit Curaçao opgestuurde 'human resources-expert' Marla Bernadina - met als missie de dreigende revolte de kop in te drukken - nooit meer iets is vernomen.

Na de breuk met zijn broer heeft Manuel neefje Vladimir David Antonio uit Willemstad laten overkomen. Die is gepromoveerd tot medewerker Registratie en Archief. Opmerkelijk is dat na ondertekening door gouverneur George-Wout van het onderhavige landsbesluit door tussenkomst van Pik himself het salaris van 2.000 euro is opgeplust met een zogeheten revaluatietoeslag van 17%, een tijdelijke huurtoeslag van 800 euro, een reiskostenvergoeding en een premievrije, met tandartszorg aangevulde ziektekostenverzekering. Vladimir David Antonio is al weer maanden niet op kantoor gezien.

Kan dat allemaal zomaar, vraagt u zich misschien af. Het antwoord is even simpel als kort: Ja. Want de functie van gevolmachtigde minister wordt op de eilanden niet heel erg serieus genomen. En dat niet ten onrechte, want in het zeldzame geval dat een Rijksministerraad tot wel een heel kwartier uitloopt, ligt dat niet aan de zwaarte van de agenda, maar aan de waarschijnlijk te heet geschonken koffie. Zeker nu de MFK – het toevluchtsoord voor criminele politici uit de school van maffiamaatje Schotte - de absolute alleenheerschappij heeft, hoeft Manuel zich weinig zorgen te maken over de aandacht die de ambtenarenvakbond inmiddels heeft voor de Guinness book of records-waardige lijst van misstanden op Kas di Kórsou.

Wellicht heeft de gevmin eerder iets te vrezen van de Nederlandse belastingdienst. Die kan wel eens

interesse tonen voor de illegaal als B&B-villa uitgebate ambtswoning in de chique ambassadewijk op de grens met Scheveningen. Manuel verleende er bed en brood aan o.a. broerlief en schoonzus en een staflid totdat hij ze – na ruzie over de kamerprijs en naar verluidt de gebrekkige schoonmaak – op straat schopte. Volgens zijn voormalige huurders zou hun gastheer de opbrengst (zwart) in eigen zak hebben gestoken... Dan was er nog staatssecretaris Teun Struycken van Rechtsbescherming die geen enkel respect toont voor de weekendrust van het journaille. Hij stuurde ruim na de start van het vrijdagse happy hour een brief naar de Tweede Kamer waarin hij melding maakt van een “zeer zorgwekkend” cellentekort op Bonaire. Als een van de oorzaken noemde hij de bevolkingsgroei. Alsof die uit de lucht is komen vallen, maar waarmee hij wel het vermoeden bevestigt dat zich onder de massaal toegestroomde Europees-Nederlandse belastingvluchtelingen relatief veel boeven bevinden. De tweede oorzaak die hij noemt is de stijging van geweldsincidenten. Maar dat is eerder gevolg dan oorzaak. De groeiende criminaliteit op het voorheen zo vredige Bonaire kan immers niet los worden gezien van de aanhoudende – door Den Haag in stand gehouden – armoede.

19 juli 2025

---

26 | Hoogvliegers

DossierKoninkrijksrelaties.nl “misleidt” zijn volgers. Althans, daarvoor waarschuwt lezer Hans de Jong n.a.v. het bericht dat de Inspectie Leefomgeving en

Transport op Bonaire een toestel van de Surinaamse luchtvaartmaatschappij Fly(dus niet)Allways aan de ketting heeft gelegd. Nu is meneer De Jong niet de eerste de beste, want hij was o.a. van 2017 tot 2019 de baas van de Curaçao Civil Aviation Authority (CCAA). Dat FlyAllways op de zwarte lijst van de EU staat, is geen reden om de veiligheid in twijfel te trekken, vindt hij. Het ingrijpen op Bonaire zou voortkomen uit administratief geneuzel en slechts een “formaliteit” zijn. Dat de ILT er ietwat anders tegen aankijkt – „We staan niet toe dat FlyAllways de vliegveiligheid in gevaar brengt” – kan de gepensioneerde *Experienced Aviation Consultant* niet op andere gedachten brengen. Waarom voelen velen die werkzaam zijn in de luchtvaart zich zo ver verheven boven het voetvolk; omdat ze te veel met het hoofd in de wolken verblijven? Het journaal moet het niet wagen kritisch te berichten over hoge ticketprijzen, vertragingen, krappe beenruimte, geluidsoverlast of het, zoals in dit geval, door de Curaçaose luchtvaartautoriteit CCAA negeren van ernstige, structurele tekortkomingen die het Agentschap van de Europese Unie voor de veiligheid van de luchtvaart begin dit jaar bij een inspectie van de Surinaamse burgerluchtvaartautoriteit CASAS heeft vastgesteld. Dat heeft er, ook al omdat er geen perspectief is op verbetering, toe geleid dat de Europese Commissie alle Surinaamse vliegbedrijven per 3 juni in de ban heeft gedaan. Anders dan meneer De Jong suggereert, heeft de inspectie zich niet beperkt tot het uitpluizen van de papierwinkel bij CASAS, maar is FlyAllways aan een grondig onderzoek onderworpen. Een kleine bloemlezing uit het inspectieverslag: “Er zijn tal van ernstige problemen aan het licht gekomen. De verzamelde bewijzen wijzen op een gebrek aan capaciteit om de veiligheid van de activiteiten op duurzame wijze te waarborgen. De geconstateerde

kritieke tekortkomingen hebben directe gevolgen voor de vliegveiligheid.” Alvorens door de Europese Commissie tot sancties is besloten, zijn de betrokken partijen uitgenodigd zich tijdens een hoorzitting te verweren. De directie van FlyAllways heeft niet de moeite genomen daar te verschijnen.

En dus wierp de redactie de vraag op hoe het kan dat FlyAllways nog steeds welkom is op Curaçao. Dat is in elk geval niet uit onwetendheid, want de alarmerende uitkomsten van de EU-inspectie zijn via de ILT met de autoriteiten in Willemstad gedeeld, schreef deze site. Huidig CCAA-directeur Peter Steinmetz was duidelijk in zijn wiek geschoten: “Het blijft altijd boeiend om te zien dat dit soort zaken wordt geroepen zonder de degenen die het zouden kunnen toelichten om een reactie te vragen. Ach ja...”

Laat de redactie – Kadushi heeft het driedubbelgefactcheckt – nu de CCAA wel degelijk schriftelijk om een reactie te hebben gevraagd. Dat een antwoord is uitgebleven, verbaast niet. Het negeren van onwelgevallige vragen is bij deze door de belastingbetaler gesponsorde overheidsdienst immers modus operandi. Anderen zijn minder zwijgzaam. Verschillende bronnen weten te vertellen waarom FlyAllways door de CCAA geen strobreed in de weg wordt gelegd: het kabinet Pisas wil de economische banden met Suriname aanhalen en daarvoor zijn rechtstreekse vliegverbindingen onmisbaar. En het zit al helemaal niet te wachten op een luchtvaartconflict met Paramaribo.

Dat FlyAllways een graag geziene gast op Hato blijft, past in een traditie. De ALM en haar opvolger DutchCaribbeanAirlines hebben immers in de laatste jaren voor hun ondergang onder het toezicht oog van de CCAA met met duct tape bijeengehouden toestellen rondgevologen. Om maar te zwijgen van InselAir waarvan de vloot alleen voor schroothandelaren enige

waarde had. Het is niet voor niets dat de Federal Aviation Administration Curaçao destijds wegens gebrekkig veiligheidstoezicht naar de tweede divisie van de luchtvaart heeft gedegradeerd, waar het ondanks al die ingehuurde hoogvliegers nog altijd vertoeft.

In dat licht bezien kan het ingrijpen van de ILT op Bonaire als een geruststellend signaal worden opgevat: lokale maatschappijen die op Flamingo Airport kunnen landen (zoals Z Air, DiviDivi en Winair) zonder aan de ketting te worden gelegd, hebben anders dan FlyAllways hun veiligheidszaakjes wel op orde.

26 juli 2025

---

27 | **Kontkruiperij**

Vraag de Nederlandse regering niet of president Trump een welkome gast is bij de viering volgend jaar op Sint Eustatius van 250 First Salute. Dan slaan in de ministeriële ivoren torens tot aan de hoogste verdieping de alarmbellen op tilt. En gaan de monden hermetisch op slot. Want elk woord daarover *zou de internationale betrekkingen van het Koninkrijk met de Verenigde Staten kunnen schaden, de samenwerking in het Caribisch gebied bemoeilijken en, of dit alles nog niet schrikbarend genoeg is, het functioneren van de Staat of andere overheden in gevaar kunnen brengen.* Voordat u gaat denken dat het Kadushi in de bol is geslagen: de cursief afgedrukte zinnen zijn geplagieerd uit het besluit op het beroep dat DossierKoninkrijksrelaties.nl heeft gedaan op de Wet open overheid om er achter te komen of de president

van Amerika op de lijst van genodigden staat voor de herdenking op 16 november 2026 op Statia dat in 1776 door het vanaf Fort Oranje lossen van een saluutschot ter ere van de USS Andrew Doria Nederland het eerste land is dat de VS erkende als onafhankelijke natie.

“Ook in het internationale contact is openbaarheid en transparantie steeds gebruikelijker en belangrijker voor het goed functioneren van de democratische rechtsorde”, begint Directeur Koninkrijksrelaties Caribisch Nederland René Baghus (namens zijn baas Eddy van Marum) zijn antwoord alleszins hoopgevend. 2,5 maand speuren in alle hoeken en gaten van het ministerie van BZK heeft 104 documenten (brieven, emails, whatsappjes, gespreksverslagen etc.)

opgeleverd en nog eens 50 bij Buitenlandse Zaken. Wie ervaring heeft met het indienen van een Woo'tje weet dat de kans dat alle gevraagde documenten openbaar worden gemaakt nul komma nul is. De zin “Uw verzoek wordt gedeeltelijk ingewilligd” verontrust dan ook niet meteen. Van de 154 getraceerde stukken worden er 126 niet geopenbaard. Best een bizar hoog percentage, maar er blijven er nog altijd 28 aan mogelijk spannend leesvoer over. Dat blijkt te vroeg gejuicht. Want dan wordt duidelijk wat werkelijk bedoeld wordt met gedeeltelijk: De resterende 28 stukken worden deels openbaar gemaakt.

Dat er bij een Woo-verzoek passages tot soms complete pagina's worden weggelakt verbaast niet van een niet zo open Nederlandse overheid. Totdat blijkt dat elk woord dat ook maar enigszins met de inhoud van het verzoek heeft te maken ten prooi is gevallen aan laklustige ambtenaren. De by far meest onthullende zin, is een mededeling van BZK aan BZ: “Veel dank ██████ Ik zorg dat ██████ deze meeneemt bij de briefing. ██████ dit is ook relevant voor de hoofdboodschappen voor woordvoering.” En:

“Hi ██████ Zoals afgesproken hierbij een passieve

spreeklijn voor in het geval dat er vragen komen:”

Met andere woorden: er zijn 154 documenten waarvan de inhoud het Koninkrijk in gevaar kan brengen, de Amerikanen in woede kan doen ontsteken (waar tegenwoordig niks voor nodig is) of de diplomatieke betrekkingen met andere landen kan schaden. Eén dingetje is aan de verlakkerij ontsnapt, waardoor de eerdere bewering dat het ministerie van Algemene Zaken zich geheel afzijdig heeft gehouden, een leugen blijkt. 250 jaar First Salute is wel degelijk chef-sache. Minpres Schoof had het Woo-verzoek natuurlijk ook kunnen aangrijpen om duidelijk te maken dat een onbeschoft stuk vreten als Trump niet welkom is. Maar hij zal wel, net als al die andere heldhaftige regeringsleiders, zo diep als maar kan in de ■■■ van POTUS kruipen.

2 augustus 2025

---

28 | Duivelspact

“Vies en voos.” Zo beschreef toenmalig minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Alexander Pechtold de Haagse politiek. Watje! Want de vuige spelletjes die in het politieke circus van het moederland worden uitgevochten, zijn kinderspel vergeleken met de politieke smeerlapperij op het verder zo lome

Bonaire. Het eilandbestuur – het moet maar eens gezegd - hangt aan elkaar van verraad, chantage, leugens, roof, bedrog, nepotisme en corruptie met als verbindende drijfveer het najagen van eigen belang. Net als je denkt dat het eilandelijke politieke kliekje onmogelijk nóg dieper kan zinken, zakt het alweer een trede lager op de beschavingsladder. Vorig weekend rolden er twee politieke lijken tegelijk van de trappen van het Bestuurskantoor. Elk met een mes in de rug: slachtoffers van *the bad* en *the ugly* van de Bonairiaanse politiek.

In oktober 2023 zwichtte Anjelica Cicilia voor het morele beroep dat *the bad* met inzet van de o zo charmante kant van zijn gespleten persoonlijkheid op haar deed. Ze offerde een glansrijke carrière en comfortabel bestaan in Nederland op om haar geboorte-eiland te dienen. Nina den Heyer – die voor de helft heeft bijgedragen aan de verkiezingswinst van de partij van *the bad* – stapte, eveneens uit nobelheid, over haar walging voor gemarchandeerd met goed bestuur (reden waarom zij in 2022 de politiek de rug toekeerde) heen. Aldus maakte Bonaire kennis met het fenomeen van onpartijdige gedeputeerden, niet aangezocht vanwege hun talent hielen te likken, maar op basis van bewezen bestuurlijke kwaliteiten en goede inborst.

Heel veel hebben ze, ondanks hun tomeloze inzet, niet voor elkaar gebokst. Daarvoor werden ze te veel tegengewerkt door *the bad* die zichzelf tot hoofd-gedeputeerde heeft gekroond. De veroordeelde vrouwenmepper en flessentrekker heeft zijn reputatie van meestermanipulator de afgelopen anderhalf jaar overtuigend waargemaakt. Terwijl de dames Cicilia en Den Heyer zich oprecht meer en meer zorgen maakten over de schade die hun ‘collega’ het eiland met zijn destructieve gedrag berokkent, werden achter hun rug de messen geslepen.

The ugly (haar hoogste schoolcijfer is vast een tien voor huichelen geweest) moet haar kans hebben gesnoven. Ze eiste een eigen puppet-on-a-string in het centrum van de macht, onder het dreigement anders haar steun aan de coalitie in te trekken. Zich realiserend dat dit het einde van zijn (toch al roemloze) politieke struikelbaan zou betekenen, ging *the bad* zonder tegensputteren door de slappe knietjes. Van de niet zelfdenkende ja-knikkende partijgenoten in de eilandsraad viel geen verzet te vrezen. Hetzelfde gold voor de zeteldief (“integriteit is my middle name”) die hem in het zadel had geholpen. Diens ‘loyaliteit’ is gegarandeerd, zolang deze volksvertegenwoordiger met het mandaat van 30 (geen tikfout) stemmen het door *the bad* geritselde fractie-zakgeld à 60.000 dollar behoudt.

Vorige week vrijdag werd het vonnis geveld. Cicilia en Den Heyer hoorden het zwijgend aan en deden iets waar de coupplengers nooit rekening mee hebben gehouden: de verstotenen hielden de eer aan zichzelf door niet lijdzaam hun openbare opknoping op het dorpsplein af te wachten, maar prompt hun ontslag bij de gezaghebber in te dienen. Vanaf dat moment waren *the bad* en *the ugly* de regie kwijt. In blinde paniek door de vloedgolf aan publieke verontwaardiging werden overhaast ‘statements’ gefabuleerd dat er helemaal niets aan het handje is. Zoals een kind dat bang is in het donker, in het donker schreeuwt niet bang te zijn en tegelijkertijd zijn broek volpoept. Na dagen zwijgen kroop *the bad* uit zijn schuilplaats voor een tournee langs lokale media om, met het bloed nog aan zijn handen, de vermoorde onschuld te spelen: het onbegrepen genie is (zoals bij alles wat hij stuk maakt) niet de dader, maar juist het slachtoffer! Het is de moeite meer dan waard de interviews (ze staan op Facebook) terug te kijken. Ze hebben nog het meeste weg van een waanzinnig goed geslaagde auditie voor

een rol in de remake van *One Flew Over The Cuckoo's Nest*.

En zo beleeft Bonaire een weinig eervolle primeur: niet eerder in de geschiedenis heeft een gezaghebber in het Caribische deel van het Koninkrijk moeten besluiten het Bestuurscollege buitenspel te zetten. De wet schrijft voor dat bij een ondertal aan gedeputeerden de gezaghebber “in de plaats treedt” van het BC totdat het weer op sterkte (getalsmatig dan) is. Dat stelt enigszins gerust: the bad kan als enig overgebleven gedeputeerde dus niet even snel nóg meer vazallen op cruciale posten benoemen of met zijn vingers in de kas zitten.

In zijn hoogmoed dacht hij nog Cicilia te kunnen lijmen door haar aan te bieden tegen een riant loon directeur van de dienst R&O te worden. Ze bedankte begrijpelijkerwijze voor het twijfelachtige genoeg en zocht als ambtenaar te onderwerpen aan een narcistische baas. Wie heel wat minder of, waarschijnlijker, geheel geen moreel besef hebben, zijn de nieuwe gedeputeerden die al weken achter de schermen staan te trappelen om op het graf van hun voorgangers te dansen, naar een choreografie van een machtsdronken koppel.

Nog even over *the ugly*: welke lokale journalist heeft de moed het deksel van de doofpot te lichten waarin de uitkomsten verborgen worden gehouden van een onderzoek naar fraude met bij het ministerie van VWS gedeclareerde kosten voor logopedielessen die nooit zijn gegeven? Of zoek eens uit waar die voor de kerk bestemde stoelen zijn gebleven?

Mocht u zich afvragen waar *the good* in dit verhaal blijft: het zou zo maar kunnen dat die het Wilde Westen van het Koninkrijk al lang en breed is ontvlucht.

29 | Subsidiecircus

Nog twee nachties slapeloos de uren tergend traag horen wegtikken. En dan? Wie dat vraagt, maakt vast geen deel uit van het wereldje dat zich ledig houdt met het bevorderen van “kennis en bewustwording, erkenning en herdenken en een beter begrip van de doorwerking van het trans-Atlantisch slavernijverleden en de verwerking daarvan.” Want wie dat wel doet, kijkt reikhalzend uit naar het moment waarop a.s. maandag om stipt 09.00 uur Nederlandse tijd aanvragen kunnen worden ingediend voor een bijdrage uit het slavernijfonds. Er wordt zo’n grote toeloop verwacht dat het uitdelen van subsidies wordt uitgesmeerd over acht tijdvakken tot ver in 2028. Alleen al vanuit het Caribische deel van het Koninkrijk wordt gerekend op ruim 1.350 aanvragen. Daarvoor is in totaal 29.333.333 miljoen euro beschikbaar. Hè, het kabinet Rutte had toch 200 miljoen uitgetrokken voor het slavernijfonds, waarvan 100 miljoen voor maatschappelijke initiatieven, gelijkelijk verdeeld over Europees Nederland, de Cariben en Suriname? 100 gedeeld door 3 is nog altijd 33.333.333 euro en nog een paar cent... Klopt, maar bij het uitwerken van het distributieplan, werd ontdekt dat met de uitvoering meer geld is gemoeid dan de 3,2 miljoen waarmee rekening was gehouden. Kortom: aan het beoordelen van aanvragen en de verdere afhandeling gaat inclusief de uitvoeringsorganisatie 12 miljoen en één euro op. Van de beloofde 100 miljoen blijft dus 87.999.999 over voor het eigenlijke doel. Oh nee, toch niet! Want het formuleren van een subsidieaanvraag gaat ten gevolge van de Hollandse regeldrift de meeste, grotendeels

uit vrijwilligers bestaande organisaties boven de pet. Daarom staat het organiserende ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties toe dat de aanvragers deskundige assistentie inhuren voor het vinden van de weg in het Haagse doolhof van formulieren. Daar heeft het departement een heuse titel voor: de “subsidie-adviseur”.

Had Tweede Kamerlid Peter van Haasen (PVV) het laatst niet over een verdienmodel? In al zijn goedheid is BZK – gewend als men daar is aan gepeperde consultantsrekeningen – bereid het honorarium van de subsidiologen te vergoeden, al moeten die niet, zoals ze gewoon zijn, het onderste uit de kan vragen. Voor het te vergoeden uurtarief geldt een maximum van 135 euro. Met het papierwerk is bij de kleinere projecten al gauw 10 uur en bij de grotere (oplopend tot een half miljoen euro) heel wat meer gemoed. Voor je het weet is er zo weer 2 miljoen vervlogen.

Resteert er nog altijd 86 miljoen (zoveel heeft de bijzondere gemeente Bonaire niet eens op de bankrekening staan). Helaas, de “Tijdelijke regeling van de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Digitalisering nr. 2024-0000349322, houdende subsidie voor maatschappelijke initiatieven trans-Atlantisch slavernijverleden voor het Caribisch deel van het Koninkrijk” houdt er tevens rekening mee dat aanvragers kosten moeten maken voor reizen, catering en kantoor etc. Daarom hoeft er over 15% van de toegekende subsidiebedragen geen verantwoording - zoals bonnetjes - te worden overlegd. Goed voor 13,2 miljoen.

En dat is exclusief de 10.000 euro die de ontvangers van grotere bijdragen mogen spenderen aan een accountant. Kost zo maar weer 4 miljoen. Tenslotte: de eerste categorie subsidies waarvoor de aanvraagtermijn maandag opent, is niet bedoeld voor het organiseren van slavernijprojecten, maar voor “het versterken en

professionaliseren” van organisaties, waaronder het volgen van een training of het bouwen van een website vallen. Het ministerie rekent uit deze categorie op 216 aanvragen, dus kan er nog eens 2,16 miljoen worden afgeschreven.

Toegegeven, het is een rekensom die het niveau van de ‘achterkant van de sigarendoos’ niet overstijgt, maar van de 100 miljoen van Rutte blijft achter de komma niet veel meer dan 65 miljoen over. Waarvan 21.666.666 miljoen voor het Caribische deel van het Koninkrijk. Oftewel 3,6 miljoen per eiland die kan worden besteed aan concrete activiteiten.

Valt er met terugwerkende kracht toch wat te zeggen voor de suggestie van het Tweede Kamerlid Joost Eerdmans (JA21) dat die 100 miljoen beter besteed had kunnen worden door op scholen meer aandacht te besteden aan het slavernijverleden en de doorwerking daarvan in het heden. Terzijde: Eerdmans is het levende bewijs dat het daar aan schort en hij is lang niet de enige. Dus mag er van Kadushi, als dat nodig is om het goed te doen, voor dit doel best 200 miljoen of nog meer naar het onderwijs. Als daarvan maar geen cent in de diepe zakken van subsidie-adviseurs en andere graantjemeepikkers verdwijnt.

Om met iets luchtigers te eindigen: op Bonaire ettert ‘diputado-gate’ flink door. De weggejaagde gedeputeerde Nina den Heyer postte donderdag een foto vanaf haar vakantieadres. Ruim driehonderd volgers wensten haar een fijne vakantie, onder wie – je bedenkt het niet - het eilandsraadslid Cyrill Vrolijk dat nog geen twee weken geleden samen met zijn complotgenoten Clark Abraham en Daisy Coffie de gedeputeerden Cicilia en Den Heyer een mes in de rug stak. “Enjoy your vacation. Sending hugs”, duwt Vrolijk de dolk nog wat dieper.

Intussen heeft het eilandbestuur ambtenaren een verbod opgelegd contact te hebben met de verbannen

gedeputeerden. Eilandsraadslid Jona Chirino-Felida heeft het gewaagd de gezaghebber te vragen of dat niet in strijd is met de beginselen van behoorlijk bestuur en daarmee de toch al onder ambtenaren bestaande angstcultuur wordt aangewakkerd. Het kwam haar op een golf van beledigingen uit coalitiekringen te staan. Bonaire wordt tenslotte niet voor niets een *bijzondere* gemeente genoemd.

16 augustus 2025

---

30 | Kwaliteitsjournalistiek

De kwaliteit van de media in Caribisch Nederland is zorgwekkend, de berichtgeving is vaak amateuristisch en de onafhankelijkheid staat onder druk. Ho ho, voordat u in woede ontsteekt: dit zijn niet Kadushi's woorden. Hij heeft weliswaar zo zijn gedachten, maar zou zijn vakbroeders en -zusters nooit zó meedogenloos onderuit halen. Nee, het betreffen hier citaten uit een interne nota van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het was niet de bedoeling dat u ze ooit te lezen zou krijgen, maar dankzij de Wet open bestuur weten Harald Linkels, Martijn Hisschemöller en kompanen – zeg maar de *Bobjes Woodward* van Bonaire - dat ze in Den Haag niet voor vol worden aangezien. Er is evenwel nog hoop voor ze: het ministerie blijkt genegen te zijn diep in de buidel te tasten om ze “te helpen.”

De BESjes en de media, OCW worstelt er al mee sinds duidelijk werd dat het door de annexatie van Bonaire, Sint Eustatius en Saba verantwoordelijk zou worden voor het mediabeleid in deze bijzondere gemeenten. De vrijgegeven documenten lezen als een zeventien jaar

durende en nog lang niet afgelopen struggle. Al in 2008 zagen ambtenaren de bui hangen: “Ons ideaalbeeld van hoe onafhankelijke kwaliteitsjournalistiek en pluriforme informatievoorziening er uitzien, kan niet zonder meer geprojecteerd worden op CN. De verschillen zijn groot.”

In 2009 sloeg de schrik helemaal om het hart toen men zich plots realiseerde dat sommige Nederlandse tv-programma's misschien wel eens heel verkeerd zouden vallen bij eilandelijke kijkers. “Integrale ontvangst van Nederland 1, 2 en 3 betekent dat ook programma's als Spuiten en slikken of films als Deep Throat daar voor iedereen te zien zijn. De vraag is of dat op de Antillen maatschappelijk aanvaard wordt”. Op de eilanden mag je immers alles wat God verbiedt ongeremd praktiseren, zolang je er maar niet over praat, hadden ze goed begrepen bij VWS.

Ook bestond er de vrees voor censuur door dorpsbaasjes. Niet ten onrechte: nog geen jaar na 10-10-10 haalde op Sint Eustatius een gedeputeerde een documentaire van de buis omdat die hem politiek slecht uitkwam. Het akkefietje liep zo hoog op dat het op het bureau van minister Donner belandde. Dus werd er haast gemaakt met nieuw beleid. “Onder de Mediawet BES gaan andere normen gelden: de grondwettelijke vrijheid van meningsuiting, geen overheidszenders meer en geen overheidsbeïnvloeding van media. De vraag is even hoe we dat aanpakken. De situatie op de eilanden is uiterst gevoelig.”

Het aanpakken lijkt niet helemaal gelukt, want tien jaar later pende een ambtenaar de woorden die aan het begin van dit stukkie staan om en passant de Caribische media ook nog even gebrek aan onafhankelijkheid aan te wrijven. “Iedereen is voor zijn inkomsten en bestaan afhankelijk van adverteerders. Er is aarzeling om te berichten over zaken die controversieel zijn of waarmee men mogelijk

problemen met de werkgever, politiek, adverteerders of publiek krijgt.”

En: “Kern van de problematiek is dat men in CN zelf niet in staat is te zorgen voor een onafhankelijke informatievoorziening. Dat heeft niet alleen te maken met de kleinschaligheid, maar ook met het feit dat alles commercieel en politiek beïnvloed is en wordt.” Hoe raak deze observatie is, blijkt deze weken maar weer uit de wijze waarop media op Bonaire (uitzonderingen daargelaten) met pen of microfoon in de rode inkt gedoopt hun verslaglegging van de bestuurscrisis inkleuren.

Inmiddels heeft VWS een verkenster aangesteld, het beproefde Haagse recept om nog een tijdje om de hete brij te kunnen heen draaien. De dame in kwestie heeft twee jaar de tijd gekregen om de behoeften van het lokale journaal in kaart te brengen met “de focus op scholing.” Die hebben, zo lezen we, aangegeven hun “taalvaardigheid te willen verbeteren, leren hoe je een politicus interviewt en hoe je een camera hanteert.” Voor de verkenning – waarvoor “met inachtneming van de autonome status op het gebied van media(beleid)” ook gesprekken worden gevoerd met media in de CAS-landen – heeft het ministerie een kwart miljoen euro uitgetrokken. Volgend jaar zomer moet het plan van aanpak klaar zijn, waarna het uiteraard de ministeriële molen door moet. Dat gaat dus nog wel even duren. Een van de ambtenaren wil daar niet op wachten en stelt voor alvast – au au - “een begin te maken met journalisten en eigenaren van radio en tv-omroepen gevoel voor journalistieke codes bij te brengen.” Dan kwam er donderdag nog breaking news uit het Urk van de Tropen: “De gemeenschap is diep geraakt door een respectloze daad tegen ons eiland”, aldus een alarmerend persbericht van het openbaar lichaam Bonaire. Nee, het ging niet over het pandemonium van die avond in de eilandsraad (iemand was zo te horen

vergeten zijn dagelijkse *pammetje* te nemen), maar over andere onverlaten die de Dia di Boneiru-vlaggen welke als “symbool van trots en eenheid” het eiland opfleuren “moedwillig hebben verwijderd.”

“Dit is niet zomaar het wegnemen van een stuk stof. Het is het wegnemen van een symbool dat ons allemaal verbindt.” Terwijl eilandsecretaris Christopher Frans het op een holletje zette naar het politiebureau om aangifte te doen van het misdrijf, riep het eilandbestuur de getroffen bevolking op in verzet te komen: “Laten we laten zien dat wij als gemeenschap niet toestaan dat respectloos gedrag onze feestdag en ons gevoel van saamhorigheid ondermijnt.”

---

23 augustus 2025

---

31 | Van God los

“Accept one another, then, just as Christ accepted you, in order to bring praise to God. Let’s go.” Zo slaat Melissa Gumbs, Sint Maartens minister van Onderwijs, Cultuur, Jeugd en Sport, het rooms-katholieke schoolbestuur met een bijbels koekje van eigen deeg om de oren. Ze poste het citaat uit Romeinen 15:7 eerder deze week op het overwegend goddeloze Facebook. Het was een oproep recht uit het hart aan harteloze schoolbestuurders die onze Lieve Heer misbruiken om hun machtswanen bot te vieren op weerloze leerlingen. De minister kent haar pappenheimers dus werkt ze aan een wet om een einde te maken aan de achterlijke praktijk om scholieren anno 2025 te weigeren vanwege hun – je wil het niet geloven – hardos.

De afgelopen weken gingen er berichten op social media rond van ouders wier koters met afros, dreadlocks, twists, vlechten, cornrows en andere stijlen niet welkom zijn op sommige scholen. Dat gebeurt niet voor het eerst. Sterker nog, in 2016 heeft een rechter zich er al eens tegenaan bemoeid. Een van de katholieke scholen weigerde een vijfjarige jongen de toegang vanwege zijn rastafari-kapsel onder verwijzing naar de zelfbedachte regel: *“Not allowed for boys: earrings, locks, braids, tails, body piercing, tattoos and head patterns. All boys’ hair is expected to be groomed (cut short) regularly.”*

De ouders kregen van het schoolbestuur een brief waarin onder meer deze passage: *“Despite the many letters we sent and various meetings we had, you again opted to send your child, to our school with not having his hair properly cut and groomed. As mentioned earlier this is in violation of our school rules and regulations. We warned you that not adhering to our rules and regulations ultimately would result in the expulsion of your child as stipulated in the laws governing Education on St. Maarten. Today, that day has come – unfortunately.”*

De ouders spanden een kort geding aan en kregen gelijk. Overigens op basis van zo’n kromme motivatie dat je kan spreken van een rechterlijke dwaling.

Rechter mr. A.J.J. van Rijen – toch niet de eerste de beste, want toenmalig vicepresident van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba – veegde het toegangsverbod niet van tafel omdat er sprake is van discriminatie en liet na het schoolbestuur daarvoor onderuit de zak te geven.

De enige overweging was dat de ouders omwille van de verdere studiemogelijkheden per se wilden dat hun zoon Nederlandstalig onderwijs zou volgen en de rk-scholen de enige op Sint Maarten zijn die dat

bieden. Mr. Van Rijen: *“Indien sprake zou zijn van voldoende alternatief Nederlandstalig openbaar onderwijs op Sint Maarten met voorschriften die de rastafari haardracht niet zouden belemmeren, zou het Gerecht met deze regels en de strikte handhaving van deze regels geen moeite hebben. Het spreekt voor zich dat de stichting gerechtigd is regels te stellen aan de haardracht van rastafari jongens. De stichting mag dus wel blijven eisen dat de locks netjes en goed verzorgd zijn.”*

Waarmee de rechter het rk-schoolbestuur een vrijbrief verschafte ongegeneerd te blijven discrimineren. Tot op de dag van vandaag. Maar niet als het aan minister Gumbs (hulde!) ligt. Zij heeft het gehele onderwijsveld per brief geïnformeerd over de in de maak zijnde wet en gevraagd deze nu al na te leven. Uit de berichten die rondgaan doen niet alle scholen dat en zijn ze dat ook niet van plan als de wet straks door de Staten is vastgesteld. Vandaar dat de bewindsvrouw haar oproep deze week tijdens een livestream herhaalde, gevolgd door de eerder aangehaalde post op Facebook.

Dat is veel te vriendelijk: schoolbestuurders die waar dan ook in het Koninkrijk discrimineren, verdienen het – bij wijze van spreken – aan het kruis te worden genageld. En zo lang ze hun zonden niet inzien, horen hun scholen zeker niet met overheids- dus belastinggeld te worden gefinancierd. Want zoals minister Gumbs zei: *“Dit is geen kwestie van mode, voorkeur of traditie binnen instellingen; het gaat om gelijkheid, wettelijkheid en toegang tot onderwijs.”* Amen!

Dan kreeg Kadushi nog weinig fijnzinnige post van een Nederlandse lezer die zich waarschijnlijk goed kan vinden in het Sint Maartense verbod op afros e.d. In reactie op een op Dia di Tula op deze site gepubliceerde opiniebijdrage dat het werk van de Curaçaose verzetsheld nog niet af is, schrijft ene Marc

S: “Waar Afrikaanse genen het voor het zeggen hebben: gevolg corruptie, nepotisme, geweld etc.” Waarmee maar weer eens wordt onderstreept dat de strijd tegen discriminatie en racisme in het gehele Koninkrijk nog lang niet gestreden is.

30 augustus 2025

---

32 | Hoor wie het zegt

Oh oh, wat verkneukelen ze zich op de eilanden over het moederland. Dat heeft zichzelf vakkundig in een bestuurlijke chaos gestort, waarbij het gekluns van de coalitie op Bonaire verbleekt. Jaja, elk volk krijgt de leiders die het verdient... Als deze tegeltjeswijsheid klopt (overigens ooit bedacht door de Franse filosoof Joseph le Maistre) dan krijgen de Hollanders hun verdiende loon. Die tonen zich steeds ontvankelijker voor de populistische verkooppraatjes van politieke voorbijgangers waarmee ze de formatie van een nog enigszins competent bestuur onmogelijk maken. En kan het gebeuren dat het al gevallen – om in VVD-terminen te spreken – “kutkabinet” Schoof nog een keer is gevallen. En wie weet stapt er nog een partij op, daarvoor is tot de verkiezingen tijd genoeg. De koninkrijksgenoten op de eilanden, op dit vlak toch wel wat gewend, vermaken zich er kostelijk mee. Och arme, arme staatssecretaris Eddie van Marum. Tis dat hij van een partij is die van boerenbedrog aan elkaar hangt, anders zou je nog medelijden met hem krijgen. Na de vaandelvlucht van de manschappen m/v van de Haatzaaiër des Vaderlands kreeg hij de in Den Haag minst populaire portefeuille

Koninkrijksrelaties in de maag gesplitst. Met daarin een door stuntelkampioen Zsolt Szabó achtergelaten, hoogst explosief dossier: de ‘Agenda Goed Bestuur’. Die zou eigenlijk deze week naar de Tweede Kamer worden gestuurd, maar daar is op het laatste nippertje van af gezien.

En dat valt te begrijpen: juist nu vanuit prutsend Den Haag de eilanden opnieuw de les lezen wat goed bestuur is, zou niet heel erg geloofwaardig overkomen. “Kijk naar je eigen”, zou de meer dan terechte reactie zijn. Nederland maakt er bestuurlijk immers een nóg grotere puinzooi van dan alle regeringen en bestuurscolleges in de Cariben bij elkaar. Dus is de ‘Agenda Goed Bestuur’ in de ijskast geparkeerd wat op zichzelf jammer is. Het feit dat het landsbestuur in het continentale deel van het Koninkrijk er niks van bakt, maakt het niet minder urgent de mop door de Caribische politiek te halen.

Curaçao ontdekt met de kennis van nu hoe treffend het was de verkiezingswinst van de MFK eerder dit jaar te duiden als een monsterzege. De grensoverschrijdende streken van minfin Sylvania leiden er niet vanaf dat de kiezers zich hebben uitgeleverd aan een partij die een broertje dood heeft aan de democratische rechtsstaat. Op Aruba houden coalitie en oppositie zichzelf van het werk door al hun energie te steken in een mediaoorlog waarin ze elkaar bombarderen met als persbericht verpakte propaganda. En Sint Maarten? Daar is het al een wonder als een kabinet niet binnen een jaar door een omgekocht Statenlid ten val wordt gebracht.

Wat te denken van Bonaire, waar een meerderheid in de dorpsraad het nogal hoog in de bol heeft. Zo vinden de coalitiepartijen dat het begin van een nieuw vergaderseizoen (dat qua resultaten nauwelijks afwijkt van de vergaderloze zomer) een allure dient te krijgen à la Prinsjesdag. Daarom werd - zoals gebruikelijk sneaky in een achterkamertje - besloten ter meerdere

eer en glorie van zichzelf het ceremoniële deel van Dia di Boneiru ondergeschikt te maken aan de opening van wat ze in hun eigendunk een nieuw “parlementair” jaar noemen.

Bonairianen komen vrijwel nooit in het geweer tegen hun in miskleunen uitblinkende bestuurders. Maar het voor politiek gewin roven van hun cultureel erfgoed werd – tot verbijstering van de dieven - niet gepikt. De zichzelf kroonprinses van het eiland wanende MP21-leider Daisy Coffie deed nog een sneue poging het massieve volksverzet te downplayen. Amper een etmaal later gaven zij, de PDB en het krakkemikkige bijwagentje Vrolijk in een zeldzaam moment van helderheid Dia di Boneiru terug aan de rechtmatige eigenaar: de gemeenschap.

Nu is het terugdraaien van besluiten wel iets waarin het huidige eilandbestuur zeer bedreven is. En daarbij ontziet het eigen besluiten niet. Zo was de eerste daad van het Bestuurscollege in nieuwe samenstelling de eigen verordening in te trekken die jongeren moet beschermen tegen de risico's van roken en alcoholgebruik. 14 jaar of 12, van gedeputeerde Silberie van Samenleving & Zorg mag je er lekker op los paffen en zuipen. Kijken hoe ver je voor je AOV aan longkanker of levercirrose de pijp uitgaat.

Vervolgens nam kakelvers gedeputeerde van Financiën en Toerisme Weber publiekelijk afstand van de weigering van collega Abraham de seniorenregeling voor ambtenaren te repareren. Zelfs diens besluit het ‘one-ship-beleid’ voor cruises in te trekken bleek – als u het nog kan volgen – niet heilig. Sta er dus niet van te kijken als straks de intrekking van een ingetrokken besluit wordt ingetrokken.

Ps. Kadushi had zich reeds vol overgave in het feestgewoel van de roemruchte Oud Lunterse Dag gestort, toen hem nog een nieuwtje bereikte: het is zo goed als zeker dat de Kamercommissie voor

Koninkrijksrelaties na 29 oktober verder moet zonder haar actiefste lid. PVV'er Peter van Haasen is door Wilders de onverkiesbare plek 43 op de kandidatenlijst toebedeeld. Tien posities lager dan in 2023. "Teleurstellend", vindt de Zaandammer die de afgelopen 633 dagen geen activiteit van de commissie, in én buiten het Kamergebouw, heeft gemist. "Maar wie weet halen we een historische overwinning... De eilanden heb ik in ieder geval voor altijd in mijn hart gesloten. Gewoon fantastische mensen."

6 september 2025

---

33 | Dramaqueen Evelyn

Onbegrijpelijk dat de Rijksministerraad niet stante pede in bloedspoed bijeengeroepen is. Op Aruba staat de rechtsstaat in lichterlaaie door het "dictatoriale" gedrag van het kabinet Eman-Croes en wat doet Den Haag? Dat kijkt zich - zoals vaker als er aan de overkant stront aan de knikker is - een dubbele nekhernia weg. Het is geen klein bier wat zich op *One Happy Island* voltrekt. Tenminste, als we oppositieleiderin Evelyn Wever-Croes mogen geloven. Verontrust over het "uithollen" van de democratie stierde ze – met in de slipstream haar onderdanen uit de MEP-fractie - naar het *Cas Ceremonial di Gobernador* om gouverneur Alfonso Boekhoudt – tenslotte de lange arm van de koning – op te juttten tot ingrijpen.

Het leverde de oud-premier, zo meldde ze trots als een pauw op Facebook, een veer in de bips op van een "groep canasta spelende dames". Verder bleef het oorverdovend stil... Dus sloeg ze haar nagels nog maar

eens uit. Blazend als een valse kat sprak ze “met diepe verontwaardiging” van een “ernstige aantasting” van de positie van de Staten. “Dit getuigt niet alleen van een gebrek aan respect (daar heb je hem weer!) voor het parlement, maar ook voor het volk van Aruba.” Opnieuw ging iedereen door waarmee hij of zij bezig was. Dus kwam er nog een serie brieven-op-poten overheen naar o.a. de Staten van Curaçao en Sint Maarten, de Eerste en Tweede Kamer en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Aanleiding voor het kabaal is het akkoord dat de Arubaanse regering met Nederland heeft bereikt over de consensusrijkswet Houdbare Overheidsfinanciën Aruba als opvolger van de Rijkswet Aruba financieel toezicht. Wat de essentie betreft, zit er weinig licht tussen de HOFA en de RAft. Het opzienbarende verschil is de minder neokoloniaal klinkende titel. Waarom dan toch zoveel ketelmuziek? Het was immers WC in hoogst eigen persoon die in 2022 als toen nog minpres in het bijzijn van staatssecretaris Knops geheel vrijwillig haar handtekening zette onder de verlenging van het financieel toezicht door Nederland. En dat in juli 2024 ten overstaan van stas Van Huffelen, volk en vaderland nog een keertje over deed. Toch krijgt de dame in kwestie moord en brand dat de regering de Staten “BUITENSPEL” zet en heeft “MISLEID” hetgeen uiteraard “ONACCEPTABEL” is om en passant naar haar opvolger te sneren dat die geen snars snapt van hoe het wetgevingsproces in elkaar zit. “Nee, jij wel!”, zou die met recht kunnen terugkaatsen. De Staten staan immers helemaal niet buitenspel, die moeten alleen, zoals het in de parlementaire democratie is geregeld, even wachten op hun beurt. En dat doet het ego van o-wat-ben-ik-belangrijk kennelijk pijn. Het wetsvoorstel is nu eerst in internetconsultatie en gaat daarna voor advies naar de Raad van State

van het Koninkrijk. Vervolgens gaat de concept-HOFA inclusief het commentaar van de Raad naar de Tweede Kamer en de Staten van Aruba. Die kunnen er in één of desgewenst meer schriftelijke rondes hun pipi over doen. Daarna gooit de Kamer er nog een plenair debat tegenaan, waaraan gedelegeerden van de Statenfracties mogen deelnemen en naar believen moties en zelfs amendementen kunnen indienen. Hoezo niet transparant? Hoezo niet gehoord? Hoezo niet democratisch?

Vanwaar dan toch dat gejengel? Zit het dan zo hoog dat de kiezer heeft afgerekend met zeven jaar kabinetten WC; als dik verdiend loon voor zeven jaar verwaarlozing van de barrio's en het groeiende legioen dat afhankelijk is van de voedselbank terwijl de miljoenen uit het toerisme binnenstroomden. Zeven jaar lang geen goedgekeurde jaarrekening en zeven jaar geen enkele keer de begroting op tijd aan de Staten aangeboden. En om het nog even over „MISLEIDING” te hebben: de (niet voor niks) ex-premier heeft haar achterban opgedragen vandaag tussen 9 en 13 uur naar het kanariegele, tot war room getransformeerde partijhuis Cede di MEP te komen om een petitie te tekenen „tegen het inleveren van onze vrijheid”.

De HOFA-wet is het beste dat Aruba kan overkomen. Zonder het juk van het College financieel toezicht zou het land al lang en breed failliet zijn, hetgeen overigens ook voor Curaçao en Sint Maarten geldt. In plaats daarvan levert het akkoord met Nederland dankzij een lagere rentevoet een direct voordeel van tientallen miljoenen op die besteed kan worden aan het verhogen van het minimumloon, het repareren van de AOV en het wegwerken van jarenlang uitgebleven onderhoud. Allemaal zaken die dramaqueen Evelyn toen ze het voor het zeggen had heeft nagelaten.

Bonaire, Sint Eustatius en Saba wisten deze week niet of de vlag halfstok moest of juist in top. Voor beide was

reden: een harde klap boven de al verwachte klap dat de Rijksvertegenwoordiger toch niet een kopje kleiner wordt gemaakt, was dat deze o.a. het recht krijgt in de correspondentie van de eilandbesturen te snuffelen en toegang kan eisen tot alle vergaderingen, ook als deze besloten zijn. Voor de vacaturebeschrijving heeft BZK vast al een voorbeeld uit het KGB-archief opgediept. Tegelijkertijd was er de euforie dat het kabinet het via een bypass mogelijk maakt dat de eilandsraden en Bestuurscolleges toch al na de verkiezingen in 2027 worden uitgebreid en dus niet pas in 2031. Kadushi neemt aan dat op de eergisteren gehouden ‘BES Summit’ besloten is een flinke bos bloemen naar Zierikzee te sturen. Daar woont Eerste Kamerlid Robbert Lievense die in juni de oproep deed om de uitbreiding te regelen via een spoedprocedure. Hij werd door zijn collega-senatoren weggehoond en toenmalig stas Szabó vond het te veel moeite. Maar toen die een paar weken later werd opgevolgd door Eddie van Marum was Lievense er – tenslotte BBB’ers onder elkaar - als de kippen bij om zijn oproep te herhalen. Waarmee is bewezen dat er maar één volksvertegenwoordiger voor nodig is om (ook) voor Caribisch Nederland het verschil te maken.

13 september 2025

---

34 | Vuile was

Beeldt u zich eens in dat u lid bent van de gemeenteraad van Putten. Denkt u dat u in die functie ooit de binnenkant van een ministerie te zien krijgt, of sterker: met alle egards ontvangen wordt in de

werkkamer van een minister of staatssecretaris? Vergeet het maar. Of dat u en uw collega's bij de eerste raadsvergadering na de kampeervakantie gekleed gaan alsof het Prinsjesdag is? Vast niet. Putten is immers geen bijzondere gemeente, zoals het qua inwoners even kleine Bonaire dat wel is.

Daar wanen eilandsraadsleden – al dan niet gekozen met amper een handjevol via volmachten bij elkaar geronselde stemmen – zich parlementariërs die meer emolumenten (zoals een onbegrensd reisbudget en riant daggeld) toekomt dan Kamerleden. En staat Pasanggrahan te schudden op zijn grondvesten als de ministerraad het waagt een wet te willen aanpassen zonder eerst beleefd toestemming van de *Konseho Insular di Boneiru* te vragen.

Bij een grote broek horen natuurlijk grote woorden. Anders dan een Bonairiaanse bouwvergunning, lieten die deze week niet lang op zich wachten nadat het kabinet staatssecretaris Eddie van Marum (Koninkrijksrelaties) groen licht had gegeven het wetsvoorstel inzake de modernisering van de WolBES in internetconsultatie te geven. Als je dat doet zonder de eilandsraden nederig te hebben geïnformeerd of hen dat behaagt, bega je als regering niet alleen een onrechtmatige daad, maar vertrap je ook nog eens het heilige zelfbeschikkingsrecht, vinden de eilandelijke politici. “Inaseptabel”, piepten de langtenige Caribische muizen dan ook tegen de lompe Hollandse olifant-opklompen.

De tonnen die het ministerie van BZK heeft gestoken in het professionaliseren van de Caribische dorpspolitiek hebben dus niet veel geholpen. Anders zouden de eilandsraadsleden inmiddels toch hun plaats moeten kennen. Het is nu eenmaal het werk van de regering een wetsvoorstel voor te bereiden en na advies te hebben ingewonnen bij de Raad van State voor het slotakkoord voor te leggen aan de Tweede en

Eerste Kamer. Dat wil overigens niet zeggen dat de eilandbesturen van Bonaire, Sint Eustatius en Saba zwijgend moeten toekijken.

Het is hun goed recht (hoewel het misschien beter is te spreken van plicht) om aan het begin van een wetgevingsproces het eigen Bestuurscollege – desgewenst per motie – instructies te geven wat er uit de onderhandelingen met Den Haag moet worden geslept. Het BC is gesprekspartner voor ministeries, niet de eilandsraad zoals Puttense gemeenteraadsleden wél snappen. Lokale volksvertegenwoordigers staan voldoende andere mogelijkheden ten dienste om hun standpunt uit te venten. Zoals het debat in de eilandsraadsvergadering, interviews geven, opiniestukken schrijven en posten op social media. Daarnaast is er nog altijd de website internetconsultatie.nl. De WolBES en FinBES zijn daar in drie talen terug te vinden. Dat biedt iedereen - dus ook eilandelijke politici - de kans een standpunt onder de aandacht te brengen van de wetgever. Ministeries nemen de reacties mee in de uiteindelijke versie van een wetsvoorstel. En als dat niet genoeg is, staat het vrij te lobbyen bij de Tweede en Eerste Kamer en eventueel namens de bevolking een petitie aan te bieden. Dat Bonaire, Sint Eustatius en Saba bijzondere gemeenten zijn, wil nog niet zeggen dat eilandsraadsleden per definitie ook bijzonder zijn. Dat is ze maar moeilijk aan het verstand te peuteren. En dat mag, eerlijk is eerlijk, Den Haag zichzelf aanrekenen. De eilandsraden hoefden maar een pruillip te trekken, of alle ministeriële deuren zwaaiden open. Voormalig staatssecretaris Zsolt Szabó was de eerste die ze op de juiste bestuurlijke verhoudingen wees. Opvolger Eddie van Marum – die over enkele weken een kennismakingsbezoek aan Caribisch Nederland brengt - blijkt in hetzelfde spoor te zitten.

“Uiteraard spreekt de staatssecretaris ook met

eilandsraden, maar het bestuurlijk overleg vindt plaats met de Bestuurscolleges. Het is aan de eilandsbesturen om te bepalen wanneer en op welke manier de eilandsraden worden betrokken”, maakt Van Marums woordvoerder duidelijk dat bij diens ontmoeting met de eilandsraden geen sprake zal zijn van onderhandelingen over de inhoud van de WolBES. Waarmee de stas het risico neemt - net als zijn voorganger - te worden uitgemaakt voor koloniale heerser.

Over despoten gesproken: het ziet er naar uit dat Curaçaos gevolmachtigde minister Carls Manuel weinig te vrezen heeft van het onderzoek van de ABVO naar de waslijst aan klachten van het voltallige personeel over het gedrag van *Zijne Excellentie*. Het lijkt er sterk op dat de vakbond zich door de gevmin heeft laten inpakken en de lange reeks misdragingen waarvan hij uitvoerig gedocumenteerd – inclusief compromitterende geluidsopnamen - wordt beschuldigd, onder het tapijt veegt. Want: “We moeten niet de vuile was buiten hangen. We zijn samen wel Curaçao. Het gaat om ons gezicht naar buiten toe, want ze lachen ons anders uit.” Het is voor de vakbond kennelijk geen optie de vervuiler aan te pakken...

Intussen post Manuel op Facebook dat hij een leerzame themabijeenkomst van de Hoge Raad heeft bijgewoond: “Een waardevolle gelegenheid om stil te staan bij de betekenis van mensenrechten in onze samenleving en de gezamenlijke verantwoordelijkheid om deze te beschermen en te versterken.” Had hij dat maar eerder ontdekt. Dan zou nu misschien niet de helft van het personeel van het Curaçaohuis als gevolg van zijn psychologische terreur getraumatiseerd thuis zitten.

35 | Samen sterker

Samen staan we sterker, hoor je bestuurders regelmatig beweren. Dat doet de ego's minder *au* dan: in ons uppie bakken we er niks van. Zo zit het natuurlijk wel, zeker voor small developing island states zoals die in het Caribische deel van het Koninkrijk. Als er sinds 2010 één ding duidelijk is geworden is het wel dat Curaçao en Sint Maarten – net als Aruba - te klein zijn om landje te spelen. Dat zie je o.a. aan de kwaliteit van de bestuurders. Niet alleen de vijver waaruit ministers moeten worden gevist is ondermaats, de neusjes van de zalm - die zijn er heus wel – kijken wel linker uit zich aan de haak te laten slaan voor een politieke struikelbaan. De eilanden inclusief de BESjes moeten het daarom doen met tweede of derde keus, enkele eenzame (naïeve) uitzonderingen daargelaten. Dat maakt het des te belangrijker dat de tegenmacht goed is georganiseerd. En juist daar mankeert het aan. Ja, de landen hebben instituten als een Rekenkamer, Raad van Advies, Ombudsman e.d. die tot taak hebben beleid en handelen van de regeringen kritisch te beoordelen. Ze zijn op papier onafhankelijk, maar de onafhankelijkheid wordt begrensd door de afhankelijkheid van het budget dat de politiek ze toebedeelt. Er valt niet aan de indruk te ontkomen dat de Staten en de eilandsraden niet heel erg genegen zijn de instituten van de middelen te voorzien die zij nodig hebben om hun werk goed te doen. Maar zelfs met voldoende budget blijft de kleinschaligheid van de eilanden een beperkende rol spelen. Het vinden van gekwalificeerde medewerkers is ook voor de instituten lastig.

Op een recente 'BES Summit' hebben de eilandbesturen van Bonaire, Sint Eustatius en Saba gesproken over de optie van een gezamenlijke rekenkamer. Waarop Stanley Bodok, oud-minister op Curaçao, bepleitte daar ook de CAS-landen bij te betrekken. Dat zou de nadelen van de kleine schaal nog een beetje verder verminderen. Een gemeenschappelijk back office is kostenefficiënter waardoor er meer overblijft voor inhoudelijk werk. Het makkelijker kunnen delen van kennis en ervaring zal bovendien de kwaliteit ten goede komen. Samen sterker en slimmer dus. Ook worden de organisaties minder gevoelig voor het risico op belangenconflicten door familiebanden tussen onderzoekers en te onderzoeken bestuurders. Een Rekenkamer of SER voor alle zes eilanden, zoals er ook één gemeenschappelijk Hof van Justitie is. Misschien nog beter: maak van alle toezichthoudende/ adviserende instituten koninkrijksorganen. Met een Europees Nederlandse en een Caribische afdeling zodat de eilanden kunnen profiteren van de kracht (en bescherming!) van het grotere geheel. Langs deze weg kunnen wellicht ook pijnlijke leemtes worden ingevuld. Nu moeten de burgers in de CAS-landen het stellen zonder van nuttig tot noodzakelijk variërende organisaties als het Sociaal Cultureel Planbureau, Centraal Planbureau en het College voor de Rechten van de Mens.

Misschien is het niet helemaal de juiste timing. De koninkrijksband wordt op dit moment niet heel erg positief beleefd. Dat komt vooral omdat de potentie van het Koninkrijk (zoals het bundelen van krachten) onvoldoende wordt benut, met dank aan eilandelijke politici die alles wat maar een beetje naar Den Haag riekt als een aantasting van hun autonomie opvatten. Autonomie in de betekenis van: zonder pottenkijkers goed voor jezelf en family and friends zorgen. Dat pleit des te meer voor sterke koninkrijksinstituties die

bestuurders en volksvertegenwoordigers in alle delen van het Koninkrijk stimuleren en zo nodig dwingen beter hun best te doen. Dat is effectiever dan de keffertjes van Transparency International op ze af te sturen.

Wat natuurlijk ook niet helpt is het voorbeeld dat het moederland zelf geeft. De politieke meerderheid in Den Haag doet zijn stinkende best te laten zien wat het tegenovergestelde is van goed bestuur met een kabinet dat zelfs te beroerd is de schijn op te houden problemen te willen oplossen. Dat bovendien de ogen sluit voor systematische discriminatie en racisme, mensenrechten ondergeschikt maakt aan kortzichtig economisch belang en de integriteit van de wetenschap, de media en de rechtspraak ondergraaft.

Je kunt het de eilanden niet eens kwalijk nemen als ze even niet *one Kingdom* willen zijn met een land waarvan de helft van de *vermeende* volksvertegenwoordiging het laatste restje medemenselijkheid is verloren door bij volle bewustzijn te weigeren een handjevol ernstig zieke kinderen uit Gaza in Nederland te laten behandelen. Maar wie weet krijgt het naar eng rechts verdwaalde deel van het Nederlandse kiezersvolk op tijd zijn verstand terug en kan het kabinet dat giftiger is dan de hele landfill van Bonaire bij elkaar, heel snel bij het (gevaarlijk) afval worden gezet. Dan kan ook het Koninkrijk weer verder.

Nog even over de BES-Top: daar kropen de eilandsraadsleden weer eens in de Calimero-stand. 'Den Haag' wil bij nader inzien de functie van Rijksvertegenwoordiger behouden om een oogje in het zeil te houden dat het bestuurlijk niet nog erger misgaat dan nu al – vooral op Bonaire - het geval is. De verzamelde delegaties verwijten Nederland over, maar zonder hen te besluiten. Edoch, er is nog helemaal niets besloten.

Sterker nog, de staatssecretaris heeft juist Jan en alleman in Caribisch Nederland nadrukkelijk uitgenodigd via internetconsultatie.nl commentaar te leveren. En als hij over enkele weken op de eilanden is, gaat hij met de Bestuurscolleges in gesprek over o.a. de positie van de RV. En dan nog is het niet aan hem of de regering de knoop door te hakken. Dat doet – zoals het in een democratische rechtsstaat betaamt en een eilandsraad behoort te weten - de Tweede en daarna de Eerste Kamer nadat eerst de Raad van State er nog eens naar heeft gekeken.

De lobbytoer van een BES-delegatie om bij de CAS-landen om “morele steun” te bedelen, doet dan ook potsierlijk aan. Nóg verbazingwekkender is het dat Statia en Saba zich voor het voortdurend ontsporende karretje van Bonaire laten spannen. Het is immers voor de volle honderd procent aan destructieleider Clark Abraham “te danken” dat Den Haag tot het besef is gekomen hoe ontzettend hard het nodig is een waakhond voor goed bestuur in Kralendijk te hebben. Daarvan zijn het beste jongetje van de klas Saba en de zich het leven beterende Statia keihard de dupe.

27 september 2025

---

36 | Toezicht

Hoeveel uren zullen Nederlandse bewindspersonen, ambtenaren, commissies, consultants en bijstanders sinds 2010 aan de Caribische delen van het Koninkrijk hebben stuk gegooid? En aan adviezen, aanbevelingen, analyses en – bossen verslindende - rapporten? Het moeten er, nog afgezien van werkoverleggen en

brainstormsessies, vele tienduizenden of misschien wel meer zijn. Druk dat maar eens uit in klinkende munt en dan hebben we het niet eens over de miljarden die de oceaan zijn overgestuurd nadat was afgesproken dat de eilanden na 10-10-10 hun eigen broek zouden ophouden. Om er zeker van te zijn dat al die energie en euro's het gewenste effect zouden sorteren, werd *tijdelijk* toezicht ingesteld.

Het College financieel toezicht is er om na de schuldsanering nieuwe tekorten te voorkomen, een Voortgangsc commissie om Sint Maarten te helpen het politiekorps en de gevangenis op orde te krijgen, de Tijdelijke Werkorganisatie om te assisteren bij de noodzakelijke hervormingen en voor de bijzondere gemeenten Bonaire, Sint Eustatius en Saba een Rijksvertegenwoordiger die de lokale bestuurders in de smiezen moet houden. Aan de vooravond van de *viering* van vijftien jaar 10-10-10 mag de vraag gesteld worden wat alle vanuit het moederland gezonden hulptroepen, controleurs, analisten, meedenkers, kwartiermakers, liaison officers, duwers en trekkers voor elkaar hebben gebokst.

Het is dat de leden van het Cft regelmatig worden ververst, anders zouden ze doodmoe worden van het jaar in, jaar uit telkens opnieuw moeten voorrekenen dat één plus één twee is. Bij de oprichting van het college werd nog – hoe naïef – verondersteld dat het maar een paar jaar nodig zou zijn toezicht te houden op het onder de knie krijgen van de elementaire boekhoudregels. Het lukt de meeste eilanden (Saba is de witte raaf tussen de zwarte schapen) nog altijd niet begrotingen, uitvoeringsrapportages en jaarrekeningen op tijd gereed te hebben.

Om van de inhoudelijke kwaliteit maar te zwijgen. De schoenendoos met bonnetjes van de uitbater van een truk'i pan in Otrobanda doet er niet voor onder. Begrotingen hebben niet alleen veel weg van een

financieel doolhof, maar staan doorgaans even ver af van de werkelijkheid als alle sprookjes van Grimm bij elkaar. Wellicht kan het Cft de eilanden t.g.v. het aanstaande lustrum bij wijze van huiswerk vragen uit te rekenen hoeveel aanbevelingen ze in al die jaren in de wind hebben geslagen.

Dat komt, beweerde Curaçaos Statenvoorzitter Fergino Brownbill gisteren in zijn toespraak bij de opening van het Interparlementair Koninkrijksoverleg, omdat het Cft niet voor rede vatbaar is en niet openstaat voor dialoog. *Falta di respect!* dus. De toezichthouder helpt niet, maar hindert juist. Conclusie: in het slakkentempo waarmee de verbetering van het financieel beheer vooruit kruipt, is de bestaanszekerheid voor het Cft nog tot ver in de volgende eeuw gegarandeerd. En dat geldt evenzeer voor de Voortgangscommissie Sint Maarten. De leden daarvan zijn net als de Cft'ers waarschijnlijk geselecteerd op hun onuitputtelijke uithoudings- en beheersingsvermogen. Een gewoon mens zou uit pure frustratie toch wurgneigingen krijgen van de doorgaans stille obstructie. Hoewel, bij het laatste bezoek viel er niet veel te wurgen: ondanks dat de komst vroegtijdig was aangekondigd, bleken belangrijke lokale gesprekspartners met wie de stand van zaken moest worden besproken plotsklaps *uitlandige* bezigheden te hebben. “Het beeld ten opzichte van vorig rapport is niet veel verbeterd”, schreef de commissie in haar vijftigste - van harte gefeliciteerd met het zilveren jubileum - (geen)voortgangsrapportage.

Kennelijk door ervaring wijs geworden heeft Nederland voor de Tijdelijke Werkorganisatie (die geen Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling mocht heten) wel een onherroepelijke einddatum vastgelegd. Of de hervormingen nu zijn afgerond of - zoals in de meeste gevallen - niet, in 2027 blaast het legertje Nederlandse ambtenaren de aftocht. En kan de treurige balans worden opgemaakt dat ondanks de goede

intenties, hun harde werken en zo'n 150 miljoen euro het allemaal weinig heeft uitgehaald.

Al zal de Tweede Kamer vast wat anders op de mouw gespeld krijgen. Die gaat het niet eens door hebben, want de omloopsnelheid van koninkrijkswoordvoerders evenaart die van de warme broodjes van de *lekkerste bakker van Banda Riba*. Dat maakt het voor de komende bewindspersoon die het koninkrijksdossier in de maag gesplitst krijgt (de achtste sinds 2010) wel zo makkelijk: voordat de nieuwe commissieleden doorkrijgen dat de eilanden niet via bruggen met elkaar zijn verbonden, zijn er vast alweer nieuwe verkiezingen in aantocht. Die komen waarschijnlijk wel te vroeg om ook inwoners van de CAS-landen – zoals GroenLinks-PvdA en D66 willen – een stem te geven.

Onlangs reikte Nationale ombudsman Reinier van Zutphen een brevet van onvermogen uit aan het openbaar lichaam Bonaire omdat het burgers te lang laat wachten op een reactie op aanvragen. Een Bonairiaan die er alles van weet is Jeandino Hart. Honderdtien weken geleden diende hij het nogal overzichtelijke verzoek in om de taxivergunning van zijn opa te mogen overnemen. De van 1962 daterende eilandverordening 'autohuurdiensten' bepaalt echter dat taxivergunningen alleen van vader op zoon kunnen overgaan.

Kleinzoon Jeandino vroeg een uitzondering te maken, maar kreeg in mei vorig jaar van de baas van Bonaire, Clark Abraham, te horen dat de commissie die over taxaangelegenheden gaat niet meer bestaat en dat het daardoor onbekend is wanneer zijn aanvraag in behandeling wordt genomen. Taxichauffeur in spe Hart heeft de stoute schoenen aangetrokken en de eilandsraad deze week per brief "beleefd" gevraagd hem te helpen zijn eigen brood te verdienen... Het getuigt van grenzeloos vertrouwen dat hij niet meteen de ombudsman heeft ge-cc'd.

37 | Een welkome gast

In ons Koninkrijkje der blinde bestuurders zou je met twintig procent gezichtsvermogen al boven de asgrouwe politieke middelmaat uitsteken. Laat staan als je de visie (plus drive en energie) voor twee hebt. Zoals de minister-president van Aruba, meneer Mike Eman. Aan het slot van zijn recente werkbezoek aan het in ontredde voortmodderende moederland had uw columnist het genoeg een vorkje met hem te mogen prikken bij – hoe kan het anders – een ‘Chinees’. Zijn chef de kabinet en de secretaris van de ministerraad schoven ook aan; een beetje bleekjes om de neus en met de tong op de versleten schoenen, uitgeput na een twee weken durende marathon tot in de verst weggelegen krochten van dolend bestuurlijk Nederland.

De delegatie racete onder andere langs minister-president Schoof, de ministers Van Weel en Brekelmans, de fractieleiders Timmermans, Bontebal, Jetten en Van der Plas, Tweede Kamerleden en senator Rosenmöller, vicevoorzitter van de Raad van State De Graaf en oud-ambtgenoot Balkenende. Er waren gesprekken met de SER, de WUR, TNO en Schiphol. En staatssecretaris Van Marum nam de exotische gasten op sleeptouw door diens – er gaat niks boven – Groningen. En dan waren er nog uitstapjes naar de Rijksministerraad, Prinsjesdag en het tv-programma WNL op Zondag. Het was vooral een ‘hersteloperatie’: de reputatie van Aruba heeft de afgelopen jaren behoorlijk wat krassen en deuken opgelopen in Den Haag.

Twee keer zette de voormalige premier haar handtekening onder de afspraak het financieel toezicht te verlengen en tot twee keer bleek die krabbelniks waard. Sterker nog: de dame in kwestie is een campagne begonnen tegen het wetsvoorstel Houdbare Overheidsfinanciën Aruba. Ze heeft inmiddels dik zesduizend handtekeningen bij elkaar geronseld. Het is zonder meer een knappe prestatie om zoveel Arubanen voor het lapje te houden, waarmee de naar de oppositie gedegradeerde woordbreekster in het dwaalspoor treedt van kampioenstoker Wilders en – op het gevaar af dat ze naast haar muiltjes gaat lopen - Trump. Nog even over de ontmoeting met de huidige minpres. Daar kwam Kadushi niet zonder spreekwoordelijke kleerscheuren vanaf. Eman sloeg de hem aangeboden bundel van prikkelende columns meteen open op pagina 134 om zijn vinger te zetten op regel 15 waarin het einde van “het Tijdperk der Emannen” wordt aangekondigd. Inderdaad, een miskleun van jewelste, want de verkiezingen in december 2024 leverden een eclatante overwinning op voor de AVP en een – maar dat had uw columnist dan wel weer goed voorspeld – smadelijke nederlaag voor de MEP. Den Haag lijkt er maar wat blij mee: comeback kid Eman werd waar hij ook aanklopte als de verloren zoon ingehaald. Overigens ten dele uit eigen belang; het blijven tenslotte Hollanders. De peilloos diepe morele crisis waarin bestuurlijk/politiek Nederland onder aanvoering van het met bekrompen amateurs gevulde kabinet Schoof, is zo groot dat men er even geen sores aan het koninkrijksfront bij kan hebben. Dan is het prettig als er aan de overkant een lichtpuntje in het in duisternis gehulde Koninkrijk is dat wel gelooft in de meerwaarde van het koninkrijksverband en wiens ego niet te groot is om samenwerking te zoeken, als tegenhanger van het Curaçaose misplaatste mantra nos mes por.

Heeft u trouwens die post op X van premier Schoof gezien over zijn ontmoeting met president Ilham Heydar oglu Əliyev Aliyev van Azerbeidzjan? De antidemocraat heerst al sinds 2003 met straffe hand over de voormalige deelrepubliek van de Sovjet-Unie, maar dat belet de voorzitter van de koninkrijksregering niet het volgende te schrijven: “Ik heb mijn waardering uitgesproken over de relatie tussen onze landen.” Wat zou zijn vicepremier Sophie Hermans daarvan vinden? De minister van Klimaat(ontkenning) en (geen) Groene Groei zat een jaar geleden tijdens de klimaatflop COP29 in Baku met klapperende oortjes in de zaal toen gastheer Aliyev hard uithaalde naar “de koloniale machten Frankrijk en Nederland die hun overzeese bevolking bruut onderdrukken.” Zou de shon van het Koninkrijk het daar ook nog even over hebben gehad tijdens zijn gezellige tête-à-tête met de bevriende dictator? Zo van: “Hé Ali, wil je ons helpen van die eilanden af te komen? Steek een miljoentje extra in de BAKU-groep zodat die nog wat harder kan stoken op Bonaire en Sint Maarten.”

11 oktober 2025

---

38 | Prioriteiten

Toegegeven: het klinkt onwaarachtig, maar in Den Haag kan het dus toch nog wél over inhoud gaan. Dat bleek vrijdag tijdens een miniconferentie over 15 jaar Caribisch Nederland ‘Tussen verwachting, hoop en teleurstelling’ waarvoor Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme (NCDR) Rabin Baldewsingh het initiatief had genomen. Gerekend was op 30 en

gehoopt op 50 deelnemers, na de 90ste aanmelding moest de inschrijving voortijdig worden gesloten. Op last van de brandweer mochten er niet meer dan 80 mensen in de zaal en dat werd ter plekke nageteld. Ja, qua handhaving kan men in het Caribische deel van het Koninkrijk nog wat leren van Nederland Regelland. Gezien de opkomst lijkt het dus wel snor te zitten met de interesse in het moederland voor de bijzondere gemeenten Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Maar schijn bedriegt: laat er een optimistische factor 10 op los en je komt op de maximale 900 die “iets hebben” met de eilanden. De rest van de 18,1 miljoen – onder wie ook bewindslieden en parlementariërs - kan het weinig boeien, anders dan de eilanden een aangename zonbestemmingen te vinden, omdat je er “Hollands kan praten en eten”. En dat zijn dan nog de positivo’s, want geef ze de kost die vinden dat er “te veel belastinggeld aan dat corrupte zootje nietsnutten” wordt verspild. Het steeds meer genormaliseerde, uit kortzichtig egoïsme voortkomende adagium ‘Nederlanders eerst’ geldt voor maar voor een deel van het land en zolang ze maar lelieblank zijn. Ergo: gastheer van de bijeenkomst Baldewsingh hoeft voorlopig niet te vrezen zonder werk te komen; al vindt het meedogenloos rechtse kabinet Schoof hem heel erg irritant lastig. Dat mag hij als een groot compliment annex aanmoediging opvatten om, voor zo ver dat nodig zou zijn, een tandje bij te zetten. De Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme heeft het vizier nog scherper op Caribisch Nederland gericht. Hij hield er begin dit jaar een ban topa (op Bonaire) en townhallmeetings (op Statia en Saba) en luisterde naar de inwoners, ongeacht hun kleur, geloof, sekse, geaardheid, afkomst, politieke voorkeur en noem maar op wat een samenleving juist zo rijk maakt. De verhalen hebben Baldewsingh geraakt, zo kan worden afgeleid uit zijn vurige betoog tijdens de miniconferentie tegen de ongelijke

behandeling van de ene (Caribische) Nederlander ten opzichte van de andere (Europese) Nederlander. Het is een waarheid als een koe dat de inwoners van de bijzondere gemeenten vijftien jaar na de van beide zijden vrijwillige inlijving van de drie Caribische pareltjes door Nederland – zelfs Wilders doet het tegenwoordig voorkomen ze “waardevol” te vinden – nog altijd door ministeries niet per definitie, maar dan toch zeker wel te vaak uit laksheid over het hoofd worden gezien. Of bewust uitgesloten. Het zou niet moeten mogen, vinden met de NCDR ook o.a. Nationale ombudsman Reinier van Zutphen en kinderombudsvrouw Margrite Kalverboer, het College voor de Rechten van de Mens en heel veel andere professionals.

Je zou hopen, nee mogen verwachten dat bestuurders en volksvertegenwoordigers op de BES-eilanden vaker aan Haagse poorten rammelen om op te komen voor de belangen van hun burgers. Doen ze dat dan niet? denkt u wellicht: eilandsraadsleden vliegen toch om de haverklap (uiteraard businessclass) naar de residentie? Ja, maar vooral of eigenlijk uitsluitend om zichzelf te beklagen over bijvoorbeeld het College financieel toezicht of de Rijksvertegenwoordiger die aan de bel trekken als er weer eens een loopje wordt genomen met deugdelijk bestuur. Aan het verhogen van de eigen fractievergoeding en daggeld wordt (vooral op Bonaire) meer energie besteed, dan – om maar een willekeurig voorbeeld te nemen – een einde te maken aan de vergiftiging van omwonenden van de vuilstort. Hoe het ook kan of beter gezegd moet, laat Saba's gedeputeerde Bruce Zagers zien. Hij schreef deze week op persoonlijke titel een brief naar de commissies Koninkrijksrelaties van de Tweede en Eerste Kamer. Een lange brief, maar geen woord te veel of niet raak en zeker niet onvertogen. Hij legt goed onderbouwd de vinger op de sinds 2010 door-etterende plek:

ministeries geven prioriteit aan zaken die ver afstaan van de echte noden en behoeften van de BES-burgers. Riep de Commissie Spies niet al in 2015 als eerste en zeker niet laatste op de Haagse bril af te zetten? De brief van Zagers verdient een prominente plek in het ‘inleesdossier’ dat de vanaf volgende maand bijna geheel nieuwe Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties krijgt voorgelegd.

En als we het dan toch over prioriteiten hebben. Het nieuwe logo van de Scholengemeenschap Bonaire gezien? Het “markeert een nieuw hoofdstuk in de ontwikkeling van de SGB”? De nieuwe huisstijl is volgens voorzitter Dennis Volmer van het College van Bestuur “de visuele vertaling van onze visie en kernwaarden”. Gevolgd door nog een hele verzameling holle marketingprietpraat die vooral in zwang is bij ondernemers die een inferieur product aan de mens proberen te brengen, of bij politici met een slecht verhaal.

Het bizarre: het oude kleurrijke logo van de SGB is een veel betere “vertaling” van de “uitstaling” die de schoolleiding (waarom niet meteen omdopen tot “board”?) kennelijk noodzakelijk acht om de school “in de markt te zetten”. Niet dat dit echt nodig is: er is immers geen concurrentie èn wel leerplicht. Hoeveel zal de vervanging van een vrolijke voor een dodelijk saaie huisstijl kosten? En los daarvan, kun je je afvragen of dit besluit getuigt van een goed gevoel voor prioriteiten bij het College van Bestuur als je weet dat een deel van de SGB door de ondergrens van basiskwaliteit is gezakt?

39 | Gebruik je stem

“Moet Caribisch Nederland een eigen zetel krijgen in de Tweede Kamer?” Dat is een van vragen van een exotische variant van het Kieskompas die bedacht is om inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba te helpen bij de Kamerverkiezingen van 29 oktober een keuze te maken uit de wirwar van politieke partijen. Leuk initiatief, maar denk niet dat je na het reageren op 25 vragen/stellingen – waarvan vijf betrekking hebben op BES-aangelegenheden – een betrouwbaar stemadvies krijgt. Het Kieskompas is net als andere verkiezingstools gebaseerd op de verkiezingsprogramma’s en die doen qua bedrog niet onder voor de glatte verkooppraatjes van een tweedehandsauto-verkoper dan wel, om PVV-Kamerlid Peter van Haasen aan te halen, die van Bonaires gedeputeerde Clark Abraham. Trap er niet in! Negeer de schone beloften die partijen in campagnetijd doen om die meteen na het sluiten van de stembureaus bij het afval zetten. In plaats van de verkiezingsfabeltjes door het Centraal Planbureau te laten doorrekenen, zou het de kiezer meer inzicht bieden als de Reclame Code Commissie de programma’s beoordeelt op welke partij zich het minst schuldig maakt aan door marketeers gefabriceerde kiezersverlakkerij. Wil je zeker weten wie het beste bij jou past, dan heb je huiswerk te doen. Geen betrouwbaardere stemwijzer dan de stemmingsuitslagen van de Tweede Kamer. Welke partij heeft voor dat wetsvoorstel en die motie gestemd? En welke tegen? Het is allemaal terug te vinden op de website van de Kamer, tot tientallen jaren terug. Zo leer je je pappenheimers kennen: die

zich in (ook naar de eilanden gelivestreamde) debatten tot tranen toe zeer betrokken tonen met het lot van BES-burgers in armoede om een dag later tegen de verhoging van het minimumloon te stemmen.

Voor wie geen zin of tijd heeft tussen duizenden stemmingsuitslagen op zoek te gaan naar de voor de eilanden relevante wetsvoorstellen en moties, moet zich dan maar verlaten op onderstaande samenvatting. Te beginnen bij de grootste partij. Hoewel de PVV heeft ingebonden en de eerder genoemde Peter van Haasen het ijverigste lid van de Kamercommissie Koninkrijksrelaties is, hebben Wilders en zijn knechtjes bijna tegen alles gestemd wat de welvaarts- en welzijnskloof tussen Caribisch en Europees kleiner kan maken. Eén uitzondering: de motie om de verhoging van de vliegtax niet voor de Cariben te laten gelden. Het valt niet uit te sluiten dat indiener Van Haasen om die reden door zijn partijleider naar een onverkiesbare 43ste plaats is gedegradeerd.

Moeten we het nog over de VVD hebben? De nu nog tweede partij van het land krijgt haar verdiende loon (= een electoraal pak slaag) voor het in het zadel helpen van het kabinet Schoof dat de reeds in het tijdperk Rutte ingezette verschraving van wat Nederland ooit tot een fatsoenlijk land maakte met factor 10 heeft versneld. Het enige jammerlijke van de politieke zelfmoord van NSC is dat daarmee ook Faith Bruyning van het Haagse toneel verdwijnt. Het was genieten hoe fel ze uit de hoek kon komen als een bewindspersoon de eilanden weer eens met spiegeltjes en kraaltjes dacht te kunnen afschepen.

GroenLinks-PvdA is er altijd in geslaagd de portefeuille Koninkrijksrelaties – of dat nu in de Tweede of de Eerste Kamer is – in handen te geven van fractieleden met hart voor de inwoners van Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten. Raoul White is een vaste waarde voor de eilanden

gebleken. Mpanzu Bamenga (D66) had als lid van een gedecimeerde fractie de onmogelijke opdracht in de voetsporen te treden van types als Pechtold, Paternotte, Diertens, Wuite en Van Huffelen. Dat een mini-fractie niet in de weg hoeft te staan zaken geregeld te krijgen heeft Don Ceder (ChristenUnie) bewezen.

Beoordeeld naar daden en niet (alleen) naar woorden hebben NSC, GroenLinks-PvdA, D66 en ChristenUnie meer dan alle andere partijen bij elkaar iets voor de Cariben betekend. Dat is geen stemadvies, maar een constatering. U bent geheel vrij op de VVD te stemmen als u er voorstander van bent dat de rijken rijker worden en de armen armer. Of op PVV-kloon BBB als u Europese landgenoten een poepie wil laten ruiken door ze letterlijk in de koeienstront te laten zwemmen. Vind je koeien en ander uitgebuit vee zielig, dan is de Partij voor de Dieren je favoriet. Het bekrompen, met partijhoppers gevulde JA21 doet het goed in de peilingen. God mag weten waarom. En als we het toch over Hem hebben: de grote vraag is of het CDA onder minister-president Henri Bontebal het Caribische deel van het Koninkrijk gaat herontdekken.

Nog even over het Kieskompas: de vraag of Caribisch Nederland een eigen zetel moet krijgen, heeft Kadushi met een hartgrondig nee beantwoord. De eilanden horen niet één, maar 150 stemmen in de Kamer te hebben. Alle Kamerleden zijn even goed volksvertegenwoordiger van de inwoners van Schiermonnikoog als van die van Saba. Daarom doen de kiesgerechtigden op de BES-eilanden er – uit eigen belang – goed aan anders dan alle vorige keren, op 29 oktober wel te gaan stemmen. Doe je dat niet, dan moet je niet zeuren dat ‘Den Haag’ wel over je, maar niet met je praat.

40 | De Landsuitdeler

Het cultuurverschil tussen het calvinistische stiefmoederland en het warmbloedige deel van het Koninkrijk kwam deze week weer eens in zijn volle omvang aan het daglicht. Waar de Belastingdienst in Nederland zich preventief verontschuldigt met “wij kunnen het niet leuker maken, wel makkelijker”, heeft het hoofd van de Landsontvanger van Curaçao Alfonso Trona die slogan als een goedkope smoes ontmaskerd: het kan wel degelijk leuker! Gewoon een simpel appje en van de één verdwijnt de belastingaanslag als sneeuw voor de zon en krijgt de ander tweehonderd jaar de tijd om zijn belastingschuld af te lossen. Wat een *linkse rakker* als Kadushi dan wel weer een dingetje vindt, is dat de barmhartigheid exclusief is voorbehouden aan een select gezelschap van niet deugende politici, hielen likkende ambtenaren en louche zakenlui. Ja, de duivel schijnt nu eenmaal bij voorkeur op de grote hoop. Hoeveel miljoenen zijn er in Trona's *zwarte gat* verdwenen? Tientallen? Honderden? Geld dat – net als de drie miljard aan belastingvorderingen die de inmiddels naar de Staten afgedaalde minfin Javier Sylvania door de shredder haalde – niet kan worden gestoken in het repareren van lekkende schooldaken, het aanpakken van de belabberde kwaliteit van het onderwijs, het Curaçao Medical Center behoeden voor een bankroet, de AOV naar een leefbaar niveau te verhogen of de Voedselbank die bij gebrek aan overheidssubsidie steeds vaker nee moet verkopen aan het groeiend leger door het kabinetsbeleid onder de armoedegrens geduwde potentiële ‘klanten’. Niet alleen fatsoenlijke Curaçaose burgers die wél braaf

belasting betalen, zijn bedonderd. Ook suikertante Nederland weet zich getild. Jaar in, jaar uit kloppen bestuurders uit Willemstad met een tranentrekend verhaal in Den Haag aan om leningen los te peuteren, zogenaamd nodig om essentiële voorzieningen overeind te houden. En daar stinken die anders zo gierige (vraag het de BES-burgers maar) Hollanders iedere keer weer in. Zoals ze het ook pikken dat de hervorming van de belastingdienst van Curaçao (en Sint Maarten) vakkundig wordt getraineerd. Het wachten is op het moment dat de schuldenberg zo hoog is gegroeid dat Nederland het boeltje opnieuw mag saneren.

Het schandelijkste van Tronagate is misschien nog wel dat de verantwoordelijken – het kabinet Pisas en de Staten – alarmerende rapporten van de Stichting Overheids Accountantsbureau (SOAB) al sinds 2023 onder de pet houden. Het is aan een wakkere journalist te danken dat die boven water zijn gekomen. Het Recherche samenwerkingsteam (dat zo heet om de schijn op te houden dat het niet een puur Nederlandse aangelegenheid is) is naar verluidt een onderzoek gestart.

Dat werd tijd, want het selectieve incassobeleid van de Landsontvanger is immers niet van vandaag of gisteren. Kadushi had de container met huisraad nog niet ontpakt – we schrijven het jaar 1998 - of hij kreeg van alle kanten tips hoe je de Landsontvanger gunstig stemt. Door een afspraak te maken en met de belastingaanslag in de hand een gesloten envelop te overhandigen onder het uitspreken van de woorden dat je “aanvullende documenten” komt brengen. Of, zoals de toen bekendste fiscaal adviseur van het eiland zei: “Belasting betalen is voor de dommen.”

Als het om belastingontduiking gaat, is er overigens geen sprake van een cultuurkloof tussen oost en west. Ook Nederlanders – niet allemaal natuurlijk –

proberen de inspectie te belazeren, al dan niet met hulp van dubieuze accountants. Je hoeft geen moraalridder te zijn om dat asociaal te vinden. Belasting is immers misschien wel de mooiste uiting van solidariteit, een vorm van eerlijk verdelen. Mits dat naar draagkracht gebeurt en de opbrengst ten dienste van het algemeen belang wordt besteed: gezondheidszorg, onderwijs, openbaar vervoer, veiligheid, een sociaal vangnet etc. Hoe corrupter een land, hoe slechter dat soort essentiële voorzieningen er voor staan. Je hoeft alleen maar om je heen te kijken.

Terug naar de op vakantie gestuurde Landsontvanger Trona: nu duidelijk is dat het zelfreinigend vermogen van de Curaçaose politiek nul-komma-nul is, is het te hopen dat het Rst achter al zijn begunstigden aangaat, namen en rugnummers bekend maakt om ze vervolgens, voorzien van pek en veren per enkele reis met de Mermaid naar Klein Curaçao te verbannen, uiteraard na eerst wel even handje contantje te hebben afgerekend.

Nederland rilt intussen van de verkiezingskoorts. De Haatzaaiër des Vaderlands gaat tierend aan kop, maar – zo staat op voorhand vast – wordt de grote loser. Geen fatsoenlijke partij - en ook de VVD niet - wil ooit nog met wegloper-is-my-middle-name Wilders in een coalitie. Een ander zekerheidje is dat welke combinatie – centrumrechts of centrumlinks - er woensdag uit de stembus rolt, CDA en D66 er het beschaafde hart van vormen. En dat is voor het gehele Koninkrijk een geruststellende gedachte.

De Kamerverkiezingen houden ook politieke partijen op Bonaire bezig. Zo geeft M21-akela Daisy Coffie haar bescheiden achterban (maar net aan goed voor een restzetel in de eilandsraad) het advies op Volt te stemmen. Dat doet ze naar eigen zeggen na een “grondige analyse” van de door marketeers bij elkaar gefabuleerde verkoopfolders van de partijen. Kennelijk

hecht ze meer aan woorden dan daden: de (overigens uit keurige mensen bestaande) fractie van Volt is in al die jaren hooguit een of twee keer bij een vergadering van de Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties komen opdagen...

1 november 2025

---

41 | Lief eerbetoon

Het is het kleine Sint Eustatius gelukt het opmerkelijkste verkiezingsnieuws van deze week op zijn naam te schrijven. Daar kwam Nieuw Sociaal Contract met 38,4 procent als de grote winnaar uit de stembus, terwijl de partij in alle andere gemeenten volledig werd weggevaagd. Waarmee de Statianen hun reputatie van eigenheimers (ze wedden op weg naar 10-10-10 ook al op een morsdood paard) weer eens vet onderstreepten. Ze gaven hun stem in vergelijking met de rest van het land 96 keer vaker aan de partij waarvan vooraf vaststond dat die van de twee jaar geleden verkregen twintig zetels er nul-komma-nul zou overhouden. De redactie van DossierKoninkrijksrelaties.nl werd platgebeld door Nederlandse journalisten die op zoek waren naar een verklaring voor het ongekende succes van Pieter Omtzigt's erfgoed zo ver van NSC's kraamkamer Enschede. Vertel het maar; dus Faith Bruyning gevraagd.

“Vanwege onze inzet op de zorg”, antwoordt ze als altijd te bescheiden, want ze had met recht ook “mijn inzet” kunnen zeggen. In die zin kun je het dus ook opvatten als een lief eerbetoon van de tegendraadse

Statianen, want Faith heeft zich de afgelopen jaren inderdaad strijdvaardig geweed tegen een kabinet dat de inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba als hinderlijk zoemende muggen van zich afmept. Helaas kan ze haar werk als pleitbezorger van gelijkwaardigheid voor de BES-burgers niet voortzetten, door toedoen van een volstrekt incompetent partijleiding.

Een andere trouwe bondgenoot van het Caribische deel van het Koninkrijk, Raoul White, verlaat ook al gedwongen de Haagse slangenkuil als gevolg van de onverwachte nederlaag van GroenLinks-PvdA. Daarmee verliezen onder meer de omwonenden van de gifbelt op Bonaire een stem in Den Haag. Voor Don Ceder was het billenknijpen: in de aan waarschijnlijkheid grenzende zekerheid zijn plek in de Kamer te moeten prijsgeven, vatte hij in de verkiezingsnacht de slaap om donderdagochtend wakker te worden met het verlossende bericht dat de ChristenUnie toch haar drie zetels behoudt. Mpanzu Bamenga gaat ook door naar de volgende ronde, maar het is de vraag of hij woordvoerder Koninkrijksrelaties blijft. D66 heeft nu immers een fractielid met Caribische roots in de gelederen: Heera Dijk.

Wie zijn vertrek lichtjaren van tevoren zag aankomen, was PVV'er Peter van Haasen, qua ijver een witte raaf te midden van fractiegenoten van wie de meesten alleen maar (verplicht) hun gezicht laten zien bij stemmingen en bijvoorbeeld vooral bezig waren met het anoniem posten van met AI gefröbelde lasterfilmpjes om online doodsbedreigers achter collega-Kamerleden aan te sturen, geheel in stijl met partijtiran Wilders. Die zal ondanks de elf zetels verlies vast niet van plan zijn een toontje lager aan te slaan bij zijn haatzaaij. Intussen bazelt hij rond dat er bij het tellen van de stemmen is gesjoemeld, dus ook nog een slecht verliezer.

Van Haasen vermoedt dat zijn lage plek op de kandidatenlijst de straf was dat hij te mild is geweest voor de eilanden. Maar die zijn nog niet van hem af: “Als je eenmaal aangestoken bent met het Caribische virus, raak je dat niet zomaar weer kwijt. Ik heb daar contacten en vrienden gemaakt, dus zal ik de eilanden zeker blijven volgen. Als woordvoerder Koninkrijksrelaties heb ik me verbaasd over de onwetendheid onder de Europees-Nederlandse bevolking over het Caribische deel van het Koninkrijk, de geschiedenis en bijvoorbeeld het Statuut. Ik wil me er de komende tijd voor inzetten om de bekendheid hierover te vergroten. Ik weet niet hoe daarop gereageerd zal worden – ik ben tenslotte een oud-PVV-Kamerlid. Misschien kan ik politiek neutrale voorlichting of gastlessen geven op scholen of aan andere geïnteresseerden. Zo kan ik wellicht nog een positieve bijdrage leveren tijdens mijn wachtgeldperiode.”

Het feit dat Den Haag voor 99 procent zijn lang niet altijd positieve stempel drukt op het leven in Caribisch Nederland laat merkwaardig genoeg de meeste slachtoffers koud, gezien de lage opkomst: 21,5 procent op Bonaire, 9,7 procent op Statia en 28 procent op Saba. Daarmee maken de eilanders zichzelf vanuit Haags perspectief irrelevant. Waarom zou je je als Kamerlid tegen de mainstream uitsloven voor volk dat wel klaagt niet te worden gehoord, maar te beroerd is gebruik te maken van misschien wel het fundamenteelste democratisch recht: invloed te kunnen uitoefenen op het landsbestuur?

Terwijl, zo is bij deze verkiezingen gebleken, de stemmen van de BES-burgers wel degelijk het verschil kunnen maken. Het is immers heel goed mogelijk dat die Don Ceders' plek in de Kamer hebben gered. En kijk eens naar het wonderlijke effect van de vurige campagne die M21-leider Daisy Coffie op Bonaire

voor Volt heeft gevoerd: de partij zakte prompt van twee naar één zetel. Misschien dat ze bij de volgende verkiezingen – laten we optimistisch zijn: over een jaartje of twee – JA21 de Kamer uit kan knuffelen. Waarom? Lees de tweets van de nummer 2, het kersverse Tweede Kamerlid Annabel Nanninga, er maar op na zoals: “Nu even Mein Kampf kopen. Je kunt niet vroeg genoeg beginnen met de kerstcadeaux. Sti-hille nacht, siegheilige nacht”. En: “Gas geven als je een jood ziet, old habits die hard.” Bootvluchtelingen noemt ze “dobbernegers” en de vluchtelingproblematiek kan volgens haar worden opgelost door ebola. Wie weet maakt zij binnenkort haar entree in de Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties en krijgen we te horen wat haar onderbuik over de overzeese koninkrijksgenoten te zeggen heeft.

8 november 2025

---

42 | Bel Faber!

“Bonaire is wel af zo”, kopte het Stan Huygens Journaal in ‘s lands qua abonnees grootste, maar inhoudelijk kleingeestigste krant, de Telegraaf. De societyrubriek van brallerig Nederland is neergestreken op het Flamingo-eiland voor een “tweedelige serie”. Het eerste deel verscheen gisteren. Het waarom van al deze ongevraagde gratis aandacht vertelt de redactie er niet bij. Maar de *repo*, overigens een journalistieke prul, maakt onthutsend helder dat de annexatie van Bonaire als veilig en comfortabel vluchtoord voor belastingschuwe makamba’s een voldongen feit is.

Maar daarmee is Bonaire niet af. Bonaire is Bonaire niet meer en zal, zo moet worden gevreesd, dat ook nooit meer worden.

Met dank aan lokale politici die de deur in hun grenzeloze – laten we aardig blijven - laksheid wagenwijd open hebben gezet voor nieuwkomers die niks goeds meebrengen. Door zelfbenoemd *vrijheidsstrijder* James - Don Quichot – Finies misschien niet zo netjes, maar wel treffend tot “witte schimmel” gedoopt. De ongebreidelde toestroom van welgestelden heeft ervoor gezorgd dat voor *echte* Bonairianen – inmiddels in de minderheid - de dagelijkse boodschappen schofterig duur zijn geworden, er voor hen geen betaalbaar huis meer is te vinden en ze zich steeds meer vreemdeling op hun eigen eiland zijn gaan voelen.

Een ander pijnpunt, zo is te lezen in de onlangs verschenen bundel ‘Kroniek van een gebroken belofte’, is het gedrag van immigranten. Europese Nederlanders staan in de wereld niet hoog aangeschreven om hun aanpassings- en inlevingsvermogen of gemanierdheid en dat dragen ze ongegeneerd uit als ze zich in het Caribische deel van het Koninkrijk nestelen. Hier is wel een disclaimer op zijn plaats: natuurlijk zijn er die wel hun best doen de couleur locale aan te nemen en op een respectvolle manier hun steentje bijdragen aan de ontwikkeling van Bonaire, maar in hen is de Telegraaf kennelijk niet geïnteresseerd.

Als de eilandbestuurders minder fanatiek hun eigen kortzichtige belang hadden nagejaagd, zou er al lang en breed aan de poort worden geselecteerd wie wel en wie niet welkom is. Zoals ook de Waddeneilanden en kleinere gemeenten doen. Bonairiaanse politici hebben de afgelopen jaren onder meer Terschelling, Texel en Schiermonnikoog bezocht om, zo rechtvaardigden ze hun reisdrijf, hun licht op te steken over het invoeren van vestigingsvoorwaarden. Na terugkeer

(met overbagage van het shoppen) is de follow up beperkt gebleven tot een met kromme vork gekrabbeld persbericht.

Het resultaat is een zich steeds pijnlijker aftekenende kloof tussen rijk en arm. De plaatselijke volksvertegenwoordigers lijken er niet mee te zitten. Sterker nog, toen minister van Financiën Eelco Heinen (toch heus waar een onvervalste VVD'er) vorig jaar besloot de belastingdruk in Caribisch Nederland eerlijker naar draagkracht te verdelen, beklom het eilandbestuur opgejut door gedeputeerde (van toen nog Financiën) Clark Abraham en coalitieleider Daisy Coffie de barricaden om dat tegen te houden. Dat daardoor inwoners met het minimumloon of een uitkering juist meer belasting zouden gaan betalen, kon ze niet boeien. Op het nippertje greep de Tweede Kamer in.

Maar het kan nog bonter. Terwijl de authenticiteit van het eiland zwaar onder druk staat en de locals worstelen met hun identiteit, hebben de coalitiefracties (PDB, M21 en Vrolijk) besloten de geschiedenis van Bonaire bij het grof vuil te zetten door de Fundashon Históriko Kultural Boneriano (FuHiKuBo) eigenhandig de nek om te draaien. Het in 1998 door dé Bòi Antoin opgerichte kennisinstituut heeft een unieke verzameling opgebouwd van geschreven, audio en/of visueel materiaal en objecten. De uitgebreide collectie wordt gezien als het hart van het cultureel-historisch geheugen van Bonaire en is van onschatbare betekenis voor zowel het eiland als het Koninkrijk.

FuHiKuBo moet het doen met zo'n karige subsidie dat het voortbestaan in direct gevaar is. Maar daar ligt het Bestuurscollege niet wakker van en ook de coalitiepartijen in de eilandsraad laat het koud als onvervangbaar cultureel erfgoed naar zijn mallemoer gaat. Want hoe anders valt het te verklaren dat zij juist nu het eiland met zijn zelfbeeld worstelt tegen

een financieel goed doordacht amendement van de oppositie hebben gestemd om de fundashon met 122.000 dollar uit de brand te helpen. Voorzitter Antoin is ervan overtuigd dat het voortkomt uit wraak voor de kritiek die hij af en toe op het eilandbestuur ventileert. Dat zou heel goed kunnen: rancune is immers de verbindende factor tussen Abraham, Coffie en Vrolijk.

Nog even over de overdosis aan Europese Nederlanders op Bonaire: misschien is het een idee voormalig minister van Xenofobie Marjolein 'Ik ben beleid' Faber *an zu rufen* of zij haar gesaboteerde deportatieplan naar Kralendijk kan sturen.

15 november 2025

---

43 | Week van het Respect

Als u wel eens een blauwtje heeft gelopen, weet u hoe Kadushi zich moet voelen om, nota bene in de nabloei van zijn leven, te worden afgewezen. In januari verschijnt traditiegetrouw de bundel met alle in het achterliggende jaar uitgepoepte columns. Om de komende lustrumeditie extra luister bij te zetten, is lang nagedacht over wie uit te nodigen het voorwoord te verzorgen. Na, zoals dat heet, rijp beraad viel de keuze op een Bonairiaanse politicus die geregeld te gast is op deze plek. En dus stuurde de baas van deze site, rekening houdend met de drukke bezigheden van de geadresseerde, ruim op tijd een aanzoek met o.a. de zin: "Je bent geheel vrij in wat je wil schrijven, als het maar raakvlak heeft met de koninkrijksrelaties." Na een week in spanning te hebben gezeten, kwam de reactie:

“Bonnochi, Gezien hoe je jezelf afgelopen jaren, positioneerd, wat denk zelf? Moet eerlijk bekennen dat ik veel van jou en velen anderen gewend ben, maar dit niveau gaat zelfs mij te ver”, aldus het engszins cryptische antwoord dat, begrijpt u, als een mokerslag aankwam. Wat zou hij bedoelen met “dit niveau”. En is “te ver” te hoog of juist te laag? Nóg intrigerender is de opmerking “veel van velen anderen gewend te zijn”. Wat zou het zijn waaraan hij gewend is en met hoe velen zijn die “velen anderen” en wie zijn die “velen anderen”?

De rechter die hem voor huiselijk geweld en oplichting veroordeelde? De voor hun brood van het toerisme afhankelijke ondernemers die met lede ogen moesten aanzien hoe hij de deal met JetBlue liet crashen? De bouwbedrijven die eindeloos wachten op vergunningen? De omwonenden van de gifbelt bij Lagun die met reden bezorgd zijn om de gezondheid van hun koters? Het College financieel toezicht dat hem ontmaskerde allesbehalve de financieel genie te zijn waarvoor hij zichzelf houdt? Zijn oud-collega’s die hij, om zijn eigen hachje te redden, een mes in de rug stak? Of teleurgestelde kiezers, want dan kan het inderdaad om *heel velen* gaan.

Het kan natuurlijk ook zijn dat de betrokken politicus, hoewel geheel tegen zijn natuur, besloten heeft de luwte op te zoeken. Hij kwam deze week immers opnieuw publiekelijk onder vuur te liggen nadat enkele schimmige grondtransacties onbedoeld aan het daglicht kwamen. Een daarvan betreft de aankoop van een terrein van zijn familie dat de overheid niet nodig heeft, maar waarvoor wel ruim 50.000 dollar meer is betaald dan de vraagprijs. Hij zou, zo verklaarde hij haastje-repje, niet bij de besluitvorming betrokken zijn. Waarom staat dan in de officiële besluitenlijst van het Bestuurscollege dat hij aanwezig was? Van een andere gronddeal staat inmiddels onomstotelijk vast dat de

wettelijk voorgeschreven procedure aan de laars is gelapt. Dat ligt uiteraard niet aan de gedeputeerde, maar – een bekende opus memorandi van sjoemelende bestuurders – aan de ambtenaren. “Integriteit is voor mij geen politiek woord dat je op een poster plakt; het is de basis van wie ik ben en hoe ik werk”, fabuleerde de politicus.

Aan de ‘grondpolitiek’ van het openbaar lichaam zit sowieso een onfris luchtje, zo blijkt uit een nog niet met het publiek gedeelde ‘Integrale Mobiliteits- en Gebiedsontwikkelingsstrategie’. Die ‘strategie’ komt er op neer dat de prijs van afgelegen stukken grond die de lokale overheid in bezit heeft, in het geniep wordt opgedreven door ze beter bereikbaar te maken. Neem het omstreden handjeklap binnen de familie bij die 3 hectare bij Santa Clara voor een half miljoen als voorbeeld:

Door het thans nutteloze terrein via de weg en per openbaar vervoer (betaald door sponsor Den Haag) goed bereikbaar te maken, schiet de waarde ervan omhoog. Kassa! Kan er zomaar een half miljoentje winst worden gescoord. Gaat je nooit lukken in Van der Valks gokhal of bij een van de illegale online casino’s op Curaçao! Of het zuivere koffie is? Het heeft veel weg van manipulatie. In Europees Nederland zijn in het verleden gehaaide grondspeculanten aan het kruis genageld omdat zij voor een appel en een ei boerenland opkochten nadat zij door een corrupte wethouder of ambtenaar waren getipt dat daar een nieuwe woonwijk zou komen waardoor de waarde van de grond met factor honderd toenam.

Dan was er ook nog de krant van spruitjesetend Nederland, de Telegraaf, die deze week kopte: “Curacao walhalla voor pensionado”. Het aantal Nederlanders dat vanwege het onaangename klimaat (niet alleen in weerkundig opzicht) eigen land ontvlucht om zich op Curaçao in zon en weelde te wentelen, is de laatste

jaren fors gestegen. Diezelfde zon schijnt voor lokale gepensioneerden eveneens gratis, maar de weelde is voor een overgrote meerderheid ver te zoeken. Veel AOV-gerechtigden hebben zichzelf op rantsoen gezet en zo net genoeg over te houden om aan het einde van de maand de huur en energierekening te kunnen betalen. Gelukkig doen de miljoenen, dankzij het exploderende toerisme, de overheidskas overlopen dus is er meer dan genoeg financiële ruimte om de onbarmhartig karige AOV te verhogen. Maar daar wil de MFK-regering (“Van het volk en voor het volk”) niet aan. Erger nog, al jaren wordt de wettelijk verplichte indexering niet toegepast. Terwijl het kabinet Pisas bij allerlei groepen sympathie koopt door aan de lopende band ‘pastechi’s’ uit te delen, mogen gepensioneerden op een houtje bijten.

Kadushi wenst u een respectvolle Week van het Respect.

---

22 november 2025

---

44 | Kers op de taart

Na de komende zin zal misschien een legertje lezers teleurgesteld afhaken. Geheel in strijd met zijn reputatie heeft notoire zwartkijker Kadushi vandaag iets positiefs te vertellen en dat ook nog welgemeend; er zit geen snippertje cynisme bij. Voor degenen onder u die zijn blijven hangen: er gaat geen stekel, maar een dikke pluim naar de Biblioteca Públika Boneiru. De vernieuwde bieb is deze week tot haar eigen verrassing genomineerd voor de BID Award voor ‘De Meest Positieve Overheidsorganisatie van het

Jaar'. De enige genomineerde uit Caribisch Nederland moet het opnemen tegen acht Europees Nederlandse organisaties. Niet de eerste beste; zo is een van de concurrenten Brainport Eindhoven. De winnaar wordt voor vijftig procent door een vakjury en voor de andere helft door het publiek aangewezen.

De uitslag wordt op 20 januari bekendgemaakt tijdens 'De Meest Positieve Dag' van het jaar, *Big Improvement Day*. Daar komt de top van de overheid en het bedrijfsleven jaarlijks bijeen om positieve initiatieven in het zonnetje te zetten. "Positiviteit, creativiteit en innovatiekracht staan bij de Big Improvement Days hoog in het vaandel, omdat ze de samenleving op een positieve en duurzame manier beïnvloeden. Vanuit de behoefte om trots te zijn op wat goed gaat en het vieren van successen in een wereld waar het nieuws wordt gedomineerd door allerlei crises, zijn de BID Awards ontstaan om zo de samenleving op een positieve manier te stimuleren", staat te lezen op de website van de organisatie.

Waarom de bibliotheek van Bonaire haar kandidatuur heeft te danken, is daar niet terug te vinden. Maar wie heeft gevolgd welke lange weg vol beren is afgelegd om van heel ver naar hier en nu te komen, snapt het wel. Jarenlang leidde de bibliotheek een kwijnend bestaan, weggestopt in een bouwvallige voormalige supermarkt en met een armetierige voorraad versleten boeken vol ezelsoren. Dat lag zeker niet aan de leiding, de medewerkers en de vrijwilligers; het is eerder bewonderenswaardig dat ze al die tijd de stiefmoederlijke bedeling hebben getrotseerd. Er begon pas hoop te gloren toen Nina den Heyer in 2019 gedeputeerde van 'Samenleving en Zorg' werd.

Die maakte het tot haar missie de bibliotheek uit het verdomhoekje te halen. Complicerende factor: daar was geld voor nodig en in die tijd klotsten de miljoenen nog niet - zoals nu wel het geval is - tegen de plinten

van het openbaar lichaam. Op enige compassie uit Den Haag hoefde niet te worden gerekend, want in Nederland is het nu eenmaal zo geregeld dat gemeenten hun eigen bibliotheek financieren. Dus lobbyde de gedeputeerde zich een slag in de rondte. Toenmalig minister van OCW Ingrid van Engelshoven moet er hoor en dol van zijn geworden, ook Alexander Pechtold werd 'bewerkt'.

Welkome support kwam er van Tweede Kamerlid Antje Diertens die brede steun kreeg voor haar motie waarin de regering werd opgeroepen de BES-eilanden te helpen hun bibliotheken in de vaart der volkeren op te stoten. In maart 2025 werd in Kralendijk een nieuw onderkomen feestelijk geopend met voldoende ruimte en middelen om onder de bezielende aanvoering van directeur Jennifer Pocornie uit te groeien tot een zogeheten community library voor lezen, leren, ontdekken, inspireren en ontmoeten. En dan nu als verdiende slagroom op de taart de verrassende nominatie voor een BID Award! En wie weet komt er nog een kers bij.

Bijna was er op deze plek nog een tweede pluim uitgedeeld. Aan staatssecretaris Eddie van Marum, die het voor elkaar heeft gekregen dat de eeuwig dwarsliggende gedeputeerde Clark Abraham bij het kruisje heeft getekend om vanaf nu gedwee mee te werken om een einde te maken aan het afvalschandaal op Bonaire. Om het gezichtsverlies voor de gedeputeerde te maskeren, werd voor de foto een toneelstukje opgevoerd met alleen maar vrolijk lachende gezichten. Afgaande op het plaatje heeft Van Marum geen (zichtbaar) fysiek geweld gebruikt om het eilandbestuur op de bbbibbberrrende knietjes te krijgen. Als dat zich dit keer wel aan de afspraken houdt, kunnen de omwonenden van de landfill bij Lagun na 2028 weer zonder zuurstofmasker op hun porch zitten.

Deze knappe prestatie ten spijt kan de stas een pluim op zijn buik schrijven. Dezer dagen maakt hij goede sier met het (overigens vijftien jaar te laat, maar dat valt hem niet te aan te rekenen) uitdelen aan inwoners van Bonaire, Sint Eustatius en Saba van burgerservicenummers. In combinatie met DigiD maken die het mogelijk vanuit de luie leunstoel online zaken te regelen met overheidsdiensten. Mooi toch, ware het niet dat Van Marum het heeft laten gebeuren dat onder zijn neus het bedrijf dat het DigiD-systeem (met uw persoonlijke gegevens, inclusief wachtwoord) beheert, wordt verpatst aan Amerikanen. De Tweede Kamer is zich het leplazarus geschrokken, want in het Amerika van gevaarlijke gek Trump zijn vertrouwelijke zaken net zo veilig als lucifers in de handen van een pyromaan.

29 november 2025

---

45 | Het laatste woord

“Wat mij van het hart moet”, luidde de eerste zin van een bericht van Tanja Fraai op Facebook waarvoor ze terecht veel bijval oogstte. De geestelijk moeder en tot voor kort (zeer gedreven) directeur van de stichting WeConnect is getuige de begeleidende niet-smilende smiley boos. En niet zonder reden. Jarenlang heeft zij met haar WeConnect-team het vuur uit de sloffen gerend om een brug te slaan tussen de schreeuw om goed opgeleid personeel van werkgevers in het Caribische deel van het Koninkrijk en in Europees Nederland studerende eilandskinderen met een terugkeerwens. Eén en één is minimaal drie zou je zeggen. Vergeet het maar!

Aan de bruggenbouwers van WeConnect ligt het niet. “We enthousiasmeren Caribische professionals om te solliciteren. We organiseren webinars, versturen nieuwsbrieven met vacatures, delen enthousiaste verhalen”, aldus Tanja’s FB-post. En ook de bursalen valt nada-niks te verwijten. De *high potentials* solliciteren zich drie slagen in de rondte, idealistisch als ze zijn om, verrijkt met de kennis en ervaring die ze in hun studietijd hebben getankt, een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van hun geboorte-eilanden die op sommige terreinen het derdewereldniveau nog niet zijn ontgroeid.

Hoe makkelijk kun je het krijgen als naar gemotiveerde medewerkers hengelende werkgevers? Dankzij WeConnect worden de neusjes van de zalm je gratis en voor niks op een dienblaadje voorgeschoteld. Niet te versmaden, denk je dan. Edoch: “Te vaak hoor ik terug dat er geen enkele reactie komt. Doodzonde en ontmoedigend”, gaf Tanja - op naar Kadushi’s oordeel nog netjes - uiting aan haar teleurstelling. Wie de doorsnee Caribische werkgever een beetje kent, zal het echter niet echt verbazen.

Veelzeggend is de titel die na hun studie terugkerende studenten van de achtergeblevenen opgeplakt krijgen: ing. Wat staat voor ‘in Nederland geweest’. Oftewel: intelligent, eigenwijs, mondig en op de koop toe ook nog slim. Eigenschappen waar menig Caribische baas nachtmerries van krijgt. Velen zitten niet te wachten op een werknemer die misschien iets kan wattie zelf niet kan, want dat ervaart hij als ondermijning van zijn gezag. Ja: ‘hij’, want bij vrouwen zit het ego doorgaans veel minder in de weg.

Bij werkgevers in Europees Nederland staan Caribische studenten juist wel goed aangeschreven. Aan doorzettingskracht immers geen gebrek, want je moet stevig in je schoenen staan om je als jongere ver van familie, huis en airco in een vreemd, grauw land vol

botte makamba's te redden. Zo hebben de eilanden (met Curaçao voorop) het beste wat ze voortbrengen onbedoeld tot een gewild exportproduct gemaakt. Waarmee het moederland zijn voordeel doet en de eilanden zichzelf benadelen.

In 2026 is het tien jaar geleden dat het toenmalige Eerste Kamerlid Thom de Graaf een voorspelling deed in een debat over de Caribische delen van het Koninkrijk waarin uitgebreid werd stilgestaan bij de rol van de rijksvertegenwoordiger. Ook toen al was die in mist gehuld. "Het blijft een moeizame functie, niet alleen door de kleinschaligheid van het eilandsbestuur en het wantrouwen dat altijd op de loer ligt, maar ook door het permanent onheldere karakter van de functie. Ik denk dat we nog niet het laatste woord hebben gezegd over de rijksvertegenwoordiger", aldus De Graaf toen.

Hoe profetisch! Een heel decennium later is er geen onderwerp waaraan de eilandsraad van Bonaire zo veel (lelijke) woorden, tijd, energie en niet te vergeten reiskosten besteedt, als aan 's rijks oppasser. Meer, heel veel meer dan aan de landfill bij Lagun (een sluipmoordenaar in overheidsdienst), aan de rammelende boekhouding of aan het onvermogen van het BC in plaats van af te breken ook eens iets op te bouwen. Donderdag werd er maar weer eens een extra eilandsraadsvergadering aan gewijd om van de Hollandse pottenkijker af te komen.

Gaat niet lukken. Zelfs als er in het nieuwe kabinet weer een D66-soffie de koninkrijksrelaties gaat doen. Het afvalschandaal rond Selibon heeft de waarde en noodzaak van een waakhond aangetoond. En het wordt alleen maar beter als die van extra scherpe hoektanden wordt voorzien zodat het niet bij grommen en blaffen alleen blijft tegen een opzichtig falend Bestuurscollege en eilandsraadsleden die meer de belangen van 'hun' gedeputeerde dienen dan die van hun kiezers.

46 | Belangwekkend

“Ken je mij als een bluffer?” Zo reageerde Bonaires gedeputeerde Clark Abraham op de vraag of hij het dreigement eilandsraadslid Hennyson Thielman (MPB) voor de rechter te slepen, heeft ingeslikt nu die niet bevend van angst is gezwicht voor de ‘sommatie’ zijn uitspraken over de mogelijke belangverstrengeling door de PDB-leider te rectificeren. Het antwoord weten we nu: het ultimatum om te rectificeren, is inmiddels twee weken verstreken en Thielman heeft nog altijd geen dagvaarding ontvangen. Dat vindt hij vast jammer. Zijn advocaat had immers beloofd tijdens een eventueel kort geding heel graag een onthullend boekje open te doen over de duistere zijde van de handel en wandel van de gedeputeerde.

Wie ook een eis tot rectificatie weerstaat, is voorzitter Lidewijde Ongering van het College financieel toezicht. Die had het gewaagd aan de Curaçaose regering te schrijven “begrepen te hebben dat er een onderzoek van het Openbaar Ministerie gaande is tegen de Gaming Control Authority.” Dat weetje zal niemand die heeft geobserveerd hoe de lokale autoriteiten zich uitsloven om de gokmaffia te gerieven, hebben verrast. Dus een onderzoek naar eventuele ongezonde banden met internationale bendes die hun criminele miljardenwinsten via Willemstad witwassen, kan niet verbazen.

Tenzij je Charles Cooper heet en minister van Financiën bent. Zijn verbazing is zelfs “groot”, pende hij in een brief op hoge poten aan het Cft. Hij is “ernstig ontstemd” over het “buitengewoon onzorgvuldig” en “onbevoegd overschrijden van grenzen van de wet”

door het doen van een “misplaatste” mededeling die “raakt aan de internationale reputatie en de economische belangen” van Curaçao hetgeen “negatieve gevolgen kan hebben voor toekomstige inkomstenstromen.” Waarmee de bewindsman een gooi doet naar het wereldrecord ‘hoeveel diskwalificaties passen er op één A4-tje?’

Vanwaar toch zo veel woede? Wie door de grote woorden heen leest, ziet dat de pijn er vooral in zit dat het Cft iets heeft opgemerkt “dat wat ons betreft onbevestigd is, althans niet publiekelijk bekend.” Dus dan moet je maar de kaken op elkaar houden, vindt de regeringspartij kennelijk. Misschien niet eens zo onbegrijpelijk, want als dat echt de regel zou zijn, was nooit de halve MFK-top wegens corruptie, fraude, oplichting, verduistering, valsheid in geschrifte, dan wel het vermoorden van een politieke rivaal achter de tralies beland.

Ook Cooper heeft geen vlekkeloos blazoën. Zo waarschuwde de Veiligheidsdienst van Curaçao in 2010 dat hij te veel op zijn kerfstok had om minister te worden, wat hij desondanks toch al heel lang is. Reden daarvoor waren de hand- en spandiensten die hij als gedeputeerde verleende aan schimmige handeltjes van bevriende ‘zakenlieden’ van bedenkelijk allooi. “Het onderzoek heeft feiten en omstandigheden opgeleverd die mogelijke veiligheidsrisico’s met zich meebrengen.” In dat onderzoek dook ook de naam op van MFK-oprichter annex maffiamaatje Gerrit Schotte die na het uitzitten van zijn straf lucratieve ‘klusjes’ van de niet-ministeriabele minister krijgt toegespeeld...

Je zou zeggen: met zo’n verleden zing je wel een toontje lager. Maar zo zit Coopertje niet in elkaar. Die eiste dat het Cft de onthulling “ondubbelzinnig” rectificeert en publiekelijk verklaart “buitengewoon onzorgvuldig” te zijn geweest. Dat doet het College uiteraard niet. Ongering heeft de gewraakte opmerking

wel ingetrokken, maar uitsluitend om de reden dat de informatie door een niet-officiële bron was ingefluisterd. Van het Cft weten we echter dat het over buitengewoon goed geïnformeerde *niet-officiële* bronnen beschikt.

Zo'n beetje de helft van de bestuurders en volksvertegenwoordigers van het Caribische deel van het Koninkrijk resideert de komende week in 's-Gravenhage. Een recordaantal politici-met-kofferdragers heeft zich aangemeld voor het InterExpo-congres '15 jaar na 10-10-10' dat qua sprekers (ruim 40) en toehoorders (zo'n 160) groter is dan ooit. Van alle eilanden is – hoe verrassend! – Bonaire het sterkst (althans, in kwantiteit) vertegenwoordigd: met zijn twintigen.

Kadushi kijkt nu al uit naar het 'persbericht' waarmee de Bonairiaanse delegatie na elke reis de thuisblijvers een rad voor ogen probeert te draaien. Uiteraard wordt de belangwekkende missie een belangwekkend succes, want er worden belangwekkende gesprekken gevoerd met belangwekkende gesprekspartners over belangwekkende onderwerpen waarbij belangwekkende resultaten bereikt zullen worden die belangwekkend zijn voor de bevolking. Dus een kniesoor die zeurt over dat tonnetje dat het (belangwekkende) tripje kost.

---

13 december 2025

---

47 | Op de barricaden

Koninkrijksdag moet nog aanbreken, maar deze week ging het in Den Haag al heel erg over de

koninkrijksrelaties. De hotels, restaurants en de winkels doen in de qua omzet stille periode tussen Sinterklaas en de Kerst goede zaken dankzij een invasie van een kleine honderd Caribische bestuurders, volksvertegenwoordigers en aanhang tot en met meegereisd klein grut. Als je het ‘persbericht’ van de veruit grootste delegatie – die van Bonaire - mag geloven, is de toekomst van het eiland in acuut gevaar als het inmiddels traditionele congres dat InterExpo jaarlijks in het Haagse perscentrum Nieuwspoor organiseert, niet wordt bijgewoond.

Even waanden de Caribische congresgangers zich in het centrum van de wereld: het wemelde van nerveus in de wandelgangen met pen of microfoon in de aanslag ronddravende parlementair verslaggevers van echte media. Maar die bleken bij nader inzien niet te zijn afgekomen op het legertje gasten uit het exotische deel van het Koninkrijk. Hun aandacht ging volledig uit naar de nieuwe informateur die ervoor moet zorgen dat het land na anderhalf jaar wanbestuur zo snel mogelijk een kabinet krijgt van wél competente bewindspersonen. Niet alleen berekend op hun taak, maar die ook de rechtsstaat (van onafhankelijke instituties tot de vrije pers) respecteren. En, niet onbelangrijk, op een fatsoenlijke manier met de Caribische Wadden omspringen.

Het congres verloor op het laatste moment twee publiekstrekkers. Eerst zegde minister-president van Aruba Mike Eman af en kort daarna volgde zijn Curaçaose ambtgenoot Gilmar ‘Pik’ Pisas. Beiden voerden de spanning in de regio vanwege het oorlogszuchtige gedrag van de ene gestoorde tiran jegens de andere gestoorde despoot aan als reden. Wel jammer voor oppositieleider Evelyn Wever-Croes. Die stond al te trappelen om een handtekeningenactie tegen Eman te starten, omdat die door naar het veilige moederland te vluchten zijn doodsbanige burgers

onbeschermd in de steek zou hebben gelaten.

Dat het in de geopolitieke arena niet uitmaakt of de premier wel of niet paraat staat, werd duidelijk door het nieuws dat de Venezolaanse oppositieleider María Corina Machado haar land heimelijk via Curaçao heeft kunnen verlaten om de haar toegekende Nobelprijs voor de Vrede in Oslo op te halen. Pisas verklaarde - in de hoogste staat van verontwaardiging verkerend - tegen het Antilliaans Dagblad er “net net nada” van te hebben geweten. Speelt zijn land eindelijk eens een heldenrol op het wereldtoneel, is het (de wel vaker onwetende) minpres niet eens gegund de eer op te eisen.

Boosjes is ook het Bestuurscollege van Bonaire. De toorn richt zich tegen het besluit van het ministerie van Financiën de belastingdruk op het eiland eerlijker te verdelen: het tarief voor lagere en middeninkomens gaat per 1 januari omlaag, dat voor (veelal geïmporteerde) rijke stinkerds omhoog. Dat blijkt uit een lang verborgen gehouden klaagbrief van het eilandbestuur aan de Tweede Kamer. Want het zijn de arme sloebers met een inkomentje vanaf drie ton die fiscaal worden uitgekled. Voor hen opkomen vindt de coalitie urgenter dan in Den Haag te pleiten voor verlaging van de kosten van levensonderhoud voor burgers met een minimum inkomen of uitkering...

Het ver vooruitziende BC maakt zich nu al zorgen dat Bonairianen die het zich kunnen veroorloven de wereld te bereizen vanaf 2027 extra worden gepakt. Dat jaar gaat de vliegtaks voor vervuilende verre vluchten omhoog. Dankzij de motie van voormalig Kamerlid Peter van Haasen (PVV) wordt het vliegen tussen de eilanden en Schiphol uitgezonderd, dit ten behoeve van trans-Atlantisch familiebezoek. Maar BES-burgers die via de eeuwige bouwput Schiphol een vakantietripje naar bijvoorbeeld Bali of de Malediven willen maken, zijn ongenadig de klos.

Je zal straks maar om drie of vier keer per jaar je Piet Boon-stulpje (het leven op Bonaire is soms behelpen) te kunnen ontvluchten voor een week of wat Seychellen of Dubai, tweehonderd dollar meer moeten beuren voor een ticket. Dat zal je niet meteen tot de voedselbank veroordelen, maar toch fijn als je op de empathie van het eilandbestuur kunt bouwen. Ja, de heren Silberie, Weber en Abraham hebben een feilloos kompas voor wie zij - tenslotte dienaars van het volk - in de bres moeten springen.

20 december 2025

---

48 | Kiezersverraad

BES-burgers hebben zelden reden trots te zijn op hun volksvertegenwoordigers. Maar deze week slaagden die er wel mooi in de Tweede Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties in de luren te leggen. Door, streetwise als ze zijn, sluw gebruik te maken van het momentum: een commissie vol naïeve, goedgebouwde rookies, die hun Caribische pappenheimers nog moeten leren kennen. Ze stonken met open ogen, oren en neuzen in het gejammer van hun overzeese soortgenoten: de staatssecretaris luistert niet naar ze, trapt voortdurend op de tere zelfbeschikkingsteentjes en wil tot overmaat van ramp de lokale democratie versterken door de eilandsraden uit te breiden. Kiezers een grotere vinger in de pap geven, daar zitten natuurlijk niet alle eilandelijke politici op te wachten. Het moet toch de nachtmerrie van zittende klikjes zijn dat daarmee de deur wordt opengezet voor een meerderheid die zich wel in dienst van het

algemeen belang stelt. Dus werd bij een consultant een voorraadje drogredenen ingekocht om het wetsvoorstel tot uitbreiding van bestuurscolleges en eilandsraden te saboteren: “We zijn er niet klaar voor. Geen werkkamer voor de extra gedeputeerde. Een te kleine vergaderzaal. Te duur. Geen geschikte kandidaten.”

Hè, sinds wanneer is in de politiek waar dan ook in het Koninkrijk ‘geschiktheid’ een criterium?

De weerstand staat haaks op het jarenlange zelfbeklag bij elk ‘werkbezoek’ aan Den Haag (en dat waren er veel) over een te grote werkdruk. Gedeputeerden en eilandsraden zijn met te weinig om de zware workload te kunnen dragen. Colleges van B&W en gemeenteraden van even kleine dorpen of zonder internationaal vliegveld en zeehaven in Europees Nederland zitten qua menskracht aanzienlijk ruimer in hun jasje, terwijl zij ook nog eens kunnen leunen op het provinciale apparaat. De onderbezetting werd keer op keer aangevoerd als verklaring voor bestuurlijke besluiteloosheid en slome uitvoering.

Dus kwam ‘Den Haag’ met het voorstel de eilandbesturen in twee stappen getalsmatig gelijk te trekken met de op het inwonertal gebaseerde staffel die geldt voor Europees Nederlandse gemeenten. Tot voor kort waren de eilanden het daar van harte mee eens. Ze zetten glunderend hun handtekening onder de afspraak die ze met de toenmalige, door hen bejubelde stas Van Huffelen in 2024 maakten. Maar nu het wetsvoorstel rijp is voor parlementaire behandeling, wordt het opeens geframed als iets heel koloniaals: dat vermaledijde moederland dwingt ons te accepteren dat we gelijk worden behandeld!

Dus ventileerden delegaties van Bonaire en Saba begin deze week in gesprek met de nog naar nieuw ruikende Kamercommissie voor Koninkrijksrelaties hun weerzin tegen versterking van het bestuur; dan heb je immers geen excuus meer dat je er niks van bakt. Laten we

het maar als een beginnersfout vergoelijken dat een (minimale) meerderheid in de commissie zich voor het Caribische karretje-van-eigen-belang liet spannen door het wetsontwerp controversieel te verklaren. Met als gevolg dat de behandeling wordt uitgesteld tot na het aantreden van een nieuw kabinet. De consequentie is dat BES-burgers tot 2031 moeten wachten alvorens zij meer invloed krijgen op hun eigen bestuur.

Door staatssecretaris Eddie van Marum (“Ik vind uitstel niet uit te leggen”) wakker geschud, sloeg bij de indieners van het voorstel het dossier controversieel te verklaren de twijfel toe. Vlak voordat de voltallige Kamer er donderdagavond over zou stemmen, besloten zij hun keutel in te trekken en een nadere toelichting van Van Marum af te wachten. De Kamer is inmiddels met kerstreces dus dat geeft de commissieleden de gelegenheid tot het besef te komen dat Caribische volksvertegenwoordigers niet per definitie de belangen van hun volk vertegenwoordigen.

“Goede, onafhankelijke journalistiek in het Nederlands is schaars op Bonaire. En in de Nederlandse pers is veel te weinig aandacht voor het Caribische deel van het Koninkrijk”, beweert “Hi, ik ben Arjen de Wolff”, de oud-griffier van de eilandsraad van Bonaire. De grootverzamelaar van teleurgestelde werkgevers belooft die leemte te vullen met “Dé Show”, een Nederlandstalige online talkshow. Elke week op vrijdag of zaterdag, dat weet hij nog niet.

“We make een radioshow met een duidelijke, eigen sfeer: serieus over de inhoud, Snel maar licht van toon en met een knipoog. In Dé Show bespreken we het nieuws en de actualiteiten: over Bonaire zelf, over Den Haag en de besluitvorming die ons eiland raakt, over de regio (Venezuela, Colombia, VS, Cariben) én over de wereld. Er moet nog een hoop gebeuren, maar: de allereerste podcast van Dé Show verwachten we op 10 januari! Stay tuned.”

Een van de dingen die nog moet gebeuren, is dat u uw portemonnee trekt. Want: “Je kan Dé Show gratis luisteren, maar we kunnen Dé Show niet gratis máken. Met een kleine incidentele of terugkerende donatie help je al mee met de versterking van de journalistiek op Bonaire. In een democratische rechtsstaat, ook op een klein eiland, is een goed geïnformeerde bevolking geen luxe, maar een voorwaarde”, aldus De Wolff van wiens eerdere initiatief een Bonairiaanse kwaliteitskrant te lanceren nooit meer is gehoord. Maar met Dé Show komt het vast wél goed. Er is al voor 402 euro aan donaties gestort.

27 december 2025

---

49 | Historische mijlpaal

Niet eerder is ‘Den Haag’ er zo eerlijk voor uitgekomen dat inwoners van de zes Caribische eilanden tweederangs koninkrijksburgers zijn. In zijn weigering een einde te maken aan een schrijnende achterstelling van Caribische studenten beroept pseudominister van Onderwijs Gouke Moes zich zonder een spoortje gêne op het “gelijkebehandelingsrecht”. Daarmee zinkt het bestuurlijk incontinentie kabinet van schertspremier Schoof en diens verzameling roekeloze staatsrecht-aanranders nog dieper dan de grootste zwartkijker ooit voor mogelijk had gehouden. Je mag hopen dat Vrouwe Justitia klaar staat om ze voor de met hun wanbeleid aangerichte schade te vervolgen. Aanleiding voor de eilandbrede verontwaardiging is de reactie van BBB’er Moes op een verzoek van onder meer oud-gedeputeerde van Bonaire,

Nina den Heyer. Die wees de achtereenvolgende ministers van Onderwijs keer op keer op een voor de eilanden desastreuze bijwerking van de in 2017 aan universiteiten opgelegde invoering van decentrale selectie. Daarmee kwamen de zogeheten ministersplaatsen te vervallen: zo'n twintig studieplekken die werden gereserveerd om Caribische studenten een kans(je) op toelating tot numerus fixusopleidingen in de zorg te bieden. Sindsdien is hun aantal sterk gedaald, want als je niet persoonlijk aanwezig bent bij de selectie- en voorlichtingsdagen in Europees Nederland kun je het schudden. En daarvan zijn niet alleen de studenten die graag een bijdrage willen leveren aan de gezondheidszorg op hun geboorte-eiland de dupe, maar ook de eilandelijke ziekenhuizen die schreeuwen om zorgprofessionals en uiteindelijk ook de patiënten die het tekort aan specialisten aan den lijve ondervinden. "Ministersplaatsen in de vorm van gereserveerde plekken voor Caribische studenten in het initieel onderwijs, zou een ongelijke behandeling inhouden tussen Caribische studenten enerzijds en studenten uit Europees Nederland anderzijds", aldus Moes. De man is dus zeer op zijn plaats in een gezelschap dat er geen moeite mee heeft Caribische Nederlanders basale rechten te onthouden omdat ze toevallig niet in het Europese deel van het Koninkrijk wonen. Zelfs als artikel 1 van de grondwet onvoorwaardelijk van toepassing is, zoals in de bijzondere (stiefmoederlijk bedeelde) gemeenten Bonaire, Statia en Saba. "Het gelijkebehandelingsrecht verplicht mij te beoordelen of ongelijke behandeling objectief gerechtvaardigd is", smoest de bewindsman er schaamteloos op los. Kennelijk is het wel "objectief gerechtvaardigd" dat het Verdrag van Istanbul tegen huiselijk geweld tegen vrouwen en kinderen wel namens het Koninkrijk is ondertekend, maar toch

niet geldt voor de CAS-landen en BES-eilanden. En zou Moes eens willen uitleggen waarom het “objectief gerechtvaardigd” is dat op het vasteland inclusief de Wadden wel WW bestaat, maar in Caribisch Nederland niet?

Zo zijn er nog veel meer voorbeelden te noemen van door het kabinet in stand gehouden ongerijmdheden in het Koninkrijk. Hoe kleingeestig het allemaal is, wordt duidelijk als je die paar ministersplaatsen afzet tegen het totaal aantal studieplekken: 450.000 bij het HBO en ruim 340.000 op universiteiten. Niettemin noemt de minister het repareren van wat in 2017 onbedoeld is misgegaan een “vergaande maatregel.” Geen betere wens voor het nieuwe jaar, dan dat de Haagse augiasstal zo snel mogelijk wordt uitgemest. Gelukkig wordt daar danki Dios hard aan gewerkt.

Over de formatie gesproken: volgens minister-president Luc Merzelina ligt Sint Maarten – dat in 2010 in een Haagse vlag van verstandsverbijstering land is gemaakt - bovenop de formatietafel: “In een historisch unicum tijdens de formatie van een Nederlandse regering heeft de geachte premier van Sint Maarten, Dr. Luc Merzelina, formeel overleg gevoerd met de heer Rob Arnoldus Adrianus Jetten, de vermoedelijk aankomende premier van het Koninkrijk der Nederlanden, om ervoor te zorgen dat de zorgen en prioriteiten van Sint Maarten in een zo vroeg mogelijk stadium worden meegenomen in het Nederlandse kabinetsformatieproces”, lezen we in een van superlatieven zwanger ‘persbericht’ van Merzelina’s spindoctor.

“Deze niet eerder vertoonde betrokkenheid markeert een belangrijke diplomatieke mijlpaal binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Nooit eerder zijn in dit stadium van de Nederlandse regeringsvorming de zorgen van Sint Maarten rechtstreeks ingebracht in de eerste gesprekken die de contouren van een nieuw

kabinet bepalen. Bij het creëren van deze gelegenheid voor Sint Maarten had ik ook nadrukkelijk oog voor Curaçao en Aruba, en voor Bonaire, Saba en Sint Eustatius. De realiteiten waarmee wij als kleine eilandgemeenschappen worden geconfronteerd vereisen vanaf het allereerste begin aandacht op het hoogste niveau,” wordt de honorable premier geciteerd. Wat het “creëren van de gelegenheid” betreft: het was natuurlijk niet zo dat Mercelina de hoofdrol vervulde tijdens het formatieoverleg op het Landgoed De Zwaluwenberg, de “historische mijlpaal” bestond uit een korte, toevallige ontmoeting van de minpres met zijn toekomstige ambtgenoot in de wandelgangen van het Tweede Kamergebouw. Zoals de aanstaande voorzitter van de Koninkrijksregering ook altijd bereid is met scholieren-op-excursie een praatje te maken en op de foto te gaan.

31 december 2025

---

50 | Terugblik op 2026

Wat een jaar was het weer! In alle delen van het Koninkrijk was er gedoe. Nederland mocht opnieuw naar de stembus, op Curaçao trad een nieuwe regering aan zonder dat daar nieuwe verkiezingen voor nodig waren, op Aruba brak de oppositie een koninkrijksrecord door in één kalenderjaar 54 verworpen moties van wantrouwen tegen het zittende kabinet in te dienen, op Sint Maarten werd voor het eerst sinds 2010 geen politicus wegens corruptie gearresteerd, op Bonaire vernietigde de gezaghebber het door de coalitie afgekondigde verbod nieuwe

partijen toe te laten bij de verkiezingen van 17 maart 2027 en op Sint Eustatius deed een bekend politicus een 'Abrahammetje' door zijn eigen gedeputeerden een mes in de rug te steken. En Saba? Daar werd de rust ruw verstoord door een kraaiende haan en een af en toe klapperend raam. Een greep uit een rumoerig jaar.

- In de verwarring over het verzoek van Bonaire en Saba de uitbreiding van de eilandsraden controversieel te verklaren, heeft de Tweede Kamer in de eerste vergadering na het kerstreces per ongeluk de twee eilanden tot 2031 volledig controversieel verklaard.
- Het IpKo, het halfjaarlijkse overleg van de vier parlementen van het Koninkrijk dat van 19 tot en met 21 februari in Aruba zou worden gehouden, werd op aandringen van de Nederlandse delegatie verplaatst naar Sint Maarten. De Kamerleden vonden het vanwege de spanningen tussen de VS en Venezuela te link om in Oranjestad te vergaderen.
- Op 29 februari trad het centrumrechtse minderheidskabinet Jetten aan met gedoogsteun van GroenLinks-PvdA en JA21 die elk een bewindspersoon mochten leveren. Vertrekend premier Dick Schoof werd bedankt voor niet bewezen diensten.
- Het toerisme op de ABC-eilanden liep een forse klap op nadat Trump het luchtruim vogelvrij verklaarde omdat Venezuela's president Nicolás Maduro, na met een bootje naar Curaçao te zijn overgestoken, met de klaarstaande privéjet van Poetin naar Moskou was gevlucht. Premier Pisas beklagde zich erover dat niemand hem had geïnformeerd.
- Al snel was er de eerste rel in het kabinet Jetten: staatssecretaris tegen Cultuur Annabel Nanninga noemde Mein Kampf een beter boek dan de 'Negerhut van oom Tom' (dat overigens overal elders in de wereld wel de originele titel draagt: 'De hut van

oom Tom'). De 'A' van JA21 zei dat het een grapje was en de in 1852 verschenen aanklacht tegen de slavernij van Harriet Beecher Stowe nooit heeft gelezen.

- Oppositiepartij MEP organiseerde een handtekeningenactie tegen de viering van Aruba's 40 jaar Status Aparte (18 maart). Partijleider Evelyn Wever-Croes (bekend van het glamourfotoboek 'Ik, Evelyn') verklaarde dat de burgers pas weer een feest verdienen als ze haar opnieuw als hun premier hebben gekozen.
- Op de eerste woensdag in april lekte uit dat een van de 1.248 sollicitanten voor de post van gezaghebber op Saba Arjen de Wolff was. "Het eiland heeft dringend behoefte aan vers bloed", lichtte de oud-griffier van Bonaire zijn sollicitatie toe. Na zijn afwijzing startte hij een crowdfundingactie voor zijn nieuwe tv-zender, die er uiteraard nooit is gekomen.
- Gevolmachtigde minister Carls Manuel verweerde zich in de Staten tegen de beschuldiging te hebben gesjoemeld met de boekhouding van het Curaçaohuis: "Ik heb precies hetzelfde gedaan als Fraudelyne Wiels en daar is nooit een probleem van gemaakt."
- Een volgende ruzie in het moederlandse kabinet diende zich aan toen premier Jetten coalitiegenoot VVD verweet zich niet aan de afspraken te houden. "En als de CAS-landen afspraken aan hun laars lappen, praat jouw staatssecretaris dat goed", jibakte Dilan Yesilgöz terug. "Bovendien", bitste ze nogal feekserig, "wist je van tevoren dat wij niet te vertrouwen zijn."
- Nadat oud-minfin/Statenlid Javier Sylvania de MFK de rug had toegekeerd, stapten de overige acht fractieleiden over naar diens nieuwe partij 'Ik, Javier'. In het nieuwe kabinet Sylvania bekleedt Sylvania alle ministersposten. Ook neemt hij de taak van Hoofd Landsontvanger waar.

- Voor de Kamercommissie Koninkrijksrelaties was het kennismakingsbezoek in mei aan het Caribische deel van het Koninkrijk één grote eyeopener. “Als vliegen zo duur is, kunnen we de eilanden toch met bruggen en tunnels verbinden?” opperde een van de delegatieleden.
- Tijdens het WK stak de oranjegolf bleekjes af bij de Blue Wave. Onder zomerse omstandigheden (+54 graden) werd op 14 juni in speelstad Houston geschiedenis geschreven: oud-Weltmeister Duitsland legde het zwetend en puffend met 6-7 af tegen Curaçao.
- Oplettende kijkers viel het op dat de zeven - de verspreking niet meegeteld - woorden die koning Willem-Alexander in de troonrede (15 september) aan het Caribische deel van het Koninkrijk wijdde dezelfde waren als op Prinsjesdag 2021.
- Op 10 oktober bood premier Jetten in een nationale tv-rede namens de regering excuses aan voor 16 jaar bestuurlijke taakverwaarlozing jegens de bijzondere gemeenten Bonaire, Sint Eustatius en Saba. In het Antilliaans Dagblad betoogde columnist Arjen de Wolff dat de eilanden recht hebben op 5 miljard aan herstelbetalingen.
- Op het laatste moment zegde (of zoals Caribisch Netwerk schreef: zei) Trump zijn komst naar de viering op Sint Eustatius van 250 jaar First Salute (16 november) af. Op TRUTH Social postte hij “niet tussen een homoseksuele minister-president en een niet-blanke gezaghebber op de foto te willen.”
- De VVD trok begin december de stekker uit het kabinet nadat D66 en CDA weigerden akkoord te gaan met het tienpuntenplan om links gedachtegoed illegaal te verklaren en wokewoorden als sociaal, barmhartig en solidair te verbieden.
- Het InterExpo-congres in Nieuwspoort telde een recordaantal van 128 sprekers en meer deelnemers

dan ooit. De 182 man/vrouw sterke delegatie uit Bonaire vloog met een eigen charter in all-first-class configuratie naar de residentie. Reisleidster en KLM's Platinum Elite-erelid Daisy Coffie vond het wel jammer dat ze daardoor Flying Blue-punten misliep. Daarentegen hoefde er niet te worden betaald voor het overgewicht van de bij de Action ingeslagen kerstinkopen.

- Maurice de Hond peilde op 15 december dat slechts 0,02% van de Europese Nederlanders weet waar Koninkrijksdag voor staat. Op de vraag of Koninkrijksdag een officiële, dus vrije feestdag moet worden, antwoordde 103% ja.
- Op de laatste dag van 2026 maakte de stekeligste columnist van het Koninkrijk bekend te stoppen.

DEEL 2

Bericht uit...

De zondagse estafetterubriek 'Bericht uit...' op DossierKoninkrijksrelaties.nl kent een trouw lezerspubliek. Columnisten uit de Caribische delen van het Koninkrijk belichten bij toerbeurt de kanten van hun eiland waarvan zij vinden dat die aandacht verdienen. In deel II van deze bundel vindt u de bijdragen die zij in 2025 hebben geleverd.

Een geschenk uit de hemel

Door Burney el Hage

Een geschenk uit de hemel is iets dat heel erg welkom is, een zegen of een onverwachte meevaller. Door gelovigen vaak toegeschreven aan de hand van (hun) God en door niet gelovigen aan het universum of aan puur toeval of geluk. Soms herkennen wij deze geschenken niet. Zo ook in het geval van de plannen voor de - geleide en duurzame - ontwikkeling van Rincon en de voormalige plantages Lima en Bolivia. Bonaire kent een economische groei die gepaard gaat met een haast exponentiële toename van de bevolking. Dit vertaalt zich onder meer in een nijpend tekort aan woningen en bouwkavels en stijgende prijzen van beiden. Een uitdaging voor het lokale bestuur om dat in goede banen te leiden. In het onlangs verschenen rapport *Gerichte groei van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen Caribisch Nederland 2050* staat op pagina 200: *“Kortom, demografische ontwikkelingen kunnen, zeker in combinatie met een groeiend toerisme, bij gelijkblijvend beleid en omstandigheden leiden tot toenemende schaarste en daarmee sociale cohesie en brede welvaart verder op de proef stellen.”*

Ik vraag mij af wie hier op Bonaire het rapport gelezen heeft. Ik vrees (bijna) niemand. Het gestelde is al de dagelijkse realiteit en in die mate dat het nog verder op de proef stellen ervan een waar doemscenario is. Tot nu toe lijkt de oplossing te worden gezocht in een aanpak die niet gericht is op het feitelijke probleem. Voorbeeld is het recentelijk genomen besluit tot het beperken

van de verkoop van woningen aan niet ingezetenen. In eerste instantie sympathiek, maar rationeel gezien niet echt logisch en zelfs negatief voor de economie en inwoners van Bonaire. Zo lang je economische groei toestaat, is de influx van nieuwkomers onvermijdelijk. En die zullen toch echt ergens moeten wonen. Het zich beperken tot het nemen van dit ‘verbodsbesluit’ - met de nodige loopholes - is geen oplossing voor het werkelijke knelpunt.

Waarom geen strategische aanpak op basis van een geformuleerde visie/doel ten aanzien van het eiland dat we willen zijn/worden? Het hierboven aangehaalde rapport schetst verschillende ontwikkelingsrichtingen met hun respectievelijke impact op het leefklimaat. Op pagina 204 e.v. worden drie maatregelenrichtingen beschreven: een “nulgroei of bevolkingskrimp”, een “snelle bevolkingsgroei” en een “gerichte groei”. Zowel de nulgroei/bevolkingskrimp en de snelle bevolkingsgroei worden door de opstellers van het rapport afgeraden. Opmerkelijk is dat de maatregelen die het eilandbestuur tot nu toe heeft genomen gericht zijn op een nulgroei/bevolkingskrimp, terwijl het rapport juist de derde optie aanbeveelt: een gerichte groei. Die vergt evenwel wat meer bestuurlijke inspanning. Dus niet sec een verbiedend beleid, maar een faciliterend/sturend gekoppeld aan een weldoordachte visie. Actieve inspanning dus en los van emoties en persoonlijke belangen. Vooral het laatstgenoemde, emoties en persoonlijke belangen, is de grootste uitdaging voor gerichte en duurzame groei van Bonaire.

In het rapport wordt gerefereerd aan toenemende schaarste. De woning- en bouwmarkt is, zoals ik eerder aangaf, hiervan een voorbeeld. Wat in deze context van belang is, is dat alleen wordt gekeken naar een van de twee bestaande woonkernen, namelijk Kralendijk. Als het gaat om het benutten van de fysieke

(infrastructurele) ruimte op Bonaire voor een gerichte en duurzame groei heeft Bonaire helemaal geen ruimtegebrek.

Bonaire heeft een oppervlakte van om en nabij 300 km² en Kralendijk is de traditionele kern van ongeveer 20 km². De bevolkingsomvang is 25.000, waarvan 22.000 in Kralendijk en 3.000 in Rincon. Verder zijn vrijwel alle overheidsdiensten, bedrijven en hotels in Kralendijk gevestigd. Ook de luchthaven, vrachthaven(s), ziekenhuis en nutsbedrijven bevinden zich in Kralendijk.

De Staatscommissie gaat uit van een bevolkingsgroei tot 70.000 in het jaar 2050. Dat is 45.000 meer dan nu. Dus gemiddeld 1.800 inwoners per jaar meer tot 2050. Ter vergelijking, sinds 2015 groeit Bonaire met een gemiddelde van ongeveer 1.000 per jaar. Stel dat we het gerichte groeiscenario vaststellen op een toename van maximaal 250 inwoners per jaar. Dan zal Bonaire in het jaar 2050 om en nabij 32.000 inwoners tellen. Bij ongewijzigd ruimtelijk beleid zullen deze 6.250 extra inwoners in de kern Kralendijk gevestigd worden. Dus: zeer veel succes toegewenst met het behoud van het unieke karakter van Bonaire en het nog te ontwikkelen kwalitatief hoogwaardige en duurzaam toeristische product!

Is er nog hoop op een gerichte/beheerste groei? In theorie wel, maar in de praktijk vooralsnog niet. Elke maatregel voor gerichte en duurzame groei die afwijkt van hetgeen we altijd hebben gedaan (blijven bouwen, investeren en ontwikkelen binnen die traditionele kern) zal stuiten op tegenwerking, emoties en bescherming van persoonlijke belangen. De niet-rationele wijze waarop Rincon en de ontwikkelingsplannen Lima en Bolivia als opties voor strategische gebiedsontwikkeling behandeld worden, doet de hoop verder vervliegen. Rincon en de voormalige plantages Lima en Bolivia (de laatste twee zijn privébezit) liggen gunstig ten opzichte

van Kralendijk. Ruimtelijk gezien zijn deze drie opties geschenken uit de hemel aangezien ze de mogelijkheid bieden voor een gerichte en duurzame groei. Door strategische gebiedsontwikkeling waarbij ze via een hoofdweg ook onderling met elkaar en met Kralendijk worden verbonden, is in ruimtelijke zin een gerichte en duurzame groei van Bonaire te realiseren. Door ze beperkt (verder) te ontwikkelen met woningen, scholen, winkels en dienstverlenende instanties, toeristische producten en dergelijke kan het eiland zonder probleem gebalanceerd groeien. Het liefst ook rekening houdend met het voorstel van de inmiddels wijlen projectontwikkelaar van de voormalige plantages Bolivia en Lima: 10% strategische gebiedsontwikkeling en 90% natuurherstel en natuurontwikkeling. Alle drie gebieden grenzen op een zeer natuurlijke wijze aan de traditionele kern Kralendijk en bieden uitstekende mogelijkheden voor het ontlasten van de schaarste en congestie daar. Bolivia en Rincon bieden bovendien ook nog de mogelijkheden voor de ontwikkeling van duurzame voedselproductie in micro-economieën. Van deze drie gebieden is Rincon het gebied dat het snelst in ontwikkeling gebracht kan worden. De potentie van Rincon is al eens eerder onderkend, maar nooit gerealiseerd. Een ander pluspunt is dat deze drie gebieden niet bedreigd worden door zeespiegelstijging. Wij lijken de geschenken uit de hemel niet altijd te herkennen of te waarderen. We lijken verblind door onze irrationaliteit, emoties en kortetermijnbelangen. Later, veel later, komt het besef, maar dan is het vaak te laat. Zo ook bij de ontwikkeling van Bolivia, Lima en Rincon.

12 januari 2025

Nieuw jaar, nieuwe kansen

Door Larissa de Cuba

De eerste dagen van 2025 zijn alweer voorbij en de kerstboom staat uitgedroogd en bruin buiten. Een tweeledig gevoel; het einde van de kerstperiode. Aan de ene kant kijk je met weemoed terug naar de feestelijke kerstdagen en aan de andere kant sta je vol enthousiasme klaar voor het nieuwe jaar. Het is altijd zo'n moment met nieuwe kansen. Je kunt opnieuw beginnen, zaken beter doen. Goede voornemens zijn er meestal wel als de klok 12 uur slaat en het 1 januari is. De vraag is hoe lang men zich aan die voornemens houdt. Maar de intentie is er bij velen zeker. Met het intreden van het nieuwe jaar begint hier op Aruba de carnavalsperiode. De fakkelparade is de eerste optocht en trekt jaarlijks duizenden deelnemers. Dit jaar is het niet anders. Uitverkochte groepen en de laatste dagen is er een grote vraag naar een felbegeerde plek in bepaalde groepen. Mensen blijken bereid te zijn flink wat extra's te betalen, als zij maar deel kunnen nemen. Je kunt het bijna niet voorstellen, geldzorgen zijn voor later. Carnaval is diepgeworteld in de Arubaanse cultuur. We kunnen de komende twee maanden niet ontkomen aan de carnavalsactiviteiten en je zult – misschien onbewust - zo nu en dan ook een deuntje meezingen. Laten we hopen dat de incidenten meevallen en dat men onbekommerd kan genieten. Maar het is niet alleen carnaval dat op de agenda staat. We zitten ook in de periode dat er nieuwe regering gevormd wordt. Afgelopen week zijn de gekozen parlementariërs beëdigd en ziet het

parlement er iets anders uit dan de afgelopen jaren. Ook hier zijn er zeker nieuwe kansen. Het wachten is nog op de vorming van het nieuwe kabinet. Er zijn twee formateurs benoemd en is het afwachten of er gekomen kan worden tot een regeerprogramma. Er is veel beloofd tijdens de verkiezingscampagne en de Arubaanse bevolking verwacht een verandering in de vorm van bestuur. De tijd zal het zeggen, maar het hopen is dat het belang van Aruba duidelijk centraal staat en niet het partij- of eigen belang. De ontwikkelingen worden de komende periode zeker gevolgd en besproken.

Rustig het nieuwe jaar instappen zit er dus niet in. Naast het bovenstaande zit natuurlijk de vakantie erop en zijn de scholen en diverse sportactiviteiten weer begonnen. Voor velen was de eerste werkdag van het jaar pas afgelopen week, zo ook voor mij. Ik voel dan altijd weer een stukje positieve energie om me heen. Met volle moed stap je binnen, het nieuwe jaar biedt toch weer nieuwe kansen. Zo zie ik dit jaar zeker kansen om een beter mens te zijn en om, waar nodig, mijn steentje bij te dragen. Laat 2025 een jaar van verbetering en verandering zijn. Ik ben er klaar voor!

19 januari 2025

Caribische woordschilders

Door Raquel Weisz

Curaçao heeft zoveel verschillende, inspirerende talenten. Er wordt vaak gesproken over de sporters, onder wie de honkballers, die furore maken in de Major

League Baseball in de USA. Maar ook in de kunst- en cultuursector loopt Curaçao over van het talent. Een zaterdagavond in Otrobanda op een dakterras. De noordoostpassaat waait zacht en neemt de geluiden van de muziek en gezelligheid uit de stad en het voorbijgaande verkeer mee. In deze setting zitten we als schrijversgroep, oefenen we en delen we verhalen. Schrijvers van onder andere romans, korte verhalen en gedichten. Het komt allemaal samen. Het Papiamentu, Nederlands en Engels. Talen, culturen en verschillende generaties versmelten.

Na lange tijd kon ik er eindelijk weer bij zijn. Het is een genot om onderdeel te zijn van deze groep, ondanks dat we deze avond niet geheel compleet waren. Ik luister naar de verhalen van deze letterkunstenaars en laat mij inspireren. Deze woordschilders gebruiken hun papier als een leeg canvas, om dat in nog geen dertig minuten te vullen met prachtige verhalen vol creatieve volzinnen, zintuigelijke beschrijvingen en metaforen. Vol bewondering luister ik naar hun woordspelingen. Ook worden er tips gedeeld en lezen enkelen voor uit hun schrijfproject, waar zij mee bezig zijn.

Meerdere schrijvers uit onze groep hebben reeds bestsellers uitgebracht én Curaçao internationaal op de kaart gezet. Stuk voor stuk boeken die je gelezen moet hebben. Anderen zullen in 2025 zeker van zich laten horen. Wie zitten er dan zoal in onze schrijversclub, hoor ik u denken? Wat dacht u van Ange Jessurun. Haar laatste roman *Faya Lobi* heeft ondertussen al meerdere oplages en binnenkort vertrekt zij op uitnodiging naar de Kaapverdische Eilanden, waar zij ook die zal verrijken met haar boekpresentaties. Germaine Jong Loy, auteur van onder andere het boek *Mica in thekleurig water*. En wat te denken van Maghalie van der Bunt-George, de auteur van *Oro is goud. De lessen van mijn vrouwenhart* van Ingeborg Boswinkel had diepe indruk op mij

gemaakt, nog voordat ik haar überhaupt leerde kennen. Oud minister-president van de voormalige Nederlandse Antillen Etienne Ys, die recent zijn boek *De barmhartige staat* heeft uitgebracht. Kortom, Caribische schrijvers, die hun sporen terecht hebben verdiend in het literaire landschap.

In 2025 kijk ik zeker uit naar de boeken van Esmeralda Wijngaarde en Vianella. Esmeralda schrijft over haar familiegeschiedenis ten tijde van het regime van Bouterse in Suriname. De stukken die ik reeds heb mogen horen, raakten mij enorm en roerden mij op momenten tot tranen. Onze dichter en *spoken word artist* Vianella schrijft de meest fantastische gedichten. De schrijfprojecten van Corinne Leysner, Plazina Timmers en Tamara zullen op termijn ook het levenslicht zien. Er zijn dus meer dan genoeg literaire ontwikkelingen op ons kleine eiland, die zeker de moeite waard zijn om te blijven volgen.

Dit is óók Curaçao. Een Curaçao waar de lucht vervuld is van positivisme, creativiteit en talent. Een veilige plek, waar saamhorigheid heerst en we van elkaar willen blijven leren. Waar Caribische taalmeesters hun onderzoeken en verbeeldingskracht vereeuwigen, zodat een breed, internationaal publiek hiervan kan genieten.

26 januari 2025

VIP-behandeling

Door Elaine Marchena

Misschien een rare tik, maar als ik aan de Twin Otters van Winair denk, dan ruik ik in gedachten pizza.

Op weg van Sint Maarten naar Statia is er altijd wel iemand die met één of meer van die platte kartonnen dozen op schoot reist. Normaal zijn de piloten onverbiddelijk: alle losse voorwerpen onder een stoel en anders in het ruim. Maar voor deze geurige baksels maken ze een uitzondering. Waarschijnlijk omdat ze niet zwaar zijn: als het al door de lucht zou gaan vliegen, dan kom je hooguit onder de pizza te zitten. Niet zo héél erg, vooral niet als je met een hongerige maag terug naar huis vliegt.

Als je op Statia woont, is vliegen naar en van Sint Maarten vergelijkbaar met een busrit. Maar wel een dure. De prijs van een retourtje kan oplopen tot over de 300 dollar. Veel luxe krijg je hier niet voor. De passagiers zitten op elkaar gepropt in de propellervliegtuigjes met 19 zitplaatsen, geen bagagebakken en de 'airco' bestaat uit een kartonnen waaier met het opschrift "I am a Winair fan". Bovendien is er geen competitie met andere luchtvaartmaatschappijen. Niet verwonderlijk dus dat veel Statianen een haat-liefderelatie hebben met deze maatschappij.

Een van de pijnpunten is het feit dat de verbinding tussen Statia en Saba via Sint Maarten loopt: op zijn ongunstigst enkele uren reistijd voor een traject dat rechtstreeks 10 minuten duurt. De ferry is niet altijd een optie. Een tijdje terug, toen ik na een dienstreis naar Saba weer terug moest, liet ik mijn bagage doorlabelen naar Statia. Helaas konden ze op dat moment geen instapkaart uitprinten voor het tweede stukje, van Sint. Maarten naar Statia.

Bij aankomst op Sint Maarten bleek dat hetzelfde toestel naar Statia zou vliegen, ik zag ook dat mijn koffer opnieuw werd ingeladen. Dat zat dus goed. Maar zelf moest ik nog langs de incheckbalie. Net in die periode werd er flink aan de luchthaventerminal geklust en de weg naar de vertrekhal leidde mij

helemaal buitenom, langs allerlei bouwschuttingen waarachter krijsende apparaten hun werk deden. Eenmaal bij de incheckbalie kreeg ik te horen dat de vlucht naar Statia al vertrokken was...

Toch wat geïrriteerd legde ik uit dat ik buiten mijn schuld zo laat was en foeterde dat ik echt geen zin had in een gedwongen overnachting op Sint Maarten, zonder koffer. De grondstewardess belde direct met de gate. Na een minuut of 10 koortsachtig overleg kreeg ik de instructie om daar zo snel mogelijk naartoe te lopen. Weer tien minuten later werd ik over het platform naar het toestel begeleid. “Het vliegtuig is teruggekeerd om u op te halen”. Ik kon mijn oren niet geloven.

In het vliegtuig bevond zich een handjevol medepassagiers. Twee van hen keken wat nors naar die vervelende indringster die hun vlucht had verstoord.

“I was already wondering who would come in”, zei een bekende medereiziger toen ik achter haar plaats nam. “Because that must be a very important person”. Waar had ik, als eenvoudig ambtenaartje, deze VIP-behandeling aan te danken? Misschien omdat ik, vanwege mijn werk, een frequent flyer ben?

Een Winair employee die ik hierover sprak, had dit nog nooit meegemaakt. Hoe dan ook, het was heel fijn om die dag toch redelijk op tijd thuis te komen. Alle mopperpunten daargelaten: de Winair-piloten zijn zeer goed opgeleid en de Twin Otter staat, met zijn vintage-uiteindelijk en Spartaanse interieur, mooi wereldwijd bekend om zijn betrouwbaarheid. Bij Winair stap je met een gerust hart aan boord en dat is toch het belangrijkste.

2 februari 2025

Doen alsof

Door Terrance Rey

Ik was onlangs verbaasd toen ik beseftte dat velen in Sint Maarten dachten dat de onafhankelijkheidsbeweging en de dekolonisatie-drang voorbij waren. Alsof het slechts een voorbijgaande gril was. Maar niets is minder waar. Tijdens de recente begrotingsbehandeling in de Staten dook plotseling een motie op om een referendum te organiseren over onafhankelijkheid. Het resultaat? Een patstelling: zeven parlementsleden voor, zeven tegen. Opvallend genoeg waren het de parlementariërs van de oppositie die deze motie op de agenda brachten en zij kregen bijval van één collega die normaal gesproken de regeringscoalitie steunt. Ik ben eerder geneigd te geloven dat dit specifieke parlements lid de drijvende kracht achter deze motie was. Hij werd immers ooit in de Staten geciteerd met de woorden: "I will prefer dying on my feet than living on my knees." Een krachtig statement, zeker, maar het doet weinig recht aan de realiteit waarin Sint Maarten zich bevindt. Laten we eerlijk zijn: onafhankelijkheid is een illusie. We opereren al als een land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. De uitdaging ligt niet in het verkrijgen van onafhankelijkheid, maar in het effectief en verantwoord besturen van ons land binnen de financiële beperkingen die we nu eenmaal hebben. Want hoe je het ook wendt of keert, je kunt niet boven je stand leven. Niet als individu, niet als bedrijf en al helemaal niet als land.

Als we werkelijk serieus willen nadenken over een toekomst waarin Sint Maarten minder afhankelijk is, dan moeten we ons niet blindstaren op politieke symboliek, maar investeren in de bouwstenen van een sterke samenleving. Dat betekent investeren in onderwijs, in de capaciteitsopbouw van ons menselijk kapitaal, in armoedebestrijding en in duurzame ontwikkeling. Onze natuurlijke en beperkte hulpbronnen moeten met zorg beheerd worden. Onze natuur en ons milieu verdienen absolute prioriteit. In plaats van te praten over onafhankelijkheid moeten we praten over bondgenootschappen. Dat is de toekomst. Echte onafhankelijkheid bestaat niet in een wereld waar onderlinge afhankelijkheid de norm is. Sint Maarten moet strategische allianties smeden, samenwerkingsverbanden aangaan en bruggen bouwen. En waar kunnen we beter beginnen dan met de Franse kant van het eiland?

Het is tijd om te stoppen met doen alsof. Laten we onze energie niet verspillen aan een droom die economisch en bestuurlijk onhaalbaar is. Laten we in plaats daarvan investeren in een realistisch en duurzaam toekomstbeeld voor Sint Maarten. Niet door ons los te maken van het Koninkrijk, maar door onze positie erin te versterken. Door sterker, slimmer en zelfverzekerder te worden binnen de realiteit waarin we ons bevinden. De toekomst ligt niet in afscheiding, maar in samenwerking. Daar zouden we het over moeten hebben in het parlement.

Wisselgeld

Door Burney el Hage

Terwijl wij ons druk maken over de infrastructuur, gezondheidszorg, onderwijs, afvalverwerking en dergelijke, lijken we te vergeten dat er buiten onze bubbel ontwikkelingen plaatsvinden die onze alledaagse zorgen en frustraties wel eens zouden kunnen doen verbleken.

De geopolitieke verhoudingen veranderen in rap tempo. De Verenigde Staten van Amerika is niet meer de betrouwbare bondgenoot van weleer. Terwijl voorheen alleen landen met totalitaire regimes zoals Rusland, China en Venezuela, openlijke op andere soevereine landen aasden onder het mom van “ze horen historisch of geografisch bij ons” heeft de VS zich nu ook in deze rij geschaard.

De wijze waarop de Amerikaanse president aanspraak meent te kunnen maken op soevereine landen is even ongekend als ongehoord. Onlangs kwamen de sancties van VS tegen medewerkers van het Internationaal Strafhof erbij; schrikbarend. Wat eigenlijk nog alarmerender is, is het uitblijven van resoluut afkeurende reacties van de internationale gemeenschap en in het bijzonder van de westerse regeringsleiders, Nederland inbegrepen. Het lijkt wel de stilte voor de storm.

Realiteit is dat de Europese Unie waar Nederland deel van uitmaakt, onderling verdeeld is en geen sterke macht is. In militair opzicht al helemaal niet. En in deze onzekere tijden waar soevereiniteit onder druk staat en bondgenoten wegvallen, ben je uiterst

kwetsbaar zonder enige militaire macht. Wat zal dit in een uiterst geval voor onze eilanden kunnen betekenen als onze buurman zijn claim op de eilanden daadwerkelijk probeert te verzilveren? Zijn wij dan wisselgeld?

De vraag is wat je als klein eiland kunt doen zonder in de paniekstand te schieten. Het heeft geen zin nu al slapeloze nachten te hebben over wat misschien zou kunnen gebeuren. Dit neemt niet weg dat de realiteit er niet om liegt en dat waakzaamheid geboden is. Vrijheid en soevereiniteit zijn niet vanzelfsprekend. Terwijl in het Midden-Oosten vrede en soevereiniteit breekbare begrippen zijn, hebben de meesten van ons niet anders gekend. Nu, en met name met de terugkeer van deze Amerikaanse president en zijn ondemocratische ideeën, voelen wij pas hoe kwetsbaar we zijn.

Helaas ontgaan deze ontwikkelingen de doorsnee burger. Wij houden ons, los van de bovengenoemde maatschappelijke zorgen, bezig met carnaval, leuke dingen en overleven. Geen tijd voor het volgen of analyseren van internationale ontwikkelingen. Terwijl het van uiterst belang is dat we beseffen dat wat er in de Verenigde Staten of Europa gebeurt ons direct kan treffen. Bijvoorbeeld door de economisch financiële gevolgen of het anderszins meegesleurd worden in geopolitieke strijd. Hopelijk eindigen we niet als wisselgeld.

Ik wens onze bestuurders veel wijsheid toe.

16 februari 2025

Liefde

Door Larissa de Cuba

Afgelopen vrijdag stond de dag in het teken van de liefde: Valentijnsdag. Op vele plaatsen in de wereld is het een dag die al jarenlang gecommmercialiseerd is en hier op Aruba is het niet anders. Zo zijn de winkels al een tijdje vol met hartjes versierd in rood, roze en wit. Restaurants hebben speciale aanbiedingen en langs de weg staan tenten met emmers vol rozen met daarnaast kant en klare cadeautjes, zoals knuffelbeertjes en chocolaatjes. Je kunt zeker nog iets scoren op het laatste moment en velen kunnen meeprofiteren van het Valentijnsgebeuren.

Dit jaar heb ik de Valentijnsperiode anders ervaren door een simpele knutselochtend met de kinderen in de familie. Wat was het een mooie beleving kinderen vol enthousiasme aan het werk te zien om mooie kunstwerkjes klaar te maken met daaraan verbonden boodschappen gevuld met liefde. Liefde bestemd voor hun ouders, onvoorwaardelijke, pure liefde.

En dit zet tot nadenken over wat voor belangrijke rol je als ouder speelt in het leven van je kinderen. Voor hen ben jij het allerbelangrijkste; zijn wij ons hiervan bewust? Hoe vaak gebeurt het niet dat kinderen als 'lastig' gezien worden, omdat je even een drukke dag op het werk hebt gehad? Dat je uitkijkt naar even wat tijd voor jezelf zonder kinderen? De tijd vliegt voorbij en voor je het weet ben jij niet meer de meest belangrijke persoon in het leven van je kind en moet je deze liefde delen met anderen. Blijf zo lang mogelijk genieten en besteed alle mogelijke tijd aan de kinderen. Er komt

een moment in het leven waar dit niet meer mogelijk is. Liefde, we moeten er elke dag van genieten en niet alleen op Valentijnsdag. Liefde zit in de kleinste dingen en als je even stil staat en om je heen kijkt dan zie je liefde in verschillende vormen om je heen. Liefde kun je vinden bij je partner, je familie, kinderen, in een vriendschap, in je religie, zelfs bij jezelf, of tijdens een goed gesprek.

Het neemt niet weg dat ook ik vrijdag heb genoten van de sfeer. In huis was iedereen 's ochtends lekker bezig met het klaarmaken van een pakketje snoepgoed voor vriendinnen of collega's met liefdevolle muziek op de achtergrond. Een ontbijtje met mijn vader was ook een moment om te koesteren samen met een boeket bloemen in de middag. Voor mij zit liefde in deze kleine momenten in verschillende vormen, wat een zegen. Al met al kijk ik terug op een geslaagde dag met een enorm gevoel van voldoening, maar niet afhankelijk van deze specifieke dag. Geniet iedere dag van de liefde en koester deze zo lang als het kan.

---

23 februari 2025

Biba pa bib'e*

Door Raquel Weisz

Vandaag is de kinderoptocht. Het wordt weer een feestje. Het carnavalseizoen is in volle gang en loopt alweer bijna ten einde. Na vijftien jaar hebben we ein-de-lijk weer eens een KONINGIN van het carnavalslied! De kersverse Reina di Tumba, de charismatische Jefdaney Manuela, won met het

nummer *Nos bida ta un fiesta* (Ons leven is een feest). De woorden van deze tumba spraken mij aan. Het is een lekker feestnummer en tegelijkertijd brengt ze ons op een vrolijke manier de boodschap dat we moeten genieten en vooral ons leven moeten leven. Iets wat zo vanzelfsprekend lijkt, maar dat zeker niet altijd is. *Bida ta un fiesta, ta bo deber di selebr'e* (Het leven is een feest, het is jouw plicht om het te vieren). De stranden, de helderblauwe zee en de prachtige natuur. De hashtag #ilivewhereyouvacation wordt vaak gebruikt op menig sociale mediaplatform bij de meest mooie foto's van Curaçao. Het is natuurlijk ook zo: ik woon waar jij vakantie viert. Ik vraag me soms wel af in hoeverre we echt leven. Of alleen maar bestaan. Ook hier op Curaçao.

Toeristen kunnen het zich vaak niet voorstellen dat velen hier, die op zo'n prachtig tropisch eiland wonen, vaker vergeten met regelmaat te genieten. Of dat er gewoonweg geen ruimte voor is. Door uiteenlopende omstandigheden, maar zeker niet in de laatste plaats door de waan van de dag, sociale en andere problematieken, en andere uitdagingen waar het eiland voor staat. Uitdagingen die een groot deel van de bevolking van het eiland raken. Stress en burn-outs zijn ons op Curaçao dan ook niet vreemd. Dit maakt dat velen hier dus zeker niet altijd het leven vieren, ondanks het feit dat Curaçao alle ingrediënten heeft om er een goede invulling aan te geven.

Nos bida ta pasahero (ons leven is vluchtig). Naast de prachtige kostuums en de gezellige muziek, is het carnavalsseizoen echt een uitlaatklep. Volledig onderdompelen in het feestgedruis. Even alles loslaten, de problemen vergeten en ons uitleven. Want op Aswoensdag, wanneer de vastentijd aanbreekt, is het weer terug naar het normale leven en over tot de orde van de dag. De tijd vliegt voorbij. En dan vergeten we vaak hoe snel het leven aan ons voorbij raast. Om met

Jefdaneys woorden te spreken: zolang onze kaars nog brandt, moeten we vooral genieten en het leven vieren. Niet alleen met carnaval, maar het gehele jaar door. Ja, voor mij is Jefdaney zeker de terechte winnares van het tumbafestival dit jaar. Nog even los van haar spetterende optreden, stond ik wel even stil bij de woorden van haar tumba. Ben je aan het leven of besta je alleen maar? Vandaag eindig ik ook met woorden uit haar tumba: Biba'we, t'un biaha bo ta biba (Leef vandaag, je leeft maar één keer). Dat ga ik zelf vandaag zeker weer doen. Felis karnaval!

*Leef om te leven

2 maart 2025

Gegijzeld door 'hobbyveehouders'

Door Elaine Marchena

Een mede-buurtbewoner stond afgelopen weekend tijdens een wandeling in de wijk opeens oog in oog met een woeste koe. Het was er zo een met van die grote, stevige hoorns, die zich al opmaakte voor een spiespartij. Achter de briesende kolos bleek zich een kleine koeienfamilie, inclusief twee pinken, te bevinden die verdedigd moest worden tegen deze indringer. Gelukkig kon de wandelaar uitwijken naar de overkant van de straat en zich snel uit de voeten maken. Om de hoek kwam hij een buurjongetje tegen van een jaar of vijf, op een fietsje, die hij op tijd wist te waarschuwen.

Je moet er niet aan denken dat een kind in een rustig woonwijkje door een koe op de horens genomen wordt...

Aan het *roaming animal*-probleem van Statia is ondertussen al een eindeloze stroom onderzoeksrapporten, (nieuws)artikelen, radioprogramma's en vooral ook facebook posts gewijd. Helaas is het de laatste tijd weer flink raak. De eilandelijke regelgeving uit 2018 is duidelijk: loslopend vee is verboden op of langs de openbare wegen, op het eigendom van een ander zonder diens toestemming en in openbare domeinen. In 2022 was de lokale overheid voortvarend gestart met een *zero tolerance* beleid, waarbij behoorlijke aantallen loslopende geiten zijn geruimd omdat hun eigenaren zich niet hielden aan de spelregels van de desbetreffende verordening.

Momenteel lijkt de handhaving vooral verschoven naar het afknallen van loslopende honden, die ook onder deze regelgeving vallen, zeer tot genoegen van het loslopende vee. Dit nadat verschillende door de regering aangestelde projectleiders en jagers eieren voor hun geld kozen na intimidaties, waarbij één van hen zelfs kogelgaten in zijn geparkeerde voertuig aantrof. Daar kwam nog bij dat veel mensen er moeite mee hadden dat op sommige slecht bereikbare plekken karkassen van neergeschoten vee werden achtergelaten. Deze dieren zijn, hoe dan ook, een kostbare proteïnebron. Zeker op een eiland waar voedsel toch al zo duur is.

En terwijl op de klif weer vrolijk geiten aan de nieuwe begroeiing knabbelen en koeien door de *GTI playground* (kinderspeeltuin) stampen, is deze maand een groep hongerige runderen door de omheining van boer Hazel's plantage gebroken om zich tegoed te doen aan alle oogstklare groente. Het gevolg: Statia moet het nu acht weken lang stellen zonder verse tomaten, komkommers en pompoenen die hij normaal in deze

tijd aan de burgers, winkels en restaurants levert. Een heel bittere pil voor deze landbouwer, die hiermee twee maanden inkomen misloopt, terwijl zijn vaste lasten gewoon doorlopen. Daar komen nog eens de kosten bij die hij moet ophoesten voor herstel van zijn omheining. Want hij kan de schade nergens verhalen.

Als je bedenkt dat dit gevecht tussen de belangen van de betrokken vee-eigenaren en de rest van de bevolking al enkele eeuwen woedt, kan je je afvragen hoe lang deze overlast voor de bevolking nog gaat duren. Als het zo gemakkelijk is, dan was dit probleem immers toch allang opgelost?

Goed bezien is deze vorm van (niet-professionele) veehouderij een uiterst lucratieve hobby. Even wat simplistisch gesteld: je hebt of krijgt één of meer geiten en/of koeien, die je los laat rondlopen. De dieren vermenigvuldigen zich toch, dus je bezit dijt vanzelf uit. Sta je onverwacht voor een grote uitgave, dan breng je er gewoon één of meer naar het slachthuis en: kassa! Ja, er is gedoe over schade door je vee, maar het is vaak toch niet mogelijk te bewijzen welke dieren en eigenaren daarvoor moeten opdraaien...

Kortom: is deze situatie eigenlijk wel op te lossen? Hoe lang moet deze gijzeling van de bevolking door een kleine groep 'hobbyveehouders' nog voortduren? Het punt is dat veebezit nu 'free for all' is. Misschien dat er een veetaks moet komen. Want niemand houdt van belasting betalen dus ineens is niemand meer eigenaar van een koe, geit of schaap. Het loslopende vee kan vervolgens in alle rust en zonder tegenwerking worden geruimd en het vlees door de overheid verkocht. De veetaks zou zich moeten baseren op een optelsom van alle schade voor de bevolking als gevolg van het loslopende vee, inclusief zaken als kogelgaten.

Budgetperikelen

Door Terrance Rey

Stel u eens een circusvoorstelling voor. Midden in de piste fietst onze minister van Financiën op een eenwieler. In haar handen jongleert zij met kleurrijke ballen die de verschillende posten van de begroting voorstellen. Ondertussen rennen haar collega-ministers – verkleed als clowns – kriskras om haar heen. Met elke grap en greep slaan ze nieuwe gaten in de tent en dus in de begroting. Dit ogenschijnlijk komische tafereel is helaas de realiteit van Sint Maartens begrotingscircus.

Al jaren is het in onze overheidsfinanciën een hachelijke koorddans. Telkens als het even lijkt te lukken, verstoort wel een collega-minister het evenwicht met een nieuwe uitgave of tegenvallende inkomsten. Voor de arme jongleur is het onbegonnen werk om niet te vallen.

In dit verband duikt opeens het begrip ‘*novelle wetgeving*’ op. Klinkt chic, alsof het iets met literatuur te maken heeft, maar niets is minder waar. Wat is een novelle (in wetgevende zin)? Simpel gezegd is het een slim trucje uit de Nederlandse politiek. Wanneer in Nederland een wetsvoorstel al is goedgekeurd door de Tweede Kamer, maar in de Eerste Kamer op bezwaren stuit, kan de regering een novelle indienen: een extra, kleine wetwijziging om het grotere wetsvoorstel te verbeteren voordat het wet wordt. Zie het als een belofte om het wetsvoorstel later te repareren, zodat de Senaat akkoord gaat. De Eerste Kamer kan zelf immers geen wijzigingen aanbrengen; ze kan alleen ja of nee

stemmen. Met een *novelle* krijgt de Senaat toch zijn zin bij bezwaren, zonder dat men het wetsvoorstel in zijn geheel hoeft te verwerpen.

Waar komt dit vandaan en wanneer is dit bedacht? Het idee van de *novelle* is in de Nederlandse politiek halverwege de 20e eeuw opgekomen. In 1974 gaf de Raad van State – het hoogste adviesorgaan – groen licht voor het gebruik van een *novelle*, mits er spaarzaam mee zou worden omgegaan. Met andere woorden: een *novelle* mocht, maar liever niet te vaak. De reden voor dit foefje was duidelijk: men wilde voorkomen dat door één foutje of omstreden detail een heel wetsvoorstel zou sneuvelen in de Eerste Kamer. Door een *novelle* kon de regering dat ene pijnpunt repareren en zo het plan redden. Het was de regering onder Joop Den Uyl die destijds – geconfronteerd met een tegenstribbelende Senaat over een belangrijke sociale wet – als eerste van deze sluiproute gebruikmaakte. Sindsdien is de *novelle* een bekend (zij het zeldzaam ingezet) concept in Den Haag om lastige kwesties vlot te trekken.

Nu klinkt zo'n *novelle* misschien als een geweldige lifehack die we op Sint Maarten ook wel kunnen gebruiken. Maar helaas: zo werkt het bij ons niet. Sint Maarten heeft een heel ander staatsbestel. Sint Maarten heeft maar één parlementaire Kamer. Er is geen aparte Senaat die je met een *novelle* kunt paaien. Als hier een wetsvoorstel (of begroting) fouten bevat of op kritiek stuit, moeten we dat binnen hetzelfde traject oplossen. We kunnen niet halverwege zeggen: "We keuren het vast goed en beloven later met een *novelle* de problemen op te lossen." Sterker nog, onze financiële toezichthouders (zoals het College financieel toezicht, de strenge ringmeester buiten de piste) zouden steigeren als we een ongedekte begroting indienen met de belofte die later wel even recht te trekken. In het Nederlandse circus kan men zich die

luxe permitteren; in het onze zou zo'n truc direct worden afgefloten.

Bovendien is onze begroting al jaren een probleemgeval op zich. Zoals ik in mijn vorige column *Schijn bedriegt* aangaf, oogt ons eiland welvarend, maar dat is inderdaad slechts schijn. Veel inwoners zijn 'property rich, but cash poor' – op papier rijk, maar in de portemonnee arm. Hetzelfde geldt voor de overheid: mooie cijfers op papier, maar aan het eind van de rit vaak rode cijfers in de realiteit. En in *Meer maand dan geld* schreef ik over dat bekende fenomeen waarbij je aan het eind van de maand geld tekortkomt. Welnu, onze regering heeft steevast meer jaar dan geld. Al vijftien jaar op een rij is de begroting niet sluitend. Eén keer leek het te lukken, maar dat kwam alleen door een greep in de kas van nutsbedrijf GEBE – een boekhoudkundige goocheltruc die elders pijn deed. Dat zijn geen gezonde financiën; dat is jongleren met vuur. De rode draad is duidelijk: of het nu gaat om huishoudens of om de overheid, we hebben moeite met budgetteren. We geven vaak meer uit dan er binnenkomt en rekenen op een latere oplossing of een bailout. Maar een echt wondermiddel bestaat niet. Geen novelle-truc, geen gegoochel met fondsen kan structureel vervangen wat gezond financieel beheer zou moeten doen. Ik zeg het dan ook vaak tegen mijn medewerkers: "Learn budgetting!" Leer met geld omgaan. Dat geldt net zo goed voor ministers. Stop met uitgeven in de hoop dat een ander de rekening betaalt. We moeten echte keuzes durven maken: prioriteiten stellen, uitgaven beperken, en waar mogelijk de inkomsten vergroten. Lastig? Zeker. Pijnlijk? Soms. Nodig? Absoluut.

Laat die circusmetafoor vooral een waarschuwing én een aansporing zijn. De minister op haar eenwieler kan niet eeuwig blijven balanceren als de rest van de troupe ongecontroleerd tekeergaat. Op een gegeven

moment vallen de ballen, of dondert de jongleur zelf van het koord. Willen we dat voorkomen, dan moeten de clowns ophouden gaten in de tent te schieten en in plaats daarvan meehelpen de boel heel te houden. Met andere woorden: elke minister, elk onderdeel van de overheid moet discipline tonen en de begroting respecteren. Geen onbezonnen extra uitgaven zonder dekking; geen schijnprojecten ten koste van de schatkist, – maar ja, 'Don't Stop the Carnival' lijkt het devies.

Toch hoeven we niet pessimistisch te zijn. Met de nodige zelfdiscipline en samenwerking kan dit circus uitgroeien tot een soepel lopende voorstelling. Als iedereen zijn rol met verantwoordelijkheid oppakt – de jongleur de balans bewaart en de clowns hun streken bedwingen – is er hoop dat we uit deze wankele act geraken. Uiteindelijk willen we toch allemaal dat deze show eindigt met een staande ovatie... én een sluitende begroting.

---

16 maart 2025

Crossed winds

Door Jessica Besselink

Leven op Saba is niet voor iedereen. Je moet praktisch ingesteld zijn en een beetje avontuurlijk van aard. Het begint al bij de reis naar het eiland, want Saba is niet zomaar bereikbaar. De meeste mensen komen via de lucht, met een vlucht van slechts 13 minuten, of via de zee, wat 90 minuten varen in tumultueuze golven betekent. Zodra het eiland in zicht komt, stijgt het

majestueus op uit de oceaan – een beeld dat je niet snel zult vergeten. “Saba, you rise from the ocean” – de eerste zin uit het volkslied – vat je eerste ervaring treffend samen, of je nu via de lucht of over de zee komt.

Saba is uniek in de regio. Het eiland is niet makkelijk toegankelijk, wat ervoor zorgt dat het zijn ongerepte charme heeft behouden. In tegenstelling tot de Waddeneilanden in Nederland, die dagelijks bereikbaar zijn met meerdere veerboten, ligt Saba letterlijk geïsoleerd. Veerboten varen een paar keer per week en er passen maar 16 passagiers in de Twin Otter van Winair. De verbindingen met de buitenwereld zijn beperkt, en dat betekent dat je niet alleen de zee en de lucht moet trotseren om van het eiland te komen, maar dat het ook vaak duur is. Een retourticket naar Sint Maarten, de hub naar de rest van de wereld, kost al snel \$200 – een van de redenen waarom het leven hier duurder is dan op de andere eilanden binnen het Koninkrijk.

Saba is wereldberoemd om zijn landingsbaan, de kortste commerciële landingsbaan ter wereld. Vliegtuigen komen vaak in een bijna onmogelijke hoek naar beneden, en op YouTube zijn talloze video's te vinden die de spanning van deze landingen vastleggen. Persoonlijk vind ik de takeoff spannender dan de landing. Het moment dat het vliegtuig de baan van 400 meter oversteekt, even de lucht verliest aan het einde van de klif, om dan weer omhoog te worden getrokken, is een ervaring die je recht in je buik voelt. De veiligheid van de luchtvaart naar Saba is echter ongekend. Piloten die Juancho Yrausquin Airport aandoen, zijn ervaren en goed getraind. Er zijn strikte grenzen aan wat mogelijk is; als de winden niet perfect zijn, wordt de landing niet geprobeerd. Het systeem is streng, maar het werkt. En hoewel ‘crossed winds’ voor reizigers vaak als een

angstige term klinkt, is het juist de strikte naleving van veiligheidsprotocollen die ervoor zorgt dat de luchtvaart naar Saba veilig blijft. Het betekent wel soms dat je een aansluitende vlucht mist als je niet tijdig met de boot naar de overkant kunt gaan of dat je terug moet naar Sint Maarten na tevergeefs drie rondjes gevlogen te hebben boven de luchthaven. Wat natuurlijk weer extra kosten met zich meebrengt als je ervan uit bent gegaan dat je in je eigen bed zou slapen. Leven op Saba betekent altijd voorbereid zijn, want dingen kunnen snel veranderen. Als je naar Sint Maarten moet voor werk, medische zorg of een aansluitende vlucht, kan het betekenen dat je vastzit tot de weersomstandigheden verbeteren. Voor Sabanen die vaak naar Sint Maarten moeten, bijvoorbeeld voor specialistische zorg, brengt het extra kosten en onzekerheid met zich mee. Maar ook al is het lastig, de bewoners zijn inventief. Ze hebben altijd moeten improviseren, want het is simpelweg geen optie zich door de omstandigheden tegen te laten houden. Leven op Saba is niet voor iedereen, maar voor wie er voor openstaat, biedt het eiland een ervaring die nergens anders in het Koninkrijk te vinden is. Het eiland biedt een leven dat dicht bij de natuur staat en vraagt veel inventiviteit van zijn bewoners. Wanneer de beruchte ‘crossed winds’ het eiland tijdelijk onbereikbaar maken, wordt die creativiteit wel heel concreet: je leert te improviseren, afhankelijk van de beperkte verbindingen met de buitenwereld en te accepteren wat niet anders kan. It is, what it is.

Verstikkende dynamiek

Door Burney el Hage

Als we het over effectiviteit van bestuur hebben op eilanden zoals Bonaire belanden we al snel in een populistische discussie over de (on)kunde of het integriteitsgehalte van de (on)kunde of het integriteitsgehalte van de politici, veelal in een negatieve context. Maar wie kan en durft concreet een eerste stap te nemen om de ineffectiviteit van bestuur en het ambtelijk apparaat te doorbreken?

Politici zijn zelden in staat radicale veranderingen te brengen in bestaande structuren en processen om effectiviteit van het openbaar bestuur te bevorderen. Hun focus ligt elders en niet primair op organisatie of de publieke waarde ervan. Op Bonaire is de ambtelijke top afhankelijk van de politieke gezagsdragers om de interne organisatie zodanig te kunnen inrichten dat er waarde wordt gecreëerd voor het publiek. Het is daarom zeker niet verbazingwekkend dat dit kenmerkend is voor de relatie tussen politiek en ambtelijke organisaties, waar dan ook ter wereld. Maar, in tegenstelling tot grotere landen, is een eilandpoliticus (doorgaans functionerend onder sociale druk van een kleine maatschappij) nog minder in staat het lef op te brengen om radicale veranderingen te brengen in structuren en procedures die de effectiviteit ten goede komen. Vrijwel alle wetgeving, de geïmplementeerde structuren van ambtelijke organisaties, de werkprocedures en processen worden overgenomen van de Nederlandse modellen. Dezelfde inefficiëntie van politiek bestuur en ambtelijk apparaat die in Nederland bestaat, bestaat ook op Bonaire.

Alleen, de consequenties van ineffectiviteit van bestuur op eilanden, zoals Bonaire, zijn direct zichtbaar en voelbaar.

Bonaire heeft al een hele grote stap gemaakt door sinds 10-10-10 deel uit te maken van een grotere maatschappij die veel meer kansen biedt op verbetering van het welzijn van haar burgers. De volgende grote stap zou moeten zijn het verbeteren van de effectiviteit van het bestuur. Een en ander door het creëren van realistische en uitvoerbare structuren en processen, het optimaliseren van de ambtelijke organisaties en het werken aan een gezonde 'eilandelijke' organisatiecultuur.

Op eilanden met een kleine gemeenschap kamp je al snel met een beperkte beschikbaarheid van goed opgeleide en gekwalificeerde bestuurders en werknemers. Daarnaast zijn lijntjes kort en vaak door elkaar lopend. Men kent elkaar, van generatie op generatie, vanuit verschillende invalshoeken en vaak is er ook nog sprake van familiebanden. In de sociale setting is het meestal wel leuk, maar zakelijk gezien is het vaak lastig. Het heeft een bijzondere uitwerking op de dynamiek en de wijze waarop de aansturing van de organisatie feitelijk gestalte krijgt. In de particuliere sector is de redding veelal gelegen in de bedrijfseconomische overlevingsdrang waardoor de productiviteit, effectiviteit en efficiëntie op de rails worden gehouden door het aandeelhoudersbelang. Meestal kan alleen een dichtstbijzijnd familielid nog even wegkomen met disfunctioneren, maar voor anderen is dit niet weggelegd. Leidend zijn het verzekeren van continuïteit en het realiseren van positieve bedrijfsresultaten.

Binnen de publieke sector werkt deze dynamiek 'anders'. Het goede nieuws is dat, in tegenstelling tot het verleden, medewerkers inmiddels gelukkig wel vaker worden aangetrokken op basis van merites

dan op basis van 'wie je kent'. Maar het gebrek aan beschikbaar gekwalificeerd lokaal personeel blijft een hele uitdaging. Benodigde capaciteit is echter onlosmakelijk verbonden aan de keuzes die gemaakt worden over hoe de overheidsdiensten ingericht moeten worden. En, met welke doelstelling. Dienend, transparant, toegankelijk en afgestemd op de behoeftes en noden van de burgers. Of, vanuit een negatief mensbeeld redenerend, een opgezette structuur van bureaucratische processen met als uiteindelijk doel de burgers te controleren en beperken in hun ontwikkeling. Bij deze laatste variant heb je heel veel ambtenaren en bestuurscapaciteit nodig en daar kan Bonaire (zoals veel kleine gemeenschappen) voorlopig niet en misschien nimmer aan voldoen.

En dus kan het niemand verbazen dat ons eiland worstelt met een gebrek aan uitvoeringskracht. Het is uiterst precair om op zakelijke wijze een bureaucratische overheidsorganisatie te runnen, terwijl je constant rekening moet houden met vriendschappelijke of familiale relaties met daar tussendoor ook nog de politieke belangen, immers je komt elkaar buiten werk, ook overal tegen. Men weet meestal wel hoe het moet, men kent precies de zwakke plekken en de oplossingen, maar de angst voert de boventoon. Angst om op tenen te trappen, om in onmin te raken, om benadeeld te worden e.d. Hierdoor verlammen organisaties en verzuurt de dynamiek. Dit fenomeen speelt niet alleen binnen de overheid, maar ook in de semipublieke sector, gesubsidieerde instellingen en de politiek. Angst en belangen zijn de drijfveren en tegelijkertijd de kooi waarin we gevangen blijven zitten.

Het doorbreken en structureel veranderen van deze situatie is lastig. Veranderend management gaat gepaard met cultuurverandering, een van de moeilijkste opgaven. Voorwaarde is uiteraard een

heldere 'lean' organisatiestructuur en optimalisering van de procedures en processen. Binnen de kleinschalige setting moet je van goeden huize komen om het eilandsbelang te laten prevaleren boven politieke, familiale of andere druk, zeker als het gevolgen kan hebben voor je eigen positie binnen de kleine gemeenschap. In theorie mogelijk, maar in de praktijk een beladen dilemma. Toch is de roep om de ineffectiviteit van bestuur en het ambtelijk apparaat te doorbreken luider dan ooit. Wie durft het aan? Wordt vervolgd...

30 maart 2025

Bewustzijn

Door Larissa de Cuba

De maand maart staat op Aruba in het teken van de viering van de Dag van de Vlag en het Volkslied. Deze dag wordt uitbundig gevierd, de vlaggen gaan omhoog en velen gaan die dag de straat op om rond te rijden of om (culturele) activiteiten te bezoeken. Op deze dag wordt ook vaak een typisch Arubaanse maaltijd genuttigd, die op verschillende plaatsen aangeboden wordt. Dit jaar was het niet anders. Op dagen zoals deze genieten de Arubanen net even meer van het eiland en is het vaak ook het moment waarop men stilstaat bij veranderingen en bedreigingen die er zijn. Binnen de gemeenschap worden steeds meer zorgen geuit. De toename van het aantal hotels, de toename van het aantal auto's op de wegen, de toename van het aantal bezoekers die allen gebruik maken van onze

stranden. Naast het feit dat de bevolking zich steeds meer beperkt voelt in haar mogelijkheden om zelf te genieten van het eiland, zijn er ook zorgen over de impact, onder andere op de natuur. Het houdt men bezig, echter is er geen kant en klare oplossing en blijft het bij een constatering zonder directe actie.

Gelukkig zijn er initiatieven die trachten om meer bewustzijn te creëren van wat er gaande is en wat wij ook zelf kunnen doen. Zo is er recent door de Directie Natuur & Milieu een podcastserie gelanceerd die juist dit aspect belicht. Vanuit het perspectief van een jongere worden onderwerpen behandeld over het milieu, de natuur, ons cultureel erfgoed, duurzame ontwikkeling en andere aspecten. Het is de bedoeling om de gemeenschap te leren hoe onze natuur en erfgoed beschermd en behouden kunnen worden voor toekomstige generaties.

Het is nog te kort dag om de serie te beoordelen, maar de eerste aflevering geeft een goed gevoel en is een compliment waard. Door juist de jeugd erbij te betrekken, neem je een toekomstige generatie mee in deze reis. Het is zeker een stap in de goede richting. Wij moeten waarderen wat we hebben aan prachtige flora en fauna. Menig natuurliefhebber komt hiervoor speciaal naar Aruba. En iedereen kan zijn steentje bijdragen om dit beschermen. Een mooi voorbeeld was dat Arubanen zelf kunnen opstaan voor de natuur en gasten die iets doen wat negatieve impact heeft te wijzen op de gevolgen van hun acties.

Al met al, ik ben benieuwd naar de komende afleveringen en kijk er naar uit. Ik denk dat er nog veel te leren valt. En het geeft hoop dat deze beweging er is. Een topper omdat de jeugd erbij betrokken is. Proficiat.

13 april 2025

Eiland in rouw

Door Elaine Marchena

Kaarsen en ingelijste foto's langs de kant van de Mansion Road markeren sinds kort de plek van een gruwelijk verkeersongeval, dat diepe littekens nalaat in de Statiaanse gemeenschap. Twee bevriende neven van 22 en 23 jaar haalden op een maandagochtend in maart op hun scooters een populaire stunt uit: al rijdend licht met het bovenlichaam tegen elkaar aanstoten. Het ging mis toen de sturen van hun scooters in elkaar haakten, waardoor beide bestuurders door de lucht vlogen en dodelijk gewond raakten. Gevoelens van verdriet en afschuw beheersten het eiland in de aanloop naar twee indrukwekkende begrafenisplechtigheden, daags na elkaar, waar zowat het hele eiland voor uitliep.

Niemand zal ontkennen dat dit tragische ongeluk is veroorzaakt door roekeloos rijgedrag. Gezaghebber Francis merkte in haar toespraak tijdens de eerste afscheidsbijeenkomst op dat het 37 jaar geleden is dat zich op het eiland een dodelijk verkeersongeluk heeft voorgedaan. Zij memoreerde de situatie van vóór de wegrenovaties, toen het slechte wegdek het onmogelijk maakte om hard te rijden. Natuurlijk is iedereen heel blij met de nieuwe, gladde wegen. Alleen maken die het wel verleidelijker om flink gas te geven. De gezaghebber benadrukte dan ook dat verkeersveiligheid het resultaat is van hoe het eiland, zowel collectief als individueel, omgaat met zijn verantwoordelijkheden hierin. Daarover wil zij graag een dialoog opstarten. Feit is dat de lokale politie de laatste paar jaar met

de handen in het haar zit, vooral voor wat betreft het rijgedrag van de, meestal jonge, scooterrijders. Daar schrijven zij ook de meeste boetes voor uit. De overige verkeersdeelnemers zitten regelmatig met bonkend hart achter het stuur als een scooter op hoge snelheid langs flitst. Of als zij een stuntende tegenligger, alleen op een achterwiel of zigzaggend over de weg, op zich af zien komen. De roep om een campagne over veilig weggebruik wordt steeds luider. En dan niet alleen voor deze weggebruikers, maar ook voor hun ouders, die het vaak opnemen voor hun vaak zelfs minderjarige kroost.

Punt is dat waaghalzen op de weg nu relatief ongestraft hun gang kunnen gaan. Allereerst is achtervolging door de politie na een verkeersovertreding niet toegestaan binnen de huidige wetgeving. Dit als gevolg van een ongeluk op Curaçao in de jaren negentig, waarbij twee scooterchauffeurs na achtervolging door de politie om het leven kwamen. Beide waren tijdens de vlucht ten val gekomen, waarna de aanstormende politiewagens hen niet konden ontwijken. Daardoor kunnen in Caribisch Nederland boetes voor berijders van scooters alleen achteraf worden toegekend. Een voordeel van de Statiaanse kleinschaligheid is dat een agent meestal wel weet of achterhaalt waar de dader woont, om de bekeuring thuis af te leveren.

Overtreders die hun boete niet betalen (wat onder de jongere scooterbestuurders vaak voorkomt) worden gedagvaard. Bij drie onbetaalde boetes kan een dwangsom, taakstraf of zelfs een gevangenisstraf worden opgelegd. De rechter kan ook besluiten om het voertuig in beslag te laten nemen: een vrij moeizaam traject omdat die dan verbeurd wordt verklaard en vervolgens niet op het eiland kan worden verkocht. Want de koper van zo een vehikel kan namelijk represailles verwachten vanuit de oorspronkelijke eigenaar en diens aanhang.

Ook dwangsommen blijven in de praktijk vaak onbetaald. En doordat de politiecellen op het eiland zich niet lenen voor detentie moeten notoire verkeersovertreders naar Bonaire worden vervoerd, wat erg veel geld kost. Om die reden wordt doorgaans een taakstraf opgelegd. Maar als de overtreder dan vervolgens bij een familielid of vriend “te werk wordt gesteld”, dan kan je je voorstellen dat het niet erg veel uithaalt. Dit alles maakt de handhaving er niet gemakkelijker op voor het toch al krap bemenste politiekorps.

Het probleem blijft zo dus voortbestaan. In de afgelopen twee jaar waren er twee ernstige scooterongelukken, waarbij de bestuurders in coma zijn geraakt. Gelukkig hebben die het alle twee overleefd, hoewel één van hen nog zwaar revaliderend is.

Volgens de politie was het geen kwestie van of maar wanneer het een keer echt fout zou gaan. Nou is roekeloosheid iets dat je wereldwijd ziet onder jonge weggebruikers, de Statiaanse scooteraars vormen hierop geen uitzondering. De gezaghebber suggereerde terecht dat we ons als eiland, ieder vanuit zijn rol, moeten inzetten voor *road safety*.

Het is in ieder geval aan de ouders/familieleden en aan de lokale autoriteiten om jongeren tegen zichzelf te beschermen. Campagnes zijn inderdaad een goede preventieve maatregel. Informeren, aan het denken zetten en motiveren. Maar naast verkeerscampagnes zal het toch echt nodig zijn om de wet- en regelgeving te herzien. Onverantwoord rijgedrag moet, met prioriteit, minder vrijblijvend worden.

20 april 2025

Undercover als hulpchauffeur

Door Terrance Rey

"If you plan to talk about president Trump, let me know and I will get out of your taxi right now." Dat waren de eerste woorden van een Amerikaanse toerist die instapte in een taxi waarin ik me bewoog als hulpchauffeur van een bevriende taxichauffeur. De klant meende het. Hij was overduidelijk iemand die moe was van discussies over de president van de Verenigde Staten, een onderwerp dat de gemoederen blijft bezighouden.

Op Sint Maarten hebben wij ook onze 'verboden' onderwerpen. Zaken waar iedereen iets van weet, maar waar niemand over wil praten. Een daarvan is het fenomeen van de 'hulpchauffeurs' in de taxi en bus. Afgelopen week besloot ik onder de radar te gaan en zelf te ervaren hoe het eraan toegaat in deze sector. Als uitgever en hoofdredacteur van StMaartenNews.com krijg ik regelmatig klachten van taxichauffeurs. Over lage inkomsten, oververzadiging van de markt en een gebrek aan ondersteuning van overheidswege. Er zijn te veel taxi-, tour- en busvergunningen uitgegeven. De markt is overvol. Politici gebruiken het verstrekken van vergunningen als ruilmiddel voor stemmen tijdens verkiezingen. Anderen zien het als een lucratieve bijverdiensite.

Zo is er een bloeiende handel ontstaan in het *verhuren* van vergunningen. De bedragen variëren tussen de 600 en 800 US Dollars per maand. Huurders

worden simpelweg geregistreerd als hulpchauffeurs op bestaande vergunningen. Officieel is dit systeem ooit opgezet om vergunninghouders in staat te stellen hun inkomsten te behouden bij ziekte of onvermogen om te rijden. In praktijk wordt het systeem echter al jarenlang misbruikt.

De overheid speelt hierin dubbelspel. Niet alleen wordt het papierwerk rondom de registratie van hulpchauffeurs als extra inkomstenbron gebruikt, ook lijkt men geen controle te hebben over wie wel of niet actief is als taxichauffeur. Er zouden zo'n duizend actieve vergunningen zijn, maar het werkelijke aantal chauffeurs ligt inclusief hulpchauffeurs aanzienlijk hoger.

In het hoogseizoen kan een taxichauffeur op een goede dag tussen de \$500 en \$600 verdienen. In het laagseizoen is \$100 per dag al mooi meegenomen. De helft daarvan gaat op aan benzine. Tel daar nog de kosten van de wagen, verzekering en onderhoud bij op en je snapt snel: dit is geen gouden business. Hoe overleeft een taxichauffeur dan? Het eerlijke antwoord is: met moeite.

Als eerste aanspreekpunt voor onze toeristen zijn taxichauffeurs de onofficiële ambassadeurs van Sint Maarten. Toch trekt het vak vooral immigranten aan die - hoe karig ook - een inkomen willen verdienen. Lokale Sint Maartenaren in de taxibranche worden steeds zeldzamer. En dat is jammer. Want zij waren degenen die alle straten, historische plekken, uitkijkpunten en verborgen parels kenden. Tegenwoordig zijn er zelfs chauffeurs op de weg die nauwelijks Engels spreken.

Neem bijvoorbeeld het incident vorig jaar waarbij een Haïtiaanse taxichauffeur, kort na de verkiezingen in 2024 in het bezit gekomen van een vergunning, verdwaalde met een Amerikaans gezin aan boord. Door de taalbarrière - zij sprak enkel Creools - en het

onvermogen om het juiste adres te vinden, escaleerde de situatie. De gasten raakten in paniek, belden de politie en filmde het hele voorval. Het filmpje ging viral natuurlijk. De minister greep in: de chauffeur werd een geschorst en moest verplicht een taal- en oriëntatiecursus volgen.

Mijn eigen ervaring varieerde van een chauffeur die weigerde te praten, terwijl hij perfect Engels sprak, tot een ander die alleen over zijn thuisland Jamaica kon vertellen, terwijl de toeristen graag over Sint Maarten wilden horen. De disconnect is schrijnend.

De taxibranche heeft dringend behoefte aan hervorming. Als de drie taxi-associaties aan de Nederlandse kant van Sint Maarten geen actie ondernemen, zou de minister van Toerisme en Transport (TEATT) moeten ingrijpen. Schort alle vergunningen tijdelijk op. Voer verplichte trainingen in. En hef de hulpchauffeur-regeling op. Een alternatief daarvoor is al in overweging. Geef echte, toegeweide chauffeurs een eerlijke kans op een vergunning en een legitiem inkomen. Stop met het creëren van kansen voor misbruik, vriendjespolitiek en uitbuiting.

Want laten we eerlijk zijn: de meeste mensen op Sint Maarten leven onder de armoedegrens. Niet alleen taxichauffeurs, ook gepensioneerden en zelfs onderwijzers. Dat is de waarheid waar we niet over durven spreken. De waarheid die liever onder het tapijt wordt geveegd.

Als ik door simpelweg undercover te gaan als hulpchauffeur al zoveel kan ontdekken over één sector van onze economie, stel je dan eens voor wat we kunnen aantreffen in andere sectoren. Sint Maarten heeft een enorme grijze economie. Maar wat in het grijs gehuld is, mag niet langer onbesproken blijven. Het is tijd om *licht te brengen in de duisternis*.

Geef onze lokale chauffeurs niet alleen een licentie, geef ze trots. Train ze in klantvriendelijkheid, toeristische

kennis en ja, desnoods een cursus Engels. Laat hen opnieuw onze ware ambassadeurs worden. Dan hoeven ze niet meer over Trump te praten om het gesprek gaande te houden.

27 april 2025

Tussen groene idealen en eilandrealiteit

Door Jessica Besselink

Saba is groen. Een parel in de Caribische Zee, met witte huisjes met rode daken tegen de groene bergflanken. Ieder huis heeft een 'cistern', een regenbak waarin regenwater wordt opgevangen voor huishoudelijk gebruik en tegenover het vliegveld ligt een veld zonnepanelen. Het lijkt een duurzaam paradijs, maar de praktijk is weerbarstiger.

Vaak voldoen we wel aan Europese maatstaven, maar de kleinschaligheid maakt het complex. Zie bijvoorbeeld het straatbeeld met de verschillend gekleurde afvalcontainers. In theorie is afvalscheiding geregeld, maar in de praktijk is er geen statiegeld, en verdwijnen gft, plastic, glas en restafval alsnog in dezelfde bak; uit gemak, gebrek aan handhaving of het hardnekkige misverstand dat het uiteindelijk toch op één hoop terechtkomt. En dat terwijl er veel moeite en bakken vol geld in afvalverwerking wordt gestoken. Als nieuwkomer was het een omslag: uit principe gebruikte ik al jaren geen plastic waterflessen, maar hier moest ik ineens wekelijks dozen petflessen

mineraalwater aanschaffen voor mijn gezin. Door het gebrek aan waterleiding komt drinkwater uit de supermarkt of wordt het in beperkte mate geleverd door lokale leverancier Saba Splash. De goedbedoelende, maar nogal bemoeizuchtige adviezen van mijn huisbaas over mijn toiletgebruik bij onze eerste kennismaking waren niet bepaald wat ik verwachtte, maar wel met een nobel doel: alleen doorspoelen na een grote boodschap en een scheut allesreiniger na iedere plas, tegen de stank. Waterbeheer op microniveau, zo bleek. Waarschijnlijk zou de jarige koning - met zijn warme interesse voor waterbeheer- zich hier als een vis in het water voelen. Dát is de kern: duurzaamheid gaat niet alleen over goede bedoelingen, maar over systemen die duurzame keuzes mogelijk maken. En dat geldt niet alleen voor afval, water en energie, maar ook voor de manier waarop we leidinggeven. Want ook leiderschap staat of valt met duurzaamheid. Zonder de juiste systemen is het wachten op het moment wanneer de *shit hits the fan*, en de zaak ontploft.

In kleine gemeenschappen dragen mensen meerdere petten. De ambtenaar is ook bestuurslid. De politicus heeft een eigen zaak. De toezichthouder werkt samen met wie hij moet beoordelen. De slager keurt, vaak noodgedwongen, zijn eigen vlees. Checks and balances zijn moeilijk te organiseren, omdat mensen niet alleen professioneel, maar vaak ook persoonlijk met elkaar verbonden zijn. Men is familie, burens of afhankelijk van elkaar in een andere rol. Belangenverstrengeling ligt op de loer. Loyaliteit en gunfactor wegen daardoor soms zwaarder dan transparantie of tegenspraak, wat kan leiden tot een gebrek aan kritische reflectie en stagnatie in beleidsontwikkeling.

Het gevolg? Er is nauwelijks een buffer tussen persoon en proces. Hoe dingen lopen, hangt sterk af van wie op welke stoel zit, en of men je welgezind is. Wie zich

kritisch opstelt, raakt snel uit de gunst. Voor je het weet vertrekt iemand, uit zelfbehoud, frustratie, omdat het te heet onder de voeten wordt, of omdat hij zelf niet meer past in de eilanddynamiek. Bij vertrek verdwijnt niet alleen hun inzet, maar ook hun kennis, netwerk en visie. En soms komt pas daarna boven tafel hoeveel op improvisatie dreef. Continuïteit is kwetsbaar, waardoor innovatie met argwaan wordt bekeken, door ervaringen in het verleden. Iedere keer als iemand vertrekt, gaat een stuk ervaring mee en moet het spreekwoordelijke wiel opnieuw uitgevonden worden.

In dat licht is het concept duurzaam leiderschap, zoals beschreven door Hargreaves en Fink (2004) hier extra relevant. Het draait niet alleen om de juiste persoon op het juiste moment, maar om het creëren van systemen die onafhankelijk zijn van individuele wisselingen. Leiderschap moet gericht zijn op toekomstbestendigheid. Het opzetten van processen die blijven draaien, ook als de gezichten veranderen, is essentieel. Duurzaam leiderschap zorgt ervoor dat kennis en verantwoordelijkheid gedeeld worden, en dat er ruimte is voor groei, zonder dat alles telkens opnieuw moet worden opgebouwd.

Duurzaamheid draait niet alleen om bevlogenheid, maar om systemen die het verschil kunnen dragen. Zonder checks and balances wordt zelfs integriteit kwetsbaar. En als het systeem faalt, lijdt niet alleen de leider, maar de hele organisatie en indirect de hele Sabaanse gemeenschap. Saba makes you or breaks you.

Steun uit onverwachte hoek

Door Burney el Hage

Sinds de opname van Bonaire, Saba en Sint Eustatius in het Nederlandse staatsbestel in 2010 en de vorming van de drie Caribisch-Nederlandse openbare lichamen in 2017, verloopt de integratie van de drie eilanden, behoorlijk stroef. Zeker voor wat betreft welvaartsniveau en gelijkheid voor de inwoners. Niet alleen blijktens de statistieken, maar ook voor eenieder die de eilanden bezoekt zijn de ongelijkheid en achterstand evident. Indien integratie zich met dezelfde snelheid als die van de afgelopen vijftien jaar voortzet, zullen de burgers van de eilanden voor de komende eeuw(en) de achterstand betreffende (bijvoorbeeld) armoede en ongelijkheid niet inlopen op hun Europese landgenoten.

De grootste uitdaging hierbij is eigenlijk niet eens zozeer het gebrek aan politieke of bestuurlijke wil, het is meer te wijten aan een hardnekkige misvatting die aan beide zijden van de oceaan lijkt te bestaan. Een misvatting ten aanzien van het waardenen, interpreteren en vaststellen van het zogeheten 'Caribisch niveau' voor eilanden die, ondanks de grote afstand tot Europees Nederland, gewoon en simpelweg Nederland zijn.

Dit Caribische niveau bestaat voor vrijwel alles. Sociale voorzieningen, medische voorzieningen, onderwijs, financiële voorzieningen, rechtsbescherming e.d. Het omvat dus ook basale - en soms zelf klassieke - grondrechten van mensen. In Nederland wordt ervan uitgegaan dat voor de Caribisch-Nederlandse eilanden

de maatstaven uit de – gehele - Caribische regio dienen te worden gehanteerd, terwijl er eenvoudigweg Nederlandse standaarden (zeker in kwalitatieve zin) moeten worden gehanteerd.

Natuurlijk dient rekening te worden gehouden met de lokale, de (voormalig) Antilliaanse en regionale context en kunnen niet alle maatregelen - genomen in Nederland - zonder meer één op één toegepast worden op de eilanden, en ook niet visa versa. Dit neemt niet weg dat met name de kwalitatieve impact van een maatregel voor gelijke onderwerpen in heel Nederland gelijk zou moet zijn. Het kan niet zo zijn dat er aanzienlijke kwaliteits- of niveauverschillen zijn in bijvoorbeeld zorg, onderwijs of rechtsbescherming, afhankelijk van in welk deel van Nederland je woonachtig bent.

De collectieve basisvoorzieningen dienen op hoofdlijnen gelijk te zijn voor elke burger van Nederland, dus ook die van de Caribische gemeenten. Echter, tot nu toe blijven de betrokken partijen zich beroepen op het eigen gelijk en lijkt er geen ruimte voor reflectie of reconciliatie. En, het lijkt er - zeker op Bonaire - op dat lokale bestuurders genoeg nemen met een lager voorzieningenniveau omdat op die manier de patronage hoogtij kan blijven vieren. Het gevolg is dat op de drie Caribisch-Nederlandse eilanden sommige collectieve voorzieningen om financieel-economische redenen, in afgezwakte vorm of in het geheel, niet worden aangeboden. Dit zou niet acceptabel moeten kunnen zijn binnen het Nederland van vandaag de dag.

Het nieuws dat ING als financiële instelling binnenkort diensten gaat leveren op Saba en Sint Eustatius geeft in dit verband hoop en vertrouwen. Dat een private partij, ondanks het gebrek aan schaalgrootte op de betreffende eilanden en een wellicht minder gunstig businessmodel, toch besluit deze kleine en beperkte

markten te gaan bedienen, is niet alleen vanuit praktische overwegingen toe te juichen, maar is ook uit principieel oogpunt lovenswaardig. Een goed corporate citizen van Nederland die de daad bij het woord voegt. Topman Peter Jacobs van ING Nederland belooft dat de bewoners van Saba en Sint Eustatius “dezelfde diensten als inwoners van Texel krijgen”.

Dat Saba, Sint Eustatius en Bonaire na het uiteenvallen van de Nederlandse Antillen met name door hun kleinschaligheid ervoor gekozen hebben deel te zijn van het Nederlandse staatsbestel is bovenal ingegeven door de wens te overleven binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Dit neemt niet weg dat er daarmee zeker niet gekozen is voor een tweederangs burgerschap. Armoede en vooral de onmogelijkheid om uit de armoede te komen, heeft bij ons voor een groot deel te maken met ontoegankelijkheid, slechte kwaliteit en te hoge kosten van basale ‘overlevingsinstrumenten’, zoals financiële dienstverlening, water en energie, telecommunicatie, lucht- en zeeverbindingen, voedsel etc. Hopelijk leidt het voorbeeld dat ING geeft tot reflectie en een ander perspectief binnen de overheden aan beide zijden van de oceaan.

11 mei 2025

Perspectief

Door Larissa de Cuba

Als je binnen een groep mensen vraagt wat Aruba voor hun betekent, dan kun je een variatie aan antwoorden verwachten. Voor de een is het een vakantie-eiland,

waar men lekker kan genieten van zon, zee en strand. Een ander relateert het aan werk, en zijn hier gekomen uit noodzaak, voor het opbouwen van een beter bestaan. Dan zijn er velen die het relateren als een stuk van hun identiteit, zij zijn hier geboren en getogen en hebben een lange, diepgaande band met het eiland. Je kunt zo maar doorgaan, het maakt niet uit of je hier woont, of dat je maar tijdelijk verblijft, iedereen heeft wel een eigen gevoel bij Aruba, een klein woord met grote waarde.

Op dezelfde manier kijkt ook iedereen op een verschillende manier naar de impact van de ontwikkeling die de laatste jaren te zien is op Aruba. De groei van het toerisme, instroom van mensen (legaal en illegaal) en de voortdurende bouw hebben allen hun impact. Velen zien de ontwikkelingen als positief en geloven in welvaart zonder einde. Anderen zijn sceptisch en zien de druk op de arbeidsmarkt, een onder druk staande infrastructuur en een niet eindigende drukte die het eiland eigenlijk niet aankan. Vooral de lokale bevolking kijkt met heimwee naar het verleden, naar de tijd dat wonen betaalbaar was, van rustige stranden en onaangetaste natuur. De tijd waarop je wist op welk moment van de dag het druk zou zijn op de weg om dit te kunnen omzeilen. Dit lijkt allemaal een luxe uit het verleden. Files zijn de norm zijn geworden. De stranden zijn overvol en bijna niet te herkennen. Voor velen een dagelijkse ergernis die ook duidelijker geuit wordt. Er is geen ontkomen aan. Dat men zaken vanuit een verschillend perspectief bekijkt, is ook te zien in de reacties op de recent gelanceerde Aruba-promotie. Deze zijn gevarieerd, van positief tot negatief. Je ziet dat niet iedereen zich herkent in de manier waarop Aruba zich aan de wereld wil tonen. Het zijn prachtige opnames die nu vanuit verschillende perspectieven en belangen beoordeeld worden. Voorstanders en tegenstanders, ieder vanuit zijn of haar eigen perspectief.

Het belang van het toerisme kan niet onderschat worden, dat weet iedereen. Het blijft een uitdaging om de balans te vinden tussen economische groei en de kwaliteit van leven. Belangrijk is dat vooral het belang van de gehele lokale bevolking centraal blijft staan. Wat we ook doen.

18 mei 2025

Betaalsystemen

Door Raquel Weisz

Zo'n twintig jaar geleden was er nauwelijks sprake van lokaal ondernemerschap. Uiteraard waren er toen wel al mensen die bijvoorbeeld thuis taarten en pastechi's maakten en verkochten. Of auto's repareerden 'onder de boom'. Maar in deze voorbeelden was vaker meer sprake van informele verkoop van producten en diensten. Vandaag de dag floreert het lokale ondernemerschap op Curaçao. Hotels, koffietentjes, handgemaakte producten, schoonmaakbedrijven, IT-bedrijven, marketingbedrijven en zo kan ik wel doorgaan.

Curaçao is de laatste jaren goed bezig om de mogelijkheden van de export van producten en diensten te promoten onder lokale ondernemers. Er worden seminars georganiseerd en er wordt geprobeerd om de export te faciliteren. Een hele goede ontwikkeling en het biedt kansen voor een land dat grotendeels importeert.

Het is dan ook onbegrijpelijk dat voor wat betreft het gebruik van internationale betaalsystemen de situatie

op Curaçao nog steeds te wensen overlaat. Hierin wordt helemaal niet gefaciliteerd om dit mogelijk te maken. Een dikke onvoldoende. En wij, als ondernemers, worden hier de dupe van. Neem bijvoorbeeld Paypal, wereldwijd geaccepteerd voor het doen en ontvangen van betalingen. Wij kunnen hier wel betalingen verrichten via Paypal, maar geen betalingen ontvangen, gekoppeld aan onze lokale bankrekening, zodat we de ontvangen gelden ook kunnen gebruiken.

In deze moderne wereld is dat absurd en maakt het ons leven als ondernemers, die ook met het buitenland zaken doen, onnodig moeilijk. Uiteraard zijn er ondertussen verschillende workarounds, die worden toegepast. Maar dat zou anno 2025 toch niet het geval moeten zijn?

Ligt het aan de ontbrekende lokale wetgeving, zoals door een betaalsysteem aangegeven? Ligt het aan de banken? Of aan de Centrale bank? Het wordt allemaal genoemd. Ondanks de vele klachten, blijft het stil en verandert er ondertussen helemaal niets. Feit is wel dat dit al jaren speelt en wij dus continue achter de feiten aanlopen. Waar de bottlenecks ook liggen, hier moet hoe dan ook nu echt een oplossing voor komen.

Het lijkt niet door te dringen, dat wij als ondernemers hierdoor achtergesteld zijn, worden benadeeld en onnodig op extra kosten worden gejaagd. Wise, Payoneer, Stripe. Noem het maar op en wij kunnen er als ondernemer niks – meer - mee op Curaçao. Of dan hoor je dat het in het verleden wel kon, maar plotseling worden we geweigerd. En is de mogelijkheid om je als nieuwe lokale ondernemer aan te melden opgeheven. Heel triest. Het klinkt daarnaast ook nog eens verschrikkelijk klungelig als je weer aan een buitenlandse klant moet uitleggen dat wij geen gebruik kunnen maken van systemen, die wereldwijd worden geaccepteerd.

Wat dan wel weer een leuke lokale ontwikkeling is, is dat wij tegenwoordig onze eigen lokale Tikkie-app hebben, Sentoo. Een aantal banken heeft zich aangesloten. Maar goed, als je dan hoort dat niet alle banken zich willen aansluiten, dan vraag ik me toch echt af waar we mee bezig zijn.

Uiteindelijk leidt dit protectionistische beleid tot niets en blijven we zo altijd achter de feiten aanlopen. Het is leuk dat er zoveel tijd, geld en energie wordt gestoken in het bevorderen en stimuleren van lokale ondernemers, om actief hun producten en diensten te exporteren. Maar als wij tegelijkertijd niet worden gefaciliteerd, om ook op andere wijzen betalingen te kunnen ontvangen, of zelfs hierin worden tegengewerkt, hoe blij moeten we dan echt zijn met dit soort initiatieven?

25 mei 2025

Een plek onder de zon

Door Elaine Marchena

“Een eigen huis, een plek onder de zon ...”, het refrein van het bekende nummer waarmee zanger René Froger eind jaren 80 doorbrak, is niet alleen een lekkere meezinger. Voor velen, ook op Statia, staat een eigen huis bovenaan het wensenlijstje.

Zelf heb ik me vaak afgevraagd waarom relatief veel mensen hier in van die ongezellig ogende huizen wonen die nooit gepleisterd of geverfd zijn, vaak ook zonder omheining en andere details die van een woning een echt thuis maken. Ondertussen begrijp ik dat dit voor

velen de enige manier is om zich die felbegeerde eigen stulp te kunnen permitteren.

Want een hypotheek aanvragen en krijgen bij de Maduro & Curiel's Bank Bonaire is – net als bij hun voorganger de Windward Islands Bank - ongeveer net zo gemakkelijk als de hoofdprijs in een loterij winnen. Allereerst moet je het geluk hebben dat het überhaupt tot een afspraak komt. Ik ken verschillende mensen die daar nog steeds op wachten. En als je doordringt tot de juiste employee en je hebt alle verlangde papieren aangeleverd, dan lukt het velen niet om het benodigde engelengeduld op te brengen en rustig enkele maanden tot een half jaar te wachten op een reactie van Bo banko amigu.

Voor diegenen die uiteindelijk voor een hypotheek in aanmerking blijken te komen, volgt dan nog een verrassing: de aangeboden hypotheek baseert zich op de executiewaarde van het object. De aankoop van een huis is daardoor alleen weggelegd voor kopers die het verschil tussen de executie- en marktwaarde (vraagprijs) uit eigen middelen kunnen ophoesten. Niet verwonderlijk dus dat Statianen er liever voor kiezen hun wensdroom met eigen spaargeld waar te maken. Beginnend met de aankoop van een stuk grond, waarop men – vaak met de inzet van handige familieleden en vrienden - een gebouw construeert om in te gaan wonen, terwijl er wordt doorgespaard voor de volgende stappen zoals een uitbreiding, een porch, het stucwerk, een mooi kleurtje, de omheining etc. Dat kan alleen wel jaren duren, bij sommigen komt het er zelfs nooit meer van. Tsja, dingen lopen soms nou eenmaal anders dan voorzien.

De Centrale Hypotheekbank (CHB), gevestigd op Curaçao, biedt volgens hun website ook hypotheek aan voor inwoners van Sint Eustatius. Maar het is onduidelijk of er momenteel een lokale contactpersoon is. Aanvragen kan in ieder geval online of door fysiek

naar het kantoor op Curaçao te reizen. De ervaringen met dit instituut zijn wisselend; in ieder geval ook hier weer veel bureaucratie en rompslomp.

De Hypotheek Garantie Bonaire (HGB) pilot, in 2021 gestart, leek een lichtpuntje te bieden, wederom wel voor de zeer geduldigen onder ons. Deze samenwerking tussen de stichting Waarborgfonds Eigen Woningen, de Nationale Hypotheek Garantie en de MCB Bank Bonaire maakt het nu voor Bonaireanen onder meer mogelijk een hypotheek af te sluiten voor het volledige aankoopbedrag, sinds april 2024 tot maximaal \$305.000. Puntje van aandacht is dat deze regeling alleen geldt voor de aankoop van een bestaande of nieuwbouwwoning. Dus niet voor de financiering van zelfbouw of zaken zoals de aankoop van een terrein of een uitbreiding.

Na de evaluatie in 2026 wordt beslist of er ook een Statiaanse variant komt van deze pilot, die primair bedoeld is om de doorstroom vanuit sociale huisvesting naar koopwoningen te stimuleren.

En toen verscheen recent in de media het bericht dat de ING Bank overweegt om op Sint Eustatius een kantoor te openen. Hoe mooi zou dat niet zijn... Zeker als deze bank ook hypotheek zou gaan aanbieden! Misschien zelfs wel te combineren met een hypotheekgarantie en dan niet in de vorm van een ongewisse pilot? En wellicht behoort samenwerking met de MCB Bonaire ook tot de mogelijkheden. Advies aan de ING zou dan wel zijn om te investeren in een flinke voorraad peper, om ... je weet wel.

Presentatie is geen participatie

Door Terrance Rey

Dankzij niemand minder dan Kadushi, die met zijn gebruikelijke scherpzinnige woordspel en ironische prikken het Plantijn-dossier in de spotlight plantte, is op Sint Maarten een lawine aan meningen, commentaren en analyses losgebarsten. Op sociale media en in de digitale krochten van Facebook en Whatsapp-groepen werd meer gedebatteerd over het vonnis van Hensley Plantijn dan over de recente Soul Beach festival of over de zeer mobiele telefoon van de in de gevangenis van Pointe Blanche verblijvende fotogenieke en populaire politicus, Theo Heyliger. Alleen ‘sea, sun and sargassum’ had die week wellicht meer mediabelangstelling.

De uitspraak van het Gerecht in Ambtenarenzaken, waarmee het landsbesluit tot ontslag van Plantijn werd vernietigd, zou verplichte literatuur moeten zijn voor iedereen die wil begrijpen hoe subtiel – en soms schrijnend – de macht wordt uitgeoefend binnen het landsapparaat van Sint Maarten. Op het eerste gezicht lijkt het arrest een helder staaltje rechtspraak. Maar zoals dat vaker het geval is in de politiek, ligt de echte waarheid net onder de oppervlakte begraven.

Laat ik duidelijk zijn: de Raad van Beroep vernietigde het ontslag van Plantijn niet omdat de overheid zich niet verdedigde, zoals dat het geval was op de eerste zitting op 29 november 2024. Integendeel, op 22 januari 2025 was de gouverneur wel vertegenwoordigd

door een advocaat. Maar aanwezigheid is geen participatie. De juridische vertegenwoordiging van de gouverneur – vergezeld door een ambtenaar van het Land – dook wel op, maar presenteerde zich alsof ze liever in de wachtrij van het Censuskantoor stonden. Zo weinig vuur, zo weinig overtuiging. De rechter voelde zich genoodzaakt een ‘mediation’ voor te stellen. Niet uit strategische overwegingen, maar bijna uit medelijden, dunkt mij.

Dat mislukte natuurlijk. Want met stilte valt niet te onderhandelen. En met wie niet wil schikken, valt ook weinig te schikken. De Raad van Ministers gaf uiteindelijk de instructie aan het Hof om maar gewoon uitspraak te doen.

Wat we zagen, was een showproces van een ander soort. Geen vurige debatten, geen juridische zwaarden gekruist, maar een toneelstuk waarvan het script al leek vast te liggen. De nieuwe regering had geen politieke wil om Plantijns beroep serieus te bestrijden. Waarom zou ze? Plantijn werkt inmiddels als juridisch adviseur voor premier Luc Mercelina. Wat we hier zagen, is geen herstel van rechten, maar een beloning via benoeming. Regeringen voeren nu eenmaal geen oorlog met hun vrienden.

Het meest zorgwekkende aan deze zaak is niet het ontslag, noch het beroep, maar het theater daaromheen. De rollen werden gespeeld, de acteurs waren aanwezig, maar de uitkomst voelde alsof die op voorhand vaststond. En de rechter kan alleen oordelen op basis van wat er wordt ingebracht. En wat er werd ingebracht vanaf regeringszijde was, op zijn best, pover.

Wat deze zaak heeft bewezen, is niet alleen dat Plantijn wellicht onterecht is behandeld. Ze toont vooral aan hoe institutionele integriteit niet verloren gaat door openlijke strijd, maar door stille medeplichtigheid. In een land waar vertrouwen in de overheid al

een zeldzaam goed is, zet deze gang van zaken een gevaarlijk precedent.

En dan de rol van de gouverneur. In alle eerlijkheid – en zeker waar eerlijkheid grondwettelijk vereist is – moet worden benadrukt: de gouverneur moet boven de partijen staan. Hij mag niet worden meegesleurd in politieke moddergevechten, laat staan worden verdacht van medeplichtigheid. Dergelijke insinuaties zijn niet alleen ongepast, maar potentieel ontwrichtend voor het bestuurlijke evenwicht. Maar juist omdat de gouverneur buiten het gewoel moet blijven, rust er een zwaardere verantwoordelijkheid op de andere schakels in het bestuursapparaat om te handelen met transparantie, competentie en integriteit. Ik wil totaal niet begrijpen waarom de gouverneur partij was in deze zaak. Daar moet een einde aan komen. Laat de Hoofd P&O het overheidsapparaat in arbeidszaken maar vertegenwoordigen.

Jammer genoeg heeft deze zaak aangetoond hoe dat apparaat stilvalt wanneer onwelkome waarheden zich aandienen. Van ingewijden horen we dat de gouverneur de regering zelfs heeft moeten aansporen – wellicht dwingen – om überhaupt te verschijnen in de rechtszaal. Dat men uiteindelijk toch verscheen, is vastgelegd. Maar opnieuw: aanwezigheid is geen betrokkenheid. Wat werd ingebracht, een contramemorie, klonk als een juridische verplichting op halve kracht. Zonder overtuiging, zonder argumentatie. Dit was geen verdediging. Dit was overgave.

Insiders fluisteren ons toe dat het dossier omvangrijk was. Geen kwestie van een misverstand of een mislukte werkrelatie, maar een complexe cocktail van personele, bestuurlijke en ambtelijk-administratieve dwalingen. Maar wie echt iets weet, zwijgt. Uit angst voor represailles. Want Sint Maarten is klein. En in kleine samenlevingen reiken de lange armen van gevolgen verder dan je denkt.

En nu? Gaat Plantijn een claim indienen voor gederfde inkomsten? Zijn terugkeer als SG lijkt onwaarschijnlijk, gezien zijn huidige functie bij de premier. Maar een schadevergoeding? Dat zou kunnen. Het zou ook betekenen dat hij verhaal moet halen bij een overheid die beroemd – of berucht – is om het verliezen van rechtszaken én het niet betalen van wat zij verschuldigd is. En stel dat hij wint, hoe voelt zo'n overwinning dan, als je werkt voor een regering die bij aantreden zichzelf als bijna-bankroet bestempelde bij monde van haar premier, dr. Luc Mercelina? Kennelijk is er zelfs geen geld om covid-leningen terug te betalen. Derhalve... met andere woorden: Een kale kip kan je niet plukken.

8 juni 2025

Medische schoolreisjes

Door Jessica Besselink

Wie op Saba woont, kent het wel: het schoolreisje naar Sint Maarten. Niet om Philipsburg of Marigot te bezoeken, maar voor een medische afspraak, een 'medical' zoals het hier heet. Als het serieuzer is, vliegen patiënten naar Bonaire, Curaçao, Aruba of verder naar Colombia. Een kennis bracht onlangs een hele dag dubbelgevouwen door in het ZVK-vliegtuigje dat patiënten oppikt op de BES-eilanden, onderweg naar Aruba. Een tropische tussenstoptour zonder wc. En dat voor een consult bij de orthopeed of gastroentoroloog. Op Sint Maarten word je opgepikt met het bekende busje. Bij aankomst in St. Maarten Medical Centre

(SMMC) krijg je eerst een nummertje. Je bent er direct herkenbaar als patiënt van Saba of Statia: een rugzak, soms een carry-on, sportschoenen en we arriveren als groep. De dame die de nummertjes afgeeft - de wachtkamermanager - vraagt luid: "Statia? Saba?", gevolgd door je specialisatie, alles goed hoorbaar voor de hele wachtkamer. Privacy is hier een luxe of misschien zelfs een grap. Elke deur draagt in grote letters de functie van de kamer. De wachtkamermanager schroomt niet om hardop ongevraagd advies te geven. Toen een dreumes hevig begon te hoesten, riep ze bijvoorbeeld: "Take the child out of the stroller and pat it!", opvoedkundig en medisch advies in één, voor iedereen te horen. Aan het eind van de dag kom je iedereen weer tegen in de rij bij de airport, tussen boodschappentassen en pijnlijke voeten. Men grijpt de kans om inkopen te doen die op Saba niet te krijgen zijn. Pech voor de moeder met de baby, die een hele dag heeft gesjouwd met haar kind in de buikdrager voor een afspraak van tien minuten. Waar ging ze naar de wc? In een vies vliegveldtoilet met kind op de arm? Zorg is hier geen rechte lijn, maar een haperend netwerk. Als de wind verkeerd staat of een specialist ziek is – het zijn ook maar mensen – wordt je afspraak verplaatst. Soms weken later. Voor een simpele diagnose deden we er op Saba meer dan twee jaar over. Niet omdat niemand zijn best deed, maar omdat de psycholoog van MHC door slecht weer niet kon landen, en daarna ontslag nam. Het duurde maanden voordat de opvolger ingewerkt was en het traject weer oppakte. Toen eindelijk de puzzel gelegd was, moest de medicatie weer via Sint Maarten. En zo werd een behandeltraject een logistiek project. Geen uitzondering, maar realiteit. Vijf weken later zaten we weer bij dezelfde arts – de echo die eerder gepland stond, was niet gemaakt. Radiologie weigerde,

ongevoelig voor het feit dat we van een ander eiland kwamen. De specialist hoorde het verhaal en zei het hardop: “Dit is slechte zorg.” Niet omdat iemand zijn werk niet doet – maar omdat het systeem hapert zodra één schakeltje mist. Slechte zorg – omdat een patiënt dagen moet reizen voor een consult van tien minuten en een echo die vijf weken eerder besteld was. Niet verwijtend naar het personeel, maar naar het systeem. Werkgevers op Saba moeten hier continu rekening mee houden: medewerkers zijn soms dagen, of weken, weg vanwege medische afspraken, voor zichzelf of als begeleider. Als schoolleider zag ik hoe leerplichtige kinderen weken wegbleven omdat hun moeder op Sint Maarten op een bevalling wachtte. Waar ik bij mijn vorige werkgever nog schroom had om een uurtje vrij te vragen voor de dokter, moet ik nu collega’s een hele dag vrijroosteren voor een medisch consult. En dan is er de realiteit op Saba zelf. De artsen en verpleegkundigen in de kliniek doen hun uiterste best. Ze glimlachen, zorgen, troosten. Maar in hun ogen zie je de zorg – letterlijk. De organisatie piept en kraakt. De directie van SabaCares is onlangs op de reservebank gezet, zonder toelichting. Voor vragen moet je bij de facilitaire manager zijn of direct bij het bestuur. Het personeel houdt de boel draaiend met inzet en toewijding. Maar vertrouwen in een systeem dat uit balans lijkt, voelt als leunen tegen iets dat elk moment kan bezwijken. Iedereen doet zijn best. Maar zelfs de best bedoelde zorg strandt als de radartjes van het systeem niet op elkaar zijn afgestemd. Zolang medische zorg voelt als een schoolreisje zonder planning, blijft het hopen dat je gezond blijft. Op papier heeft iedereen in het Koninkrijk recht op goede zorg en quality of life. Op Saba raakt dat recht soms zoek tussen verwijzingen, wachttijden en logistiek.

15 juni 2025

Bouwen aan de toekomst

Door Burney el Hage

De bevolking van Bonaire groeide in 2023 en 2024 met respectievelijk 1.043 en 1.419 personen. Dit heeft zich vertaald in een verdere groei in de vraag naar nieuwe woningen van om en nabij 1.000 woningen in twee jaar. Net zoals in het Europese deel van Nederland staat ook de huizenmarkt op Bonaire voor complexe uitdagingen. De bevolkingsgroei, explosieve groei van de (semi)publieke sector, de economische (toeristische) groei en de investeerders spelen allemaal een rol. De overheid heeft de klus om deze groei en de daarmee gepaard gaande tegenstrijdige belangen van alle betrokken partijen, in goede banen te leiden.

Gegeven haar visie op toerisme, namelijk geen massatoerisme maar alternatieve vormen van toerisme, is het strategisch plannen van woongebieden van eminent belang. Vormen van alternatieve toerisme gaan er namelijk veel meer vanuit dat toeristische ontwikkeling in harmonie moet zijn met sociaal culturele ontwikkeling van de bestemming, zijnde ons eiland. Geen hotelgebieden maar kleinschaligere toeristische accommodaties, verspreid over het eiland; een 'blending' van toeristische accommodaties en woonwijken.

Ondertussen blijft de vraag naar woningen op Bonaire toenemen. Echter, het aanbod blijft achter, wat leidt tot stijgende prijzen voor zowel koop- als huurwoningen. De stijgende kosten van woningen hebben een directe invloed op de inwoners van Bonaire. Het tekort aan geschikte woonruimte drukt vooral zwaar op de lokale

bevolking, die moeite heeft om betaalbare huisvesting te vinden; huurwoningen en koopwoningen zijn te duur.

Het probleem op de huizenmarkt wordt verergerd door de concurrentie van buitenlandse investeerders (pensionado's of kapitaalkrachtige immigranten), die vaak bereid zijn meer te betalen voor onroerend goed, wat de prijzen verder opdrijft. Ook het aanbod van sociale huurwoningen blijft achter, waardoor lage- en middeninkomensgroepen nog meer worden benadeeld. Voor jongeren die op het eiland willen blijven wonen en werken, of jongeren die naar Bonaire willen repatriëren, wordt het steeds moeilijker een betaalbare plek te vinden om te wonen, wat kan leiden tot een uitstroom van jong talent of het niet terugkeren van jong talent.

Bonaire heeft verder ook structureel te maken met uitdagingen in de bouwsector. De beschikbaarheid van bouwmaterialen is beperkt en de aanvoer (import) is kostbaar, wat leidt tot hogere kosten en vertragingen in de oplevering van nieuwe woningen. Een bijkomende beperkende factor is het feit dat het afhandelen van bouwvergunningaanvragen stroperig lang duurt. De woningmarkt op Bonaire staat op een kruispunt van meerdere wegen: het is een uitdaging om aan de groeiende vraag te voldoen en tegelijkertijd het unieke karakter van het eiland enigszins behouden. Het is aan ons de bouw niet alleen kwantitatief te stimuleren, maar ook strategisch te reguleren en te beheersen. Maar het is ook een kans om een toekomst te bouwen waarin iedereen toegang heeft tot een betaalbare en geschikte woning. Het optimaliseren van 'quality of life' voor alle bewoners, het natuur- en cultuurbehoud staan voorop. En, het toerisme moet op een harmonieuze wijze integreren in deze ontwikkeling. Bovenal is het aanpakken van de uitdagingen op de huizenmarkt op Bonaire een kwestie van samenwerking

tussen de overheid, projectontwikkelaars, de bouwsector en de lokale gemeenschap. Maar, de regie moet bij de overheid blijven, als diener en bewaker van het algemeen belang. Alleen door gezamenlijke inspanningen kan er een oplossing worden gevonden die rekening houdt met zowel de economische als sociale behoeften. Wij moeten de bouw aan onze toekomst zelf in handen houden en dat vooral door durf te hebben en daadwerkelijke proactieve acties te ondernemen. Voor angst en niet verder willen bouwen is geen ruimte. Immers de bevolkingsgroei en de daarmee samenhangende toename van het aantal woningen zijn niet meer tegen te houden.

Gericht bouwen aan een toekomst is het antwoord, maar wel met de nadruk op het woord 'gericht', dus met een goed doordacht toekomstbestendig plan. Dit plan ontbreekt vooralsnog en de gevolgen zijn al merkbaar en zichtbaar: de verkeersopstoppingen en de 'overbebouwing' van bestaande woongebieden, om twee te noemen.

De 'overbebouwing' van bestaande woongebieden en verkeersopstoppingen los je niet op door nieuwe aanvragen voor bouwvergunningen op het gehele eiland tegen te houden. Het wordt ook niet opgelost door toeristische accommodaties in woongebieden keihard te verbieden. Te meer omdat dit laatste niet in lijn is met het beleid om alternatieve vormen van toerisme - in plaats van massa toerisme - na te streven en het blokkeert lokalen om ook als kleine ondernemer deel te nemen aan de toeristische industrie. Het lijken meer krampachtige reacties die niet bijdragen aan het 'sturen' van de - niet tegen te houden - ontwikkeling. Sturen in een richting waarbij het toerisme geleidelijk aan kan groeien, de inwoners ook een graantje mee kunnen pikken zonder dat er in bepaalde gebieden 'overbebouwd' wordt en de rest van het eiland leeg staat.

De oplossing is met lef gebalanceerde keuzes te maken en deze voortvarend uit te voeren. Bonaire kan groeien en een eigen uniek karakter en identiteit ontwikkelen, maar dan moeten we, gelet op de bevolkingsgroei, wel zonder uitstel het bouwen faciliteren en aansturen. Laten we het bouwen aan onze toekomst vooral in eigen hand houden.

20 juli 2025

Een delicaat onderwerp

Door Raquel Weisz

Vandaag gaat het over een delicaat en zeer triest onderwerp en de zorgelijke ontwikkelingen in onze samenleving. We lezen het op de sociale mediaplatforms en helaas in sommige nieuwsmedia. En dat zijn de gevallen die in het openbaar plaatsvinden.

Afgelopen week is er weer iemand van de Julianabrug gesprongen. Een sprong die een maximale garantie geeft, dat je het niet overleeft. Helaas is deze sprong, een sprong van alle tijden. Met het verschil dat sociale media ondertussen hun intrede hebben gedaan en we ook via whatsapp continue met de buitenwereld in verbinding staan. Zo'n anderhalve maand geleden is er ook iemand van deze brug gesprongen. Een automobilist die het zag gebeuren, heeft het gore lef gehad om deze actie te filmen en via whatsapp te delen. Binnen de kortste keren ging deze video heel Curaçao rond. Ik wist niet wat het was, maakte de video open en was in shock. De tranen sprongen in m'n ogen.

Net voor de fatale sprong was het filmpje afgelopen. Dit tekent wel de tijd waarin wij leven. Ook hier op Curaçao. Het viraal gaan, de likes en de shares zijn belangrijker dan wat er in het echte leven gebeurt. Het heeft ons gedrag zo erg beïnvloed, dat wij iemand filmen die van de brug wil springen, in plaats van empathie te tonen en voor zover als mogelijk op dat moment het tij proberen te keren.

Zo'n tien jaar geleden was dit iets wat niet voor mogelijk werd gehouden op Curaçao. Er staat mij nog een moment bij, dat er ook iemand wilde springen. Dit werd voorkomen door een automobilist, die uit zijn auto is gesprongen en het leven van de man heeft gered. Deze man is vandaag de dag nog steeds in leven. Het feit dat er nieuwsmedia zijn die vaker over zelfdoding berichten is ronduit schofterig. De code, dat er over zelfdoding niet wordt bericht in de media uit respect voor de nabestaanden en om copy-cat gedrag te voorkomen, wordt hier regelmatig geschonden. Ze hebben er lak aan. Het is de schaamteloosheid voorbij. Het aantal zelfdodingen lijkt toe te nemen. Niet alleen volwassenen, maar ook jongeren en jongvolwassenen, beroven zichzelf hier tegenwoordig van het leven. De brug is een *'high profile'* manier om een einde aan het leven te maken. Het wordt altijd wel door iemand gezien. Maar het aantal zelfdodingen dat niet in het nieuws komt, zoals ophanging en andere verdrietige manieren, komen ook met regelmaat voor op ons eiland.

Er is op Curaçao nog steeds een taboesfeer over zelfdoding. En dan met name over de oorzaken, zoals een zware depressie, bijvoorbeeld door pestgedrag of de sociaaleconomische situatie. Of niet met emoties om kunnen gaan na een verbroken relatie.

Velen weten of realiseren zich niet dat depressie een ziekte is. Een internationaal erkende medische aandoening. En dat baart zorgen. Om dit taboe te

doorbreken en de bewustwording te vergroten, is het essentieel dat de overheid bewustwordingscampagnes gaat opzetten. De bevolking moet leren en begrijpen dat het niet iets is om je voor te schamen op het moment dat je een depressie hebt, je er zelf niet meer uitkomt en steeds verder wegzakt in een negatieve vicieuze cirkel. Maar ook moeten de wegen bekend zijn, die iemand moet bewandelen om hulp te zoeken en ontvangen.

Heb je suïcidale gedachten? Neem dan zo spoedig mogelijk contact op met je huisarts. Je huisarts zal je doorverwijzen naar de instantie en/of specialist die het best aansluit bij jouw specifieke situatie. Laat niemand jou vertellen dat je gek bent, dat je je moet schamen voor jouw gevoelens of dat je het zelf kan én moet oplossen. Niemand staat in jouw schoenen en kan over je oordelen. Er is daar buiten hulp en begeleiding. Zet alsjeblieft zelf deze eerste stap.

---

27 juli 2025

Party island

Door Elaine Marchena

Het *Carnival Committee* van dit jaar, een groep dynamische dertigers en veertigers, wilde de 61e editie van het jaarlijkse festijn naar een ander niveau tillen en Statia in de regio neerzetten als een eiland waar je goed carnaval kunt vieren. Zelf ben ik nooit zo'n liefhebber geweest, maar de professionele aanpak van de publiciteit, met kleurige posters en aanstekelijke filmpjes en de informatieve Facebookpagina *Statia*

Carnival, deed zijn werk om ook mensen als ik over de streep te halen.

In de aanloop naar de festiviteiten was er een extra vergadering van de Eilandsraad ingelast waarin onder meer werd besloten om tijdens de festiviteiten langs de hele carnavalsroute en op de centrale plek van de viering camera's te plaatsen. Daarnaast zijn er preventief 12 extra politieagenten uit Bonaire naar het eiland gehaald om samen met het lokale korps te zorgen voor voldoende blauw op straat en bij de diverse feestlocaties. Op het moment van schrijven (voorlaatste avond, tijdens de eerste *road march*) had zich, volgens de politie, nog geen noemenswaardig incident voorgedaan. Of dit kwam door de preventieve werking van deze maatregelen of omdat iedereen het gewoon te druk had met feesten: wie zal het zeggen?

De viering op Statia duurt traditioneel een dag of tien en bestaat, zoals op de meeste Caribische eilanden met een carnavalstraditie, uit een vaste combinatie van activiteiten. Het begint met een openingsoptocht naar het *Carnival village* waar de officiële aftrap is. Dit jaar met een heuse *steel drum*groep, onder leiding van de professionele *pan player* Carlon Lyons uit Trinidad, die als muziekdocent steeds meer mensen enthousiast krijgt om dit instrument te leren bespelen.

Ook dit keer weer was de *village* de hele dag door geopend met een kleine 20 *booths* waar je versnaperingen kon kopen. Bij de bingo, aan het eind van de middag, probeerden carnavalgangers het entreegeld voor de – soms pittig geprijsde avondprogramma's – terug te verdienen. Sommige geluksvogels hebben zo gratis carnaval gevierd. De avondactiviteiten, voornamelijk muziekoptredens, waren de grote publiekstrekkingen. De show van de soca-legende Kes the Band uit Trinidad trok een recordaantal van ruim 800 man (op een inwoneraantal van ruim 3.000). Met een gevarieerde mix van bands

en dj's uit onder meer Jamaica, Haïti, Dominica, Trinidad, Saint Kitts, Nevis, Anguilla, de Dominicaanse Republiek, Saba, Sint Maarten en Statia, kwam dit jaar iedereen wel aan zijn trekken. Zo trok de bachata-koning Marino Castellano uit de Dominicaanse Republiek opvallend veel 'latinos'. Iedere avond weer werd er lekker geswingd, waarbij dames in pikante outfitjes hun al dan niet natuurlijke rondingen lekker aan het schudden brachten. Voor de *kids* was er de 'Fusion Fest Youth Night', met een mix van onder meer dans en zang, modeshows en toneelstukjes door kinderen.

De focus van het programma was deels ook het creëren van een podium voor lokaal talent. "Niet alleen de beroemde artiesten uit de regio als VIPs behandelen, maar ook onze eigen bands", zoals voorzitter Sjahairah Fleming van het organiserende comité het verwoordde. De betreffende vijf formaties stonden tijdens de 'international events' allemaal wel een keer of wat op het podium en vormden het middelpunt van de 'rep your band' waar je zelfs alleen naar binnen kon, gekleed in een T-shirt van je favoriete groep. De band met de grootste aanhang was de winnaar.

Met een goede sfeer, veel tevreden mensen, een behoorlijke opkomst voor de meeste evenementen en volgens de Immigratiedienst opvallend veel bezoekers van buiten, kan Statia terugkijken op een geslaagd carnavalsfeest. "Valt er voor de commissie nog iets te wensen?" vroeg ik aan Sjahairah. Het antwoord: "Ja, zorgen dat het volgend jaar *nog* beter wordt!" En dat wil ik zowaar ook graag meemaken.

Is klimaatverandering nog een ding?

Door Terrance Rey

Deze week publiceerde ik weer eens een artikel over klimaatverandering en het eerste wat in me opkwam was de vraag: *Is klimaatverandering eigenlijk nog wel een ding?* Behalve onze oud-gouverneur drs. Eugene B. Holiday, haaienfluisteraar Tadzio Bervoets en een handvol milieuactivisten op Sint Maarten, lijkt niemand zich er druk om te maken. Zeker onze politici en overheidsfunctionarissen niet.

Je wordt vanzelf cynisch over klimaatverandering als de wereld het behandelt als een grap. Ik kwam onlangs op sociale media een klassiek fragment tegen uit de Britse serie *Yes, Prime Minister* waarin Sir Humphrey op briljante wijze klimaatbeleid fileert met ambtelijke spitsvondigheid. Hilarisch, absoluut. Maar achter die humor schuilt een ongemakkelijke waarheid: politieke passiviteit is net zo hardnekkig als de stijgende wereldtemperatuur.

De wrange ironie is dat terwijl politici kontdraaien en cabaretiers grappen maken, de natuur zich niets aantrekt van ons scepticisme. Hier in het Caribisch gebied, aan de vooravond van alweer een nieuw orkaanseizoen, is klimaatverandering geen debat in een denktank of sketch op televisie. Het is een existentiële dreiging.

Sint Maarten heeft geen overheidsnota nodig om te merken dat de zeespiegel stijgt. Onze stranden verdwijnen korrel voor korrel. En zonder koraalriffen

zijn er geen papegaaivissen die nieuw zand uitpoepen om onze stranden in stand te houden. Als stormvloed de kustwegen wegspoelen en het zeewater zich stilletjes een weg baant naar onze woonkamers, dan is dat geen mop - dat is wetenschap. Live, in kleur en weg is Philipsburg. Dus ja, klimaatverandering is nog steeds een ding. Misschien niet zo trending als de laatste Trump-uitspatting, roddels over beroemdheden of het nieuwste GEBE-drama, maar het is wel de sluimerende crisis die onze toekomst bepaalt. En als onze leiders blijven doen alsof het allemaal wel meevalt of het gemakshalve negeren, dan worden wij zelf de clou van de wrangste grap uit de geschiedenis. We raken niet de redenen kwijt om klimaatverandering serieus te nemen. We raken de tijd kwijt.

10 augustus 2025

Ayo Saba!

Door Jessica Besselink

Het was een eer om er te hebben gewoond. Twee en een half jaar lang mocht ik Saba mijn thuis noemen. Saba heeft me verrast, verrijkt en verwonderd. Op slechts 13 km² vind je zeven ecosystemen en een diverse populatie van 2.000 inwoners. Vorige maand keerde ik terug naar mijn geboorte-eiland Aruba, met liefde terugkijkend op deze bijzondere tijd. Het leven op Saba voelt alsof je in een filmdecor leeft: de groene bergen, de meanderende weg, de dramatische hellingen en dieptes, de langzaam optrekkende mist, de witte

huisjes. Een adembenemend landschap dat elke dag opnieuw betovert.

Saba zal door zijn unieke geografische kenmerken nooit een 'Caribisch waddeneiland' zijn – een term die ik op mijn kantoor hoorde en bijna van mijn stoel deed vallen. Niet alleen omdat het zo'n absurde uitdrukking is, maar juist omdat ze de realiteit akelig raakt. Op Bonaire zie je wat er gebeurt als de lokale bevolking over de voeten wordt gelopen: taal, ruimte, topposities en identiteit raken steeds verder onder druk. De ontoegankelijkheid van Saba en het ontbreken van witte stranden zijn juist een voordeel in deze context. Wat ik niet zal missen, onthult juist de spanning tussen een complex systeem en een klein, kwetsbaar eiland. Wat betekent dat als je de lasten van het systeem wel voelt, maar de lusten vaak niet? Het resultaat is structurele ongelijkheid binnen het Koninkrijk. Neem iets ogenschijnlijk simpels als pinnen. Er zijn pinautomaten van twee verschillende banken op het eiland. Voor cash ben je dus afhankelijk van deze twee automaten. De realiteit is dat je meer kans maakt om geld te krijgen uit een slotmachine in een willekeurig casino dan van de pinautomaat in The Bottom. Die is vaker stuk dan dat 'ie het doet. Als je pech hebt, slikt hij je pinpas in, en duurt het weken voordat de nieuwe pinpas uit Bonaire aankomt. Online banking is een grap als je internationale fees moet betalen om geld te sturen tussen die twee lokale banken. Structureel niet kunnen pinnen, raakt je waardigheid, vooral als je op de pof moet kopen. Maar saamhorigheid wint: iedereen heeft er last van, dus we accommoderen elkaar. Zullen de beloofde Nederlandse automaten ook daadwerkelijk komen? De toekomst zal het uitwijzen.

En dan het onderwijs. Beide scholen zijn als onvoldoende beoordeeld. De organisatie kende ernstige structurele problemen: gebrek aan toezicht, financiële transparantie en sturing. Daarbij voelen

de scholen op de BES-eilanden de gevolgen van een arbeidsmarkt die anders is dan in Nederland. De cao's zijn niet gelijkwaardig, vakbondsonderhandelingen niet aanwezig. Dat raakt het onderwijs. Het zijn niet de toegewijde mensen voor de klas, die keihard werken en vaak meerdere petten dragen, maar het systeem dat tekortschiet. Deze verschillen maken het moeilijk om onderwijs op gelijke voet te brengen en bevestigen het gevoel van ongelijkheid binnen het Koninkrijk. Op een klein eiland is er geen keuzevrijheid – niet voor ouders, en niet voor de inspectie. Er wordt intussen met inzet door bestuur en teams gewerkt aan het herstel van de basis na structurele tekortkomingen.

Sinds 1987 is Engels op Saba de instructietaal, een vooruitstrevende keuze van de eilandsraad die het belang van de lokale taal onderstreept. De meeste leerlingen spreken Sabaans Engels als moedertaal, een waardevolle, unieke variant die hun culturele identiteit weerspiegelt. Ze doen examens via het Caribische CXC-systeem, dat aansluit bij hun moedertaal en de regionale context. Toch wordt tegelijkertijd de Nederlandse taal-eis op B2/B1-niveau opgelegd, een norm die niet past bij hun situatie en duidelijk maakt hoe het onderwijssysteem onvoldoende aansluit bij hun behoeften. Daarnaast is er geen passend examen beschikbaar voor jongeren die Nederlands als vreemde taal leren; zij moeten een Vlaams volwassenexamen afleggen, dat is bedoeld voor volwassen leerders van het Nederlands.

De ongelijkheid zit 'm erin dat alleen leerlingen met een Nederlandse ouder of die langer in Nederland gewoond hebben, reële kans maken de B2-eis te halen. Gewone Sabaanse kinderen, die slechts vier uur per week Nederlandse les krijgen op de middelbare school, zullen dit vrijwel zeker niet redden – nieuwkomers al helemaal niet. Dit creëert een situatie waarin niet talent of inzet, maar achtergrond en leefomstandigheden

bepalen wie voor een diploma slaagt. Dat is geen gelijke kansen, maar structurele ongelijkheid. Na het zomerreces volgt een rondetafelgesprek over de instructietaal op de Caribische eilanden, waarnaar met angst en beven wordt uitgekeken vanaf de eilanden: Waar gaat het moederland nu weer mee komen? Saba is geen gemakkelijke plek. Wat ik meeneem is meer dan herinneringen. Het is de overtuiging dat gelijke rechten, fatsoenlijke voorzieningen en passend onderwijs geen luxe mogen zijn, maar een basis. Voor elk kind. Op elk eiland. Binnen één Koninkrijk. Want autonomie begint bij erkenning. En erkenning begint bij luisteren.

17 augustus 2025

De naam is Haas...

Door Burney el Hage

Een regering is verantwoordelijk voor het besturen van het land. De regering stelt wetten op, beheert de publieke diensten en beschermt de burgers. De personen die de regering vormen behoren het land en de burgers te dienen. Dit impliceert ook dat de regering maatschappelijke meerwaarde dient te creëren voor de burgers en de samenleving als geheel, de zogeheten publieke waarde. De aandacht van de publieke waarde stijgt naarmate het vertrouwen in de overheid daalt. Maar eigenlijk zou de publieke meerwaarde een continue graadmeter moeten zijn bij het evalueren van overheidshandelen. En wel het overheidshandelen in brede zin, want er zal ook gekeken moeten worden

naar de verzelfstandigde entiteiten die overheidstaken uitvoeren.

De bekendste is de zogeheten 'overheids-nv'. Met die aanduiding wordt gerefereerd aan een naamloze vennootschap waarvan de aandelen in handen zijn van de overheid. De figuur overheids-nv komt als zodanig niet in het wetboek voor. Het is in feite een reguliere naamloze vennootschap. De naamloze vennootschap is een bepaalde privaatrechtelijke rechtspersoon die in het wetboek opgenomen is. Bij de naamloze vennootschap is het kapitaal verdeeld in aandelen die vrij overdraagbaar zijn en de bestuurders zijn in principe niet persoonlijk aansprakelijk voor de schulden van de onderneming.

Op enig moment hebben overheden, zo ook die van Bonaire, bedacht dat dit een ideale rechtsvorm is om bepaalde taken van algemeen belang in onder te brengen. De vraag blijft of er bij de afwegingen om taken te verzelfstandigen, sec is gekeken naar de taken of dat ook rekening is gehouden met het creëren van publieke waarde bij het uitvoeren van deze taken. Het lijkt erop dat dat er telkens verondersteld is dat deze nv's het creëren van publieke waarde zouden nastreven, maar dat dit niet expliciet is vastgelegd en uitgewerkt. In de praktijk, althans hier op Bonaire, lijkt het algemeen te zijn aanvaard dat deze overheids-nv's een eigen koers hebben mogen gaan varen. Een koers waarbij het vennootschappelijk belang primair is en er onvoldoende rekening wordt gehouden met de – ongeschreven - verplichting om publieke waarde te creëren. En dat terwijl het gaat om het uitvoeren van taken met geld van de overheid, met publieke middelen. Dit maakt dat deze entiteiten verantwoording en rekenschap dienen te geven over de wijze waarop de entiteit gedreven wordt en, naar mijn mening, ook in hoeverre er gestuurd wordt op het creëren van publieke waarde.

Natuurlijk moet rekening gehouden worden met de schaalgrootte (economies of scale) en is het lastig publieke waarde te vertalen naar concrete en meetbare componenten. Maar we kunnen simpelweg beginnen met het stellen van de vraag of de diensten en of producten van deze entiteiten voldoen aan kwaliteitsverwachtingen (of standaarden) en de vraag of de prijs redelijk/verantwoord is? Wordt de bedrijfsvoering onafhankelijk gecontroleerd en geanalyseerd op doelmatigheid? Is er toezicht hierop? Gedacht kan worden aan de prijs van water, stroom en telecommunicatie, inclusief de dienstverlening van de leveranciers van deze producten en diensten. Voor wat betreft WEB N.V. is er een begin gemaakt en buigt tenminste de Autoriteit Consument & Markt zich over het prijsvraagstuk. Overigens niet over de betaalbaarheid van de prijzen, want dat is een apart verhaal.

Daarnaast is het de vraag of de overheid scherp voor ogen heeft welke rollen en verantwoordelijkheden zij jegens haar overheids-nv's heeft. Vaak worstelt de overheid met de wijze waarop zij haar rol het beste dient te vervullen, vooral als zij geconfronteerd wordt met een bestuur dat zich richt op het realiseren van positieve financiële resultaten en weinig oog heeft voor het creëren van publieke waarde. En, specifiek voor Bonaire geldt dat er geen gevalideerde of door de eilandsraad goedgekeurde procedure is voor het scheiden van de rol van het Bestuurscollege ten aanzien het te dienen algemeen belang van de nv's enerzijds, en anderzijds het Bestuurscollege als vertegenwoordiger van de aandeelhouder van de nv's.

Telkens zijn er signalen dat er bij de verzelfstandiging niet goed is nagedacht over de sturingskaders, het verdienmodel en onderlinge gedragsregels die nodig zijn voor een zakelijke en productieve relatie in het belang van de te dienen publieke waarde. Dit terwijl

die overheid er zelf ooit, bewust, voor heeft gekozen om deze vorm te kiezen voor het realiseren van een of meer van taken. Ergens heeft men steken laten vallen. Of is het simpelweg voortschrijdend inzicht? Hoe dan ook, dit neemt niet weg dat het noodzakelijk blijft dat de aandeelhouder periodiek de doelmatigheid van de uitbesteding evalueert met medeneming van de vraag of er publieke waarde wordt gecreëerd voor de burger en de Bonairiaanse gemeenschap. Is het belang van de burger en de samenleving optimaal gediend met de gekozen constructie? Ook hier is de vraag of er een politicus/bestuurder durf en daadkracht heeft om het onderwerp rationeel en constructief te benaderen. In de praktijk is de focus op het opereren van deze entiteiten binnen de kaders van de wet, de statuten, het vigerende beleid en de governance code. Het plaatje lijkt compleet, op papier althans. Toch spelen andere - vaak onzichtbare en zelfs politieke - belangen en beïnvloeding ook een rol. Deze lopen door alle processen heen, zijn niet tastbaar, maar beïnvloeden wel de dynamiek en uiteindelijk het resultaat van de entiteiten. Positief is te noemen dat de meeste overheids-nv's de betere arbeidsvoorwaarden aan hun medewerkers bieden. Iedereen blij. Maar bieden deze nv's de meest haalbare maatschappelijke meerwaarde voor de burgers en de samenleving? Wat is het weerstandsvermogen van deze nv's in gevallen van calamiteiten (in de ruimste zin des woords) en of toerekenbaar handelen met als gevolg aansprakelijkheid? Als deze vragen gesteld worden, geeft niemand thuis. Of beter gezegd, dan is de naam Haas.

Vrienden of vijanden

Door Raquel Weisz

Moreel en ethisch leiderschap is ver te zoeken in de politiek. Mensen worden met regelmaat belachelijk gemaakt, persoonlijk aangevallen en met een fileermes in flinterdunne reepjes gesneden.

Eén van de meest recente voorbeelden is van onze minister van Financiën, die dr. Maria Liberia-Peters, een politiek icoon en minister van Staat, schoffeerde op een manier waar de honden geen brood van lusten. Overduidelijk - en terecht - door zijn partij op het matje geroepen, ging de minister door het stof om zijn excuses te maken. Het was niet de eerste keer dat hij iemand schoffeerde, maar altijd zonder enige excuses. Echter, nu ontkwam hij er niet aan, want de backlash was te groot.

Overigens is hij niet de enige persoon in de politiek, die dit gedrag met regelmaat vertoont. Gelukkig zien wij ook politici, die zich wel bewust zijn van hun voorbeeldfunctie en zich, ondanks kritiek, niet op deze wijze uitlaten over mede-politici of medeburgers. Afgelopen week mocht ik spreken over leiderschap en persoonlijk leiderschap voor een groep medewerkers in het onderwijs. Het ging onder andere om belangrijke kenmerken als reflectievermogen/zelfreflectie, het voorbeeld geven - *lead by example* - en het bijbehorende gedrag. Uiteraard ook voor mensen in het onderwijs van groot belang, omdat zij voor een belangrijk deel bijdragen aan de vorming van de leerlingen; de toekomst van Curaçao. Maar wat is dat waard, als wij als voorbeeld een

continue polarisering in onze samenleving zien, met een aantal van onze politici op de eerste rij? En dat zonder enige vorm van zelfreflectie. Zelfreflectie hoe situaties beter of anders aan te pakken. Het is zonde, want resultaten zijn uiteraard belangrijk, maar vervolgens worden die eigenhandig in de schaduw geplaatst door dit gedrag. Daarnaast ondermijnt het de democratische principes en schaadt het nog meer het vertrouwen in de politiek.

In leiderschap én in de politiek moet het ook gaan om moraal en ethiek. En die morele en ethische waarden zijn ver te zoeken in situaties, waarin mensen door het slijk worden gehaald. Alleen omdat zij het niet eens zijn met een politiek standpunt. Respectloos. Vervolgens wordt er daarna dan ook nog beweerd dat ‘het wel zo moet zijn dat je aanhanger bent van één van de oppositiepartijen’. Dit is je reinste kolder natuurlijk. Want ook als politiek aanhanger kan én mag je het oneens zijn over uitlatingen van mensen in jouw eigen partij, of over hoe er met elkaar wordt omgegaan. Sterker nog, wij dienen al onze politici, óók van onze eigen partij, altijd scherp te houden. Want de dag dat we dit niet meer doen, worden wij onderdeel van het probleem en niet meer van de oplossing.

Er wordt regelmatig lacherig over gedaan, maar deze manier van met elkaar omgaan wordt steeds meer een regel, in plaats van een uitzondering. Met een zeer negatieve impact. Ik hoop dan ook dat een aantal principes van leiderschap zoals zelfreflectie, lead by example en het bijbehorende gedrag, ook in de politiek, vanaf nu de boventoon gaat voeren. Dat de morele en ethische waarden hoog in het vaandel worden geplaatst. Want op de manier hoe het nu gaat hebben wij op Curaçao met zulke vrienden geen vijanden nodig.

7 september 2025

Een brug te ver

Door Terrance Rey

Op Sint Maarten is men wel wat gewend, maar deze week viel men toch echt van de ene verbazing in de andere. Een brief van de CEO van Princess Juliana International Airport (PJIAE) zorgde voor een storm die zelfs de passaatwind naar de achtergrond verdreef. In die brief werd doodleuk medegedeeld dat Franse Saint Martiners voortaan geen toegangspassen meer zouden krijgen om op de luchthaven te werken, tenzij ze netjes een werk- en verblijfsvergunning van de Nederlandse kant konden overleggen.

Een ogenschijnlijk formeel besluit, maar in de praktijk een dolksteek in de geest van het Verdrag van Concordia. Wat eeuwenlang gold als vrij verkeer van personen over een denkbeeldige grens, werd nu met één brief verraden. Men sprak al gauw van het “Verraad van Concordia”. Natuurlijk duurde het niet lang of de vinger werd naar de minister van VSA gewezen. Minister Richniel Brug zou de drijvende kracht zijn achter dit beleid. En jawel, het grapje liet niet lang op zich wachten: *“Het vliegveld heeft VSA onder de Brug gegooid.”* Niet onder de bus, zoals gebruikelijk, maar onder de brug. Flauw, maar tegelijk wel pijnlijk raak. De minister zelf kwam vervolgens over de brug met een ellenlange uitleg op de radio. Alsof praten alleen de storm zou doen liggen. Maar wie goed luisterde, hoorde vooral dat de coalitiepartners in het kabinet het nieuws ook pas via WhatsApp hadden vernomen. Daar moest dus een brug gelegd worden – en wel dringend – tussen de Raad van Ministers en de rest van de coalitie.

Want wanneer ministers langs elkaar heen regeren, werkt men niet samen, maar in silo's. En silo's zijn er om graan in te bewaren, niet om beleid te maken. Ook dat woord silo's kwam hard aan. Maar zoals de Tsjechisch-Nederlandse dichteres en vertaalster Jana Beranová ooit schreef: "Wie een brug legt; naar een ander; kan altijd heen; en terug."

Ondertussen is de situatie zo geëscaleerd dat de brug zelfs is opgehaald. We kunnen niet meer terug naar de oude nonchalance waarbij Franse werknemers ongemerkt de motor van onze toeristische economie draaiende hielden. Er moet nu serieus werk gemaakt worden van afspraken met de Franse kant: hoe zorgen we ervoor dat wie werkt aan de Nederlandse kant niet tegelijk Franse uitkeringen incasseert? En vice versa: mensen van de kant van de Grote Baai moeten ook vrij kunnen werken op de noordelijke kant.

En toch, laten we eerlijk zijn: de droom van volledige eenheid van beide kanten, onder een Unity Flag die fier boven een verenigd Sint Maarten/Saint Martin wappert, lijkt telkens weer een illusie te zijn. Iedere keer als er een kans is om dichter tot elkaar te komen, weet onze eigen overheid het te verprutsen. Eerst werden containers op de grens gezet, na orkaan Irma én tijdens de pandemie. Nu dit debacle op de luchthaven. De geest van het Verdrag van Concordia is echt met de zuidelijke stormwind van september 2017 weggewaaid.

Doch, we zijn één eiland, één volk, één cultuur – dat is de realiteit. Maar zolang onze bestuurders blijven kibbelen, elkaar onder de bus gooien en geen brug weten te slaan tussen beleid en praktijk, blijft die mooie droom van ware eenheid ... een brug te ver.

21 september 2025

De prijs van het paradijs

Door Jessica Besselink

Deze maand staat op Aruba in het teken van toerisme. Onlangs werd Wereld Toerisme Dag gevierd met als thema duurzaamheid. Voor de bewoners is het echter iedere dag Wereld Toerisme Dag, en dat voelt lang niet altijd feestelijk. Het lijkt soms alsof de hele wereld hier is, terwijl wij gewoon onze kinderen naar school willen brengen en boodschappen willen doen.

Terugkomen na een periode in het buitenland maakt dat je het eiland met frisse ogen ziet. Wat voorheen normaal leek, springt nu in het oog: het is vol. Vol met mensen, vol met gebouwen, vol met auto's. Om de doorstroming van het verkeer te verbeteren, werden alle stoplichten ingeruild voor rotondes, maar nu staan we massaal in de file om überhaupt de rotonde op te mogen. De rotondes voelen als eindeloze karavanen, de stranden zijn tjokvol en een normaal geprijsd huurhuis vinden is praktisch onmogelijk.

Waar het bevolkingsregister Censo normaal een toonbeeld van efficiëntie is, hapert het nu ook: een herinschrijving kost weken, terwijl het papiertje van vijf florin de sleutel is tot allerlei basisvoorzieningen. De uitleg is simpel: de bevolking groeit te hard. Maar de bureaucratie... dat is een verhaal voor een andere column.

En de huizen? Die zijn er, maar niet voor de gewone Arubaan. Steeds vaker worden ze verhuurd aan toeristen, omdat dat veel lucratiever is dan een langetermijncontract met een local. Huizen in woonbuurten worden aangeboden in dollars,

betaalbare gezinswoningen bestaan niet meer. Wat Amsterdam meemaakt met Airbnb en massatoerisme, bewoners die uit hun stad worden geduwd, ervaren wij hier ook. Alleen hebben wij geen binnenland om naartoe te vluchten.

Toerisme is onze bread and butter, maar de keerzijde is overal zichtbaar. Wie een huis heeft langs de route van de ATV's wordt dagelijks meerdere keren bedolven onder stof en lawaai. Bezoekers die werkelijk van Aruba houden, keren zich teleurgesteld af. Net als Barcelona, Amsterdam en Venetië zijn we het punt voorbij dat toerisme beheersbaar is. Overtoerisme is geen dreiging meer: het is realiteit.

In de toerismesector bestaat een term voor wat we meemaken: carrying capacity, de maximale draagkracht van een bestemming. Die grens is op Aruba al decennia geleden overschreden. Het laagseizoen bestaat niet meer: de drukte is permanent, zichtbaar in files, afvalbergen, volle stranden en een onbereikbare woningmarkt. De stemmen die waarschuwen dat we de gans met het gouden ei dreigen te doden, werden genegeerd. De onherroepelijke schade is al geleden, maar nu is 'sustainability' opeens het modewoord. Alleen: dat punt zijn we allang gepasseerd. We zijn een klein Caribisch eiland, een SIDS-Small Island Developing State, kwetsbaar en begrensd. Waar grotere landen nog speelruimte hebben, lopen wij vast bij elke extra huurauto en elke nieuwe quad.

Dat maakt de situatie dubbel. Sinds de Status Aparte in 1986 is toerisme onze voornaamste bron van inkomen. Onze economie is er volledig afhankelijk van; en dat succes heeft ons veel gebracht. Maar precies daardoor zitten we nu in een spagaat: we kunnen niet zonder, maar we kunnen het ook nauwelijks meer aan.

En toch blijven we praten over balans en duurzaamheid. Maar wat betekent dat eigenlijk, hier? Het doet denken aan het sprookje van de kleren

van de keizer. Iedereen ziet dat de keizer naakt is: de wegen slibben dicht, de afvalberg groeit, het rioleringsstelsel loopt over en de leefbaarheid neemt af. De natuur betaalt een hoge prijs. Shoco's zijn hun holen kwijtgeraakt door bouwprojecten. Schildpadden worden verstoord door toeristen die ze willen aaien en horizonvervuiling, terwijl mangroven - de kraamkamers van de oceaan - bedreigd worden om nog luxere segmenten aan te kunnen boren. Maar zolang toerisme ons belangrijkste verdienmodel is, doen we alsof alles nog in orde is.

Decennialang hebben we succes gemeten in aantallen: meer hotelkamers, meer cruises, meer bezoekers. Maar wie alleen stuurt op kwantiteit, ziet kwaliteit stilletjes aan verdwijnen. Toerisme is onze levensader. Zijn we nog op tijd om van koers te veranderen, of is het point of no return al gepasseerd? De uitdaging is nu grip te krijgen en onze authenticiteit te herstellen, in een economie die decennialang vooral mikte op méér in plaats van beter. Zonder moedige keuzes eindigen we zoals de keizer: trots paraderend, maar alles kwijt. Zelfs de leefbaarheid van ons eiland.

28 september 2025

Perceptie is de dagelijkse realiteit

Door Burney Elhage

Over de hele wereld worden feiten overschaduwd door aannames, emoties en onderbuikgevoelens. Dit is niet

iets van deze tijd. Zelfs in de geschiedenisboeken zijn ze terug te vinden: stellingen die als feiten worden gepresenteerd maar – wegens gebrek aan bewijs - eigenlijk simpelweg aannames of veronderstellingen zijn, gebaseerd op emoties of onderbuikgevoel. De komst van social media heeft er een nieuwe dimensie aan toegevoegd.

Elk individu heeft nu toegang tot een of meerdere platforms om meningen en emoties te delen als zijnde de waarheid. Hoe vaak betreft het niet - uit angst geboren - onderbuikgevoelens, percepties of algemene conclusies gebaseerd op een incident. Deze uitingen beïnvloeden vervolgens in meer of mindere mate de publieke opinie. De onafhankelijk vastgestelde en onderbouwde feiten doen er niet toe. Kritisch nadenken lijkt er ook niet meer toe te doen. Het eigen gelijk en de eigen perceptie zijn dan al snel feit geworden, de nieuwe realiteit.

Ook op Bonaire is het niet anders: perceptie is al snel de realiteit. Na vijftien jaar onderdeel uit te maken van het Nederlandse staatsbestel is er een nieuwe realiteit ontstaan. Volgens de Grondwet van Nederland ligt een deel van Nederland in het Caribisch Gebied. Bonaire is een Caribisch openbaar lichaam in dit Caribische deel van Nederland. Het eiland telt momenteel rond de 27.000 inwoners. Als we aan al de inwoners vragen te reflecteren op de afgelopen vijftien jaar en aan te geven hoe het nu met Bonaire gaat, zullen de antwoorden uiteenlopen aangezien de percepties verschillend zijn. Feit is dat het inwoneraantal tot 10-10-10 onder de 16.0000 is gebleven, inclusief de - vaak tijdelijke - immigranten en rekening houdend met het gegeven dat landskinderen van oudsher vaak emigreerden naar omringende eilanden of elders. Sinds 2010 is het inwoneraantal aanzienlijk toegenomen, voornamelijk door de instroom van Curaçaoënaars en Europese Nederlanders. De interessante vraag is of een

meerderheid van deze (nieuwe) bewoners blijvers zijn of passanten. Of dat Bonaire de traditie behoudt van een eiland van met name passanten.

Vooralsnog lijken de nieuwe inwoners - die zich wegens een goed betaalde baan op het eiland vestigen - passanten te zijn. Ze zijn vergelijkbaar met de toerist, zij het dat ze voor een iets langere periode op het eiland verblijven. Hun beleving van Bonaire is meestal gebaseerd op een geromantiseerd beeld, het tropische vakantiegevoel en de ervaringen opgedaan in een bubbel waarbij opgemerkt kan worden dat de binding met het eiland en zijn bewoners vaak beperkt is.

De traditionele blijvers zijn meestal vooringenomen door hun sociaal-materiële positie in de maatschappij. Diegenen die minder bedeed zijn of zelfs een armoedig bestaan leiden, geven in hun beleving prioriteit aan korte termijnverlichting van alledaagse sores, waaronder de uitdagingen om rond te komen en een fatsoenlijk bestaan te leiden. De, naar Bonairiaanse maatstaven gemeten, welgestelden prioriteren de mogelijkheid van een kwalitatief leefklimaat, zekerheid en veiligheid. Beide groepen hebben wel één ding gemeen: een schijnbare verminderde recollectie van het Bonaire van voor 10-10-10. Bij het beantwoorden van de vraag “Hoe gaat het nu met Bonaire?” lijkt er geen vergelijking te worden gemaakt tussen de het hedendaagse Bonaire versus de situatie van voor 2010. In plaats hiervan wordt er wel vaak een vergelijking gemaakt met Europees Nederland. Geef ons ongelijk. Hoe het gaat met Bonaire wordt gemeten aan de hand van de ‘gap’ tussen voorzieningen en ontwikkelingsmogelijkheden *hier* in Caribisch Nederland en *daar* in Europees Nederland. Het antwoord op de vraag of het na vijftien jaar ‘directe banden’ met Nederland beter gaat met Bonaire is onlosmakelijk verbonden met de perceptie van zijn bewoners.

Alhoewel de feiten op substantiële vooruitgang wijzen, is de perceptie van - met name van de 'landskinderen'- dat Bonaire achtergesteld, erop achteruitgegaan en er slechter aan toe is. Door de enorme toename van de bevolking en de collectieve perceptie is er een nieuwe realiteit ontstaan: een samenleving die zich qua voorzieningenniveau en ontwikkelingsmogelijkheden niet vergelijkt met de periode voor 10-10-10, maar met het Nederland van nu. De bestuurders en politici, zowel op Bonaire als in Europees Nederland, moeten deze nieuwe realiteit eigenlijk wel onderkennen, vooral omdat er in de perceptie nog het een en ander rechtgezet kan worden.

5 oktober 2025

Spin

Door Raquel Weisz

De balans binnen de driehoek van de trias politica is niet meer. Dood. Morsdood. Trias politi-dood. Eigenlijk wilde ik het er vandaag niet eens over hebben. Maar het is te belangrijk, want de implicaties zijn te groot.

Een paar dagen geleden is een geluidsfragment gelect van een ruzie tussen het hoofd van de Ontvanger (Belastingdienst) en de minister van Financiën. Los van het feit dat ze elkaar voor vies en vuil uitmaakten in niet mis te verstane woorden, beschuldigden ze elkaar ook van corruptie. En benadrukte de minister de macht die hij heeft in het politieke hart van Willemstad: Forti.

Terwijl de Statenleden van de oppositie hun messen slepen, het geluidsfragment ernstig veroordeelden en het OM opriepen tot actie, aangezien er wederzijdse beschuldigingen zijn geuit van corruptie, zwegen de Statenleden van de regerende partij in alle toonaarden. Net als de minister-president en de overige ministers. Tot de dag van vandaag. Geen woord. Geen verklaringen. Geen sociale media posts. Niets. Een totaal spreekverbod.

De spindoctors hebben deze dagen overuren gemaakt. Vanavond kwam dan de video. Hierin gaf de minister van Financiën vol emotie uitleg over het incident. Spintastisch. Net echt. Met een dramatisch achtergrondmuziekje, waarmee werd geprobeerd om zijn woorden en emoties kracht bij te zetten. Muziek, die de emoties van het publiek moest raken. Maar geen enkel muziekje kan voorkomen dat door deze ruzie een fundamenteel probleem op pijnlijke wijze is blootgelegd. Ons parlement, de Staten, is vleugellam gemaakt. De Statenleden zijn gekozen door ons, de burgers, en moeten de regering controleren. Ondanks de in het geluidsfragment te horen beschuldigingen van corruptie, blijven de parlementariërs van de regerende partij dus oorverdovend stil en bewegen niet. Net als insecten die vastzitten in een spinnenweb. Geen vragen. Geen kritische geluiden. Geen discussie. Zij nemen hiermee niet hun verantwoordelijkheid om hun controlerende taak naar behoren uit te voeren. De oppositiepartijen zijn hierdoor op dit moment roepende in een woestijn. Deze ongemakkelijke stilte is alleszeggend. Het geeft overduidelijk de machtsverhoudingen aan binnen de regeringspartij. De parlementariërs van deze regeringspartij hebben niets te vertellen en zitten voor spek en bonen in de Staten. De partij bepaalt en iedereen heeft zich hieraan te houden. Het publieke belang is blijkbaar ondergeschikt aan het partijbelang.

En deze observatie valt niet weg te spinnen. De regeringspartij laat hiermee zien dat Curaçao geen baat heeft bij een politieke partij, die met een overweldigende meerderheid de verkiezingen wint, hierdoor geen regeringscoalitie hoeft te vormen en bijna twee derde van de zetels in de Staten heeft. De scheiding der machten is niet meer in evenwicht. De driehoek wankelt. Met alle gevolgen van dien. Dat is alarmerend. Wat zegt dat over de huidige staat van onze democratie?

12 oktober 2025

Saba blijft vooroplopen

Door Hazel Durand

Saba meet slechts vijf vierkante mijl, maar toch blijft het eiland ruimte vinden voor nieuwe infrastructuur; zowel om beter tegemoet te komen aan de behoeften van de groeiende bevolking als om gelijke tred te houden met een voortdurend veranderende wereld. Mijn naam is Hazel Durand, freelancejournalist en oorspronkelijk afkomstig van Saba. Voor mijn eerste bijdrage sprak ik met de vrouwelijke ingenieurs van de afdeling Infrastructuur en Ruimtelijke Ordening die helpen Saba's toekomst vorm te geven: Zelda Meeuwsen, afdelingshoofd, en Carine Ghazzi, projectmanager bouw. Samen deelden zij inzichten over twee grote projecten die momenteel in uitvoering zijn: de ontwikkeling van een nieuwe haven, 'Black Rocks Harbor', en de uitbreiding van de schoolfaciliteiten in St. John's. Laatstgenoemde

omvat een nieuwe sporthal, extra praktijklokalen voor de middelbare school en een ultramoderne recreatiefaciliteit.

Verbeteringen aan de school

Tijdens de zomervakantie weerklonk in het dorp St. John's het geluid van grote rotsblokken die naar beneden vielen, terwijl de bijna veertig jaar oude sporthal van de school werd gesloopt. Veel inwoners herinneren zich nog goed toen de hal werd gebouwd en de complicaties die al snel volgden, met name de hardnekkige daklekkages. Ontelbare pogingen werden gedaan om de lekkages te verhelpen, maar de problemen bleven bestaan, waardoor er geen andere keuze was dan het hele gebouw af te breken en opnieuw te beginnen.

De trotse vrouwelijke ingenieur Ghazzi, die de leiding heeft over het beheer van dit project, behaalde een bachelor in architectuur en een master in vastgoedmanagement. Zij is geen onbekende in de regio, want zij woonde en werkte zeven jaar op Curaçao.

Ghazzi legde uit dat, in overeenstemming met de vereiste veiligheidsnormen, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) financiering heeft vrijgemaakt voor een nieuwe sporthal. De faciliteit zal niet alleen veiliger zijn, maar ook voldoen aan de Nederlandse regelgeving met betrekking tot de omvang en veiligheid van schoolgyms. "De huidige sporthal voldoet niet aan internationale normen om bijvoorbeeld basketbaltoernooien te organiseren. Dus officieel kunnen daar geen internationale of eilandelijke wedstrijden plaatsvinden," lichte zij toe.

Zij deelde ook details over de ontwikkeling van nieuwe technische faciliteiten, die meer dan 1.000 vierkante meter zullen beslaan. Momenteel bevinden de technieklokalen van de Saba Comprehensive School

zich buiten de hoofdlocatie van de campus in St. John's. Met de uitbreiding door deze lokalen ter plaatse onder te brengen, merkte Ghazzi op, kan het technisch onderwijs worden versterkt en effectiever worden gepromoot. "We hebben veel aannemers en technische vakmensen nodig. Dus met de moderne faciliteit hopen we ook dat dat deel van het onderwijs aantrekkelijker zal worden voor de kinderen."

De nieuwe faciliteiten zullen werkplaatsen bevatten, klaslokalen voor technisch tekenen en ruimte om bijvoorbeeld autotechniek te introduceren. Daarnaast zullen er standaardlokalen zijn die ook voor andere vakken gebruikt kunnen worden. De bouw van deze faciliteiten, samen met de nieuwe sporthal, staat gepland om aan het begin van het nieuwe jaar te starten en naar verwachting binnen twee jaar gereed zijn.

Ghazzi merkte op dat de nieuwe gebouwen worden gebouwd volgens orkaanbestendige normen, een essentiële maatregel gezien de ligging van de scholen in een bijzonder winderig gebied. "We willen gebouwen hebben die een orkaan van categorie 5 kunnen weerstaan, zodat we er zeker van zijn dat we in de komende jaren stevige gebouwen hebben voor het onderwijs."

Zij legde uit dat er een masterplan bestaat dat een visie geeft op hoe de faciliteiten in St. John's er over twintig jaar uit zouden kunnen zien, uiteraard afhankelijk van de beschikbare financiering. Het plan omvat onder meer de mogelijkheid om de basisschool en middelbare school met een brug te verbinden en uiteindelijk beide te koppelen aan het Enrichment Center.

Enrichment Center

Ghazzi legde uit dat het Enrichment Center, gefinancierd via een Regio Deal (5 miljoen euro), gebouwd zal worden tussen de technische school en de

sporthal in St. John's. Het centrum zal een auditorium bevatten dat wordt uitgerust met een keuken. De ruimte zal zowel de basisschool als de middelbare school dienen, maar ook beschikbaar zijn voor de bredere gemeenschap voor evenementen, conferenties, theatervoorstellingen en muziekconcerten.

Het ontwerp van het centrum is nog in ontwikkeling, maar Ghazzi vertelde me dat het ook zal inspelen op de huidige verkeersdruk die St. John's tijdens de spitsuren rond schooltijd treft. De plannen omvatten de aanleg van extra parkeerplaatsen en een rotonde voor brengen en ophalen om de verkeersstroom te verbeteren.

Ghazzi zei dat de bedoeling is om de bouw van het Enrichment Center tegelijk te starten met de sporthal en de technische gebouwen. "Er zal de komende twee, drie, vier jaar veel gebouwd worden in St. John's," aldus Ghazzi.

Black Rocks Harbor

Meeuwsen, die een master in architectuur heeft, gaf een vooruitblik op de werkzaamheden die momenteel plaatsvinden aan de langverwachte Black Rocks Harbor. Op dit moment wordt er een tijdelijk kamp ingericht om onderdak te bieden aan de ruim honderd bouwvakkers die tijdelijk naar het eiland komen voor dit project.

Langs de nieuwe weg worden nutsvoorzieningen en waterleidingen aangelegd, waardoor een extra deel van het eiland wordt opengesteld met ruimte voor toekomstige ontwikkeling. Deze weg zal ook toegang geven tot het nog te bouwen zonnepark van de Saba Electric Company N.V.

De bouw van het tijdelijke kamp heeft de belangstelling van de lokale gemeenschap gewekt. Volgens Meeuwsen zal het kamp slaapzalen, een keuken, kantoren, werkplaatsen en recreatievoorzieningen bevatten.

De kern van het project zal van start gaan zodra het orkaanseizoen voorbij is.

De bouw zal beginnen met de ontwikkeling van een nieuwe golfbreker die richting de kust zal worden verlengd. Zodra deze primaire constructie is voltooid, zal het werk binnen de haven doorgaan met de aanleg van kades, vingerpielen en aanlegplaatsen voor boten. Deze hoofd-golfbreker moet klaar zijn vóór het begin van het volgende orkaanseizoen, dat loopt van juni tot november. Daarna zal de aandacht verschuiven naar landgebonden constructies en de ontwikkeling van de binnenhaven.

Volgens Meeuwsen is het doel om de werkzaamheden aan de haven tegen het einde van volgend jaar af te ronden. “Wat je dan zult zien, is de golfbreker, de kades, de aanlegplaatsen voor boten en de verschillende niveaus op het land waar we in de toekomst gebouwen kunnen bouwen. De gebouwen en het havenkantoor worden ontwikkeld nadat de hoofdstructuren van de haven gereed zijn,” legde zij uit. Meeuwsen erkende dat bouwen binnen het smalle tijdsvenster tussen twee orkaanseizoenen een uitdaging zal zijn. Om dit aan te pakken, zijn alle voorbereidingen getroffen zodat, zodra de bouw begint, de golfbreker kan worden voltooid vóór het begin van het volgende orkaanseizoen.

Het project, dat financiering kreeg van het ministeries van Infrastructuur en Waterstaat en BZK, heeft de aandacht getrokken van naburige eilanden. Volgens Meeuwsen hebben zij contact opgenomen voor advies over ontwerp, aannemers, milieukwesties, aanbestedingsprocedures en meer. “Zeker, de andere eilanden kijken naar ons,” zei ze, “en wij proberen hen uiteraard van advies te voorzien, en we proberen ook te leren van hun eerste stappen bij het creëren van een nieuwe havenfaciliteit.”

Meeuwsen legde uit dat de voorbereidingen voor het

project in 2017 zijn begonnen. Ze benadrukte dat de financiering afhankelijk was van drie hoofdcriteria, waarvan het eerste de bouw van een orkaanbestendige havenfaciliteit was. Het ontwerp is al getest om golven van een orkaan van categorie 5 te weerstaan.

Het tweede criterium is ervoor te zorgen dat de haven toekomstbestendig is. “Omdat we zo afhankelijk zijn van import, moeten we ervoor zorgen dat we ook in de toekomst nog vrachtautoren kunnen ontvangen, zelfs wanneer deze groter worden, wat een trend is die we zien,” aldus Meeuwsen.

De bestaande Fort Bay Harbor zal worden aangepast om grotere vrachtschepen te kunnen verwerken.

Deze haven zal fungeren als de primaire haven voor goederenverkeer naar Saba, terwijl Black Rocks Harbor zal dienen als back-upfaciliteit voor het geval er problemen ontstaan bij Fort Bay.

Het derde criterium richtte zich op economische ontwikkeling. Van de nieuwe haven wordt verwacht dat zij economische groei op het hele eiland zal stimuleren. “We geloven dat deze nieuwe havenfaciliteit de economie echt zal stimuleren, en dat was ook een belangrijke voorwaarde voor de financiering,” legde Meeuwsen uit.

Met de aanleg van deze nieuwe haven zal Saba in staat zijn de lokale vloot, veerboten en bezoekende megajachten te bedienen, waardoor een markt wordt geopend die het eiland nu beter kan benutten.

Meeuwsen merkte op dat sommige jachteigenaren Saba al bezoeken, maar dat zij zich vaak ongemakkelijk voelen bij de huidige aanlegplaatsen. “Wij denken zeker dat er een markt is om meer bezoekende jachten of recreatieve vaartuigen te ontvangen en natuurlijk zal dit banen creëren.”

Hoewel een deel van de arbeidskrachten van buitenaf wordt gehaald, wordt verwacht dat lokale aannemers en leveranciers van het project zullen

profiteren. De lokale aannemers zijn al druk bezig met de voorbereidingen van het tijdelijke kamp. “In de toekomst zullen er voor de exploitatie van de haven medewerkers nodig zijn. We denken ook dat er misschien restaurants of andere nieuwe bedrijven zullen starten in deze haven, wat banen zal creëren,” zei Meeuwsen.

Wat betreft het uiterlijk van de nieuwe havenfaciliteiten, zei Meeuwsen dat het masterplan nog in ontwikkeling is en richtlijnen zal bevatten voor de toekomstige groei van het gebied. “Het moet een zeer aantrekkelijk gebied worden waar zowel Sabanezen als toeristen hun vrije tijd kunnen doorbrengen. Mensen gaan ook graag naar Fort Bay, vooral op zondagen. Daar horen we bijvoorbeeld dat er gebrek is aan schaduw en bepaalde voorzieningen ontbreken. Dit soort dingen willen we echt introduceren bij Black Rocks.”

Vrouwen in de techniek

Ghazzi en Meeuwsen, die beiden aan de Technische Universiteit Delft hebben gestudeerd, werden gevraagd advies te geven aan jonge meisjes die een carrière in de techniek overwegen.

Ghazzi moedigde jonge meisjes aan om niet bang te zijn om de bouw- of ‘mannelijke’ wereld te betreden. “Ik denk dat vrouwen in de bouwsector, ik kan wel zeggen, beter zijn, toch? Ze hebben echt toegevoegde waarde omdat ze veel gedetailleerder zijn, wat belangrijk is in de bouw. Het lijkt vaak alsof je alleen beton gaat storten en dat is het, maar het draait om de details en de afwerking, die echt het succes van een project bepalen. En ik denk altijd dat vrouwen verder vooruit kunnen kijken, zodat ze tien stappen verder kunnen denken, en dat is echt belangrijk.”

Meeuwsen begon na haar afstuderen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties als

trainee en nam een opdracht op Saba aan. “Ik ging zes maanden naar Saba en werd verliefd op het eiland en ook op iemand op het eiland,” grapte ze. Uiteindelijk verhuisde ze in 2020 naar Saba en begon ze te werken als Assistent Project Manager voor het havenproject. Na drie jaar werd ze afdelingshoofd.

Ze merkte op dat er in de nabije toekomst verschillende interessante projecten voor het eiland gepland zijn. Ze zei dat jong lokaal talent in het veld nodig is. “Soms is het echt goed om de mening van jonge mensen te horen. Ik zou hen echt aanmoedigen om dit vakgebied te verkennen voor hun toekomstige carrière, of Sabanezen die in het buitenland wonen, ik moedig hen aan om terug te komen en bij te dragen aan deze projecten.”

19 oktober 2025

Oorlog in Amerika's achtertuin

Door Terrance Rey

Terwijl Washington de blik op het Midden-Oosten richt, gonst het in onze eigen regio van militaire spanning. Amerikaanse B-52's vliegen boven de Caribische Zee. De boodschap? Venezuela, pas op je tellen.

Maar stel je eens voor: bommenwerpers boven Bonaire, marineschepen voor de kust van Curaçao, en Aruba dat plots weer strategisch belangrijk wordt — niet voor toeristen, maar voor troepen. Wat gebeurt

er als Amerika besluit dat Maduro's vriendschap met China en Rusland een te groot risico vormt? Wordt de Cariben dan opnieuw een schaakbord van grootmachten, met onze eilanden als pionnen? De geschiedenis herhaalt zich. Alleen heten de spelers nu Trump en Xi, niet Kennedy en Chroesjtsjov. Misschien is het tijd dat Den Haag niet alleen kijkt naar begrotingstekorten, maar ook naar luchtruim en zeewater. Want als de bommen ooit vallen, vallen ze niet in Den Haag — maar misschien wel in onze achtertuin.

Zo begon mijn column deze week. “Niet te kort?” vroeg ik aan de eindredacteur.

“Een beetje wel.” “Oké. Het is slechts een concept.” schreef ik terug. “Laten we zien wat er tussen nu en zaterdag gaat gebeuren.” Dat was donderdag. Wat is er sindsdien gebeurd in onze achtertuin?

Sinds die eerste alinea's werden geschreven, is het stilaan duidelijk dat het geen fictief scenario meer is, maar een reële escalerende situatie. Volgens berichtgeving zijn er inmiddels zo'n 10.000 Amerikaanse troepen uitgezonden richting de Caribische regio — inclusief de elite-eenheid 160th Special Operations Aviation Regiment (de 'Night Stalkers') die zich specialiseert in nachtelijke helikopterinfiltraties. Tegelijkertijd bevestigde de Amerikaanse president dat de Central Intelligence Agency (CIA) geheime operaties in Venezuela mag uitvoeren.

Alles lijkt in positie gezet: bommenwerpers, troepen, helikopters, en het dreigement dat binnenkort ook 'landoperaties' overwogen worden. In het Caribisch gebied, waar onze eilanden zich bevinden, is de spanning voelbaar. De vraag is niet langer of; maar wanneer?

Wat betekent dit voor onze eilanden? Voor de drie direct naast de Venezolaanse kustlijn — Aruba, Curaçao

en Bonaire — is de situatie bijzonder zorgwekkend. We bevinden ons geostrategisch op precies de plek waar machtspolitiek zich afspeelt. De Amerikaanse bases, het toezicht op kartels, en de maritieme routes van drugs en olie lopen dwars door onze regio. Een lokale escalatie zou direct effect kunnen hebben op toerisme, leefbaarheid en veiligheid.

Den Haag, zo lijkt het, moest officieel voor drugs- en milieutaken toestaan dat de Verenigde Staten in de Nederlandse Cariben opereren. Maar zou men ook voorbereid zijn op een scenario waarin diezelfde toestemmingen leiden tot militaire inzet? Een marineschip aan de horizon, helikopters boven het rif, of zelfs geïmproviseerde landbases: het is niet langer sciencefiction.

En nu komt het ironische bijeffect: terwijl Washington zich focust op bommen boven water, verdrinkt een deel van zijn eigen achtertuin langzaam onder het water. Volgens recente studies lopen miljoenen Amerikaanse huizen — vooral aan de kusten — het risico om in de komende decennia herhaaldelijk overstroomd te worden of zelfs permanent onbewoonbaar te raken. Dus hier is de vraag die we ons mogen stellen: als president Trump gelooft dat klimaatverandering een hoax is, zal hij dan ook het oceaanoppervlak bombarderen? Of beter nog: zal hij iets doen om te voorkomen dat de Caribische eilanden — waar hij nu in termen van oorlogsscenario's over denkt — geruisloos in zee verdwijnen?

Het lijkt absurd, maar de realiteit is dubbelzinnig: het grote supermacht-spel vindt plaats boven zee, maar de echte dreiging komt van onder het wateroppervlak. Terwijl B-52s boven het Caribisch gebied cirkelen, stijgt de zee er onhoorbaar omheen. En in dit stille geweld zijn wij niet slechts toeschouwers. Onze eilanden liggen er middenin.

In de ban van de storm

Door Jessica Besselink

Vorige week vrijdag trok onverwacht een hevige onweersbui over ons eiland, gevolgd door waarschuwingen voor tropische stormen, waaronder de inmiddels orkaan Melissa richting Jamaica. Ter vergelijking: in Nederland valt regen bijna dagelijks, en zelfs een storm zoals Benjamin blijft een uitzondering; scholen gaan zelden dicht en het leven gaat gewoon door. Hier maakt een tropische storm het dagelijkse leven en de infrastructuur kwetsbaar op manieren die Nederlanders zich nauwelijks kunnen voorstellen. Daar gingen mensen ondanks de omstandigheden hun honden uitlaten en voetbalwedstrijden vonden uiteindelijk toch plaats zoals gepland.

Tropische weersystemen werken anders. Zodra er slecht weer dreigt, begint het te gonzen op Facebook en WhatsApp: *Zal de minister de scholen sluiten?* Wat veel mensen niet weten, is dat daar een hele keten van besluitvorming achter zit, een protocol dat voor het publiek onzichtbaar is. Er worden afwegingen gemaakt die verder reiken dan alleen het onderwijs. Want als de scholen dichtgaan, zijn de docenten – de babysitters van de private sector – niet beschikbaar. Dat heeft financiële, administratieve en logistieke gevolgen. Ons Happy Island kan in principe nooit dicht. Want als het niet veilig is voor schoolkinderen, is het dan wel veilig voor toeristen? En wat doet dat met onze marketing? Voor je het weet, gaan er geruchten rond dat Aruba onveilig is. Eén van onze main selling points is juist dat we ons buiten de orkaanzone bevinden. Dankzij

die codes en protocollen worden zulke beslissingen gestructureerd genomen, zodat veiligheid en economie allebei niet zomaar in het gedrang komen.

De eilanden zijn kwetsbaar. Bij een tropische storm kan er in korte tijd ongelooflijk veel regen vallen, en daar zijn we simpelweg niet op berekend. De meeste scholen hebben geen overdekte aula, en de klaslokalen staan verspreid over het terrein als losse gebouwtjes. Leerlingen die volgens rooster van lokaal naar lokaal moeten, worden in no time zeiknat. Ik gaf zelf meer dan tien jaar les in een trailer, een noodgebouw dat ooit tijdelijk zou zijn, in afwachting van nieuwbouw. Ik ben er inmiddels weg, maar de trailer staat er nog steeds. Noodgebouwen om les in te geven zijn hier een structureel verschijnsel geworden. Waarschijnlijk omdat iemand eraan verdient. Er zijn leerlingen die hun hele schooltijd doorbrengen in een tijdelijk gebouw, zonder ooit de 'echte' school te hebben gezien. Vaak zijn het winkelcentra, verbouwde kantoorpanden of andere noodconstructies. Maar ik dwaal af, ik had het over het weer...

Ik herinner me een dag dat het plotseling onvoorstelbaar hard begon te regenen. Voor de deur van de trailer liep een rooi, een droge bedding, die zich langzaam begon te vullen. Er kwam zo'n enorme hoeveelheid regen, aanhoudend uit de lucht, dat het op een gegeven moment een kolkende stroom was geworden. De leerlingen konden geen kant op; we zaten vast. Als docent moet je dan kalm blijven, wat er ook gebeurt. Of er nu een maribomba de klas invliegt of een leguaan naar binnen rent: je zet je pokerface op en je lost het op om paniek te voorkomen. Maar die dag bleef het maar stortregenen. Het water steeg en sijpelde onder de deur door naar binnen. Door de ramen zag ik hoe het hele terrein blank stond, en in stilte bad ik dat de trailer niet als een moderne ark van Noah zou gaan drijven met de kinderen en mij erin.

Toen de regen eindelijk wat afnam, besloot ik de leerlingen te evacueren. Schoenen uit, broekspijpen opgerold, rugtassen boven het hoofd en door het water waden naar hoger gelegen grond. Het water kwam niet alleen uit de lucht, maar ook uit de plotseling gevormde rooien die hun weg naar zee zochten. In korte tijd valt hier zó veel water dat het gevaarlijk wordt – zeker op de weg. Het asfalt verdwijnt onder een spiegel van modder en regen, en je weet nooit of er onder dat water een gat, steen of ander obstakel schuilgaat.

De opwinding van mensen die nooit een echte orkaan hebben meegemaakt, werkt me op de zenuwen.

Vooraf op de benedenwinden, waar men buiten de hurricane belt leeft, lijkt men het te zien als romantisch binnenblijven: regen, wat wind, fijn voor de planten.

Het is te hopen dat wij nooit rechtstreeks getroffen worden door een orkaan. De kracht en impact van zulke tropische stormen zijn simpelweg niet te overzien. Het gaat niet om alleen maar regen. Tegelijk bid ik voor de veiligheid van de mensen in Jamaica, Haïti en Cuba, die nu midden in de storm zitten en voor wie de gevolgen van Melissa levensgroot en levensgevaarlijk zijn. Voor kleine eilanden zoals de onze blijft dit een constante herinnering: de natuur is onvoorspelbaar, en wij moeten waakzaam, voorbereid en bewust zijn van onze kwetsbaarheid.

Wie behartigt onze belangen?

Door Burney el Hage

Nederland is een klein land, maar een groot wereldspeler. Bonaire, Sint Eustatius en Saba daarentegen hebben historisch een beperkte betekenis, zelfs al binnen het Koninkrijksverband, laat staan in de wereld. Inmiddels is de geopolitieke waarde enigszins toegenomen, met name door internationale ontwikkelingen en dan vooral de gespannen verhouding tussen de Verenigde Staten van Amerika en Venezuela. Bonaire, als Caribisch deel van Nederland, ligt voor de kust van Venezuela, waardoor voor Nederland de kwestie tussen de Verenigde Staten en Venezuela met de dag dichterbij komt.

In Nederland is de bekendheid met en de interesse voor Bonaire wellicht beperkt. Voor velen is het eiland op zich ook niet belangrijk. Maar de weinigen in Nederland die zich wel met de Caribische eilanden bemoeien, en dan in het bijzonder met betrekking tot Bonaire, laten keer op keer zien dat zij een oprechtere interesse lijken te hebben in het welzijn van de eilandbewoners; in ieder geval in vergelijking met die van de leiders en bestuurders op eilandsniveau.

Jammer genoeg is populisme nog steeds belangrijker dan rede. Korte termijn denken, gecombineerd met dit populisme, maakt de situatie nog erger. Onze verbondenheid met Nederland maakt het wel erg gemakkelijk om Nederland overal de schuld van te geven. In plaats daarvan zou per thema geëvalueerd

moeten worden in hoeverre het algemeen belang van het eiland en de inwoners ervan is gediend. Om een actueel thema te noemen: de Tweede Kamerverkiezingen. Een unieke mogelijkheid om binnen politiek Den Haag de vinger in de pap te krijgen. De begroting van Nederland, waar alles om draait, zou dus op een effectieve manier beïnvloed kunnen worden.

Enkele zielen op Bonaire roepen inwoners op om gebruik te maken van hun unieke kiesrecht. Van een strategische visie vanuit de politieke leiders om de stemgerechtigde inwoners van Bonaire aan te moedigen om hun stem te laten gelden, is echter geen sprake. Het gevolg: de opkomst voor de Tweede Kamerverkiezingen is na vijftien jaar nog altijd onder de 25 procent. De weinigen die in de afgelopen verkiezingen hun stemrecht hebben benut, hebben hun stem gelukkig uitgebracht op de partijen die de laatste jaren het meest voor de belangen van de eilanden zijn opgekomen: D66 en CU. In Nederland is het CDA nu weer een redelijk grote partij geworden en de verwachting is dat ook zij hun traditionele steun voor het welzijn van de eilanden weer in positieve zin zullen laten gelden.

De vertegenwoordiging van Bonaire's belangen komt in grotere mate van organisaties in Nederland; de vertegenwoordiging vanuit Bonaire zelf blijft in de marges steken. Ook de enkelen uit politiek Den Haag, inclusief de Tweede Kamerleden, die interesse hebben, vertegenwoordigen de belangen van Bonaire gemotiveerd en dus effectiever dan vanuit het eiland zelf. Thema's zoals gelijke rechten voor de inwoners van Bonaire in plaats van een tweederangsburgerstatus, de gevaarlijke vuilstortplaats, het milieu, klimaatverandering en armoedebestrijding worden nog steeds niet deugdelijk behartigd op eilandsniveau. Veel beloften en mooie woorden, maar acties gaan

teleurstellend vaak in de tegenovergestelde richting. Zo dagen wij, samen met Greenpeace, de Nederlandse Staat voor de rechter omdat Nederland te weinig actie onderneemt om het eiland te beschermen tegen klimaatverandering (en global warming). Op hetzelfde moment tekenen wij triomfantelijk een doorstart van het oude BOPEC-olieopslag- en doorvoerterrein. Als deze doorstart inhoudt dat er weer olie in grote volumes wordt opgeslagen en doorgevoerd, dan hebben wij echt heel veel uit te leggen aan de wereld. Het verlenen van een zestigjarige concessie aan CUROIL (let wel, in buitenlandse handen) staat bovendien haaks op de klimaatzaak tegen de Nederlandse Staat. In de media is deze doorstart gekwalificeerd als een historische mijlpaal voor Bonaire. Alle successen van deze kleine gemeenschap zijn hoe dan ook een felicitatie waard. Bij deze ook een welgemeende felicitatie. In de publicatie van deze mijlpaal staan echter uitspraken die qua plausibiliteit nader geëvalueerd of in ieder opgehelderd moeten worden. Zo staat letterlijk vermeld: *“We hebben een integrale en financieel geborgde oplossing bereikt voor een van Bonaire’s meest complexe milieu-uitdagingen. De sanering en de herstart van de terminal gaan hand in hand, wat een ongekende win-winsituatie creëert voor onze bevolking, de economie en het milieu.”* Indien er sprake is van de *“herstart van de oude terminals”*, dus olieopslag en doorvoer, op een en dezelfde locatie, dan verdient het opheldering hoe wij als Bonaire de sanering van die ene locatie zullen bereiken. Anders heeft Bonaire inderdaad een wereldprimeur en dat is dat olie-industrie een schone industriële activiteit is geworden.

Een andere triomfantelijke vermelding in het artikel is: *“Deze overeenkomst, die de overdracht van de erfpacht en de start van een grootschalige sanering omvat, is een historische stap naar een duurzame*

en welvarende toekomst voor Bonaire.” Zeer Interessant wordt dus ook een verduidelijking, het liefst met objectieve cijfers/data, van deze bewering. Enkele feitelijke data zijn hierbij van belang. BOPEC, gevestigd in het jaar 1975, was in 2010 al 35 jaar operationeel op het eiland. Het resultaat van 35 jaar activiteiten van BOPEC hebben zeker niet geleid tot een welvend Bonaire. Bonaire had, bij overgang naar het Nederlandse staatsbestel in 2010, een geaccumuleerde schuld van om en nabij US\$ 200 miljoen. Verdere data over de vele achterstanden op Bonaire zijn zeker niet onbekend.

Sinds Bonaire onderdeel is van Nederland wordt hierdoor per jaar minimaal US\$ 100 miljoen (het werkelijke bedrag is veel hoger) geïnjecteerd in de economie van Bonaire (dit is extra geld uit Nederland en komt absoluut niet uit de economie van Bonaire).

Als, om en nabij US\$ 1,5 miljard in vijftien jaar nog niet voor een “duurzaam en welvend Bonaire” heeft gezorgd, dan is een drastische nuancering van deze uitspraak op zijn plaats. Als het door de bijdrage uit Nederland nog niet is gelukt, hoe zou dit dan met de CUROIL-deal wel gerealiseerd kunnen worden?

Nogmaals, het is geenszins de intentie deze mijlpaal voor Bonaire te bagatelliseren, maar het lijkt er sterk op dat er nog wat werk aan de winkel is om dit project in het voordeel van Bonaire te laten kristalliseren.

En, natuurlijk hierbij van belang: wie zijn onze vertegenwoordigers en of onderhandelaars in deze?

9 november 2025

CuraSoWhat

Door Raquel Weisz

Deze week heb ik een vakantieganger op bezoek, die een auto heeft gehuurd. Ik legde haar uit waar ze op moest letten, omdat er hier nogal eens wordt afgeweken van de verkeersregels. Zo wordt een rood licht gezien als een advies, aangezien er aan de lopende band door rood licht wordt gereden. De richtingaanwijzer wordt niet of verkeerd gebruikt. Ook verlichting wordt als vrijblijvend gezien: steeds meer auto's rijden zonder licht in het donker. En zo ging ik het lange lijstje ongeschreven regels af, om ervoor te zorgen dat ze goed voorbereid de weg opging.

Na mijn uitleg antwoordde ze: "Oh, dus eigenlijk is het hier een wild-wild-west". Een soort plaatsvervangende schaamte bekwam mij, omdat het rijgedrag de laatste jaren inderdaad compleet uit de hand is gelopen. Om de overtreders in het gareel te krijgen, is handhaving essentieel. Dit vindt nauwelijks plaats. Al is het alleen al, omdat de kentekenaansprakelijkheid nog steeds niet wettelijk geregeld is. Terwijl dit juist een enorme efficiëntieslag voor de politie zou kunnen betekenen én geld in het laadje van de overheid. De camera's hangen er al jaren uitsluitend om een stroboscopische lichtshow te verzorgen.

Haar wild-wild-west opmerking zette me aan het denken. Het verkeer is een voorbeeld. Want helaas kunnen we deze lijn makkelijk doortrekken. We zijn namelijk een adviesstaat geworden. Een land waarin zowel wet- en regelgeving en besluiten als suggesties worden behandeld en zonder pardon opzij worden

geschoven, wanneer het zo uitkomt.

Een paar voorbeelden. De indexering van de AOV (Algemene Ouderdomsverzekering), het basispensioen voor ouderen. Gezien de huidige absurde prijzen op ons eiland stelt deze AOV niets voor. De AOV dient bij wet te worden geïndexeerd, wat reeds een aantal jaren niet is gebeurd. De minister van Financiën verklaart dat de AOV omhoog zal gaan per 1 januari 2026 en daarna nogmaals per 1 januari 2027. Voor de indexering, waar de ouderen dus bij wet recht op hebben, dienen zij maar naar het gerecht te stappen.

Deze zelfde minister van Financiën, terwijl de minister-president dispensatie heeft verleend aan de Ontvanger (Belastingdienst) om vragen te mogen beantwoorden tijdens een openbare vergadering in de Staten, besluit op eigen houtje om de Landsontvanger niet mee te nemen. Dit zou volgens hem een precedent scheppen. Je zou toch zeggen dat de minister-president, als opperbevelhebber, het laatste woord heeft. Of is zijn besluit ook 'maar een advies' ten aanzien van de ministers in zijn eigen kabinet?

Er is geen geld. Of gaat het om prioriteiten stellen?

Deze week is het populistische besluit aangekondigd, dat de ambtenaren een bonus van 300 gulden per persoon zullen ontvangen aan het einde van het jaar. Voor het populaire carnavalsfeest Hak'e zijn aan het begin van het jaar door de overheid 4.000 kaarten aan ambtenaren en onderwijzend personeel weggegeven à 75 gulden per kaart. Zo kan ik nog wel even doorgaan. Tel de kosten maar uit. Het is niet dat ik het de ambtenaren niet gun. Maar ja, prioriteiten, prioriteiten. Ook gaan er hardnekkige geruchten dat er substantiële bedragen door de regering zijn uitgedeeld, onder andere aan verschillende kerken. En dit alles van ONS ALLER belastinggeld.

Er is sinds 2010 geen goedkeurende controleverklaring voor de jaarrekening afgegeven. Nu blijkt dat

de regering met grote regelmaat de begroting overschrijdt, zonder voorafgaande goedkeuring van de Staten. De Wet Comptabiliteit 2010 geeft aan dat er slechts in acute situaties door de ministerraad mag worden afgeweken van de begroting. Overige begrotingswijzigingen dienen te worden goedgekeurd door de Staten. Het ministerie van Financiën erkent, aldus de Algemene Rekenkamer Curaçao, dat de huidige praktijk niet in lijn is met de wet. We zijn verworpen tot een Isla di Konseho (Eiland van Advies), genaamd CuraSoWhat. Wetten? So what. Regels? So what. Besluiten? So what. Wie gaat het tij keren?

16 november 2025

Wat is de toekomst van de Sabaanse jeugd?

Door Hazel Durand

De economie groeit, het ondernemersklimaat verandert, en daarmee rijst een cruciale vraag: hoe bereiden we Sabaanse jongeren beter voor op de arbeidsmarkt van morgen? En hoe worden kinderen met speciale behoeften meegenomen in deze ontwikkeling?

De zichtbare vooruitgang op Saba - nieuwe gebouwen, verbeterde infrastructuur en investeringen vanuit Nederland - straalt optimisme uit. Maar achter deze façade schuilt een minder zichtbare zorg: een mogelijke *brain drain* en een onderwijssysteem dat volgens critici

onder druk staat. Anonieme brieven die op sociale media circuleren, schetsen een zorgwekkend beeld van de onderwijspraktijk op het eiland. Zij roepen een belangrijke vraag op: hoe goed is de volgende generatie voorbereid om het eiland te leiden als de kwaliteit van hun onderwijs ondermijnd wordt door een gebrek aan visie of onvoldoende aansluiting op de lokale realiteit? Saba investeert in zijn jongeren met de hoop dat zij zullen terugkeren, bijdragen en het eiland internationaal vertegenwoordigen. Maar de praktijk is weerbarstig. Niet alle jongeren vinden na hun studie in het buitenland een passende functie op het eiland, wat hun band met de gemeenschap onder druk zet. Het dwingt ons na te denken over de positie van een jonge Sabaan: iemand die zijn of haar dromen wil verwezenlijken, maar daarbij wordt geconfronteerd met hoge verwachtingen, beperkte kansen en onzekerheid over toekomstperspectief.

Hoewel Saba klein is, zou dat geen beperking mogen zijn voor de toekomstmogelijkheden van jongeren. Het middelbaar onderwijs volgt de CXC-richtlijnen met drie stromen: CCSLC, CVQ en CSEC. Een veeleisend systeem dat veel druk legt op leerlingen én ouders. Jaarlijks worstelen zij met examenvrees én de vraag of vervolgonderwijs op de eilanden of in Nederland wel haalbaar is.

Een groeiende groep binnen het onderwijs vraagt om extra aandacht: leerlingen met speciale behoeften. Net als elders neemt hun aantal ook op Saba toe. Voor deze studenten biedt de huidige inrichting van het onderwijs echter onvoldoende handvatten. Veel van hen zijn niet klaar voor CXC-examens en worden daardoor uitgesloten van academische vervolgroutes. De vraag naar een langetermijnstrategie voor deze groep wordt steeds urgenter.

Volgens betrokken docenten ontbreken in de klas belangrijke ondersteuningsmiddelen zoals

gedifferentieerde instructie, individuele begeleiding en een inclusieve benadering. De zorgstructuur is bovendien ontoereikend voor leerlingen met intensieve ondersteuningsbehoeften, waardoor leerkrachten overbelast raken en studenten tussen wal en schip dreigen te vallen. Docenten pleiten voor curriculumhervorming, meer samenwerking tussen scholen, ouders, werkgevers en beleidsmakers en investeringen in inclusief werkgeverschap. Ook de duale identiteit van Saba - Nederlands én Caribisch - zorgt voor frictie binnen het onderwijs. Hoewel het eiland cultureel en geografisch sterk is geworteld in het Caribisch gebied, sluit het onderwijssysteem niet altijd aan op de regionale realiteit of kansen. Sterkere regionale samenwerkingsverbanden in het beroeps- en hoger onderwijs zouden volgens onderwijsexperts kunnen helpen om deze kloof te overbruggen. De overstap naar het Nederlandse onderwijssysteem blijft daarnaast een grote uitdaging. Van leerlingen wordt verwacht dat zij tegen het einde van het middelbaar onderwijs het Nederlandse taalniveau B2 bereiken, terwijl velen beginnen op A0. Het vraagt scholen om binnen enkele jaren een onrealistische groei te realiseren, wat leidt tot structurele ongelijkheid en extra druk op zowel docenten als studenten. Welke carrièremogelijkheden moeten Sabaanse jongeren dan voor ogen houden? Voor studenten met speciale behoeften zijn de opties nu beperkt. Werkplekken beschikken vaak niet over de benodigde voorzieningen, en werkgevers onderschatten nogal eens de capaciteiten van deze jongeren. Tegelijkertijd blijft Saba sterk afhankelijk van buitenlandse experts, terwijl de lokale bevolking kansen zoekt om door te groeien. Docenten benadrukken dat kennisoverdracht en mentoring door externe professionals essentieel zijn om lokaal talent

te ontwikkelen. “Het systeem is niet ontworpen om te empoweren, maar om te controleren,” zegt een lokale docent. “Tijdelijke managers worden zelden gevraagd om te investeren in de toekomst van het eiland. Ze houden toezicht, vaak zonder verantwoordelijkheid of begrip van de cultuur.”

Toerisme blijft de economische ruggengraat van Saba. De infrastructuurprojecten zijn vooral gericht op het verbeteren van de diensten en het versterken van de toeristische aantrekkingskracht. Het integreren van concrete ontwikkeltrajecten voor jongeren - ook die met speciale behoeften - binnen deze sector zou kunnen zorgen voor duurzame carrièremogelijkheden en lokale groei.

23 november 2025

Vooruit en op de rem getrapt

Door Elaine Marchena

Lege supermarktschappen zijn op Statia bijna een vertrouwd beeld - een stille reminder dat we hier leven op het ritme van een eiland. Wie niet mis wil grijpen, weet: je moet er als de kippen bij zijn zodra de ‘boodschappenboot’ is geweest. Een paar dagen later verdwijnen de eerste producten alweer uit beeld. Het is op die momenten dat je je opnieuw realiseert hoe afhankelijk we zijn van wat van buiten komt.

Die kwetsbaarheid werd in 2020 pijnlijk zichtbaar. Tijdens de COVID-lockdowns, toen in grote delen van het Caribisch gebied de schappen leger raakten dan gewoonlijk, ging er bij veel CARICOM-regeringen een

lampje branden: zo kan het niet langer. Als we onze eigen voedselzekerheid niet beter organiseren, blijven we bij elke internationale schok opnieuw aan de rand van schaarste balanceren.

Zo ontstond het *Strategic Action Plan for Sustainable Agriculture* (SAPSA).

25% by 2025 luidde de slogan van dit meerjarenprogramma, dat als doel had om in 2025 – later verzet naar 2030 - voor 25% minder afhankelijk te zijn van geïmporteerd voedsel. De Stataiaanse overheid besloot hierbij aan te haken en gebruik te maken van EU-subsidie ter financiering van de beoogde activiteiten uit het plan, gericht op versterking en verduurzaming van de landbouw.

Met dit eilandelijke SAPSA-plan wil de Stataiaanse overheid stap voor stap toewerken naar een veerkrachtig lokaal voedselsysteem. Minder afhankelijkheid van import, meer eigen productie. En vooral: slimmer omgaan met de schaarse beschikbare ruimte en waterbronnen. De gereorganiseerde LVV fungeert bij dit alles als de spin in het web, die boeren, vissers en andere voedselmakers ondersteunt met advies, toegang tot de markt een breed aanbod aan trainingen. En last but not least is er nu onderscheid tussen hobbyboeren en vissers, professionals en semi-professionals.

Tegelijkertijd worden er plannen uitgerold voor rampbestendige faciliteiten, betere irrigatie, innovatieve teeltmethoden zoals *organoponics*, *syntropische landbouw* en het betrekken van jongeren bij landbouwprojecten. Het idee is eenvoudig: door producenten en markten beter met elkaar verbinden en voedselverwerking op het eiland, ontstaat vanzelf een steviger en gevarieerder voedselsysteem. SAPSA wil daarmee niet alleen de Stataiaanse magen vullen, maar ook bijdragen aan bredere ambities op het gebied van gezondheid, toerisme en economische

groei. Het nieuwe ruimtelijke ordeningsplan sluit hierbij aan, met onder meer een groter aandeel landbouwbestemmingen.

Een jong en enthousiast team bij het OLE (Openbaar Lichaam Sint Eustatius) werkt voortvarend aan de uitrol van de verschillende projecten, waaronder bijvoorbeeld het verbouwen van fruit en groente in het *solar park* onder de zonnepanelen die allemaal op staken van ruim twee meter staan. Het regenwater dat op de panelen terecht komt, wordt geleid naar een wateropvang, voor de broodnodige irrigatie van de gewassen.

Met geld van meerdere Nederlandse ministeries is het voormalige landbouwproject Made in Statie nu 'gerevamped' tot een sociale werkplaats, waar allerlei fruit, kruiden en groenten worden geteeld. Opvallend is de robuuste, bijna Guantanamo Bay-achtige omheining rond het gehele terrein: een belangrijke voorwaarde voor succes tegen de nog altijd vrij rondstruinende veelvraten op vier poten, die niet vies zijn van sappige groenten en fruit.

Een belangrijke randvoorwaarde voor voedselzekerheid is een strategische aanpak van de veeteelt, inclusief het beheer van de veestapel. Uitgangspunt voor wat betreft de geiten is dat er meer moeten verdwijnen dan er bijkomen en dat er een populatie van ca. 1.000 dieren gehandhaafd moet worden voor de voedselzekerheid. De rest moet volgens het plan gevangen en verwijderd worden, met de inzet van respectievelijk lokale en extern ingehuurde jagers. Over de inzet van die professionele, externe jagers zijn de eilandsraad en het bestuurscollege het niet met elkaar eens. Op aandringen van de eilandsraad is de komst van de gecontracteerde buitenlandse jagers op het laatste nippertje uitgesteld.

Helaas blijft, bij alle aandacht voor de geiten, een effectieve aanpak achterwege van een andere grote

boosdoener voor de landbouw: de loslopende koeien. De grote vraag is nog altijd of het gaat lukken om *roaming animals* echt uit te bannen. Of: kan landbouw op Statia straks alleen nog beoefend worden door partijen die zich een omheining kunnen veroorloven die meer kost dan wat zij in tien tot twintig jaar zullen oogsten?

7 december 2025

Waar is het feestje?

Door Jessica Besselink

Op een eiland dat feestvieren tot een kunst heeft verheven, is december de feestmaand bij uitstek. We houden van een feestje; we zijn niet voor niks 'One happy Island'.

Al in oktober begint de aanloop: ayaca-bestellingen worden geplaatst, gaita-groepen repeteren. Zowel gaita-muziek als ayaca's zijn vanuit Venezuela geadopteerd en zo geïntegreerd dat ze onmisbaar zijn bij de uitbundigheid rond de viering van Jezus' verjaardag. Waar het kerstdiner in het moederland beperkt blijft tot eerste en tweede kerstdag, sluit hier iedere vriendengroep, organisatie, sportclub of klas het jaar af met een eigen 'christmas dinner'. Het is niet voor niets dat onze gemiddelde BMI een van de hoogste wereldwijd is.

En juist in een samenleving waar alles een feestje waard lijkt, wordt zelden gevraagd wie dat feestje heeft bedacht en langs welke weg het hier terecht kwam. Dat rechts-extremisten beelden van de intocht op

óns eiland op sociale media delen als bewijs dat ‘het allemaal wel meevalt’, is wrang. In Nederland hebben felle discussies geleid tot nieuwe inzichten. Op Aruba is de traditie rond die andere verjaardag begin december geen onschuldige gewoonte, maar een restant van een opgelegd cultureel systeem dat blijft wringen, omdat het nooit uit de eigen context is ontstaan.

Het is hetzelfde jasje dat we onze kinderen blijven aantrekken: in tradities, in taal en in een onderwijssysteem dat niet aansluit bij wie zij zijn en hoe ze leven. Zo werd deze traditie via school genormaliseerd, net als het hardnekkige idee dat Nederlands als instructietaal en een Nederlands onderwijssysteem beter zouden zijn, met onze kinderen die de dupe zijn. Dat black face nog steeds wordt verdedigd, terwijl Nederland zelf is verschoven in zijn denken over racisme, laat zien hoe ongelijk postkoloniale vernieuwing verloopt. Het jasje past niet, maar we blijven het dragen, en intussen fungeert Aruba in het Nederlandse debat als moreel alibi.

Zolang we niet zelfbewust genoeg zijn om ons te ontdoen van het jasje dat nooit heeft gepast, en zolang we geen Status Aparte hebben binnen het onderwijsveld, blijven we mensen vormen die zichzelf door een kolonialistische bril bekijken. Niet zelfverzekerd genoeg om kritisch te denken, of verdedigen we vooral een traditie omdat het voelt alsof ons een feestje wordt afgepakt?

We noemen Sinterklaas op Aruba een traditie, maar zelden vragen we van wie die traditie is en langs welke weg zij hier gekomen is. Dande en Dera Gai zijn van binnenuit gegroeid, gaita en ayaca kwamen van opzij, met onze burens mee, maar Sinterklaas kwam van boven, via school, overheid en kerk - samen met het idee dat wat uit Europa komt vanzelf ‘beter’ en ‘van kwaliteit’ is.

Ik zie die ochtend op de kleuterschool nog voor me: een

volwassen man, zwart geschminkt en kleurig verkleed, rent achter een kleuter aan met een roe, zogenaamd om hem in de zak mee te nemen naar Spanje. Wij stonden er verstijfd van schrik naar te kijken. Wat achter dit ogenschijnlijke kinderfeestje schuilgaat, is veel groter: het reproduceert precies hoe slavernij werkte. Het kind wordt gestraft voor iedereen en gescheiden van zijn moeder. In de slavernij was een bomba geen gewone slaaf, maar een tot toezichthouder verheven slaaf: iemand die, om te overleven, het systeem moest helpen handhaven. Vaak wreder dan de *shon* zelf, omdat zijn positie alleen veilig was, zolang hij harder sloeg dan de meester. Op een eiland waar generaties terug, kinderen van hun moeder gescheiden werden door de eigenaren, ook toen het niet meer wettelijk mocht, is het bijzonder wreed om te dreigen met het meenemen naar Spanje. Intussen zijn we gegroeid in moreel besef en pedagogiek. In principe slaan we geen kinderen meer, in ieder geval niet op school. We spreken over veiligheid, vertrouwen, kindgericht onderwijs. Wat zegt het over onze opvoedidealen wanneer een volwassen man, met mijn uiterlijke kenmerken uitvergroet tot stereotype, wordt ingezet om kinderen te laten gehoorzamen? Is een karikatuur van wie jij bent werkelijk de manier waarop we onze kinderen willen leren wat goed en fout is?

Door deze poppenkast krijgen kinderen mee dat een figuur die op henzelf lijkt, onderdanig hoort te zijn aan de witte baas, en dat gehoorzaamheid de norm is: een heel systeem van onderdrukking wordt subtiel en met de paplepel meegegeven. Als je het mechanisme hierachter niet kan zien, wat is er dan nog nodig? Nu moeten we ook groeien in zelfbewustzijn, zelfvertrouwen en kritisch denken.

Voor wie meer wil weten over slavernij op Aruba is *Slaven zonder plantage* van Luc Alofs een must. Vooral voor wie geschiedenis onderwijst. Net als het zwarte

jongetje in het Rijksmuseum, uit de documentaire New Light van Ida Does, eeuwenlang onzichtbaar was, zie je het pas als het kwartje valt. De intochtcommissie 2025 van Aruba mag wat mij betreft in de zak van Sinterklaas mee naar Spanje. Foei!

14 december 2025

Wat de toekomst brenge moge

Door Burney Elhage

Begin december heeft de maandenlang ondergedoken Venezolaanse oppositieleidster Maria Corina Machado op een miraculeuze wijze Venezuela weten te verlaten om vervolgens in Oslo op te duiken. De aanhoudende signalen dat Curaçao hier op een of andere manier actief of passief bij betrokken is geweest, heeft veel onrust veroorzaakt. Niet alleen op Curaçao, maar ook op Aruba en Bonaire.

De eilanden liggen pal voor de kust van Venezuela. Deze ontwikkeling is dan ook het gesprek van de dag op de eilanden en baart velen grote zorgen over de verdere ontwikkeling van het conflict tussen de Verenigde Staten en Venezuela. De impact op de rust en het veiligheidsgevoel van de burger, moet niet worden onderschat. Dit nieuws heeft niet bijzonder veel aandacht (gehad) in de Nederlandse media en lijkt ook door Den Haag onderschat te worden. Althans zo komt het over. Dat Bonaire ver weg ligt, maakt het niet minder Nederlands grondgebied. Meer blijk van

daadwerkelijke betrokkenheid zou op zijn plaats zijn. Terwijl in Nederland de burger wordt opgeroepen zich voor te bereiden op een mogelijke oorlog in Europa, informatiefolders worden uitgedeeld, geadviseerd wordt noodpakketten in huis te halen en dergelijke, worden wij hier telkens geruststellend toegesproken dat er, voor wat betreft Venezuela niks aan de hand is. Inmiddels heeft de VS een armada rond om ons heen opgebouwd en lopen de spanningen hoog op. De recentelijk gepubliceerde National Security Strategy 2025 van de Verenigde Staten liegt er ook niet om. Het is dan ook vreemd en eigenlijk niet langer acceptabel dat wij worden afgescheept met “we onderhouden rechtstreekse contacten met onze Amerikaanse partners, we zijn er niet bij betrokken” of “we hebben geen informatie”. Er zou op zijn minst gesproken kunnen worden over mogelijke scenario’s en de bijbehorende maatregelen die burgers zelf kunnen nemen. Maar tot nu toe doet men het overkomen alsof de veranderende geopolitieke verhoudingen Bonaire niet zullen raken. Tegelijkertijd volgen wij het internationale nieuws via de Latijns- en Noord-Amerikaanse zenders. Ook weten wij dat de VS een Forward Operating Location heeft op Curaçao. Hoe verhoudt dit zich allemaal met “gerust zijn”? Maar terug naar Venezuela, stel dat situatie escaleert, dan zijn de gevolgen niet te overzien. De escalatie kan zijn een invasie, een (cyber)oorlog, een bezetting, een negatief reisadvies voor onze eilanden, het sluiten van het luchtruim of de grenzen, om maar enkele scenario’s te noemen. De economie die vrijwel volledig op toerisme draait, zou dan zo weer kunnen instorten om een voor de hand liggend voorbeeld te noemen. Waarom wordt de bevolking niet geïnformeerd, aangemoedigd om zelfredzaam te kunnen zijn mocht er een escalatie optreden? De afgelopen dagen is de strategische waarde - van de

ligging - van de eilanden nogmaals gebleken. Tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben de olieraffinaderijen op Curaçao en Aruba een cruciale rol gespeeld voor de toevoer van olie naar de geallieerden. Zonder de olieproductie van deze fabrieken had de oorlog veel langer geduurd of was deze op een andere manier afgelopen. Dit is een onderbelicht of vergeten hoofdstuk in de geschiedenis, maar dit terzijde. Uit de National Security Strategy 2025 blijkt dat de Verenigde Staten zich in toenemende mate gaat bemoeien met het Latijns-Amerikaanse continent, zijn achtertuin. In dat opzicht zijn onze eilanden waardevol, niet alleen economisch en trans-Atlantisch maar ook militair. Tegelijkertijd is dit een *double edged sword*, want de Venezolanen willen uiteraard geen pottenkijkers op de stoep. Dit biedt een extra basis voor hun geografische claim op de eilanden. Als eilanden hebben wij belang bij een stabiel Venezuela, het liefst met een parlementaire democratie. Maar hoe reëel is dat vandaag de dag waarin democratieën onder druk staan en een voor een veranderen in totalitaire regimes? Al met al zijn dit ontwikkelingen die boven onze hoofden afspelen en waar wij als eilanden, weinig tot geen grip op hebben. Gelijk het lied en gedicht van Jacqueline E. Van der Waals (1868 – 1922) “wat de toekomst brengen moge” zullen we in deze onzekere tijden vertrouwen, acceptatie en moed moeten houden. Het enige wat de lokale overheid en Den Haag ons altijd schuldig zijn, is informatie. Informatie zodat we ons kunnen voorbereiden. Voorbereiden op wat de toekomst brengen moge.

Stilte voor de storm

Door Raquel Weisz

Stilte in de muziek is cruciaal. Het is net zo expressief als het geluid zelf. Het bouwt spanning op, geeft structuur en geeft ruimte voor luisteraars om emoties te verwerken. Maar eerst naar de storm.

2025 is bijna ten einde. The Blue Wave heeft een storm veroorzaakt en zette Curaçao in één keer op de wereldkaart als kleinste land ooit, dat deelneemt aan het WK. Deze Blue Wave kan nog weleens voor een tsunami gaan zorgen. En dan heb ik het niet over de prestaties volgend jaar tijdens het WK, maar over de positieve, economische impact, die het kan hebben voor het eiland.

Alhoewel dit nieuws wereldwijd domineerde, zijn er dit jaar nog veel meer fantastische prestaties neergezet, waar Curaçao trots op mag zijn. The Blue Wave reikt verder dan alleen voetbal. Zo heeft beeldend kunstenaar Kevin Osepa de gerenommeerde kunstprijs Prix de Rome ontvangen voor zijn kunstwerk Lusgarda. Chefkok Helmi Smeulders zette Curaçao op de kaart met haar boek *My Curaçao- A culinary road trip*. Dit boek werd tijdens de prestigieuze Gourmand Awards uitgeroepen tot Best Caribbean Cookbook in the World. Na een indrukwekkend gevecht is, in de MMA-wereld, Brian Hooi lichtgewicht WOWFC-wereldkampioen geworden. Atlete Glenka Antonia zette een fenomenale prestatie neer in het hoogspringen, waar zij drie zilveren medailles won tijdens de Boliviaanse Spelen. Ook in de sporten Taekwon-Do en Rugby blonk Curaçao uit tijdens verschillende toernooien.

En uiteraard Stichting Pro Bista, die dit jaar het Appeltje van Oranje won. Deze stichting verricht al 28 jaar fantastisch werk voor visueel beperkte mensen op ons eiland en is een onmisbare schakel voor haar doelgroep. Persoonlijk maakte mijn hart een extra sprongetje, toen zij deze bijzondere prijs wonnen, aangezien ik in het verleden vaker met deze stichting heb mogen samenwerken. Van dichtbij heb ik ervaren hoe zij met hart en ziel visueel beperkte mensen en hun families ondersteunen bij de acceptatie én door ze weerbaarder te maken. Onder andere door ondersteuning bij revalidatie, zoals leren stoklopen. Maar ook de omgang met computers en begeleiding op de werkplek. Ook de jeugdigen worden actief begeleid. Op dit moment heeft Pro Bista rond de 250 actieve klanten, maar een bestand dat vele malen groter is. Helaas hebben bijna alle afdelingen een wachtlijst. Vroeger gingen de mensen naar Nederland voor de betere kwaliteit van de zorg voor visueel beperkte personen. Maar gelukkig heeft Pro Bista hierin het verschil kunnen maken, door de juiste zorg te bieden. Daardoor kunnen mensen in hun vertrouwde omgeving blijven wonen, terwijl zij actief deelnemen aan de maatschappij. Onze samenleving heeft grote stappen gemaakt, alhoewel er altijd ruimte is voor verbetering. Vele bedrijven zijn nu toegankelijker voor visueel beperkten. Er wordt op allerlei fronten veel meer rekening gehouden met deze groep, zodat zij zich ook onderdeel voelen van de maatschappij. Pro Bista heeft een enorme professionaliseringsslag doorgemaakt. Dat was niet mogelijk geweest zonder de waardevolle samenwerkingen in het verleden met onder andere bedrijven in Nederland. In de toekomst zou Pro Bista graag zien dat er binnen het gehele Koninkrijk meer wordt samengewerkt in het kader van dit belangrijke thema en deskundigheidsbevordering een belangrijk onderdeel hiervan blijft uitmaken.

De stichting wil in de toekomst de toepassing van moderne technologieën mogelijk maken voor haar cliënten. Deels gesubsidieerd door de overheid, blijven de financiën een uitdaging en bezuinigingen liggen op de loer. Pro Bista wil ook bereiken dat zij tevens worden gefinancierd door de overheid om hun (jeugdige) cliënten structureel te kunnen ondersteunen in het onderwijs en steun te bieden aan cliënten bij het vinden van én het begeleiden in een nieuwe baan. Naast overheidssubsidies blijven donaties een belangrijke inkomstenbron om het voortbestaan te garanderen. Kortom, een stichting, die haar toegevoegde waarde in al die jaren heeft bewezen en niet meer weg te denken is uit onze samenleving.

Terug naar de stilte. Zonder stilte in de muziek is er alleen geluidsoverlast en zonder geluid is er alleen maar stilte. Er is spanning in de regio. En deze spanning is deels voelbaar op het eiland, ondanks de gebruikelijke decemberdrukke. Mensen zijn ermee bezig. Dit is hoor- en zichtbaar op de radio, televisie en de sociale media. Vanuit de overheid is er heel veel geluid zonder stilte na behaalde successen. En voornamelijk stilte, zonder geluid (op één moment na de afgelopen week) over de ingewikkelde dossiers. Nauwelijks tot geen communicatie. Dit geeft ruimte voor onduidelijkheid, ruis en miscommunicatie. Verhalen gaan hun eigen leven leiden. Voor 2026 hoop ik dat onze minister-president hierin veel meer het voortouw gaat nemen. Dat hij minder kiest voor de stilte, maar een betere communicatieve balans vindt als het gaat om de uitdagende dossiers.

Rough waters are truer tests of leadership. In calm waters every ship has a good captain -Unknown-. Ik wens u allen een liefdevol, sprankelend en inspirerend 2026, in goede gezondheid, toe.

Deel 2:

Wat is de toekomst voor Saba's jeugd?

Door Hazel Durand

Voor deel 2 sprak ik met professionals in het veld en een ouder, die allen hun betrokkenheid bij het vinden van duurzame, langetermijnoplossingen benadrukten. In mijn vorige publicatie stond de integratie van adolescenten met speciale behoeften op de arbeidsmarkt centraal. Uit gesprekken met experts blijkt dat er plannen zijn om gespecialiseerde ondersteuning tot 24 jaar aan te bieden. Terwijl andere eilanden al systemen voor begeleid wonen hebben, ontbreekt dat op Saba nog. Het dichten van dit gat zal de komende jaren cruciaal zijn.

Rayann Ramdin, psycholoog bij EC2 – Expertise Centrum Onderwijs, gespecialiseerd in detectie en diagnostiek, legt uit dat leerlingen met speciale behoeften momenteel meer dan 20 procent van de basisschoolbevolking op Saba vormen. “Hoewel dit niet altijd om officieel gediagnosticeerde gevallen gaat, geeft het wel een goed beeld van hoeveel kinderen extra ondersteuning nodig hebben,” zegt ze. EC2 begeleidt ook leerlingen met dubbele of ernstige ondersteuningsbehoeften.

Speciale behoeften kunnen zich op verschillende manieren uiten, legt Ramdin uit. “Je ziet het in gedrag, in hun concentratie of aandacht. Sommigen hebben een bevestigde categorie – we spreken liever niet te

veel over diagnoses – die hun gedrag verklaart.” Ze benadrukt het belang van een duidelijk onderscheid tussen onderwijszorg en ondersteunende zorg. Hoewel de vraag naar onderwijsondersteuning groeit, is het systeem al overbelast, waardoor essentiële onderdelen zoals training in dagelijkse vaardigheden vaak tekortschieten.

Sinds 2018 heeft EC2 flinke stappen gezet in vroege detectie en testmethoden. Ramdin is verantwoordelijk voor diverse screenings, waaronder cognitieve tests en gedragsbeoordelingen. Wanneer een klinische evaluatie nodig is, verwijst ze leerlingen door naar een huisarts of geestelijke gezondheidszorg voor verdere beoordeling en officiële diagnose. Ondanks dat EC2 al 15 jaar actief is, blijft het team klein. Toch biedt men een breed scala aan diensten en wordt er nu zelfs getest op kinderdagverblijven. “We kunnen gesprekken voeren met leerkrachten, observaties doen – veel dingen die vroeger niet mogelijk waren,” zegt Ramdin. In oktober diende PEP-eilandraadslid Julio Every een motie in waarin werd gepleit voor meer aandacht voor de langetermijnbehoeften van leerlingen met speciale behoeften via de oprichting van een centrum voor levensvaardigheden. Het Bestuurscollege erkende de motie en gaf aan gesprekken te starten met de interim-directeur om bestaande knelpunten aan te pakken. Het gezamenlijke doel: “Ervoor zorgen dat alle kinderen op Saba gelijke, hoogwaardige en duurzame zorg en onderwijs krijgen, terwijl de druk op instellingen wordt verminderd en gezinnen holistisch worden ondersteund.”

Het belang van een dergelijk centrum wordt duidelijk in gesprekken met andere professionals. Veel leerlingen zullen langdurige zorg nodig hebben, onder wie kinderen met traumatisch hersenletsel, kinderen op het autismespectrum en leerlingen met sociaal-emotionele gedragsuitdagingen.

Bij het aanpassen van een Nederlands model aan de Caribische context is lokale kennis cruciaal. Henrietta Hassell, moeder van een zoon met autisme op niveau twee, uitte haar zorgen over de toekomst van haar kind. “Het is erkend dat veel leerkrachten niet volledig toegerust zijn om individuele gevallen zoals dat van mijn zoon te begeleiden,” vertelt ze. “Trevor is rustiger, dus hij kan gemakkelijk over het hoofd worden gezien. Een leerkracht richt zich vaak op de kinderen die lawaai maken of storend zijn, maar Trevor heeft iemand nodig die altijd bij hem is. Door het beperkte aantal medewerkers krijgt hij niet de aandacht die hij nodig heeft.”

Hassell overweegt daarom een verhuizing naar Nederland, waar ze gelooft dat haar zoon betere kansen zal hebben. Ze beseft dat het achterlaten van haar leven op Saba een enorme stap is. Ze benadrukt dat een centrum voor levensvaardigheden een groot verschil zou kunnen maken. “Het feit dat het eiland nu nog niet is toegerust om de groeiende groep kinderen met speciale behoeften te ondersteunen, baart mij grote zorgen. Wat zal er met onze kinderen gebeuren?” Hoewel ouders vaak de nadruk leggen op academisch succes, kan het aanleren van dagelijkse vaardigheden soms veel belangrijker zijn voor de ontwikkeling van een kind. Voor leerlingen uit gezinnen met een laag inkomen ligt de focus vaker op praktische en inzetbare vaardigheden, zodat ze later zelfstandig kunnen functioneren. Naast het voorbereiden van kinderen op zelfstandig leven, moet de gemeenschap ook groeien in acceptatie en inclusie. Professionals benadrukken dat de samenleving de mogelijkheden van elk kind moet erkennen en zich moet afvragen: hoe kunnen we hem of haar het beste ondersteunen?

Ramdin stelt dat de arbeidsmarkt actief mogelijkheden moet identificeren voor mensen met speciale behoeften. Zo kunnen scholen een 5–10-jarenplan

voor hun curriculum maken. Ze wijst erop dat het huidige systeem het aanleren van levensvaardigheden nog niet prioriteert, omdat dit formeel niet tot hun verantwoordelijkheid behoort.

Het laatste woord

Niet eerder was de strijd om de Gouden Stekel zo spannend. De winnaar van 2024, Curaçaos gevolmachtigde minister Carls Manuel heeft zijn uiterste best gedaan de felbegeerde titel te prolongeren. Na een eerste nogal mislukte termijn als gevmin, werd hij tot schrik van o.a. de Nederlandse leden van de Rijksministerraad herbenoemd. Even moet premier Schoof met de gedachte hebben gespeeld dan maar het kabinet te laten vallen. Maar PVV-leider Wilders was hem net voor. Manuel stelde niet teleur: de Staten beschuldigden hem van financieel gesjoemel en zo'n driekwart van het personeel van het Curaçaohuis zit weggepest met een posttraumatische stressstoornis in de ziektewet. Daarnaast kwam aan het licht dat hij de ambtswoning als een B&B uitbaat.

Ook Bonaire's gedeputeerde van Financiën Clark Abraham gooide weer hoge ogen. Na de zoveelste vette onvoldoende van het College financieel toezicht (had nou maar een telraam voor Sinterklaas gevraagd) werd hem de zeggenschap over de eilandkas afgepakt. Punten scoorde hij door bij de aankoop door het OLB van een terrein algemeen belang te verwarren met familiebelang. En vervolgens hoog van zijn ivoren torentje te bluffen het lid van de oppositie dat hem erop aansprak voor de rechter te slepen. Maar ook die belofte maakte family man Abraham niet waar, dus grijpt de Pinokkio van Bonaire naast de Gouden Stekel. Winnaar met overmacht is ex-staatssecretaris Zsolt Szabó. Hij had aan amper een jaar genoeg om Ronald van Plasterk als de rampzaligste bewindspersoon van Koninkrijksrelaties ooit van de troon te stoten. Niet omdat hij er namens de PVV zat, maar vanwege de totale afwezigheid van het vermogen ook maar iets van de Caribische delen van het Koninkrijk te (willen) begrijpen.

